

॥ ಶ್ರೀ ಧನ್ವಂತರಯೇ ನಮಃ ॥

ವೈದ್ಯ ಸನ್ನಿತ್ರ

Vaidya - Sanmitra

(ವೈದ್ಯಕ ಸಮನ್ವಯ)

ಭಾಗ ೧.



— ಸಂಪಾದನೆ —

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು

ವೈದ್ಯ:- ಪಾಂ. ವಿ. ಜಾಯದೇ

ಆಯುರ್ವೇದತೀರ್ಥ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

॥ न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते ॥

[ಭ. ಗೀತಾ.]



ಸನ್ ೧೯೫೦]

[ಬೆಲೆ ೨-೦-೦]

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ದ. ಶಿ. ಬಂಕಾಪೂರ.

ಶ್ರೀ ಶಿವಾನಂದ ಮಂದಿರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಗಳು
ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿವೆ.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ.

ಪುಸ್ತಕಗಳು ದೊರೆಯುವ ವಿಳಾಸ

(೧) ವೈದ್ಯ ಸಾಂ. ವಿ. ಜಾಯದೆ (ಆ. ತೀ.)

ನಾರಾಯಣ ಚೌಕ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

(೨) ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಂಡಾರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

ಮುದ್ರಕರು

ಆದರ್ಶ ಮುದ್ರಣ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

ಅರ್ವಣಪತ್ರಿಕೆ



ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಸಂಶೋಧನ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ಪ್ರಯೋಗ, ಔಷಧನಿರ್ಮಾಣ, ವಾಙ್ಮಯನಿರ್ಮಾಣ
ಮೊದಲಾದ ಹಲವಾರು ಹಾದಿಗಳಿಂದ ಹಗಲಿರುಳು
ತನು-ಮನ-ಧನಗಳನ್ನೆರೆದು ಆಯುರ್ವೇದದ ಉನ್ನತಿ
ಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಯುರ್ವೇದದ
ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಆಂದೋಲನಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ
ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದದ ನಂದಾದೀವಿಗೆ
ಯನ್ನು ಮುಡಿಸಿ ಆಯುರ್ವೇದದ ಮಟ್ಟವನ್ನು
ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ ವೈದ್ಯಗುರು

ದಾ. ಅ. ಹಲಸೀಕರರಿಗೆ

ಸಾದರ ಸೆಮ್ಮೇಮ ಸಮರ್ಪಣೆ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು.



ವೈದ್ಯಗುರು ದಾ. ಅ. ಹಲಸೀಕರ.

ಬಿನ್ನಹ

ವೈದ್ಯ ಸನ್ನಿತ್ರದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ನಮ್ಮ ಸಾಧನ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವದಿಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ವೈದ್ಯಕ, ಸಂಗೀತಗಳಂಥ ವ್ಯವಹಾರಶಾಸ್ತ್ರದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ವೇದಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶನಗೊಳಿಸುವದೊಂದು ನಮ್ಮ ಅವಧೂತ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಸಂಕಲ್ಪ. ಅದೀಗ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ, ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತ್ರೀಯುತ ಸಾಂ. ವಿ. ಜಾಯದೆ ವೈದ್ಯರ ಔದಾರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಕೈಗೊಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ. ಜೀವನ ಉನ್ನತಿಗೆ ವೇದಾಂತ ಜ್ಞಾನ, ದೇಹದ ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ವೈದ್ಯಕ ಜ್ಞಾನದ ಅಗತ್ಯ, ಶರೀರ, ಶಾರೀರಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು.

ವೇದಾಂತ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ವೇದಾಂತ ಜೀವ, ಪೃವಹಾರ ದೇಹವಾಗಿದೆ. ಇವೆರಡೂ ಕೂಡಿದಾಗಲೇ ವಸ್ತು ಸಿದ್ಧಿ, ವೇದಾಂತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಿಗಳ ಜಾತಿಯೇ ಬೇರೆಯೆಂಬ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಜಗತ್ತು ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಯಹತ್ತಿದೆ “ನಿನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೋ, ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಮಾತು ಎಂಥ ತಿಳಿದವರ ಜಾಯಿಂದಲೂ ಬರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೋರ್ಟ್ ನಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುವ, ಮನಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ, ಜೀವ ದೇಹ ಗಳೇನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ? ವ್ಯವಹಾರ ಪವಿತ್ರ ಮತ್ತು ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನ-ಧರ್ಮಗಳ ನೆರವೇ ಬೇಕು. ಧರ್ಮ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ನೋಡುವ ಕಂಠಿಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕದ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವದೆಲ್ಲಿಂದ !

ಆಯುರ್ವೇದ, ಆಯುರ್ವೇದಿ ಮತ್ತು ಬಾಯೋಕೆಮಿಕಲ್ ಗಳ ಕಿಚಡೀ ಮಾಡಿ ಗೊಂದಲವೆಬ್ಬಿಸಿದೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟು, ರೋಗಿಯ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಉಪಕಾರಕವಾಗುವಂಥ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ಬಳಸಲು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮೂರನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರೂ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವದು ಹುಚ್ಚು

ತನ. ಆದರೆ ಮೂರೂ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾತ್ರ ರೋಗಿಗೆ ಆಯಾ ಅವಸ್ಥೆ
ಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ರೋಗಿಗೆ ಅಲ್ಪಕಾಲ
ದಲ್ಲಿಯೇ ಗುಣವಾಗಿ ಮೈ, ಮನಸು, ಖರ್ಚುಗಳ ತ್ರಾಸ ಹೆಚ್ಚಾಗುವದಿಲ್ಲ
ಬೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುವ ಹೀನಾಯ ತಪ್ಪಿ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ
ಬಾಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ತಲೆಮಾರಿನಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ವೈದ್ಯರ-ಡಾಕ್ಟರರ
ಋಣಾನುಬಂಧ ಬಹಳ. ಇವರ ನೆರವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಜನ ಸೇವೆ
ಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಉರಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ-ಇಲ್ಲದಾಗ
ನಾನು ನನ್ನ ಪರಿವಾರ, ಶಿಷ್ಯ ವರ್ಗಗಳ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಯಲು ನಿಷ್ಠಾ
ಮವಾಗಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ನವೈದ್ಯಃ ಪ್ರಭುರಾಯುಷಃ” ವೈದ್ಯನು
ಅಯುಷ್ಯ ಕೊಡಲಾರನಾದರೂ ಬದುಕಿದಷ್ಟು ದಿನ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳು
ವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸದೈವ್ಯದ್ಯನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಅನುಭವದಿಂದ ಹೇಳ
ಬಲ್ಲೆ. ವೈದ್ಯರ ಉಪಕಾರ, ಅದೇಕೆ ಯಾವದೇ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಅದೇತ
ರಿಂದ ತೀರಿಸಲಾದೀತು? ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯೇ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ.
ಅವರಲ್ಲಿ ವಿನಯ, ಸಹಕಾರ, ಸೇವೆಗಳೇ ಸಲ್ಲತಕ್ಕವು. ಸರ್ವಾತ್ಮನಾದ
ಧನ್ವಂತರಿಯು ಸಕಲರ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಯುರ್ವೇದದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ
ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರಲಿ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಅನುವಾದವನ್ನು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮುದ್ದಾಗಿ
ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಮಿ. ಹ. ಗ. ತೇರಗಾವಕರ ಇವರಿಗೂ ಸುಂದರವಾಗಿ
ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಆದರ್ಶ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಗೂ
ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಓಂ ಕೇವಲ !

ಶ್ರೀ ಶಿವಾನಂದ ಮಂದಿರ

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಪ್ರಕಾಶಕ:

ಯೋಗೀಶ್ವರ, ಶ್ರೀ. ಡತ್ತಮೂರ್ತಿ ದೀಕ್ಷಿತ

ತಾ. ೧೨-೧೦-೧೯೫೦



ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ

ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಆಯುರ್ವೇದದ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ ನಡೆಯುವಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು. ವೇದಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಪಠಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಸುಗಮ ಸಾಧನವಾಗಿ ಕೆಲ ವೇದಾಂಗಗಳು ಇಹಕ್ಕೆ ಅನಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದವು. ಎಂದೇ ಜೋತಿಷ್ಯ ವೈದ್ಯಕಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಮನಃಪೂತವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚ ಸರಮಾರ್ಥಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡವರು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು.

ಈ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗಾಗಿ ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಷ್ಟ, ಸಾಹಸ, ಅವುಗಳ ಫಲದ ಇತಿಹಾಸ ಈಗಿನವರಿಗೆ ಅಸಂಭವವೆನಿಸುವಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವಾದುದಾದರೂ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಜೀವನೀ ವಿದ್ಯೆ ನೋಡಿ ಎಂಥಾ ಮಹಾಯೋಗ, ಏನು ಅದ್ಭುತ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ! (ಬ್ರಹ್ಮಕಾರಣ್ಯಕ ಅ. ೨, ೩, ೫, ಮಂ. ೧೬) ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಥೆ ಬಂದಿದೆ. ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು ದೇವವೈದ್ಯರು. ಅವರು ಮಧು ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನನಾದ ದಧೀಚಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಧು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ “ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರುವಾದ ಇಂದ್ರನು ಇದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಕೂಡದೆಂದು ಕಟ್ಟಿಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ಆದರೆ ನನ್ನ ತಲೆ ಕಡಿಯುತ್ತೇನೆಂದು ನಿಷ್ಕರವಾಡಿದ್ದಾನೆ ನಿಮಗೆ ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಹಿರಿಯ ಆತಂಕ ಇದೊಂದೇ” ಎಂದು ಋಷಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು “ನಮ್ಮನ್ನು ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೋ, ನಿನ್ನ ಈ ತಲೆಯನ್ನು ಈಗ ನಾವೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಯ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತೇವೆ. ಆ ಕುದುರೆ ಮುಖದಿಂದ ನೀನು ನಮಗೆ ಮಧು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡು. ಇಂದ್ರ ಆ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡೆದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಮೊವಲಿನ

ರುಂಡವನ್ನೇ ನಿನ್ನ ದಿಂಡಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಬದುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.” ಹೀಗೆಂದು ಮಾತುಕತೆಗಳಾಗಿ ಅದರಂತೆ ವಿದ್ಯೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆಯ ತಲೆ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರದಿಂದ ಪುಡಿಯಾಗಿ ಹೋಗಲು ಮೊದಲಿನ ರುಂಡವನ್ನೇ ಆತನಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಬದುಕಿಸಿದರಂತೆ.

ಈ ದೇವವೈದ್ಯರು ವಿದ್ಯೆಗಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕ್ರೂರ ಸಾಹಸವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು? ಸತ್ತವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದವರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವ ಹುಚ್ಚೇಕೆ? ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವೈದ್ಯಕೀ ವ್ಯವಸಾಯ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಏನಿಸಬಹುದು? ಜಗತ್ತನ್ನು ಮಾಡಬರುವಷ್ಟು ; ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸುಖ, ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಸುಖವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕಳವಳ. ಜನರು ಸುಖಿಗಳಾದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಖಪಡುವ ಸಾತ್ವಿಕ ಸಾಧುಹೃದಯ ಅವರದು. ಈ ಪರೋಪಕಾರದ ತವಕ, ಸದ್ವ್ಯಾಸನೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿ ಏನು? “ವೈದ್ಯೋ ನಾರಾಯಣೋ ಹರಿಃ”.

ಹಿಂದಿನವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ನಾವು ಅದೆಷ್ಟು ಕಾಲ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೇವು. ಗಳಿಸಿದ್ದು ಉಳಿದೀತು. ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವೈದ್ಯಸರಂಪರೆ ತಪ್ಪಿ ಅನುವಂತಿಕತ್ವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅದು ಈಗ ರಜಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ನಿಗೆ ಬಂದುನಿಂತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಸಂಕಟಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವೈದ್ಯಕಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಸುರುವಿ ಶರಣುಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಆಗಲೊಲ್ಲದು. ಹೇಗಾಗಬೇಕು? ಆಯುರ್ವೇದದ ಸಂಪೂರ್ಣತೆ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನವರ ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗೆಗಿದ್ದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಳಿದುಳಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಗ್ರ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆ್ಯಲೋಪಥಿಯ ಸಂಸರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ಆಯುರ್ವೇದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಲಾರದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ಬದುಕಿದರೂ ಬದುಕೇತು. ತೀವ್ರಾವಸ್ಥೆಯ ರೋಗಿಯು ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿತ ಬದುಕುವದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮಾತು ಆಯುರ್ವೇದದ ನೆರವಿಲ್ಲದ ಆ್ಯಲೋಪಥಿಗೂ.

ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ನಾವಿನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನಿಟ್ಟುಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ದುರಾಗ್ರಹ ಬೇಡ. ದುರಾಗ್ರಹ ದಡ್ಡತನದ ಗುರುತು ಹರಕುಬಟ್ಟೆ ಅದೆಷ್ಟುದಿನ ಮರ್ಯಾದಿ ಮುಚ್ಚಿತು ? ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ನಾಗಿರುವವ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ. ನಮ್ಮ ಅಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣತೆಯತ್ತ ನಡೆದರೆ ಮಾತ್ರ ದಾರಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ವಲಯವ ನ್ನೋಡಿದಾಗ ಪೂರ್ಣತೆಯು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಂಜಲವಾಗದೇ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರಗತಿಇಲ್ಲ.

ರಾಜಾಶ್ರಯ ತಪ್ಪಿದ ಅನಾಥ ಆರ್ಯವೈದ್ಯಕವೀಗ ಪ್ರಜಾರಾಜ, ದಲ್ಲಿ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಲಿದೆ. ವೈದ್ಯ ಡಾಕ್ಟರುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅಸಹನೈ ವೈದ್ಯ ವೈದ್ಯರಲ್ಲಿ ಇದು ಮತ್ತಿಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ರೋಗಿ ಗಾಗಿಯಾದರೂ ಕಂಡು ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲ. ರೋಗಿ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಒಬ್ಬರಿಗೇ ಶರಣಾಗತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಟ. ರೋಗಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಬೇಕು. ಸಂಶಯಕೂಡದು. ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಆತನಿಗಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳದೇ, ತೋರಿಸದೇ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿ. ಇವುಗಳಲ್ಲೇನಾದರೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದ ಅನುಮಾನ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಮಗೇ ಬಂದರೂ ಆಯಿತು. ರೋಗಿಯ ಮೇಲಿನ ಮರ್ಜಿ (?) ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಇನರಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಕು. “ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವಿರೇನು, ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವವರು ಬೇರಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣುರಳಿಸಿ ರೋಗಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೋರಿಸುವ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಇದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಡಾಕ್ಟರರಿಗೇನು ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ.

ಇದರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿದ್ದು ರೋಗಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಳವಳ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಅರ್ಥದೃಷ್ಟಿ. ಆದರೆ “ಅಥಭೂತ ದಯಾಂಸ್ರತಿ” ಎಂದು ಚರಕಾಚಾರ್ಯರು ಸಾರಿದ ಮಾತು ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತ ಸತ್ಯ. ಇದೇ ಕೀರ್ತಿಯ ಕೀಲಿಕೈ. ಹಣದತ್ತ ನೋಡಬೇಡ. ಬೇನೆಯವನತ್ತ, ಆತನ ವೇದನೆಯತ್ತ ನೋಡು. ವೈದ್ಯ ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ದಯಾಲುತ್ವದವರಿ

ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬರಬಾರದು. ಹಣವಾರಿಗೆ ಬೇಡ ?
 ಅದರೆ ಅದರ ದುರಾಶೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಡು. ಹಣ ಬರುವದು ಗುಣದಿಂದಲ್ಲ,
 ದೈವದಿಂದ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಂಗಲೆ, ಮೋಟಾರು, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
 ವಿದ್ಯೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೋಲಲ್ಲ, ಗುಣದ ಗುರುತಲ್ಲಾ ಹಣದ ನುರಿತ.
 ರೋಗಿಗಳ ಹರಿಕೆ ಗುಣಕ್ಕೆ ಫಲ, ಸಮಾಧಾನದ ಮೂಲ. ಚಿಕಿತ್ಸಕರು,
 ದಯಾಮಯರಾಗದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸುಖ
 ಸಮಾಧಾನಗಳು ಕನಸಿನ ಗಂಟೇ ಸರಿ. ಶರೀರ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ
 ಅದಾವ ಸುಖ, ಸಮಾಧಾನ! ಸಾಧನ!

ಔಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಏಕೆ ಬೇಕು ? “ ವಸ್ತುತಂತ್ರಹಿಜ್ಜಾನಂ ”
 ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮುಟ್ಟು ಅಥವಾ ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮುಟ್ಟು ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾನಾ
 ನುಭವ ಬಿಸಿಯೇ. ಔಷ್ಣ ಎಂಣಿ ಕುಡಿದರೆ ಜಾಡಿಸಲೇ ಬೇಕು, ಜೇನು
 ತುಪ್ಪವೆಂದು ತಿಂದರೂ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲಾ. ಈ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
 ದಿವ್ಯ ಔಷಧಿ ಮಣಿ ಮಂತ್ರಗಳು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟವು.
 ಅಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದಂತೆ— ಅಂತೇ
 ಹೇಳಬಾರದೆಂಬ ಭ್ರಮೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಕೇಳ ಬರದಂತಲ್ಲಿಗೆ ಅವು
 ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಇಂಥದರಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ದೂರಿಕೊಳ್ಳುವದು.
 ಕಂಗಾಲ ರೋಗಿಗಳತ್ತ ನೋಡಿಯಾದರೂ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರೆ
 ದೇಶಕ್ಕೆ ದೇವರೊಲಿದನೆನ್ನಬೇಕು. ವ್ಯಾಪಕ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲದಲ್ಲ ಇದೆಲ್ಲ
 ಅಸಡ್ಡೆ ಇದ್ದುದೇ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು “ರೋಗೇ ನಿವೃತ್ತಿಯು ವೈದ್ಯಕದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ”
 ವೆಂದು ಮೊದಲು ಮಾತನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾಡಿಗೆ ಜನಕ್ಕೆ ಇದು ಬೇಕಾ
 ಗಿದೆ, ಬಿರದು ಬಾವಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳನ್ನು
 ಜನ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಮನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಜನ ಹೆಚ್ಚೋ, ಹಣ ಹೆಚ್ಚೋ!
 ಇನಕಮ್‌ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ತುಂಬುವಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದವರಾರು.
 ಎರಡೂ ಕೈಕೂಡಿ ಚಸ್ಪಾಳೆ ಎಂಬಂತೆ- ರೋಗಿಗಳೂ ಬೇನೆ ತುಸು
 ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರಾಯಿತು. ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಅಂಬಿಗನ ಎಂಬ

ಗಾದೆಯಂತೆ ನಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾತುಬಂದಾಗ ಸೋತು ಹೋದವನೇ ಜಾಣ. ತಿಳಿದವರು ಸೋಲುವದನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕು. ನಾಲಿನ ಒಂದು ತುದಿ ಸಿಕ್ಕರಾಯಿತಲ್ಲಾ, ಮಾಡುವವರು ಮುಂದಾದದರೆ “ಕೈಯ್ಯಂ ಪಿಡಿದೊಡೆ ಮೈ ತಾನೆ ಬಹುದು” ಎಂಬಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೇನಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸಕರೂ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೇನು? ಕಲಿತದ್ದು ಎರಡು ವರ್ಷ ಆಯುರ್ವೇದ. ಹ್ಯಾಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಶಿಗರೇಟು ಕಚ್ಚಿ ಎದ್ವಾತದ್ವಾ ಆಲ್ಕೋಹಾಳಿ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಮಾಡುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅದೆಂಥವನಿಗೂ ಕನಿಕರ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರಂತೆ ಕಲಿತದ್ದು ಕೊಯ್ಯುವದನ್ನು ಸರ್ಜರಿ ಕೊಡುವದು ಭಸ್ಮ ಆಸವಾರಿಷ್ಟ. ಆರ್ದನಾದ ರೋಗಿ ಸಾವಿನ ಭಯದಿಂದಾಗಿ ಎಂಥಲ್ಲಿಯೂ ಮೈ ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆಂದು ನಾವೇಕೆ ಆತ್ಮ ವಂಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ಹುಂಬತನದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಯೇನೇನು? ತತ ನಿಷ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಪವಿಲ್ಲ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಡಾಕ್ಟರ ನಾಡಿಗೇರರಿಗೆ ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದೆ. “ನನ್ನ ಬೇನೆಗೆ ನಾನು ಕಲಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ಇಲ್ಲಾ. ಇದನ್ನೇ ನಾನೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಧಡ್ಡನಿಂದ ಔಷಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬದುಕುವದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವದೇ ಮೇಲು” ಎಂದರು.

ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೂ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ ಜನೋಪಕಾರಿಗಳಾದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರೋಗ್ಯ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಲಿಷ್ಠ ಮಕ್ಕಳು ಜನ್ಮವೆತ್ತುವಂತಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಆಯುರ್ವೇದದ ಹಿಂದಿನ ವೈಭವದ ಪತಾಕೆ ಮತ್ತೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದ ನನ್ನ ವೈದ್ಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಆಯುರ್ವೇದ ತೀರ್ಥ ಪಾಂ. ವಿ. ಜಾಯದೆ ವೈದ್ಯರು ತಮ್ಮ

ಅನುಭವವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದ ವರೆಗೆಲ್ಲಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ. ಮೇಲಾಗಿ ಅದನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸ್ವಾನುಭಾವ, ಗುರು ಸಮ್ಮತಿಗಳ ಮುಪ್ಪುರಿಯ ಜ್ಞಾನವೇ ಪ್ರಮಾಣಿಕವಲ್ಲವೇ? ಇವರಿಟ್ಟು ಹೆಜ್ಜೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದು. ಸೂಜ್ಜು ಸಹನೆಯಿಂದ ನೋಡಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲೆಂದು ಮೊದಲು ಭಾಗದ ಅನುವಾದವನ್ನಷ್ಟೇ ಈಗ ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದದ್ದಾಗಿದೆ.

ವೈದ್ಯರ ಮೂಲ ಬರಹ ಮರಾಠಿ. ಇದು ಅದರ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ. ಮೂಲವನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಅನುವಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಮೂಲವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಅದೆಷ್ಟೋ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು. ಈ ಅನುವಾದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಅಪಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ನೋಡಿ, ಮೊದಲೇ ವೈದ್ಯಕ ವಿಷಯ ಮಹಾ ನೀರಸವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಅದೇಕೋ? ಬೇನೆ ಬಂದಾಗಮಾತ್ರ ವೈದ್ಯರು, ಕಂಡವರೆಲ್ಲಾ, ಕುಡಿದ ಕಹಿಯಲ್ಲಾ, ಸರಸವಾಗುತ್ತದೆ ಯಲ್ಲವೇ) ಮೇಲಾಗಿ ಇದರ ಪರಿಭಾಷೆ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ತಿಳಿಯ ಬೇಕಾದರೆ ಅನುಭವ ಅಗತ್ಯ. ಆ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುವಾಗಿನ ಕಸವಿಸಿ ಅನುವಾದಕರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಬಂಜೆಗೇನು ಗೊತ್ತು ಪ್ರಸವ ವೇದನೆ. ಮೇಲೆ ಮರಾಠಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಲೆ ಕೆಳಕಾಗಿಯೇ ಬರಬೇಕು. ಬರೀ ಭಾಷೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಬರೆಯ ಬಲ್ಲೆನೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾದಿ ತಪ್ಪುವದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುವಾದದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಗೇ ಸೇರಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲೂ ಬರಹ ಬಹಳ ಗಡಬಡಿಯಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯತ್ತ ಲಕ್ಷ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ವೈದ್ಯರು ಜಿಗುಟು ತನದಿಂದ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ ಸಹನೆಯಿಂದ ಬರೆಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಅನುವಾದ ವಾಯಿತೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಲೇ ಬೇಕು. ಸಾಲಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗಿನಿಂದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬರೆದದ್ದೇ ಇಲ್ಲ, ಬರೆಯಿಸಿಯೇ ರೂಢಿ. ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಕೂಡಾ ಬರೆಯಿಸುವದೇ,

ಇಂಥ ಶತಾಲಸಿಯಿಂದಾದ ಕೆಲಸ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ಗೋಡೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದಂತೆ. ಕೋಣನಿಂದ ವೇದವನ್ನು ನುಡಿಸಿದಂತಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಏನಚ್ಚುರಿ ?

ಅಂತೂ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಆಯುರ್ವೇದ ವ್ಯಾಸಂಗಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ತುಸುವಾದರೂ ಉಪಯೋಗ ಬಿದ್ದರೆ; ಸಮಬುದ್ಧಿ, ದಯಾಗುಣ, ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾದರೆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಶ್ರಮ ಸಾಧಕವೆನ್ನೋಣ. ನಾರಾಯಣ ಹರಿ ರೂಪದ ವೈದ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಸಂತೋಷ ಪಡೋಣ. ಬಿಚ್ಚು ಮಾತಿಗಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ವಿಕ್ಯತಿಯ ಅನಂತ ಚತುರ್ದಶಿ

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

— ಅನುವಾದಕ

— 0 —

ಕರ್ನಾಟಕಸ್ಥರ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ಗುಣಕೊಡುವ ಔಷಧಗಳಿಗಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆಯಿರಿ. ಈ ಕಾರಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮಗಳು, ಗುಟಿಕೆ, ವಟಿಕೆ, ತೈಲಗಳು, ಆಸವಾರಿಷ್ಪಗಳು ಮತ್ತು ಲೇಹಗಳು, ಲೇಪಗಳು, ಚೂರ್ಣಗಳೂ ತಯಾರಿಸುತ್ತವೆ.

ಪತ್ತಿ:— ದಿ. ನ್ಯಾಶನಲ್ ಫಾರ್ಮಾಸ್ಯೂಟಿಕಲ್ ಆಂಡ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಲಿ.,
ಗಣೇಶಪೇತ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

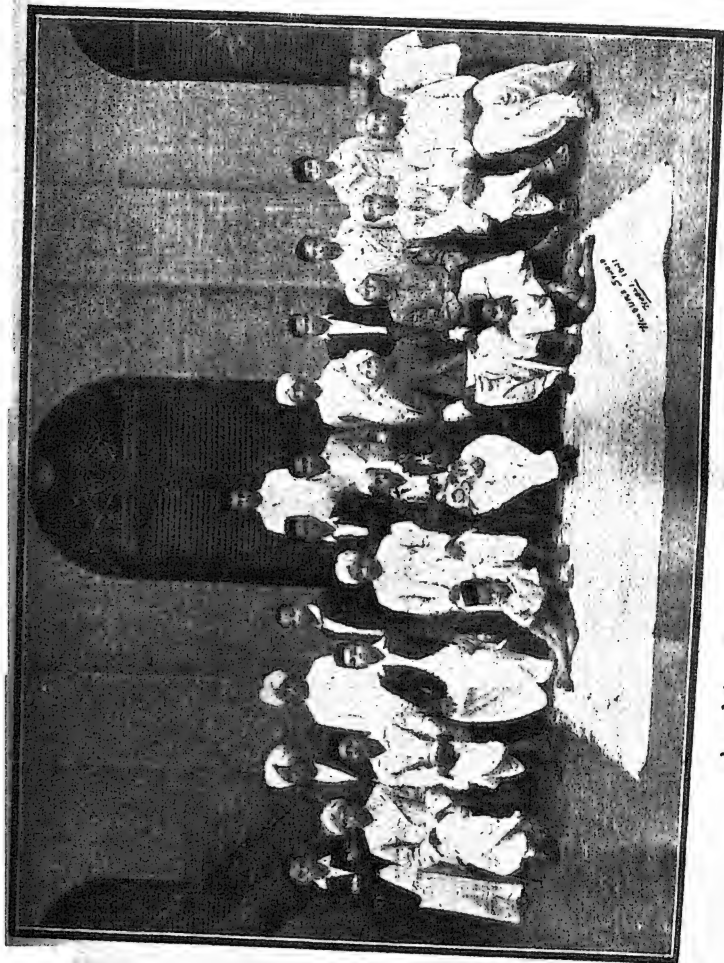
- (೧) ಚರಕ ಸಂಹಿತೆ
- (೨) ಸುಶ್ರುತ ಸಂಹಿತೆ
- (೩) ವಾಗ್ಭಟ ಸಂಹಿತೆ.
- (೪) ಮಾಧವ ನಿದಾನ
- (೫) ಶಾರಂಗಧರ (೬) ರಸರಾಜ ಸುಂದರ
- (೭) ಯೋಗರತ್ನಾಕರ ಮೊದಲಾದ ವೈದ್ಯಕ ಗ್ರಂಥಗಳು.
- (೮) ಔಷಧಿ ಗುಣಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ (ವೈ. ಪಂ. ಗುಣಶಾಸ್ತ್ರ)
- (೯) ಔಷಧೀ ಸಂಗ್ರಹ (ಡಾ. ದೇಸಾಯಿ)
- (೧೦) ಭಿಷಗ್ವಿಲಾಸ, ಆರೋಗ್ಯ ಮಂದಿರ, ಆಯುರ್ವೇದ ಪತ್ರಿಕಾ, ಆಯುರ್ವೈದ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು.
- (೧೧) ಜೀವನ ರಸಾಯನ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರ (ಡಾ. ಪಳಸುಲೆ)
- (೧೨) ಇಂಜಕ್ಶನ್ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ (ವೈ. ಪಾಂ. ತ. ಕುಲಕರ್ಣಿ)
- (೧೩) ಮಹರ್ಷಿ ಅಣ್ಣಾಸಾಹೇಬ ಪಟವರ್ಧನ ಇವರ ಗ್ರಂಥ
- (೧೪) Savil's Clinical Medicine
- (೧೫) Taylor's Practice of „
- (೧೬) Medicine & Essentilas for Practioners & Students. (By Dr. Beaumont)
- (೧೭) Tropical Diseases
- (೧೮) Midwifery in Tropics
- (೧೯) Home & Village Doctor
- (೨೦) Antiseptic, Indian Medical Gazette & British Medical Journal.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ



ಪುಟ	ಪುಟ
ನಿವೇದನ-ವೈದ್ಯಕ ಸಮನ್ವಯ ೧	ಗೊಬ್ಬರ ೫೮
ಗ್ರಂಥ ವಿಶೇಷ ೫	Measles
ಜ್ವರನಿದಾನ ೮	ಗಣಜಲಿ ೬೦
ಶೀತಪೂರ್ವಕ ೮	Chicken pox
Malaria	ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮ ೬೦
ಆಂತ್ರಿಕ ೧೮	Tuberculosis
Typhoid	ಆಂತ್ರಕ್ಷಯ ೭೪
ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ ೩೭	Intestinal T. B.
Lobar Pneumonia	ಗ್ರಂಥಿಕ್ಷಯ ೭೬
ಶ್ವಸನಕ ೪೩	Gland T. B.
Broncho Pneumonia	ಅಸ್ತಿ ಕ್ಷಯ ೭೭
ವಾತಕಫಪ್ರಧಾನ ಜ್ವರ.... ೪೬	Bone T. B.
Influenza	ಸಂಧಿಕ್ಷಯ ೭೭
ಗ್ರಂಥಿಕ ಸನ್ನಿ ಪಾತ ೫೦	Joint T. B.
Plague	ಹೃದ್ರೋಗ ೭೮
ವಿಸ್ಫೋಟಕ ಜ್ವರ ೫೫	Heart disease
Eruptive fevers	ಆತಿಸಾರ ೮೬
ಮೈಲಿ ೫೫	Diarrhoea
Small pox	

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಆಮಾಂಶ ೮೮	ಕ್ಷೀರಾಲಸಕ ೧೨೫
Dysentery		ಕೋಡಗಕೆಮ್ಮು ೧೨೫
ಆಮೇಬಿಕ್ ೮೯	Wooping cough	
Amœbic D.		ವುಟ್ಟುದೋಷ ೧೨೭
ಬ್ಯಾಸಿಲರಿ ೯೧	Rickets	
Bacillary D.		ಬಾಲಗ್ರಹ ೧೨೯
ವಿಷೂಚಿಕಾ ೯೩	Infantile Convulsions	
Cholera		ಘಟಿಸರ್ಪ ೧೩೨
ಧನುರ್ವಾತ ೧೦೭	Diphtheria	
Tetanus		ಯಕೃದ್ದೋಷ ೧೩೪
ಜಲಸಂತ್ರಾಸ ೧೧೦	Liver troubles	
Hydrophobia		ಅಶ್ಮರಿ ೧೩೭
ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾವರಣದಾಹ ೧೧೩	Stones	
Meningitis		ಕಂಣುಬರೋಣ ೧೩೭
ಮಕ್ಕಳ ಬೇನೆಗಳು ೧೧೬	Conjunctivitis	
ಜ್ವರ ೧೧೮	ಕಾಸ ೧೩೯
ಕೆಮ್ಮು ೧೧೮	Cough	
ಅತಿಸಾರ ೧೧೯	ಶ್ವಾಸ ೧೪೧
ಮುಂಗಬಾವು ೧೨೦	Asthama	
Mumps		ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ ೧೪೫
ಅರ್ಧಾಂಗ ೧೨೧	Bleeding	
Infantile paralysis		ಪ್ರಮೇಹ ೧೪೯
ಕ್ರಿಮಿ ೧೨೨	ಮಧುಮೇಹ ೧೫೧
Worms		Diabetes	
ಹಾರಿಗಳ ಕೆ ೧೨೪		



ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ತಮ್ಮ ಕೆಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಿತ, ರೊಡನೆ.

For Medical Professon only

ವೈದ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತ



ನಿವೇದನ

॥ नात्मार्यं नापि कामार्थमथ भूतदयां प्रति ॥

ವೈದ್ಯಕ ಸಮನ್ವಯ

“ರೋಗನಿವೃತ್ತಿ” ಯು ವೈದ್ಯಕದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ, ಆಯುರ್ವೇದ, ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಪದ್ಧತಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಧತಿಗೆ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಹಂಸಪ್ಪೀರ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಧತಿ ಯೊಳಗಿನ ಗ್ರಾಹ್ಯಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಹೊಸ ವೈದ್ಯಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಕಾಲ ಇದೀಗ ಬಂದಿದೆ. ವಿಶೇಷತಃ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತರಹದ ವೈದ್ಯಕ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಧ್ಯಪ್ರಾಂತ ಸರಕಾರದ ಆರೋಗ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಮಾನ್ಯ ಡಾಕ್ಟರ ಬಾರಲಿಂಗಿ ಇವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ನಂತರ ಸುಸಂಪನ್ನ ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯಕ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಿದ್ಧವಾಗಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥವೂ ವೈದ್ಯಕ ಸಮನ್ವಯದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಶೋಚನೀಯ ಅವಸ್ಥೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಿನಿಟಿಗೆ ಕ್ಷಯದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಮೃತ್ಯು ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಮಲೇರಿಯಾ, ಟಾಯ್‌ಫಾಯಿಡ್, ಕಾಲರಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪಿಡುಗಿನಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಕೃಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸರಾಸರಿ ಆಯುರ್ಮಾನವು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ವರ್ಷ. ಇದು ಬಹಳ ಶೋಚನೀಯ ಸಂಗತಿ. ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯವಧಿ ಹಳ್ಳಿಗಳೊಳಗೆ ವಾಸಿಸುವ ಕೋಟ್ಯಾಧಿ ಜನರಿಗೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಹಾಯವು ಸಿಗುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಇವರ ಆರೋಗ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ. "A sickly person is the liability of the nation" ಎಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಧಾನರಾದ ಮಾನ್ಯ ಬಾಳಾಸಾಹೇಬ ಖೇರರವರು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುವದು ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವೈದ್ಯಕ ವಿಶೇಷ

ನಮ್ಮ ಪೂಜ್ಯ ಋಷಿಪ್ರಣೀತ ಆಯುರ್ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವು ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಗತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೋದ ಎರಡು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ರಾಜಾಶ್ರಯವು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆಯುರ್ವೇದಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ, ಬಾಯೋಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಕಾರ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿವೆ. ಕೆಲವು ಜನರಿಗೆ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ತೀವ್ರ ಗುಣಕಂಡರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಆಲ್ಟೋಪಥಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಗುಣಬರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಹೋಮಿಯೋಪಥಿಯಿಂದ ಗುಣಬರುತ್ತದೆ. ತೀವ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ (Acute Stage) ಆಲ್ಟೋಪಥಿಯ ಉಪಯೋಗವು ಉತ್ತಮವಾದರೆ ಹಳೆಯ ರೋಗದಲ್ಲಿ (Chronic Diseases) ಆಯುರ್ವೇದದ ಉಪಯೋಗವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಯೋಪಥಿಯ ಉಪಯೋಗವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭಾಲ್ಕರಿಗೆ

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕ್ ಔಷಧಿಗಳ ಉಪಯೋಗವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ
 "Ayurved begins where Allopathy ends" ಆಯುರ್ವೇದದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವದು ಎಂದು
 ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. "Thus far & no further" ಇಷ್ಟೇ
 ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವದು ಬಹಳವಿರುತ್ತದೆ, ಎಂದು ಕೆಲವು
 ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ
 ಯನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವರು ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಣಗಾನವನ್ನು
 ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಸಮನ್ವಯಕಾರರು ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ
 ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. "Is east is east
 & west is west? No! east & west is the best."

ನಮಗೆ ವಾದವಿವಾದವೂ ಬೇಡ, ಕಂಠಶೋಷವೂ ಬೇಡ. ವಾದವನ್ನು
 ತಜ್ಞ ಪಂಡಿತರು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಹಿತದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
 ವ್ಯವಹಾರವು ಬೇಕು. ವೈದ್ಯರು ಇಂಜೆಕ್ಶನ್ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಡಾಕ್ಟರರು
 ಪ್ರಭಾವೀ ಆಯುರ್ವೇದಿಕ ಔಷಧಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಹೋಮಿಯೋಪಥಿಕ್
 ಔಷಧಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಜೆಕ್ಶನ್‌ಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ
 ಮಾಡಬಹುದು! ಆದರೆ ಇಂಜೆಕ್ಶನ್ ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು
 ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂಬದರ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವು ವೈದ್ಯರಿಗೆ
 ಬೇಕು. ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಿಂದ ಆಯುರ್ವೇದೀಯ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಕೊಡ
 ಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದ ಸಮ್ಮುಕ್ ಜ್ಞಾನವು ಡಾಕ್ಟರರಿಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.
 ನಮ್ಮ ಆಯುರ್ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ನಾಡೀ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗ, ರಸ
 ವೈದ್ಯಕದ ಕೆಲವು ಭಾಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
 ವಿದೇಶೀ ವೈದ್ಯಕ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮಸಾತ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ
 ಎಂದು ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ರೇವಾಚಿನಿ, ಕಬಾಬ
 ಚಿನಿ, ದಾಲಚಿನಿ, ಚೋಪಚಿನಿ ಮುಂತಾದ ಎಷ್ಟೋ ಔಷಧಗಳು ಪರದೇಶಿಯ
 ವಿರುತ್ತವೆ. ದೋಷ ದೂಷ್ಯ ಮತ್ತು ರಸವೀರ್ಯವಿವಾಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವ
 ಇತ್ಯಾದಿ ನಮ್ಮ ಆಯುರ್ವೇದೀಯ ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ನಾವು ಪರ
 ದೇಶೀಯ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಆತ್ಮಸಾತ್ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಹೊಸ

ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆತ್ಮಸಾತ್ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಯುರ್ವೇದಿಕರು ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕು. ಯಾಕಂದರೆ ಆಯುರ್ವೇದ ಅಂದರೆ (आयुषः वैदः-आयुर्वेदः The Science of life) ಡಾಕ್ಟರರು ವೃಥಾಭಿಮಾನ ಬಿಡಬೇಕು. ಆಯುರ್ವೇದವನ್ನಾದರೂ ತಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದೇ ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜ್ಞಾನದ ಮೇಲಿನ ಮಾಲ್ಕಿ ಹಕ್ಕು ಯಾವತ್ತೂ ಜಗತ್ತಿನದಿದೆ. "Polio Myelitis ಎಂಬ ರೋಗದಮೇಲೆ ಆಯುರ್ವೇದಿಯ ಔಷಧಗಳು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮುಂಬಯಿಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈದ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೇದಪಾಠಕ ಇವರು ನೂರಾರು ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉಪಚಾರಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಷಯ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಅರ್ಧಾಂಗವಾತ, ವಾತರೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ ರೋಗಗಳಮೇಲೆ ವೈದ್ಯರು ಯಶಸ್ವಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಿಲ್ವ, ಕುಟಿಜ, ಚಿರಾಯಿತ, ಸೋಮಲ, ಸುವರ್ಣ, ತಾಮ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರು ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಲೇ ಕಲಿತುಕೊಂಡರು. "Plastic Surgery" ಯು ಆರ್ಯರದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಂಠಿನ ಎಷ್ಟೋ ಆಪ್ತರೇಶನ್ನದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರು ಸುಶ್ರುತದಿಂದಲೇ ಕಲಿತುಕೊಂಡರು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಇಂಥ ವಾದ ವಿವಾದದಲ್ಲಿಯೇ ವೇಳೆಗಳೆಯದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಸುಸಂಪನ್ನ ಚಾರತೀಯ ವೈದ್ಯಕವನ್ನು ತಯಾರ ಮಾಡೋಣ. ಇದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಹಾನಿ ತಟ್ಟಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸನಾತನಿ ವೈದ್ಯರು ಇವರಿಂದ ಗಾಬರಿಯಾಗುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆಯುರ್ವೇದದ ತತ್ವಗಳು ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತವಿರುತ್ತವೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ, ಅಸತ್ಯವಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ನಾಶ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಆಂತೂ ಆಯುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಜಂಗನ್ನು ತೆಗೆದು ಶುದ್ಧ ಸ್ವಚ್ಛ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದವು ಜಗತ್ತಿನ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು. ಭಾರತದ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ಧೈಯವು;

॥ उत्तिष्ठत जाग्रत प्राप्य वरान्निबोधत ॥

ಗ್ರಂಥವಿಶೇಷ

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ವೈದ್ಯ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗೆಳೆಯನಂತೆ ಅವರ ಅಡಚಣೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವದು. ಅದರಂತೆ ಡಾಕ್ಟರರಿಗಾದರೂ ಇದರ ಉಪಯೋಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುವದು. ಆಯುರ್ವೇದೀಯ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಾಪರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಅವರಿಗಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಆಯುರ್ವೇದೀಯ ಔಷಧಗಳ ಯೋಜನೆಯನ್ನು [ಪ್ರಿಕ್ಸಿಪಾಶನ್ಸ್] ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇಂಜೆಕ್ಶನ್ ಮಾಡುವದಾದರೆ ಅವುಗಳ ಗುಣದೋಷ ವಿವೇಚನವು ಇದರಲ್ಲಿಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದುರೋಗದ ಮಹತ್ವದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು [Key Symptoms] ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ನಿಧಾನ (Diagnosis) ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು. ಭೇದಕ ನಿಧಾನ (Differential Diagnosis) ದಿಂದ ರೋಗ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗುವದು. ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಂತರ ಇಂಜೆಕ್ಶನ್‌ಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ, ಬಾಯೋಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದ್ಧತಿಯೊಳಗಿನ ವಿಶೇಷ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಮೇ ಆಂಡ್ ಬೇಕರ್ಸ್, ಬೂಟ್ಟು, ರೈಂಡೂ, ಡಿಶ್ಯಾನ್ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಿ ವಿದೇಶೀ ಕಂಪನಿಗಳ ಪೇಟೆಂಟ್ಸ್ ಆ ಆ ರೋಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಸಹ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರೋಗಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು.

೧೯೩೩ನೇ ಇಸ್ವಿಯಿಂದ ವೈದ್ಯಕ ಆಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ ಮತ್ತು ಸ್ವಾನುಭವಗಳಿಂದ ಬಂದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ವೈದ್ಯಗುರು ದಾ. ಅ. ಹಲಸೀಕರ, ವೈದ್ಯ ಪಂಚಾನನ ಗಂಗಾಧರಶಾಸ್ತ್ರಿ ಗುಣಿ, ಡಾಕ್ಟರ ಆ. ವಿ. ಕೇತಕರ, M.B.B.S; ಗುರುವರ್ಯ ವೇಣೀ ಮಾಧವ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆಯುರ್ವೇದಾಚಾರ್ಯ, ವೈದ್ಯ ವಿ. ಮ. ಗೋಗಟಿ, ತೀ. ಡಾಕ್ಟರ ವಿ. ಕೃ. ಎಲಾಪೂರ, L.C.P.S., ಡಾ. ಈ. ಜೆ. ಬೋರ್ಜೆಸ್, L.R.C.P.

M.R.C.S., ಡಾ. ಕಲೆ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ಜನ್ ಮೊದಲಾದ ಗುರುಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪದ್ಧತಿಯ ಪರಿಣಾಮವು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರವು ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯದಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಸರಿ. ಲೇಖಕನು ಸದರಿ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅನೇಕ ವೈದ್ಯ ಮಿತ್ರರ ಆಗ್ರಹದಮೂಲಕ ಕೆಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಿತ್ರರ ಉತ್ತೇಜನದ ಮೂಲಕ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಗ್ರಂಥ ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ರೋಗಗಳ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧] **ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:-** ಇದರಲ್ಲಿ ರೋಗಗಳ ಹೆಸರಿನ ವಿಚಾರ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಇತಿಹಾಸ, ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಉಪಯುಕ್ತ ವಿಷಯದ ಪರಾಮರ್ಶವು ಕಂಡುಬರುವದು.

೨] **ಕಾರಣ ಮೀಮಾಂಸೆ (Etiology):-** ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರೋಗೋತ್ಪತ್ತಿ ಯಾಗುವದೋ ಆ ಕಾರಣಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕ್ರಿಮಿಗಳ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಇತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಚಾರವೂ ಇದರಲ್ಲಿರುವದು.

೩] **ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ (Incubation period):-** ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರೋಗ ಜಂತುಗಳ ಪ್ರವೇಶವಾದ ನಂತರ ರೋಗದ ಸ್ವರೂಪ ಕಂಡುಬರುವ ತನಕ ನಡುವಿನ ಕಾಲಾವಧಿಗೆ ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆನ್ನು ಬಹುಮುಖ್ಯ. ಉದಾ:- ಕೆಟ್ಟನೀರು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ಕಾಲರಾ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಕಾಲರಾ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವವರೆಗೆ ಎಷ್ಟು ವೇಳೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೪] **ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ (Pathology):-** ಪೆಥಾಲಾಜಿ ವಾತ, ಪಿತ್ತಾದಿ ದೋಷಗಳು ಸ್ವಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಕುಪಿತವಾಗಿ ಸ್ವಂತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರೋಗೋತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೫] **ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು (Signs & Symptoms):-** ಬೇನೆ ಗಳಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯ ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷಣ

ನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:- ನಾಲಿಗೆ ಕಪ್ಪಾಗುವದು, ಕಂಠುಗಳು ಕೆಂಪು ಆಗುವದು, ನಾಡಿ ಮಂದ ಅಥವಾ ತೀವ್ರವಾಗುವದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಾನಸಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಭಾವನಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:- ತಲೆತೂಲೆ, ನೀರಡಿಕೆ, ಬವಳಿ ಬರುವದು ಮುಂತಾದವುಗಳು.

- ೬] **ಉಪದ್ರವ (Complications) :-** ಪಶ್ಚಾತ್ತಾತಾ ತಪಃಶಾ: ಒಂದು ರೋಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ರೋಗವು ಕೂಡುವದು. ಅಡ್ಡ ಬೇನೆ, ಉದಾ:- ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಭೇದಿ, ಕೆಮ್ಮು ಮೊದಲಾದ ಬೇನೆಗಳಾಗುವದು.
- ೭] **ರೋಗ ನಿವಾಸ (Diagnosis) :-** ಇದರಲ್ಲಿ ರೋಗ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಸಮ್ಮಂಧಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದೆ.
- ೮] **ಭೇದಕ ನಿವಾಸ (Differential diagnosis) :-** ಇದರಿಂದ ಒಂದು ರೋಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ರೋಗದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಕಂಡು ಬರುವದು.
- ೯] **ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ (Prognosis): -** ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೋಗವು ಸಾಧ್ಯವದೆ, ಯಾವ ರೋಗ ಅಸಾಧ್ಯವದೆ ಎಂಬುದರ ವಿವೇಚನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.
- ೧೦] **ದೋಷ ದೂಷ್ಯ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನ ಸಂಕ್ರಯ.**
- ೧೧] **ಚಿಕಿತ್ಸಾ (Treatment) :-** ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಆಯುರ್ವೇದೀಯ ಔಷಧಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ನಂತರ ಆಯುರ್ವೇದಿಕ ಇಂಜೆಕ್ಶನ್ನುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಆಯುರ್ವೇದಿಕ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇಂಜೆಕ್ಶನ್ನುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ, ಬಾಯೋಕೆಮಿಕಲ್ ಮೊದಲಾದ ಪದ್ಧತಿಯ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮೇಲ್ಕಂಡ ಜೀಕರ್ಸ್, ಬೂಟ್ಸ್, ರೈಂಡೋ, ಡಿಶ್ಯಾನ್ ಮುಂತಾದ ಧೇಶಿ-ವಿದೇಶಿ ಕಂಪನಿಗಳ ಪೇಟೆಂಟಿ ಔಷಧಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.
- ೧೨] **ಪಠ್ಯಾಪಠ್ಯ:-** ಇದರಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯು ಯಾವ ಆಹಾರವನ್ನೂ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಯಾವ ಆಹಾರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂಬುದರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಜ್ವರನಿದಾನ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಜ್ವರಗಳ ವ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ಭಯಾನಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಜ್ವರಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಮೊದಲ ಎಲ್ಲರ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಚಿತ ಚಳಿಜ್ವರದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡೋಣ—

(1) ಶೀತಪೂರ್ವಕ ಜ್ವರ (Malaria)

೧ ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:- ಇದರಲ್ಲಿ ಚಳಿ ಬಂದು ಜ್ವರಬರುತ್ತವೆ. ಇದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಪಿಡಗುರೂಪಿನಿಂದ ಬರುವದು. ಮಲ್ಲಾಡ, ಬಂಗಾಲ, ಆಸಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ತಂಪು ಮತ್ತು ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದ ಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬು, ತೇಗು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವದು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಈ ಜ್ವರದಿಂದ ಲಕ್ಷವಧಿ ಜನರು ಬಳಲುತ್ತಾರೆ.

೨ ಕಾರಣ ಮೀಮಾಂಸೆ (Etiology) ಮಲೇರಿಯಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಂತುಗಳು (Malarial Parasites) ಈ ಜ್ವರದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ವಿರುತ್ತದೆ. ಎನಾಫೆಲಿಸ್ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಜಾತಿಯ ಗುಂಗಾಡು ಕಡಿದನಂತರ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಜ್ವರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ.

ಆಯುರ್ವೇದ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ವಿಶೇಷ

ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಕಚ್ಚಿದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಚಳಿಜ್ವರ ಬಂದೇಬರುತ್ತದೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರತೀಕಾರ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗಿದೆ. ಅಂತೇ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ “ವಿಕಾರೋ ಧಾತು ವೈಷಮ್ಯಂ” ಧಾತುಗಳ ವೈಷಮ್ಯವನ್ನೇ ವಿಕಾರವೆನಜೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಿಕಾರ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗದೆ ಅಂದರೆ ದೋಷ ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಕಫ, ದೂಷ್ಯ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾರ ಉಂಟಾಗದೆ ರೋಗಗಳು ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಪುರಾಣಮತವಾದಿಗಳಾದ ವೈದ್ಯರು ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಒಪ್ಪಲು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೇನೂ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸದು. ಉದಾ:- ಶುದ್ಧ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೋದವರಿಗೆ ಗರ್ಭ, ಪರಮಾ ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳಾಗುವ ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತನೇ (ತನ್ನ ದೋಷಧಾತುಗಳು ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ)

ಕೆಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೋದರೆ ಮೇಲಿನ ರೋಗಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನು ರೋಗದ ಕಾರಣವೆಂದು ಒಪ್ಪಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಕಾರಣ ಅಂದರೇನಾತನೇ ಮೊದಲಾದ ತ್ರಿದೋಷಗಳು ಮತ್ತು ರಸ ರಕ್ತಾದಿ ಸಪ್ತ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕೃತಿ ಯಾಗುವದು, ಇವೆರಡೂ ಕಾರಣಗಳು ಅತಿ ಮಹತ್ವದವಾಗಿವೆ.

ಬೀಜ ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ ಕ್ಷೇತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ ಎಂದು ವಾದಿಸುವಲ್ಲಿ ಹುರುಳೇನು? ಫಲಕ್ಕೆ ಎರಡೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದವು. ಪಡುವಣದವರು ಕ್ರಿಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಅವಲೂಕನೆ ಶೋಧ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಲ್ಫಾಡ್ರಗ್ಸ್, ಪೆನಿಸಿಲಿನ್, ಸ್ಟ್ರೆಪ್ಟೊಮೈಸಿನ್ ಮೊದಲಾದ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಭಾವಿ ಔಷಧಗಳನ್ನೂ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲ “ಮಿಥ್ಯಾ” ಸುಳ್ಳೆಂದು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಆಯುರ್ವೇದಿಕರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯುವದು ಖಂಡಿತ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡುದಾದಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡುವದು ಇಂದಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕುರುಡು ನಂಬಿಗೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟದವರೆಗೆ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ, ಹೀಗೆಂದು ಬರೇ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಜಿನ್ನೇಹತ್ತಿದರೂ ಸಾಲದೆಂಬದನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತವಾದ ಆಯುರ್ವೇದದ ತತ್ವಗಳೇ ದಾರಿತೋರಬಲ್ಲವು. ಅಂತೂ ಹಲವಾರು ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ವಿವೇಚನೆಯಂತೆ ಬೀಜ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸರಿಯಾದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಕಾಲ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಕಚ್ಚಿದ ೩-೪ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ೧೦-೧೨ ದಿನಗಳ ಮೇಲೂ ಜ್ವರ ಬರಬಹುದು.

ಪ್ರಕಾರಗಳು

ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಮ ಜ್ವರದ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಚಳಿ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಹೋಲುತ್ತವೆ.

೧] ಸತತ:- “ಸತತಃ ಅವಿಸರ್ಗಿಸ್ಯಾತ್” ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಡದೇ ಬರುವ ಜ್ವರ, ಯಾವಾಗಾದರೊಮ್ಮೆ ತುಸು ಬೆವರು ಬರುತ್ತದೆ, ಚಳಿ ಹತ್ತುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

೨] ಸಂತತ:- “ದ್ವಾಕಾಲಾನುವರ್ತತೆ” ದಿನಾಲು ಎರಡು ವೇಳೆ ಚಳಿಯಾಗಿ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತದೆ, ಬೆವರು ಬಂದು ಜ್ವರ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

೩] ತೃತೀಯಕ:- “ತೃತೀಯಕಃ ತೃತೀಯೇ ಅನ್ತಿ” ಒಂದು ದಿನ ಕಳೆದು ಬರುವ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ತೃತೀಯಕ ಜ್ವರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೪] ಚಾತುರ್ಥಿಕ:- “ಚತುರ್ಥಕಃ ಚತುರ್ಥೇ ಅನ್ತಿ” ನಾಲ್ಕನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜ್ವರ ಚಾತುರ್ಥಿಕ.

೫] ಚಾತುರ್ಥಿಕ ವಿಪರ್ಯಯ:- “ಆದಾವಂತೇ ಚ ಮುಂಚತಿ” ಎರಡು ದಿನ ಜ್ವರ ಬಂದು ನಡುವೆ ಒಂದು ದಿನ ಜ್ವರ ಬರುವದಿಲ್ಲ, ಇದಲ್ಲದೆ ಚಳಿ ಜ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಪಾತದ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಉದಾ:- ವಾಂತಿ, ಅತಿಸಾರ, ಭ್ರಮೆ, ಬಡಬಡಿಕೆ, ಮೂರ್ಛೆ ಮೊದಲಾದವು. ಈ ಪ್ರಕಾರವು ಒಳ್ಳೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಮರಣವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಈ ಭೇದಗಳಿಗೆ ಬಿನಾಯನ್ ಅಥವಾ ಸಿಂಪಲ್ ಟರ್ಸಿಯನ್, ಕ್ವಾರ್ಟನ್, ಕ್ವಾಟೋಡಿಯನ್, ಮಲಿಗ್ನಂಟ, ಸೆರೆಬ್ರಲ್ ಮಲೇರಿಯಾ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಂಟು. ಚಾತುರ್ಥಿಕ ವಿಪರ್ಯಯದ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದಂತಿಲ್ಲ.

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:- ಮೊದಲು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹೊಕ್ಕನಂತರ ಅವು ರಕ್ತ ಗೋಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ೨೪ ತಾಸುಗಳ ನಂತರ ಅಥವಾ ೪೮-೭೨ ತಾಸು ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭಾಜನ [ಸೆಲ್ ಡಿವಿಷನ್] ಪದ್ಧತಿಗನುಸರಿಸಿ ಒಂದೊಂದು

ಕ್ರಿಮಿಗೆ ೧೮ ರಿಂದ ೨೦ ರ ವರೆಗೆ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅವು ರಕ್ತಗೋಲಗಳ ಆವರಣವನ್ನೊಡೆದು ಮತ್ತೆ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕ್ರಿಮಿಗಳೊಡನೆಯೇ ಅವುಗಳ ಗರ [ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಮಲಮೂತ್ರ] ದೋಷ [ಟಾಗ್‌ಡ್ಲಿನ್] ವೂ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವದರಿಂದ ಚಳಿಯಾಗಿ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತವೆ. ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಪ್ರಭೇದಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಆ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ೨೪-೪೮ ಅಥವಾ ೭೨ ತಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಚಳಿಜ್ವರಕ್ಕೆ ಅರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಒಳ್ಳೇ ನಿಯಮಿತತನ [ರೆಗ್ಯುಲರ್] ವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಬೇಸರ ಅಥವಾ ಮೈಗಲ್ಲತನ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ! ಇದರಿಂದಾಗಿ ಚಳಿಯು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಚಳಿ ಬಂದವೆಂದರೆ ಸಾವಿರಾರು ರಕ್ತ ಕಣಗಳ ನಿಧ್ವಂಸವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಚಳಿಜ್ವರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಕ್ಷಯವು ಬಹಳ ಬೇಗನೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಪಾಂಡುರೋಗ, ಕಾಮಣಿ, ನೊದಲಾದ ಉಪದ್ರವಗಳೂ ತಲೆದೋರುತ್ತವೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ [ಸಾಯಿನ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಸಿನ್‌ಟೆಸಿಸ್]

೧ ಚಳಿಯಾಗೋಣ:—ದೊಡ್ಡ ಕಾಗಿ ಚಳಿಯಾಗೋಣ. ಆಗ ಬೆನ್ನು ಹುರಿ ಹಾಗೂ ಎಲವುಗಳು ನೋಯುತ್ತವೆ. ಕೈಕಾಲುಗಳು ಬಳಬಳ ಎನ್ನುತ್ತವೆ. [ಹಳೇ ತರಹಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಗೊತ್ತಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೈಗೆ ಮುಳ್ಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ] ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಮಾರು ೧-೨ ತಾಸುಗಳವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

೨) ಜ್ವರ:—ತುಂಬಾ ಜ್ವರಗಳು ತುಂಬುತ್ತವೆ. [೧೦೩ ರಿಂದ ೧೦೫ ಡಿಗ್ರಿ] ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ೧೦೭ ರ ವರೆಗೂ ಜ್ವರ ಏರಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಉಂಟು. [ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯು ಎಚ್ಚರತಪ್ಪುತ್ತಾನೆ] ಈ ಜ್ವರಗಳ ಅವಸ್ಥೆ ೩ ರಿಂದ ೪ ತಾಸುಗಳ ವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

೩) ಸ್ವೇದ:—ಆ ಮೇಲೆ ರೋಗಿನೆ ಬೆವೆತು ಜ್ವರಗಳು ಆರುತ್ತವೆ. [ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರೋಗಿಗೆ ತಾನು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಕಂಡು ಅಪಥ್ಯ ಮಾಡುವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಯಿಗೆ ರುಚಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕರಿದ, ಹುಳಿ, ಕಾರದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಯಕ್ಯತ್ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟು ಕಾಮಣಿ, ಉದರ, ಮೈಯಲ್ಲಾ

ಬಾವು, (ಡ್ರಾಪ್ಪಿ) ಕ್ಷಯ, ಮುಂತಾದ ವಿಕಾರಗಳಾಗಿ ರೋಗಿಯು ಸತ್ತ ಉದಾಹರಣೆ ನೂರಾರುಂಟು] ಇದಲ್ಲದೆ ವಾಂತಿ, ಭೇದಿ, ತಲೆ ಶೂಲೆ, ತಲೆ ತಿರುಗುವಿಕೆ, ಬಡಬಡಿಕೆ, ಬಾಯಿ ಕಹಿಯಾಗುವಿಕೆ, ನೀರಡಿಕೆಯೇ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಉಪದ್ರವಗಳು [ಕಾಂಪ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್]

ಸ್ಲೀಹವೃದ್ಧಿ, ಯಕೃತ್ ವೃದ್ಧಿ, ಪಾಂಡು, ಕಾಮಲಾ, ರಕ್ತ ಮೂತ್ರ, ಉದರ, ಮೈಯಲ್ಲಾ ಬಾವು, ಕ್ಷಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ನಿದಾನ ಹಾಗೂ ಭೇದಕ ನಿದಾನ

[ಡಾಯಗ್ನೋಸಿಸ್ ಹಾಗೂ ಡಿಫ್ರೆನ್ಸಿಯಲ್ ಡಾಯಗ್ನೋಸಿಸ್]

ವ್ಯಕ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಚಳಿಜ್ವರದ ನಿದಾನ ಮಾಡುವದು ತೀರ ಸುಲಭ. ತನಗೆ ಚಳಿಜ್ವರ ಬಂದಿರುವದನ್ನು ರೋಗಿಯು ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ತಾನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದಾಗ ನಿದಾನ ಮಾಡುವದು ಒಳ್ಳೇ ತೊಡಕಿನದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಾಗ ಉಪಶಯ-ಅನುಪಶಯ, ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ರೋಗ ನಿದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ ವಿದ್ರೂಢಿ ಅಥವಾ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕೇವಾಗುವಕ್ರಿಯೆ [ಪಸ್‌ಫಾರಾಮೇಶನ್] ಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ಚಳಿಯಾಗಿ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಮಲೇರಿಯಾ ಜ್ವರವಲ್ಲವೆಂಬದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಕ್ವಿನಾಯಿನ್ ಕೊಡುವದರಿಂದ ಅದೆಷ್ಟೋ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾನ್ನಿಪಾತಿಕ (ಸೆರೆಬ್ರಲ್) ಮಲೇರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾವರಣ ಶೋಧ [ಮೆನಿಂಜಾಯಟಿಸ್] ದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು ರೋಗಿ ಕೈ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಆಂತ್ರಿಕ [ಕಾಲೇರಿಕ್] ಮಲೇರಿಯಾ ದಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಲವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಅವ್ಯಕ್ತ ಲಕ್ಷಣದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತುಸು ಚಳಿಯಾಗಿ ವಾಂತಿ ಬಹಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಗು ಒಡೆದು ರಕ್ತ ಬಹಳವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜ್ವರವಿರುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗೆ ಶೀತಜ್ವರ (ಮಲೇರಿಯಾ) ದ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ (ಪ್ರಾಗ್ನಾಸಿಸ್)

ಸರಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಮಲೇರಿಯಾ ಜ್ವರವನ್ನು ಪೂರಾ ಗೆಲ್ಲಬಹುದು. ಅಸಧ್ಯದಿಂದ ತಿರುತಿರುಗಿ ಜ್ವರಬರುತ್ತದೆ. ತಿರುಗಿ ಬಂದ (ರಿಲಾಪ್ಸ್) ಜ್ವರದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾನ್ನಿವಾತಿಕ ಚಳಿಜ್ವರ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆಂದರಿಯಬೇಕು.

ದೋಷ ದೂಷ್ಯ ವಿಚಾರ

ಇದರಲ್ಲಿ ವಾತ ಹಾಗೂ ಪಿತ್ತ ದೋಷಗಳ ದುಷ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಿತ್ತಾಶ್ರಯಿ ರಕ್ತಧಾತುವು ಸ್ತೇಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಳೇ (ಕ್ರಾನಿಕ್) ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ರಸ, ಮಾಂಸ, ಶುಕ್ರ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳು ಸ್ತೇಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಆಯುರ್ವೇದೀಯ:- ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ತ್ರಿಫಲಾ ೧ ಮಾಸಿ, ಘೋಡಾಚೋಳಿ ೨ ಗುಂ., ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ ವಿರೇಚನ ೧ ಮಾಸಿ, ಇಚ್ಛಾಭೇದಿ ೧ ಗುಂ., ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿರೇಚನ ಕೊಡಬೇಕು.

೧) ಸಪ್ತಪರ್ಣಿ ಈ ವನಸ್ಪತಿಯು ಮಲೇರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವೀ ಔಷಧವಿದೆ ಎಂದು ಕರ್ನಲ್ ಚೋಪ್ರಾ ಇವರು ಅನೇಕ ರೋಗಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ತೊಗಟೆಯ ಕಷಾಯವನ್ನು ವಾಪರಿಸಬೇಕು. ಪ್ರ-೨-ಮಾಸಿಯಂತೆ ಎರಡು ಸಪ್ತಕದವರೆಗೆ.

೨) ಶೇಫಾಲಿ:- ವಾರಿಜಾತದ ಎಲೆಯ ಕಷಾಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕು. ೨ ಸಪ್ತಕ ಕೊಡಬೇಕು. ಪ್ರ. ೧-೨ ಮಾಸಿ.

(3) ಪಂಚತಿಕ್ತ ಕಷಾಯ :— ಚಿರಾಯಿತ, ಅನ್ಯತಬಳ್ಳಿ, ಬೇವು ಮರದರಿಷಣ, ಮತ್ತು ಸಪ್ತಪರ್ಣಿ ಈ ಐದು ವನಸ್ಪತಿಗಳ ಕಷಾಯ ಕೊಡಬೇಕು.

4) ಅ-ಇಂಧ್ರಜವಿ, ಕಹಿಪಡುವಲ, ಕಟುಕಾ.

ಆ- ಕಹಿಪಡುವಲ, ಸಾರಿವಾ, ಮುಸ್ತಾ, ಪಾಠಾ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ.

ಇ— ಪಟೋಲ, ನಿಂಬ, ತ್ರಿಫಲಾ, ಮನೂಕಾ, ಮುಸ್ತಾ, ವತ್ಸಕ,

ಈ— ಕಿರಾತ, ಅನ್ಯತಬಳ್ಳಿ, ಚಂದನ, ಶುಂಠಿ.

ಉ— ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಜೇರಿನಗಡ್ಡಿ, ಅನ್ಯತಬಳ್ಳಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪ

ಈ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಸಂತತ, ಸತತ, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಮಜ್ವರದ ಮೇಲೆ ಕೊಡಬೇಕು.—

ಸಿದ್ಧಾಪಧಿಗಳು

ಜ್ವರಾಕುಂಶ, ಮಹಾಜ್ವರಾಂಕುಶ, ತ್ರಿಭುವನಕೀರ್ತಿ, ನಾರಾಯಣ ಜ್ವರಾಂಕುಶ, ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಿನಿ, ಅಮೃತಾರಿಷ್ಟ, ರೋಹಿತಕಾರಿಷ್ಟ, ಇತ್ಯಾದಿ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಸಾವಸ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ವಾಪರಿಸಬೇಕು.—

ವಾತಭೂಯಿಷ್ಟತಾ :— ತ್ರಿಭುವನಕೀರ್ತಿ ೨-ಗುಂ--ಸತ್ವ-೪-ಗುಂ-

ಈ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಚೀಟುಕಟ್ಟಿಮುಂಜಾನೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ತುಳಸೀರಸ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಅಮೃತಾರಿಷ್ಟ, ಗತೋ ಶುದ್ಧೋದಕ ಗತೋ, ಇದರಂತೆ ಎರಡು ವೇಳೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪಿತ್ತಭೂಯಿಷ್ಟತಾ :— ಮಹಾಜ್ವರಾಂಕುಶ, ೪ ಗುಂಜಿ.

ಪ್ರವಾಳ ೪ ಗುಂ ಅಮೃತಸತ್ವ ೪ ಗುಂ ಈ ಮಿಶ್ರಣದ ೨ ಚೀಟುಮಾಡಿ ನೆಲ್ಲಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಅಮೃತಾರಿಷ್ಟ :—ಗತೋ. ಶುದ್ಧೋದಕ-ಗತೋ. ೨-ಭಾಗ ಮದ್ಯಾಹ್ನ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ.

ಯಕೃತ್ ಸ್ಲಹಾವೃದ್ಧಿ :- ೧) ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಿನಿ ೨ ಗುಂ. } ೨ ಚೀಟು
ಶುದ್ಧ ನವಕ್ಷಾರ ೪ ಗುಂ. }

ಇದರ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಕುಟಕಿಯ
(ಕಟಕರೋಣಿಯ) ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.

೨) ರೋಹಿತಕಾರಿಷ್ಕು ೧ ತೊ. }
ಶುದ್ಧೋದಕ ೧ ತೊ. }

೨ ಭಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ

ಹಳೇ ಪರಿವರ್ತಿತಜ್ವರ (Chronic Relapse) ಇದಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲ
ಸಿಂಡೂರ, ಸಮೀರಪನ್ನಗ, ಅಥವಾ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿ, ಇತ್ಯಾದಿ
ಸೋಮಲಕಲ್ಪ (Arsenic Preparations) ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ
ಕೊಡಬೇಕು. ಪ್ರಮಾಣ ಗಿಂ-೪ ಗುಂಜಿ.

ಪಾಂಡು:- ಲೋಹಾಸವ, ಮಂಡೂರ, ನವಾಯಸ, ತಾಪ್ಯಾದಿ
ಇತ್ಯಾದಿ

ಅಯುರ್ವೇದ ಇಂಜಕ್ಷನ್ :- ಹಳೇ ರೋಗದಲ್ಲಿ ನಾಯ್
ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಕೊಡಬೇಕು. ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೂ ಸಹ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ
ಪ್ರ. 1 c. c. ಇಂಟ್ರಾಮಸ್ಕ್ಯೂಲರ

ಆಲೋಪಥಿ

ರೇಚಕ:- ಮ್ಯಾಗ್ನಸಲ್ಫ ೨ ಟೆಂಸು ಇಲ್ಲವೆ ಕ್ಯಾಲೋಮೆಲ್
೨ ಗ್ರೇನ ಕೊಟ್ಟು, ನಂತರ ಕ್ವಿನಾಯಿನ್ (Quinine) 15 gr. ಕೊಡ
ಬೇಕು. ಕ್ವಿನಿನ್ ಬಾಯ್ ಹಾಯಡ್ರೋಕ್ಲೋರಾಯಿಡ್, ಇನ್ ಸಕ್ರೋಜ
ಸೋಲ್ಯೂಶನ್ 10 gr. ಇನ್ ೨ ಸಿ. ಸಿ. ಯ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಕೊಡು
ತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮಾಂಸದೊಳಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಂತಸ್ತುಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ
ಬಾವು ಬಂದು ಕೇವಾಗುತ್ತದೆ. (ಸೂಚನೆ:- ಗರ್ಭಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಕ್ವಿನಿನ್
ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.) ಹಳೇ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ವಿನಾಯಿನ್
ಮತ್ತು ಅರ್ಸೆನಿಕ್ ಮಿಶ್ರಣದ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಲರಿಂದ

೧೮ ವರ್ಷದ ವರೆಗೆ ೫ ಗ್ರೇನ ಇನ್‌ವನ್ನ್ ಸಿ. ಸಿ. ಕೊಡಬೇಕು. ೮ ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಹುಡುಗರಿಗೆ ೩ c. c. ಕೊಡಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಯು. ಕ್ವಿನಾಯಿನ್' ಕೊಡಬೇಕು. ತೀವ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ— ಮಲೇರಿಯಾಕ್ಕೆ ಕ್ವಿನಾಯಿನ್ ಬಹಳೇ ಪ್ರಭಾವೀ ಔಷಧವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಪಿತ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕಿವಿಗಳು ಮಂದಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಳೇ ರೋಗದ ಪರಿವರ್ತಿತ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಕ್ವಿನಾಯಿನ್ ಇದು ಬಹುಶಃ ಉಪಯೋಗ ವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದಿಕ ಔಷಧಗಳ ಉಪಯೋಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹೊರ್ತು ಫ್ಲಾಸ್ಕೋಕ್ವೀನ್, ಆಲ್ಟಿಬ್ರಿನ್, ಪ್ಯಲ್ಯುಡ್ರಿನ್ ಕ್ವಿನೈಕ್ರಿನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಔಷಧಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವೀ ಇರುತ್ತವೆ. ಕ್ವಿನಾಯಿನ್ ೧೦-ಗ್ರೇನ ಪ್ರವಾಳ ೫-ಗ್ರೇನ ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣ ಮಾಪ್ಪೆಕ ೨ ಗ್ರೇನ ಈ ಮಿಶ್ರಣದ ನಾಲ್ಕು ಚೀಟು ನೆಲ್ಲಿಪಾಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಪಿತ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳು ದೂರಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಮಲೇರಿಯಾ ಜ್ವರಗಳು ಸಹಿತ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಹೋಮಿಯೋ ಪ್ಯಾಥಿ:—ಚಾಯನಾ, ಆರ್ಸೇನಿಕ್, ಯುಪ್ಯಾಟೋರಿಯಂಪರ್ಫ, ಕ್ಯಾಂಫರ್, ಪಲ್‌ಸ್ಯಾಟಲಾ, ಮೊದಲಾದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣ ಸಮುಚ್ಚಯದ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು.

- ೧) **ಬಾಯೋ ಕೆಮಿಕ್:**—(೧) ನೇಟ್ರಿನ್‌ಸಲ್ಫ ೨೦೦ × [ಪ್ರಮುಖ ಔಷಧ] ಇದರಿಂದ ಮಲೇರಿಯಾದ ಪಿತ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಬೆವರು ಬಂದು ಜ್ವರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದು.
- ೨) **ಫೇರಂಫಾಸ್ ೨೦೦×:**—ಅಂಗಮರ್ದ, ಶೀರ್ಷಶೂಲ, ಜ್ವರ, ನೀರಡಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಲಕ್ಷಣಗಳಮೇಲೆ.
- ೩) **ಕಲ್ಕೇರಿಯಾ ಫಾಸ್ ೨೦೦×.**—ಬಾಲಕರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಉಪಯುಕ್ತ.
- ೪) **ನಾಯಟ್ರಿಂಮೂರ್ ೨೦೦×:**—ಕ್ವಿನಾಯಿನ್ ದುರುಪಯೋಗ ದಿಂದ ಆಗುವ ಪಿತ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಮೇಲೆ.

ಪೇಟೆಂಟಿ:— (೧) ಕ್ವಿನೋಹೀನೋಜೀನ್ (2) Ionized Quinine, (3) Opo Quinine, etc.

ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಉಪಾಯಗಳು:—ಗುಂಗಾಡುಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೊಲಸು ನೀರಿನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೋಸಿನ್, ಫಿನಾಯಿಲ್, ಇಲ್ಲವೆ ಡಿ. ಡಿ. ಟಿ. ಹಾಕಬೇಕು. ಡಿ. ಡಿ. ಟಿ. ಇದು ಗುಂಗಾಡುಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವದೆ. ಮತ್ತು ಮಚ್ಚರದಾನಿಯನ್ನು ವಾಪರಿಸಬೇಕು.

ಪಥ್ಯಾಪಥ್ಯ:—ರೈನಾಯನ್ನಿನ ಇಂಜಿಕೈನ್ ತಕ್ಕೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಜ್ವರ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅಪಥ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಪುನಃ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ರೋಗಿಯು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವರ್ಜ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹಸಿ ಎಣ್ಣೆ, ಕರೆದ ಸಾಮಾನು, ಮೊಸರು, ಬಾಳೆಹೆಣ್ಣು, ಬರ್ಫ ಹಾಕಿದ ಶೀತ ಪೇಯಗಳು [ಕೋಲ್ಡ್‌ಡ್ರಿಂಕ್ಸ್] ಇತರ ಬರ್ಷಣದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮಸಾಲೆ, ಉಪ್ಪುಖಾರ ಹುಳಿ ಹಾಕಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳು.

ಪಥ್ಯ:—ಜ್ವರವಿರುವವರೆಗೆ ಹಾಲು, ಕಾಫೀ, ಮೋಸಂಬಿ ರಸ, ಬಾರ್ಲಿನೀರು ಅಥವಾ ಭತ್ತ ಅರಳಿನ ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು. ಜ್ವರವು ಕಡಿಮೆಯಾದನಂತರ ಅಕ್ಕಿಹುರಿದು ಗಂಜೀ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಕ್ರಮೇಣ ಹಾಲು ಅನ್ನ, ಸಾರು ಅನ್ನ, ಮಜ್ಜಿಗಿ ಅನ್ನ, ಕೊಡಬೇಕು. ನಿಂಬೀ ಹಣ್ಣಿನ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.



ಆಂತ್ರಿಕ ಸನ್ನಿಪಾತ (ಟಾಯ್‌ಫಾಯಿಡ್)

ಶೀತಪೂರ್ವಕ ಜ್ವರ [ಮಲೇರಿಯಾ] ಮತ್ತು ಆಂತ್ರಿಕ ಜ್ವರ [ಟಾಯ್‌ಫಾಯಿಡ್] ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವಾಗ ನಿದಾನ ಮಾಡುವದು ಕಠಿಣ. ಒಳ್ಳೇ ಹೆಸರಾಂತ ವೈದ್ಯ ಡಾಕ್ಟರುಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಿದಾನ ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಂತ್ರಿಕವು ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಿದ್ದಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ಮಲೇರಿಯಾ ಜ್ವರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಡಾಕ್ಟರುಗಳು ೨-೩ ಕ್ವಿನೀನು ಇಂಜಕ್ಷನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ವಿನೀನು ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಪಿತ್ತ ಕೆರಳಿ ಕ್ವಿನೀನಿನ ವಿಷ ಬಾಧೆ (ಹಾಯ್‌ಪರ ಕ್ವಿನೀನಿನಿಡುಂ) ಯಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆನು ಕಮ್ಮಿಯಿಲ್ಲಾ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಲೇರಿಯಾವನ್ನು ಟಾಯ್‌ಫಾಯಿಡ್ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ವೈದ್ಯರು ಆಂತ್ರಿಕದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಪ್ರವಾಳವೇ ನೋದಲಾದ ಸೌಮ್ಯ ಉಪಚಾರ ನಡೆಸಿದ್ದರಿಂದ, ರೋಗಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಮಲೇರಿಯಾದ ರೋಗಿಗೆ ಮಲೇರಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೇ ಅದರ ಕೂಡಲೆ ಗುಣಬರುತ್ತದೆ, ಅದ್ದರಿಂದಲೇ, ಶೀತ ಜ್ವರದ ನಂತರವೇ ಆಂತ್ರಿಕದ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದೂ ವೈದ್ಯಕೀ ವ್ಯವಹಾರದ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿಯೇ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಕಟ್ಟಿನಜ್ವರ ಅಂದರೆ, ಮುದ್ದತ್ತಿನಜ್ವರ ವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಮುದ್ದತ್ತಿಲ್ಲದ ಜ್ವರಗಳಾವು? ಅದರೆ ಕಟ್ಟಿನಜ್ವರವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಆಂತ್ರಿಕ ಸನ್ನಿಪಾತ [ಟಾಯ್‌ಫಾಯಿಡ್] ಎಂದು ಜನರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೇ ಮಹತ್ವದ ಜ್ವರವೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಹೆಬ್ಬಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಋತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಉಪದ್ರವ (ಕಾಂಪ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್) ಗಳಾಗುವದು

ಇದರಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ (ಸಿಸ್ಟಿಮ್ಸ್) ಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಬಹುನಾ ಶರೀರದ ಅವಯವಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇದರ ಉಪದ್ರವ ಬೆಳೆದು ಬರುತ್ತದೆ. ಉಪದ್ರವಗಳೆಲ್ಲದ ಅಂತ್ರಿಕಜ್ವರ ಸುಖಸಾಧ್ಯ ಆದರೆ ಉಪದ್ರವಗಳ ಮಾಲಿಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಜ್ವರ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲವೆ ಅಸಾಧ್ಯನೆಂಬ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾನು:— ಅಂತ್ರಿಕ ಸನ್ನಿಪಾತವೆಂಬ ಹೆಸರು ಈ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಈಗ ರೂಢವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ, ಸಣ್ಣ ಕರಳು ಕ್ರಿಮಿ ದುಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತ್ರಿಕ (ಎಂಟೀರಿಕ್) ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇದರಲ್ಲಿ ವಾತವೇ ಮೊದಲಾದ ಮೂರೂ ದೋಷಗಳು ಪ್ರಕುಪಿತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸನ್ನಿಪಾತ ವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬರ್ಧನೆಂಬ ಪಂಡಿತನು ಈ ಕ್ರಿಮಿಯ ಶೋಧ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಆತನ ಹೆಸರೇ ಬಿದ್ದಿದೆ.

ಕಾರಣ ಮಿಮಾಂಸಾ:— ಈ ಬರ್ಧ ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್ ಎಂಬ ಕ್ರಿಮಿಯಿಂದ ಈ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿಂದೋ ನೀರಿನಲ್ಲಿಂದೋ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹಾಲು ಅಥವಾ ನೀರನ್ನು ಕುದಿಸಿ ಕುಡಿದರೆ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಸಂಸರ್ಗ ತಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಚೀನೀ ಜನರು ಬರಿಯ ತಣ್ಣೀರನ್ನು ಎಂದೂ ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಚಹಾ ಕಾಫಿಗಳನ್ನೇ ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಈ ಜ್ವರಗಳ ಪೀಡೆ ಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬದು ಬಲ್ಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಜಠರಾಗ್ನಿ ಪ್ರದೀಪ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಅಜೀರ್ಣ, ಅಪಚನ, ಬದ್ಧ ಕೋಷ್ಠವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕೂ ಅಂತ್ರಿಕದ ಬಾಧೆ ತಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಜಠರ ರಸ [ಹಾಯಡ್ರೋ ಕ್ಲೋರಿಕ್ ಆಸಿಡ್] ದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅತಿ ಸಂಭೋಗ, ಚಿಂತೆ, ಮಾನಸಿಕ ಆಘಾತ, ಅಧ್ಯಶನ, ಜಾಗರಣ, ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೋಷ್ಠಾಗ್ನಿ ಮಂದವಾಗಿದ್ದಾಗ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಪ್ರವೇಶವಾದರೆ ಮಾತ್ರ, ರೋಗಬಾಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನೋಣಗಳ ನಿಮಿತ್ತ

ಪಾಗಿ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆ ಭರದಿಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಶಂಖ, ಶಿಂಪುಗಳಲ್ಲಿಯ ಹುಳ [ಆಯಿಷ್ಟರ್ಸ] ಮೀನು ಮುಂತಾದ ನೀಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸದೆ ತಿಂದರೆ ಈ ಜ್ವರದ ಬಾಧೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ವಯಸ್ಸು:— ಎರಡರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ವಯಸ್ಸಿನ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಗೆ ಇದರ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ೨-೩ ಸಲ ಅಂತ್ರಿಕ-ಕಟ್ಟಿನಜ್ವರ ಬಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವರು ಈ ಬೇನೆಯಿಂದ ಎದ್ದಮೇಲೆ ಅವರ ಗುರುತು ಹೆತ್ತದಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಿ ಮೋರೆಯಮೇಲೆ ಗುಲಾಬೀ ಬಣ್ಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಅಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲದೆ ದೇಹದ ಯಾವ ದಾದರೊಂದು ಅಪಯವದಲ್ಲಿ ನಿಶಶಕ್ತಿ ನಿಂತುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ಏಳರಿಂದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಮೂರೇ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಕಂಡು ಬರುವದುಂಟು. ಈ ಕಾಲ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಡೆಮೆ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ರೋಗದ ಅಬ್ಬರ ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ [ಪ್ಯಾಥಾಲಜಿ]:— ಮಿಥ್ಯಾ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳಿಂದ ಕೋಷ್ಮಾನ್ನಿ ಮಂದವಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ರಿಕ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಪ್ರವೇಶ ವಾದರೆ ಅವು ಅನ್ನಾಶಯದಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೊರಬಿದ್ದು ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಕರುಳಿನ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಸಹಾತನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಕರುಳಿನ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಮಯ ದ್ರವಭಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಭಾಗ ದಲ್ಲಿಯ ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಪ್ರತೀಕಾರ ಶಕ್ತಿ ಬಹಳೇ ಕಮ್ಮಿ ಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಪೋಷಕ ಅಂಶಗಳೂ ವಿಪುಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಈ ಭಾಗ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ವಸತಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಅನುಕೂಲವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಕರುಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತಸ್ತ್ವಚಾ [ಮ್ಯೂಕಸ್ ಮೆಂಬ್ರೇನ್] ನನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡುತ್ತವೆ, ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ವ್ರಣ (ಅಲ್ಸರ್) ಉಂಟಾಗಿ ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ತುಸು ಬಾವು ಬಂದು ಶೂಲಿಗೂ ಅರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹುಣ್ಣುಗಳು ದೊಡ್ಡವಾಗುತ್ತ ನಡೆದರೆ, ಕರುಳಿಗೆ (ಪರ್ಫೋರೇಶನ್) ತೂತುಬಿದ್ದು ರೋಗಿ ಕೈಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಕರುಳಿನಲ್ಲಿಯ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಕ್ತನಾಳವನ್ನು ಕಡಿದರೂ ರಕ್ತಸ್ರಾವ (ಹೆಮರೇಜ್) ವಾಗಿ ರೋಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ (ಟಾಕ್ಸಿನ್) ವು ರುಧಿರಾಭಿಸರಣ(ಬ್ಲಡ್ ಸರಕ್ಯೂಲೇಶನ್)ದಲ್ಲ ಕೂಡಹತ್ತಿದಂತೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜ್ವರ ಏರುತ್ತದೆ. ಸೌಮ್ಯಜ್ವರದಲ್ಲಿಯ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಮಾಯುತ್ತಹೋಗಿ ರೋಗಿ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ವೇಗ ಬಹಳವಾಗುವದರಿಂದ, ಅನೇಕ ಉಪದ್ರವಗಳುಂಟಾದರೆ ರೋಗವು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕಾರ:— ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರುವಿಧ. [ಅ] ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್, ಟಾಯ್ಫೋಸಸ್, [ಆ]:ಪ್ಯಾರಾ ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್ ಎ. ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್, [ಇ] ಪ್ಯಾರಾ ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್ ಬಿ. ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್ ಈ ಮೂರು ತರಹದ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದಾಗುವ ಜ್ವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಮೂರುವಿಧ. [೧] ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್ [೨] ಪ್ಯಾರಾ ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್ ಎ. [೩] ಪ್ಯಾರಾ ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್ ಬಿ.

ಮುದ್ದತ್ತು:— ಅಂತ್ರಿಕ (ಟಾಯ್ಫಾಯಿಡ್) ಇದರ ಮುದ್ದತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿವಸಗಳು. ತೀವ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವಧ್ಯವಾದರೆ, ೪೨ ಅಥವಾ ೮೪ ದಿನಗಳ ವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ಯಾರಾ ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್ ಎ. ಅಥವಾ ಬಿ. ಯು ಹೆಚ್ಚು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅವಧಿಗಳ ದಿವಸಗಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಮುದ್ದತ್ತು ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ದೋಷ ದೂಷ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಪಾತದ ಅವಧಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೂ ಹೀಗೆ— || ಸಪ್ತಮೀ ದ್ವಿಗುಣಾಚೈವ, ನವಮ್ಯೇಕಾದಶೀ ತಥಾ || ಏಷಾ ತ್ರಿದೋಷಮರ್ಯಾದಾ ನೋಕ್ಷಾಯಚ ವಧಾಯಚ || ಈ ಮೂತಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ತ್ರಿದೋಷ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದೊಂದು ವಾರ ತಿರುಗಿದಂತೆ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— (೧) ಜ್ವರ:- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ವಿಕಾರ ಒಳ್ಳೇ ಮಂದಗತಿಯಿಂದ (ಸ್ಲೋ ಆನ್ ಸೆಟ್) ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಗೂ ಮೊದಲಿಗೆ ಅದರ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಬೇಸರ, ಮೈಮುರಿತ, ಕಣ್ಣುರಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆಹೊಡೆತದಂಥ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ರೋಗಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿ (ಲ್ಯಾಡರ್‌ಲಾಯಿಕ್) ಜ್ವರ ಹೆಚ್ಚಿ ರೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ದಿನಕ್ಕೆ ೧೧ ದಿಂದ ೧ ಅಂಶ (ಡಿಗ್ರಿ) ದಂತೆ ಜ್ವರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೆಳಗಿನಕಿಂತ ಸಂಜೆಗೆ ಜ್ವರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗು ಹಾಗೂ ಸಂಜೆಯ ಜ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ೧-೨ ಅಂಶಗಳ ಅಂತರವಿರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇರುವವು. ಎರಡನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಗಳು ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತವೆ. ಜ್ವರ ೧೦೩-೧೦೫ ರ ವರೆಗೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ೧೦೭ ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏರುತ್ತವೆ. ಎರಡು ವಾರ ತಿರುಗಿದಮೇಲೆ ೨೧ ದಿನಗಳ ಆಂತ್ರಿಕವೇ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ವಾರಕ್ಕೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜ್ವರಗಳು ಇಳಿಯಹತ್ತಿ ಕೊನೆಗೆ ೨೧ ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಪೂರಾ ಜ್ವರಬಿಡುತ್ತವೆ. ೨೮ ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಜ್ವರಬಿಟ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲೂ ರೋಗಿಗೆ ಬೆವರು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

(೨) ತಲೆಹೊಡೆತ:- ತಲೆಹೊಡೆತ ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾಗಿರುವುದುಂಟು. ಈ ಲಕ್ಷಣ ಮೊದಲಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಉಗ್ರವಾಗಿದ್ದು ಕಣ್ಣು ಮೂಗುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತ ಬಹುಶಃ ೧೦ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಇರುತ್ತವೆ.

(೩) ರಕ್ತಪಿತ್ತ:- ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತವು ಬರುತ್ತದೆ.

(೪) ನಾಂತಿಭೇದಿ:- ಇದು ಪಚನಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿಕಾರವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾರಿಕೆ, ಅಥವಾ ಅತಿಸಾರವೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಲಾವರೋಧವೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

(೫) ನಡುನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲಸು (ಕೋಟಿಂಗ್) ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದರೆನಾಲಿಗೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಾ ಕೆಂಪಾಗಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಂತ್ರಿಕ-

ಕಟ್ಟುಜ್ವರದ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿ ಮಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರಡಿಕೆ, ಒಳಗೆ ಜಳ, ನಿದ್ರೆ ಬರದಿರೋಣ, ಮೂಗು ತಟ್ಟಿಸೋಣ, ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

(೬) ಕೋಷ್ಠ ಶೂಲ:- ಹೊಕ್ಕಳ ಕೆಳಗಿನ ಬಲಭಾಗದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೋಯಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಂದ ಅದುಮಿದರೆ “ ಗುರ್ ಗುರ್ ” ಎಂದು ಧ್ವನಿ (ಗರ್ಗಲಿಂಗ್) ಯಾಗುತ್ತದೆ.

(೭) ಸ್ಲೀಹಾವೃದ್ಧಿ:- ಅಡ್ಡಗೈಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲಕ್ಷಣ ಮಲೇ ರಿಯಾದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವದರಿಂದ ಆಂತ್ರಿಕ ಜ್ವರವನ್ನು ಈ ಕಾರಣದ ಮೂಲಕ ಮಲೇರಿಯಾ ಎಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.

(೮) ನಾಡಿ:- ನಾಡೀ ಮಂದತರಾಭವೇತ್ || ಈ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ನಾಡಿಗಳ ವೇಗ ಮಂದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- ಶೀತಪೂರ್ವಕಾದಿ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ೧೦೩ ಅಂಶ ಜ್ವರವಿದ್ದಾಗ ನಾಡಿಯ ವೇಗ ಪ್ರತಿ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ೧೩೦ ರ ವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಆಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ೧೧೦ ರ ವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

(೯) ಮಧುರಾ:- ಎರಡನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಮೈಮೇಲೆ ಗುಲಾಬೀ ಬಣ್ಣದ ಸಣ್ಣ ಬೊಕ್ಕೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎದೆ, ಹೊಟ್ಟೆ, ಮೋರೆ, ಕೈಗಳಮೇಲೆ ಎದ್ದು ತಂತಾನೇ ಅಡಗುತ್ತವೆ.

(೧೦) ಆಂತ್ರಾವರಣದಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಂಥಿಗಳು (ಮೆಸೆಂಟೆರಿಕ್ ಗ್ಲಾಂಡ್ಸ್) ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

(೧೧) ಸಣ್ಣ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿಯ ಪೇಯರ್ಸ್ ಪ್ಯಾಚಿಸ್ ಎಂಬ ಭಾಗಗಳೂ ಪ್ರದುಷ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

(೧೨) ಆಧ್ಮಾನ

(೧೩) ಮೂತ್ರಾಘಾತ.

(೧೪) ಗ್ರೀವಾಹುಂಡನ:- ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತು ಹೊರಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

(೧೫) ಗಲಗ್ರಂಥಿ ಶೋಥ ಮತ್ತು ಡಾಹ.

(೧೬) ಕೆಂಪ:- ಕೈಕಾಲುಗಳು ನಡುಗುವದಲ್ಲದೆ, ನಾಲಿಗೆಯೂ ನಡುಗುವದರಿಂದ ರೋಗಿ ತೊದಲುತ್ತಾನೆ.

(೧೭) ಕಾಸ(ಕೆಮ್ಮು) ಶ್ವಾಸನಳಿಕೆ, ಮತ್ತು ಪುಪ್ಪುಸಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಕೆಮ್ಮು ಬರುತ್ತದೆ.

(೧೮) ಪ್ರಲಾಪಕ:- ಬಡಬಡಿಕೆ ಈ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ರೋಗಿ ಮೆತ್ತಗೆ ಬಡಬಡಿ ಸುತ್ತಾನೆ.

ಜ್ವರ ಮರಕಳಿಸೋಣ (ರಿಲೆಪ್ಸ್):- ಜ್ವರಗಳು ನಾರ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ರೋಗಿಯು ಊಟಮಾಡಿದರೆ (ಇಲ್ಲಿ ಊಟವೇ ಅಪಧ್ಯ) ಜ್ವರ ಮರಕಳಿಸಿ ಮತ್ತೆ ೨೧ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂತೇ ರೋಗಿಗೆ ಪೂರಾ ಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟನಂತರ ಒಂದು ವಾರದ ತರುವಾಯ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಊಟ ಹಾಕಹತ್ತಿದರೆ ಜ್ವರ ಮರಕಳಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಉಪದ್ರವಗಳು (ಕಾಂಪ್ಲಿಕೇಶನ್):- ಜೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೇರೆ ಬೇರೆ ಉಪದ್ರವಗಳಾಗುತ್ತವೆ. [ಅ] ಶ್ವಸನಸಂಸ್ಥೆ:- (೧) ಶ್ವಾಸನಳಿಕಾ ಶೋಧ[ಬ್ರಾಂಕಾಯಿಟಿಸ್] [೨] ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಶ್ವಸನಕ, ಸನ್ನಿ ಪಾತ, (ಲೋಬರ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಂಕೋನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ) (೩) ಪುಪ್ಪುಸಾವರಣ ಶೋಧ, (ಪ್ಲೂರಸಿ) [ಆ] ಮೂತ್ರಸಂಸ್ಥೆ:- (೧) ಮೂತ್ರಪಿಂಡ ಶೋಧ (ನೆಫ್ರಾಯಿಟಿಸ್) [೨] ಬಸ್ತಿವಿಕೃತಿ ಇದರಿಂದ ಮೂತ್ರಾಘಾತ, ಮೂತ್ರ ಕೃಚ್ಛ್ರ, ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

(ಇ) ಮಜ್ಜಾಸಂಸ್ಥೆ:- ಮಿದುಳು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನತಂತುಗಳು:- (೧) ಮೂರ್ಛೆ, (೨) ಭ್ರಮೆ, (೩) ಬಡಬಡಿಕೆ [ಡಿಲಿರಿಯಂ], (೪) ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾವರಣ ಶೋಧ [ಮೆನಿಂಜಾಯಿಟಿಸ್] ಇತ್ಯಾದಿ.

(ಈ) ಪಚನಸಂಸ್ಥೆ:- ಕರುಳಿಗೆ ಛಿದ್ರ(ಪರ್ಫೋರೇಶನ್)ವಾಗೋಣ ಇದಲ್ಲದೆ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಶೂಲಿ, ಮಲಗುಹುಣ್ಣು (ಬೆಡ್‌ಸೋರ್ಸ್) ಕರ್ಣ ಮೂಲ ಶೋಧ .(ಸ್ಯಾರಾ ಟಾಯಿಟಿಸ್) ಕಾಲು ಬಾವು, ಬಸುರಿದ್ದವರಿಗೆ ಗರ್ಭಪಾತ, ತೊಗಲುಸುಲಿಯುವದು, ಕೂದಲುಗಳು ಉದರುವದು, ಮೊದಲಾದ ಉಪದ್ರವಗಳು ಉಂಟಾಗುವವು.

ನಿದಾನ:- ಜ್ವರ ಸಂತತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲೋಣ, ಬೆವಿಯದಿರೋಣ, ಮಂದ ನಾಡಿ, ನಾಲಿಗೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಕೋಷ್ಠಶೂಲ, ' ಗುರ್ ' ಎಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ಯೊದರೋಣ [ಗರ್ಗಲಿಂಗ್] ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡರೆ ನಿದಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೇದಕ ನಿದಾನ:- ಶೀತಪೂರ್ವಕ ಜ್ವರ ಮತ್ತು ಅಂತ್ರಿಕ ಜ್ವರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಲೇರಿಯಾ

ಚಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ

ಬೆವರುತ್ತದೆ

× ×

ತೀವ್ರನಾಡಿ

ಟಾಯಫಾಯಿಡ್

ಚಳಿ × ×

ಬೆವರು × ×

ಮಧುರಾ

ಮಂದನಾಡಿ

ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಮಲೇರಿಯಲ್ ಪ್ಯಾರಾಸಾಯಟ್ಸ್, ಟಾಯಫಾಯಿಡ್ ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್.

ಜಂತುಗಳಿಂದಲೂ ಅಂತ್ರಿಕ ಜ್ವರದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುವ ದುಂಟು. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಶೋಧನವಾದರೆ ಜ್ವರ ಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಕ್ಷಯ ಮತ್ತು ಅಂತ್ರಿಕ:- ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಅಂತ್ರಿಕ ಜ್ವರದ ಅವಧಿ ಬಹಳ ಅಂದರೆ ಲಳ ದಿನಗಳ ವರೆಗೂ ಹೋದರೆ ಕ್ಷಯ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಉಂಟು. ಕ್ಷಯವಾದಾಗ ಅಂತ್ರಿಕ(ಟಾಯಫಾಯಿಡ್)ದ ನಿದಾನಮಾಡಿದರೂ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷ ಕೆರಣ (ಎಕ್ಸರೆ), ಕಫ ಮತ್ತು ರಕ್ತಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ನಿದಾನಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲ ವಾಗುವದು.

ಉಪದಂಶ (ಸಿಫಿಲಿಸ್) ಹಾಗೂ ಅಂತ್ರಿಕ:- ಉಪದಂಶದ ಹಳೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತ್ರಿಕದಂತೆ ಸಂತತವಾಗಿ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತ್ರಿಕದಂತೆ ನಾಡಿ ಮಂದವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಉಪದಂಶದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚರಿತ್ರೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ರಕ್ತಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ನಿದಾನ ಮಾಡಬಹುದು.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:— ಉಪದ್ರವ ವಿರಹಿತ ಆಂತ್ರಿಕವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉಪದ್ರವಗಳ ತೀವ್ರತೆಯು ಬೆಳೆದಂತೆ ರೋಗವು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲವೆ ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದುನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮೇದೋಭೂಯಿಷ್ಯತಾ, ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಮಧುಮೇಹ, ಮಧ್ಯಪಾನದಿಂದಂಟಾದ ಯಕೃತಿನ ದೋಷವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರೋಗಿ ಕೈಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರಂತೆ ಪುಪ್ಪುಸ ವಿಕೃತಿ (ಡಬಲ್‌ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ) ಮೂತ್ರ ಪಿಂಡವಿಕಾರ ಮತ್ತು ತಜ್ಜನ್ಯ ಮೂತ್ರಾಘಾತ, ಮಸ್ತಿಷ್ಕ ವಿಕೃತಿ, ಆಂತ್ರನಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪದ್ರವಗಳೂ ಪ್ರಾಣಘಾತಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ರೋಗದ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ವಯಸ್ಸು:— ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ನಾಡಿ:— ನಾಡಿಯ ವೇಗವು ತ್ರೀವ್ರ ಅಂದರೆ ೧೫೦ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ರೋಗಿಗೆ ಅಪಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಸರೀತವಾಗಿ ನಾಡಿಕ್ಷೇಣ (ಫ್ರೀಡೀಪಲ್ಸ್) ವಾದರೂ ರೋಗಿ ಕೈಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಜ್ವರ:— ಜ್ವರವೇಗ ೧೦೨ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಏರಿತರೆ ಬಹುಶಃ ರೋಗಿಯು ಆಶೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಜ್ವರಗಳು ೯೫°ಕ್ಕೆ ಇಳಿದರೂ (ಕ್ರಾಯಿಸಿಸ್) ಮತ್ತು ನಾಡಿಗಳು ಮಂದ ಮಂದವಾಗಹತ್ತಿದರೂ ರೋಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಬಸುರಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಬಾಣಂತಿಯಾದಾಗ ಆಂತ್ರಿಕ ಬಾಧೆ ತೀವ್ರವಾದರೆ ಸಾವಿನ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಯು ಅವಿಚಾರಿ, ಹಟಮಾರಿ, ಅಸಹ್ಯಮಾಡುವನು, ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಎದ್ದು ಕೂಡೋಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕರುಳಿಗೆ ಭಿದ್ರಗಳಾಗಿ, ತೀರಿಹೋದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಉಪದ್ರವಗಳ ಸಂಕರವಾಗಿಯೂ ವೈದ್ಯರ ಆಧೀನನಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾಪಕ [ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ] ಸಾತ್ವಿಕನಾದ ರೋಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಿಲ್ಲ.

ದೋಷದೂಷ್ಯ ವಿಚಾರ:— ನೊದಲು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಮೇರೆಗೆ ಇದು ಸಾನ್ನಿವಾತಿಕ ರೋಗವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಕಫ ಈ ಮೂರೂ ದೋಷಗಳ ದುಷ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಭೇದ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಉಪದ್ರವಗಳ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪತಿಯೊಂದು ದೋಷದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:- ವಾತಾಧಿಕ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ತಲೆಶೂಲಿ, ಮೈಮುರಿತ, ಹೊಡೆತ, ನಡುಗು, ಶ್ವಾಸ, ಬಿಕ್ಕು, ಬಡಬಡಿಸೋಣ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು; ಪಿತ್ತಾಧಿಕ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ನೀರಡಿಕೆ, ಒಳಗೆ ಝಳ, ರಕ್ತಮೂತ್ರ, ಅತಿಸಾರ, ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ, ತಲೆತಿರುಗೋಣಗಳು; ಕಫಾಧಿಕ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಮ್ಮು, ಕಫಬೀಳುವದು, ಪುಷ್ಟುಸ ವಿಕೃತಿ, [ನ್ಯೂನೋನಿಯಾ] ತಂದ್ರಾ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಕ್ತ, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ ಮುಂತಾದ ದೂಷ್ಯಗಳು ದೂಷಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೂಚನೆ:— ದೋಷದೂಷ್ಯ ವಿಚಾರವು ಅಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿಯ ಒಳ್ಳೇ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಸಿದ್ಧಿ ಇದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಶುದ್ಧ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಅಂತ್ರಿಕದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಚನ್ನಾಗಿ ಯಶಸ್ಸೂ ದೊರೆತ ಅನುಭವವಿದೆ. ಆಯುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಅಂತ್ರಿಕ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಅದೇಷ್ಟೋ ನಡೆದರೂ ಇನ್ನೂ ಅಂತ್ರಿಕದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವೀ (ಸ್ಪೆಸಿಫಿಕ್) ಔಷಧ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಅಂತೇ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಡಾಕ್ಟರರನೇಕರಿಗೆ ಆಯುರ್ವೇದವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳ ತೊಡಕಿದ್ದಾಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡುವಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಲ್ಲವರೂ ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ದೋಷದೂಷ್ಯಗಳ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಆಯುರ್ವೇದದ ಉಪಚಾರಮಾಡಿದರೆ ಇಂಥ ಭಯಂಕರ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಶೆಯ ಕಿರಣಗಳು ಕಾಣಹತ್ತುತ್ತವೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತೀಕಾರಾತ್ಮಕ.

ಪ್ರತಿಬಂಧಕ:— ಈ ರೋಗ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪಿಡುಗಿನಲ್ಲಿ ಬರುವದುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದು ಹಬ್ಬಬಾರದೆಂದು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಅಂತ್ರಿಕದ ಇನಾಕ್ಯೂಲೇಶನ್ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವಿ ಉಪಾಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ಇನಾಕ್ಯೂಲೇಶನ್ ಬಹಳೇ ತಾಪದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರೋಗಿಯ ಮಲಮೂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರೋಗಜಂತುಗಳು ಹಬ್ಬುತ್ತವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಜಂತುಕ ಅಂದರೆ ಆ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಸಾಯುವಂತೆ ಆ ಮಲಮೂತ್ರಗಳ ನೈವಸ್ಯಮಾಡಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನಿಡಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪದರೂ ನೋಣಗಳ ತ್ರಾಸವಾಗಬಾರದು. ನೋಣಗಳಂತಹ ಘಾತುಕ ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಉಪಚಾರಮಾಡುವವರು ಮಿತಾಹಾರ ವಿಹಾರಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಊಟಮಾಡುವಾಗ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಜಳ ಜಳ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ತಪ್ಪಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ರೋಗಿಯ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಹಾಸಿಗೆಗಳನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿ ಇಡಬೇಕು.

ಪ್ರತೀಕಾರಾತ್ಮಕ:— ಉಪಚಾರಮಾಡುವಾಗ ಆಹಾರ, ವಿಹಾರ ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮಹತ್ವದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಪಚಾರ ಕರು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಆಹಾರ:— ಈ ಅಂತ್ರಿಕ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಕರುಳಿಗೆ ಬಾವು ಬರುವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ತೂತಾಗುವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೆಂದು ರೋಗಿಗೆ ತೆಳ್ಳಗಿನ ಆಹಾರ (ಲಿಕ್ವಿಡ್ ಡಾಯಿಟ್) ವನ್ನು ಕೊಡುವದು ಹಿತಕರ. ಹಾಲು, ಮೋಸಂಬೀರಸ, ದಾಳಿಂಬರಸ, ಬಾರ್ಲೀ ನೀರು, ಭತ್ತದರಳಿನ ನೀರು, ಕಾಫಿ, ಕಾದಾರಿದ ನೀರು, ಆಗಲೇ ಕಡೆದ ಮಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಪೇಯಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಮೋಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಣಗಳು ಮತ್ತು ಎಳೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡಾ ಇರಕೂಡದು. ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಆಹಾರವು ಕರುಳಿಗೆ ಇಳಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಿಳುವಾಗುತ್ತದೆ; ಅಂದಾಗ ಅಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿ

ಘನಾನ್ನ - ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಡಕೊಡದೆಂಬ ವಾದ ಇಂದು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ. ಕೆಲತಜ್ಞರು ಘನಾನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದಿನ್ನೂ ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ಉಪಚಾರವಾಗಿಲ್ಲ.

ವಿಹಾರ:- ರೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಮಾಡಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕರುಳಿಗೆ ತೂತಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಮಲಮೂತ್ರಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ವದ್ದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲಾಗದು.

ಸ್ವಂಜಿಂಗ್:- ಮೈ ಒರೆಸೋಣ:- ಸಂತತವಾಗಿ ಜ್ವರನಿಂತ ಕಾರಣ ಮೈ ನಾರುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ದಿನಬಿಟ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ರೋಗಿಯ ಮೈ ಒರೆಸ ಬೇಕು. ಈ ನೀರು ಕಾಸುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಹಿಬೇವಿನ ತೊಪ್ಪಲ ಹಾಕಬೇಕು. ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಟಾವೆಲ್ಲು ತೋಯಿಸಿ ಹಿಂಡಿ ಒರೆಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ಒಣ ಟಾವೆಲ್ಲಿನಿಂದ ಒರೆಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಸಲಕ್ಕೂ ನೀರು ಬದಲಿಸಬೇಕು. ಯಾವದೇ ಜ್ವರದಲ್ಲಾದರೂ ಈ ಉಪಚಾರಮಾಡಲು ಆತಂಕವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರೋಗಿಯ ಮೈಗೆ ತಂಗಾಳಿ ತಾಕಬಾರದು ಮತ್ತು ಆಯಾಸವೂ ಆಗಬಾರದು.

ಜಲಚಿಕಿತ್ಸೆ:- ಜ್ವರ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅವಗಾಹನ ಸ್ನಾನ- ಕಟಿಸ್ನಾನ ಅಂದರೆ ಟೆಬ್ಬಾಥಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯೊಂದಿದೆ. ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಅಥವಾ ತಣ್ಣೀರನ್ನಾಗಲೀ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ರೋಗಿಗೆ ಹುರಿಪು ಬರುವ ವೇಯ-ಕಾಫಿ ಕೊಡಬೇಕು. ರೋಗಿಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಬೇಕು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ರೋಗಿಗೆ ತಂಡಿಹತ್ತಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ಎಬ್ಬಿಸಿಬಿಡಬೇಕು. ಟೆಬ್ಬಾಥಕೊಡುವಾಗ್ಗೆ ಏಳು ಕೂಡುವ ಯಾವದೇ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗಬಾರದು.

ನಿಷೇಧ:- ರಕ್ತ ಸ್ರಾವ, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಹೃದಯದ ಅತಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಟೆಬ್ಬಾಥಕೊಡಕೂಡದು.

ಮಾತ್ರಾಬಸ್ತಿ:- ಗ್ಲಿಸೆರಿನ್ ಸಿರಿಂಜ್:- ಶೌಚಕ್ಕೆ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಗ್ಲಿಸೆರಿನ್ ಪಿಚಕಾರಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕರುಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ

ರೇಚಕ ಅಥವಾ ಎನಿವಾ ಕೊಡಕೊಡದು. ಕರ್ಕೀಕಾಯಿಯ ಮೇಣವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ ಸೋಸಿಕೊಡುವದರಿಂದ ಮಲವ ರೋಧ ಕನಿಷ್ಠವಾಗುತ್ತದೆ.

ಔಷಧಿ:— ಅಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ತರಹದ ತೀಕ್ಷ್ಣ, ಜ್ವರಘ್ನ ಮತ್ತು ಜೀವರಿಸುವ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಕೊಡದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಲು ಸ್ವಾದಾ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬರುತ್ತದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾವ ಉಪಚಾರಮಾಡಿದರೂ ಅಪಾಯವೇ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ರೋಗಿಯ ಶಕ್ತಿಪಾತವಾಗದಂತೆಯೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ನಿಶಕ್ತವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಿಂದ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

ಮೊದಲನಾರ:— ಚಂದ್ರಪುಟ ಪ್ರವಾಳ ೨ ಗುಂಜಿ + ಅಮೃತ ಸತ್ವ ೨ ಗುಂಜಿ ೪. ೪ ತಾಸಿಗೊಮ್ಮೆಯಂತೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ. ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ ೪ ಗುಂಜಿ ಕರ್ಕೀಕಾಯಿ ಮೇಣವನ್ನು ಅರ್ಧ ಕಪ್ಪು ಹಾಲು ಅಷ್ಟೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಸೋಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಎರಡನೇನಾರ:—(೧)ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ರಸ ೧ ಗುಂಜಿ + ಅಮೃತ ಸತ್ವ ೨ ಗುಂಜಿ, ೨. ೨ ಮುಂಜಾನೆ ಸಂಜೆಗೆ ದಾಳಿಂಬರ ರಸದಲ್ಲಿ.

(೨) ಸುವರ್ಣ ಸೂತಜೇಖರ ೧ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ. ಚ. ಪು. ೨ ಗುಂಜಿ, ೨ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿ.

(೩) ಗ್ಲಿಸ್‌ರೀನ್ ಪಿಚಕಾರಿಯನ್ನು ದಿನಬಿಟ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ಮೂರನೇ ನಾರ:— ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ಅಶಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸ ಗುಟಿಕಾ ೧ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ಚಂ. ಪು. ೪ ಗುಂಜಿ ತುಳಸೀರಸ + ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ಎರಡನೇ ವಾರದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿರುಪದ್ರವ ಅಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ನಡುನಡುವೆ

ಬೇರೆ ಉಪದ್ರವಗಳ ತೊಡಕುಂಟಾದಾಗ ಆಯಾ ಉಪದ್ರವಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಜ್ವರ:- ಪ್ರವಾಳ, ಅಮೃತ ಸತ್ವ, ಮೌಕ್ತಿಕ ಇವು ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ ಔಷಧಿಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ರಸವನ್ನೂ ಜ್ವರಬಿಡುವವರೆಗೂ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಜ್ವರ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ (೧೦೩) ಕೋಲನ್ ವಾಟರ ಅಥವಾ ತಣ್ಣೀರಿನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಣಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು.

ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ:- ಎರಡನೇ ವಾರಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸ ಗುಟಿಕೆಯನ್ನು ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಶಕ್ತಿ ಪಾತಗಳು ಸಂಭವಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಪಿತ್ತವೃದ್ಧಿ:- ಮೌಕ್ತಿಕ, ಪ್ರವಾಳ, ಸುವರ್ಣ ಸೂತಶೇಖರ, ಸುವರ್ಣಮಾಕ್ಷಿಕ, ಮೌಕ್ತಿಕಯುಕ್ತ ಕಾಮದುಘಾ ಮೊದಲಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಅತಿಸಾರ:- ಸುವರ್ಣ ಸೂತಶೇಖರ ಅರ್ಧ ಗುಂಜಿ + ಮುಕ್ತಾ ಶೌಕ್ತಿಕ ೧ ಗುಂಜಿ ೨ ಚೀಟು ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ.

ಕಫಜಕಾಸ:- ಸಿತ್ತೋಪಲಾದಿ ೪ ಗುಂಜಿ + ಮೃಗಶೃಂಗ ೧ ಗುಂಜಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು ೪ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ಅಡಸಾಲದಲೆಯ ರಸ ಮತ್ತು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ಪೂರಾದಿವಟೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು.

ನಾತದುಷ್ಟಿ:- ಎಚ್ಚರಿಲ್ಲದಾಗ ಬಡಬಡಿಕೆ, ಓಡೋಣ, ಕಚ್ಚೋಣ, ಹೊಡೆಯೋಣ, ಚೀರುವದು, ನಗುವದೇ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದಾಗ ಮಹಾವಾತ ವಿಧ್ವಂಸ ೧ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೨ ಗುಂಜಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಡಿಗ್ಗರಿಗಿನ ರಸ, ತುಳಸೀರಸ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು.

ಬದ್ಧಕೋಷ್ಠ:- ಅಭಯಾರಿಷ್ಟ ಅರ್ಧತೊಲಿ, ಶುದ್ಧೋದಕ ಅರ್ಧ ತೊಲಿ, ಕೂಡಿಸಿ ೨ ಭಾಗಮಾಡಿ ೨ ವೇಳೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ರಕ್ತಪಿತ್ತ. ಗಂಟಲಿನಿಂದ:- ಮೃಗಶೃಂಗ, ಪ್ರವಾಳ, ಸುವರ್ಣ ಮಾಕ್ಷಿಕಗಳನ್ನು ಅಡಸಾಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಅನಾಹ:- ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ:- ವಾತ ಹೆಚ್ಚಾದ ಲಕ್ಷಣ. ಟಿಮ್ನಾ ಟಿಮ್ನಾ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ. ಟೆಡಲಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಇದ್ದಲು + ಸೈಂಧಲವಣ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ.

ಹಾಸಿಗೆ ಹುಣ್ಣು:- ಸಂಗಜೀರಗಿವುಡಿ+ಟಂಕಣಖಾರ+ಸೊನ್ನೀಕ್ಯಾವಿ+ತುಪ್ಪ ಕೂಡಿಸಿದ ಮಲಾಮು ಹಚ್ಚಬೇಕು. ವ್ರಣಶೋಧನ ಮತ್ತು ರೋಪಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶೋಧನ ತೈಲ, ರೋಪಣ ತೈಲಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಉರಿವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಶತಧಾತುಘೃತ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಮತ್ತು ಜಾತ್ಯಾದಿ ತೈಲ, ಜಾಜೀತೊಪ್ಪಲ ರಸದ ಎಣ್ಣೆಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ರಕ್ತಪಿತ್ತ: ಮೂಗುಬಾಯಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಮಲಮೂತ್ರಗಳಿಂದ:-
(೧) ಮೈಕ್ರಿಕ ಅರ್ಧ ಗುಂಜಿ, ಸುವರ್ಣಮಾಕ್ಷಿಕ ೨ ಗುಂಜಿ, ಹರಿದ್ರಾ ಚೂರ್ಣ-ಅರಿಸಿಣವುಡಿ ೪ ಗುಂಜಿ ದಾಳಿಂಬರ ಪಾಕ ಅಥವಾ ವಾಸಾವಲೇಹ ದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು.

(೨) ಹಿಮ-ಕಾದಾರಿದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೀಲಕಮಲದ ಹೂವು, ಬಾಳದ ಬೇರು, ರಕ್ತಚಂದನ, ಕರ್ಪೂರ, ದೀಪದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿ ನೆನೆಹಾಕಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಿವಿಚಿ ತುಪ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಸೋಸಿಕೊಡಬೇಕು.

(೩) ಮೈಕ್ರಿಕ ಅಥವಾ ಪ್ರವಾಳ, ಕಮಲದ ಬೀಜ, ಸುವರ್ಣ ಮಾಕ್ಷಿಕ ಹಾಗೂ ನೀಲಕಮಲಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

(೪) ಚಂದ್ರಕಲಾ ೨ ಗುಂಜಿ + ಅಮೃತ ಸತ್ವ ೪ ಗುಂಜಿ, ನೆಗ್ಗಲು ಮುಳ್ಳಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.

(೫) ದಾಹ, ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ:- ಉಶೀರಾಸವ ೧ ತೊಲಿ + ಪುನರ್ನ ವಾಸವ ೧ ತೊಲಿ ಸಮಭಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಜಂತುಗಳು:- ಅಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಉಪದ್ರವವಾಗುವದುಂಟು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಸಿಲಾ ೮ ಗುಂಜಿ, ವಾಯನಡಂಗ ೮ ಗುಂಜಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ ಅಥವಾ ವಾಯನಡಂಗ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿದ ನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯಲು ಕೊಡಬೇಕು.

ಮೂತ್ರಾವರೋಧ [೧] ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾ ೨ ಗುಂಜಿ ನೆಗ್ಗಲೀಮುಳ್ಳಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.

[೨] ಪುನರ್ನವಾ ೩ ಮಾಸಿ, ನೆಗ್ಗಲೀಮುಳ್ಳು ೩ ಮಾಸಿ, ತ್ರಿಫಲಾ ೩ ಮಾಸಿ, ದೀಪದ್ರಾಕ್ಷಿ ೨ ತೊಲಿ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಕೊಡುವದು.

[೩] ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮೂತ್ರವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರಶಲಾಕಾ [ಕ್ಯಾಥೇಟರ] ದಿಂದ ಮೂತ್ರಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಕರ್ಣಮೂಲಶೋಧ:- ಇದು ಬಹಳೇ ಕಷ್ಟದಾಯಕ. ಮೊದಲಿಗೆ ಸ್ನೇಹನಾಗಿದ್ದ ರೋಗಿಯನ್ನು ಇದು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹಣ್ಣು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಳತಾಗಿದ್ದಾಗ ಶೋಧಹರಲೇಸ ತೇದು ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಅಥವಾ ಜಿಗಳೇ ಹಚ್ಚಿ ರಕ್ತತೆಗೆಯಬೇಕು. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಬಾವು ಹೆಚ್ಚಿದರೆ, ಕೇವಾಗುವ ದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಣಕ ಅಥವಾ ಅಗಸೀ ಪೋಟೀಸು ಹಾಕಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೇ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಶೋಧನ, ರೋಪಣ, ಉಪಚಾರ ನಡೆಯಿಸಬೇಕು.

ಶೂಲ:- ಅಂತ್ರಿಕ ಟಾಯ್‌ಫಾಯಿಡ್‌ದಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು ಮೊದಲಾದ ಯಾವದೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಶೂಲಿ ಶುರುವಾಗಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಾವು ಬರುವದುಂಟು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ವಾತ ಮೂಲಕವಾದ, ದುಷ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದಶಮೂಲಾರಿಷ್ಟ ೧ ತೊಲಿ, ಪುನರ್ನವಾಸವ ೧ ತೊಲಿ, ಸಮಭಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ. ನಾರಾಯಣ, ಬಲಾ, ಚಂದನ ಬಲಾಲಾಕ್ಷಾ ದಿ ತೈಲಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಹಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಿಸಬೇಕು.

ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ ಶ್ವಶನಕ:- (ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ) ಮೃಗಶೃಂಗ, ಸಿತ್ತೋ ಪಲಾದಿ, ಟಂಕಣ ಭಸ್ಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಫನಾಶಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡ

ಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೇ ಸುವರ್ಣಸೂತಶೇಖರ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಲಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಮದ್ದನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ, ಸಮೀರಪನ್ನಗ, ಮಲ್ಲಸಿಂಧೂರ ಮೊದಲಾದ ಕಫದಮೇಲಣ ಔಷಧಿಗಳೂ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುವು.

ಹೃದಯದೌರ್ಬಲ್ಯ:- ಗಾಬರಿ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೋವುಗಳಿದ್ದರೆ, ತೈಲೋಕ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಕರುಳಿಗೆ ತೊತಾಗೋಣ:- ಇದಕ್ಕೆ ಒಹಳೇ ಕಮ್ಮಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಥವಾ ಪೋಸ್ಟುಕಾಯಿ ಪುಡಿ ಅಥವಾ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವ ದಲ್ಲದೆ, ತುಂಬಾ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಅಂದರೆ ತುಸುವೂ ಅಲುಗಾಡದಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶಸ್ತ್ರ ವೈದ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕು.

ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸ್ರಾವ ಅಥವಾ ರಕ್ತಾತಿಸಾರ:- ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿಯ ರಕ್ತನಾಳಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಮಿಗಳು ತಿಂದುಬಿಡುವದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸೋರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಹೀಗೇ ಮುಂದೆ ಅದು ಹೊರಬಿದ್ದು ರಕ್ತಜಾಡಿ ಸಲೂ ಬಹುದು. ಇದು ಭಾರೀ ಭಯಂಕರ ಉಪದ್ರವ. ಇದಕ್ಕೆ (೧) ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಬರ್ಫದಚೀಲ ಇಡಬೇಕು. ಇದು ಆಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರಿನ ಪಟ್ಟಿಹಾಕಬೇಕು.

(೨) ಅಥವಾ ಆರ್ಕ್ ಅಥವಾ ಪೋಸ್ಟುಕಾಯಿ ಕುದಿಸಿದ ನೀರಿನ ಬಸ್ತಿ ಎನಿಮಾ ಕೊಡಬೇಕು.

(೩) ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬರ್ಫ ಹಿಡಿಯಲು ಕೊಡಬೇಕು.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಡಿಗಳು ಮಂದವಾಗೋಣ:- ತಣ್ಣನ್ನು ಬೆವರು ಬರೋಣ, ಕೈಕಾಲುಗಳು ತಣ್ಣಗಾಗೋಣ, ಬೇರೆ ಯಾವದೇ ಮದ್ದಿನಿಂದ ರೋಗಿ ಸುಧಾರಿಸುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣದಿದ್ದಾಗ ಕಡೇ ಉಪಾಯವೆಂದು ಹೇಮಗರ್ಭಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ೩ ಗುಂಜಿಯಿಂದ ೩ ಗುಂಜೀ ಸರ್ಯಂತ ಹಸಿ ಸುಂಟಿರಸ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ಇದು ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ

ಔಷಧಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಔಷಧಿ ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಔಷಧಿಗಳು ನಾಟುವದಿಲ್ಲವೆಂಬದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಇದರಿಂದ ನಾಡಿಗಳು ಜೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಸಾಧ್ಯ ರೋಗಿಯ ನಿಂತ ಮಾತುಗಳು ತಿರುಗಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ರೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಂದಲೂ ರೋಗಿ ಗುಣಹೊಂದಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ರೋಗ ಮುಕ್ತಿಯಾದಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿಬರುವದಕ್ಕೆ 'ಸುವರ್ಣಮಾಲಿನಿ' ವಸಂತ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಜಿ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಲಘುಮಾಲಿನಿ, ಮಧುಮಾಲಿನಿ ವಸಂತ ಇಲ್ಲವೆ ಚವನಪ್ರಾಶ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಪೋಷಾಂಗ (ಡಿಶಾನ್‌ಕಂ) ಸಂಜೆ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ, ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ಚಮಚಿಯಂತೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ನಾಫಾಟಾನಿನ್ (ನ್ಯಾಶನಲ್ ಫಾರ್ಮಸಿ) ವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ತೊಲಿ ಸಮಭಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಉಟದ ನಂತರ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದು.

ಆಲ್ಬೋಪಥಿ

ಆಲ್ಬೋಪಥಿಯಲ್ಲಿ ಆಂತ್ರಿಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಭಾವಿ (ಸೈಸಿಫಿಕ್) ಯಾದ ಔಷಧಿ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಲಕ್ಷಣ, ಉಪದ್ರವಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಉಪಚಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಲೋರಿನ್ ಮಿಕ್ಸ್‌ಚರ್ ಕೊಡುವ ರೂಢಿಯಿದೆ.

ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಉಪದ್ರವವಿದ್ದಾಗ ಸ್ಯಾಂಟೋನಾಯಿನ್ ೧ ಗ್ರೇನು, ಸೋಡಾಬಾರ್‌ಕಾರ್ಬ ೧ ಗ್ರೇನು ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಲೋಮೆಲ್ ೨ ಗ್ರೇನು ಈ ಮಿಶ್ರಣದ ೪ ಚೀಟುಗಳನ್ನು ೩ ತಾಸಿಗೊಂದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಕೊಡುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಇದು ವಿಷವಾದ್ದರಿಂದ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಹೃದಯದೊರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಕೋರ್ಯಾಮಿನ್ ಇಂಜಕ್ಷನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನ್ಯೂನೋನಿಯಾ ಮುಂತಾದ ಉಪದ್ರವಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಉಪದ್ರವಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಭಾವಿಗಳಾದ ಇಂಜಕ್ಷನ್ (ವೆನಿಸಿಲಿನ್) ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೋಮಿಯೋ:- (೧) ಬ್ಯಾಪ್ಟಿಸಿಯಾ ಎಂಬ ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ ಮದ್ದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಜ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದುಂಟು.

(೨) ಹಾಯೋಸಾಯಮಸ್ ಇದನ್ನು ಬಡಬಡಿಕೆ, ಎಚ್ಚರದಪ್ಪಿ ದಾಸ ಈ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೩) ಮ್ಯೂರಿ ಆಫೈಕ್ ಆಫೈಸಿಡ್, ರ್ಡ್ಸ್ಪಾಕ್ಸ್ ಸ್ ಮುಂತಾದವನ್ನೂ ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಿಂದ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಜಾಯೋಕೇಮಿಕ್:- ಆಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಮೂರ್ ಇದು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ, ಫೇರಂಫಾಸನ್ನೂ ಕೊಡವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಕಿಂವಾ ಫೇರಂಫಾಸ್, ಕಾಲಿಮೂರ್‌ಗಳನ್ನು ಅದಲುಬದಲು ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಲೀಫಾಸ್ ನೈಟ್ರಮ್‌ಮೂರ್, ನೈಟ್ರಮ್ ಸಲ್ಫ, ಕಾಲೀಸಲ್ಫ ಈ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಣಗಳ ತಾರತಮ್ಯ ನೋಡಿ ಕೊಡಬೇಕು.



ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ ಸನ್ನಿಪಾತ

Lobar Pneumonia — ಲೋಬರ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:- ಆಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ [ಗ್ರಂಥಿಕ ಸನ್ನಿಪಾತ] ಪ್ಲೇಗಿನಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ ಸನ್ನಿಪಾತವು ಉಪದ್ರವ ರೂಪದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಇಹು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನ್ಯೂಮೋಕಾಕಸ್ ಎಂಬ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ವಲ್ಲ. ಇದು ವಾತಾವರಣ ಮೂಲಕ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಂಡಸರಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬೈಲಲ್ಲಿ ಮಲಗುವದು ಹಾಗೂ ಬರಿ ಮೈಯಿಂದ ತಿರುಗಾಡುವದು ಕಮ್ಮಿ ಯಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ಬೇನೆ ಬರುವದೂ ಕಮ್ಮಿ.

ಕಾರಣಮೀಮಾಂಸೆ:- ಒಹಳ ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಮೈ ಬೆವೆತಾಗ ಒಳ್ಳೇ ತಂಪಾದ ಗಾಳಿ ಮೈಗೆ ತಾಕುವದು, ತೇವಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗುವದು, ತಂಪಾದ ಪೇಯಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯೋಣ, ಒದ್ದೆ ಒಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ, ಬೈಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದಾಗ ಮಂಜು ಬೀಳೋಣವೇ ಮೊದಲಾದ, ಕಫವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳಿಂದ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಕಫ ಪ್ರಕೋಪವಾದಾಗ, ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ಫುಪ್ಪುಸ ದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರೆ ಈ ರೋಗದ ಬಾಧೆ ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಮುಂಜೈಯಂಥ ನಗರ ದಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಫೂಟಪಾಥದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದಾಗ, ರಾತ್ರಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಳೆಗಾಳಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗಲು ಅದೆಷ್ಟೋ ಜನ ಈ ಬೇನೆಗೆ ಬಲಿ ಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:- ಕೆಲವೇ ತಾಸುಗಳಿಂದ ಮೂರು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ.

ಬಣ್ಣನೇ:- ಈ ಏಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಚಳಿ ಬಂದು(೧೦೩-೧೦೫)ವರೆಗೆ

ಜ್ವರಬರುತ್ತದಲ್ಲದೆ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಲವುಪ್ಪುಸದ ಕೆಳಭಾಗ (ಲೋಬ) ದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪೇಷಾಮವಾದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಕಾರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ಪುಪ್ಪುಸಗಳು ವಿಕೃತವಾದಾಗ ಈ ವಿಕಾರ ಡಬಲ್‌ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅವಧಿ:- ೭-೯-೧೧ ಅಥವಾ ೧೩. ಈ ವಿಷಮ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ವರ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇಳಿದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಕೂತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೃದಯಕ್ರಿಯೆ ನಿಂತು ರೋಗಿ ಸಾಯುವದುಂಟು.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:- ಜ್ವರ ಆರಂಭಕ್ಕೆಯೇ [೧೦೩] ರಿಂದ [೧೦೫] ರ ವರೆಗೆ ಏರಿ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗು ಸಂಜೆಯು ಜ್ವರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ೧-೨ ಅಂಶಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಯಾರಿಕೆ, ತಲೆಶೂಲಿ, ಹಸಿವಿಲ್ಲದಿರೋಣ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ೭-೯-೧೧ ಅಥವಾ ೧೩ ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ರೋಗಿನ ಮೈ ಬೆವೆತು ಜ್ವರ ಕೂಡಲೇ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತವೆ. (ಕ್ರಾಯಿಸಿಸ್.)

ಕೆಮ್ಮು:- ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಪುಪ್ಪುಸವನ್ನು ಸೇರಿದಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಂರಂಭ (ಕಂಜೆಶೆನ್) ವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಉಸುರಿಗೆ ತಡೆಯುಂಟಾಗಿ ಕೆಮ್ಮು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಎದೆನೋಯುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕೆಮ್ಮನ್ನು ತಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿದ್ರೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ರಕ್ತಸ್ಥೀವನ:- ದೇಹದಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ರೋಗ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಜ್ವರದ ಕಾವು ಬೇರೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ರಕ್ತನಾಳಗಳು ಒಡೆದು, ರಕ್ತ ಸೋರಹತ್ತಿ, ರಕ್ತಕೂಡಿದ ಲೋದಡಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತ್ತ ಮತ್ತು ಅದನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ರಕ್ತ ಪ್ರಕುಪಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ವಸನ:- ರೋಗದ ವೇಗ ಬೆಳೆದಂತೆ ಪುಪ್ಪುಸಗಳ ಭಾಗ [ಲೋಬ] ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾಗಿ ಉಸುರಿನ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಉಸುರು

ಮಿನಿಟಿಗೆ ೫೦ ರಿಂದ ೬೦ ರ ವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾಡಿ ಮತ್ತು ಉಸಿರು ಇವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ೨ : ೧. ಹೀಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಉಸಿರಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಎದೆ ಜೋರಿನಿಂದ ಹಾರಹತ್ತಿ ದೀರ್ಘ ಶ್ವಾಸ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಉಸಿರಿನೊಡನೆ ಮೂಗಿನ ಹೊರಳುಗಳೂ ಅಲಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಇದರಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ಕೇವುಕೂಡಿ - ಕಫ:— ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀಕಾರ ಶಕ್ತಿಗೆ ಗೆಲುವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಸತ್ತು ಅವು ಕಫದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತವೆ. ಆ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಕೊಳಿತ ಶರೀರದಿಂದಾಗಿ, ಕಫಕ್ಕೆ ಕೊಳಕುನಾತ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೇವುಕೂಡಿದ ಕಫದ ಲೋದಡಿ ಬಿದ್ದಹಾಗೆ ಫುಫ್ಫುಸಗಳು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ, ಅವುಗಳ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯು (ಆಕ್ಸಿಜನ್) ಸಂಚರಿಸಹತ್ತುತ್ತದೆ.

ಶ್ವಸನ ಧ್ವನಿ:— ಶ್ರವಣ ನಲಿಕಾ (ಸ್ಟೆಥಾಸ್ಕೋಪ) ದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಸಂರಂಭ:ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ವಾಸಾವರೋಧಜನ್ಯಧ್ವನಿ (ಕ್ರಿಪಿಟೇಶನ್) ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ ಮುಂದೆ ಕಫದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ “ ಬುಡುಬುಡು ” (ಬಬ್ಲಿಂಗ್ ರಾಲ್ಸ್) ಶಬ್ದ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ.

ಉಪದ್ರವಗಳು:— (೧) ಫುಫ್ಫುಸಾವರಣ ಶೋಧ (ಪ್ಲೂರಸಿ) ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಬಾವು ಬಂದು, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವೇದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಣಕೆಮ್ಮು ಬರುತ್ತದೆ.

- | | |
|-----------------------|--------------------------|
| (೨) ಪ್ರಲಾಪ (ಡಿಲಿರಿಯಂ) | (೩) ಹೃದಯ ವಿಕೃತಿ. |
| (೪) ಹೃದಯಾವರಣ ವಿಕೃತಿ | (೫) ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾವರಣ ವಿಕೃತಿ. |

ರೋಗ ವಿಶೇಷ:— ಮೊದಲಿಗೆ ರೋಗಿ ಕೆಟ್ಟಿರುವ ಫುಫ್ಫುಸದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮಗ್ಗುಲಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮಗ್ಗುಲಾಗಿ ಮಲಗಹತ್ತುತ್ತಾನೆ. ರೋಗದ ಜೋರು ವಿಶೇಷವಾಯಿತೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ಕೂಡುವದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅನುಕೂಲವೆನಿಸಹತ್ತು

ತ್ತದೆ. ಈ ವಿಕಾರ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಆಗುವದು ಶಕ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಹಲವು ಬಾರಿಗೆ ರೋಗ ಮರುಕಳಿಸುವದರಿಂದು ಘುಪ್ಪ ಸಗಳು ಅಶಕ್ತವಾಗುವದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಹಾಕುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ.

ನಿದಾನ ಮತ್ತು ಭೇದಕ ನಿದಾನ:— ಒಮ್ಮೆಲೆ ಭಯಂಕರ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆಗಳು ಹಾರುತ್ತಿರೋಣ, ಮತ್ತು ಉಸುರಿನ ಗತಿಯ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಾಗೋಣ, ಇವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನಿದಾನ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಧ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯತ್ವ:— ಶರೀ ಕುಡಿತವೇ ಮುಂತಾದ ಚಟಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದ, ರೋಗಿಯ ಹೃದಯ ಮೊದಲಿಗೇ ಅಶಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅತನಿಗೆ ಗುಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ತೀವ್ರ ಉಷದ್ರವಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರೂ ರೋಗಿಯು ಅಶೆ ಬಿಡುವದು ಒಳ್ಳೇದು.

ದೋಷ ದೂಷ್ಯ ವಿಚಾರ:— ಇದರಲ್ಲಿ ಕಫವಿಕಾರವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಾತಪಿತ್ತಗಳೂ ಪ್ರದುಷ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಂದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ ಸನ್ನಿಪಾತವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಿದ್ದಿದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— ಈ ಬೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇ ಜ್ವರಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ, ಬಚನಾಗ ಕೂಡಿದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು. ದೋಷಪ್ರತ್ಯನೀಕ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ಮದ್ದುಗಳನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಪಾತವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಳ ೨-ಗುಂಜಿ+ಸಿತೋಪಲಾದಿ ೪ ಗುಂಜಿ+ಅಮೃತ ಸತ್ವ ೪ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ನಾಲ್ಕು ವೇಳೆ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕುವದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಥಣ್ಣೀರಿನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನಿಡಬೇಕು ಎನಿಮಾ ಅಥವಾ ಜೀಕಳಿ ಕೊಟ್ಟು, ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಸೀ ಪೋಟೇಸಿನಿಂದ ಎದೆ, ಬೆನ್ನು ಪಕ್ಕಡಿಗಳನ್ನು ಕಾಸಬೇಕು. ಮೂರನೇ ದಿನದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಲಾಸ ಗುಟೆ ೧ ಗುಂಜಿಯನ್ನು ತುಳಸೀ

ರಸ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನಡು ನಡುವೆ ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ಈ ಹೃದ್ಯ ಔಷಧಿಯಿಂದ ಹೃದಯಕ್ರಿಯೆ ನಿಂತುಬಿಡುವ ಗಂಡಾಂತರ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಲೇಪ—ಗುಗ್ಗುಳ, ಕವಡೀ ಲೋಬಾನ, ಅರಿಷಿಣ, ಕೆಂಪುಚಂದನ, ಪುನರ್ನವಾ, ಸಾರಂಗದ ಕೋಡು, ಇವನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೇದು ಎದೆ, ಪಕ್ಕಡಿಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸಬೇಕು. ಆಂಟಿಫಾಜೆಪ್ಸಿನ್‌ನಂತೆ ಇದರ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಸಿತ್ತ ಕೆರಳಿ ರಕ್ತ ಬೀಳಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣ ಸೂತಶೇಖರ ೧ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೧ ಗುಂಜಿ + ಸಿತೋಪಲಾಳ ೧ ಗುಂಜಿ ಒ ಚೀಟು ಒ ವೇಳೆ. ಅನುಪಾನ—ಅಡಸಾಲದ ರಸ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪ. (ಎದೆಯಲ್ಲಿಯು ಕೆಮ್ಮು, ದಮ್ಮು, ರಕ್ತ ಸಿತ್ತ ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಅಡಸಾಲ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಮದ್ದಾಗಿದೆ. ಶ್ಲೋ ೨೩ ಪಿತ್ತಾ ವಾಗ್ಭಟ:—ಹಾಗೆಯೇ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಅನುಪಾನವನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಜೇನು, ಕಫಶೋಧಕವಲ್ಲದೆ, ಹೃದಯ ಸ್ನಾಯುಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದೆಂದು ಇವತ್ತು ಅಮೇರಿಕೆಯ ಪಂಡಿತರು ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯೂ ಅದೆಷ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆಯೆಂಬದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಎರಡೂ ಘುಪ್ಪುಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಂಭ, ಬಾವು ಮತ್ತು ಉಸಿರು ಗಟ್ಟೋಣ:—ಪುನರ್ನವಾ, ಅನಂತಾ, ಜೈಷ್ಠಮಧು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ ಕೊಡಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಕಫ ಬೀಳಹತ್ತಿದಾಗ ಮೃಗಶೃಂಗ, ೨ ಗುಂಜಿ + ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ೨ ಗುಂಜಿ + ಸಿತೋಪಲಾದಿ ೪ ಗುಂಜಿ ಒ ಚೀಟು ತುಳಸೀರಸ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ. ತುಳಸೀರಸ ಉತ್ತಮ ಸ್ವೇದಲ ಬೆವಿಸುವ ದಿದ್ದು ಕಫವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೂಡಿ ಬಿದ್ದ ಕಫದ ಮೇಲೆ:—(೧) ನೆಲಗುಳ್ಳ, ಮರಗುಳ್ಳ, ತಾರೀಕಾಯಿ, ಅಡಸಾಲ, ಜೈಷ್ಠಮಧು, ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರಿಗಳ ಕಷಾಯ ಕೊಡಬೇಕು.

(೨) ಉಳ್ಳೇಗಡ್ಡಿ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರಿ ಕಷಾಯ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದು ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡಜನರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಮದ್ದು ಒಳ್ಳೇ ಗುಣಕಾರಿ.

(೩) ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಫದ ಪ್ರಮಾಣ ಬಹಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದರೆ, ರಸ ಸಿಂದೂರ, ಪಂಚಸೂತ, ಅಥವಾ ಮಲ್ಲಸಿಂದೂರಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೦ ಗುಂಜಿಯಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಪಂಚಸೂತವಿದು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಫ ಶೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಸಿಂದೂರ ಬಹಳ ತೀಕ್ಷ್ಣ. ಪಿತ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಪಿತ್ತ ಪೃಕೃತಿಯವರಿಗೆ ಕೊಡಕೊಡದು.

ಕಫವೃದ್ಧಿ, ಬಡಬಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪೋಣ:—ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಸವ ಅರ್ಧಔಂಸ, ನೀರು ೧ ಔಂಸ, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮೀರಪನ್ನಗ, ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ೧೦ ಸುತ್ತು ತೇದು ಕೊಡಬೇಕು. ೯—೧೧—೧೩ ನೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜ್ವರ ಬಿಡೋಣ, ನಾಡಿ ನಿಲ್ಲೋಣ, ತಣ್ಣಗೆ ಬೆವರು ಬರೋಣ, ಉಸಿರು ಮಂದ ಮತ್ತು ಆಳವಾಗಿರೋಣ, ಮಾತು ನಿಲ್ಲೋಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಮ ಗರ್ಭವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ರೋಗ ಮುಕ್ತಿಯನಂತರ ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ, ಚೈವನ ಪ್ರಾಶ ಅಥವಾ ಅಭ್ರಕಗಳಂಥ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಮತ್ತು ಫುಪ್ಪುಸಗಳಿಗೆ ಬಲಕೊಡುವಂಥ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಿಕಾರ ಮರಕಳಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಆಲ್ಬೋಪಥಿಕ

(೧) ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಆಲ್ಬೋಪಥಿಯವರು ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವ ತಾಲಿಯಾದ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. (೧) ಎಂ. ಆಲ್ಬೆಂಡ್. ಬಿ. ೬೯೩ ಎಂಬ ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ರೋಗ ವಿಶೇಷ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಮಾಣ ೨-೩ ಗುಳಿಗೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ. ಇದ ರೊಡನೆ ಸೋಡಾಬಾಯ್‌ಕಾರ್ಬ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗುಳಿಗೆಗಳು ಅಥವಾ ಇವಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಸಲ್ಫಾಡ್ರೈನ್ ಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ, ತಜ್ಞರ ಕಣ್ಣಿಡುರು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಹೀಗಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಅಪಾಯವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಲ್ಫಾನಿಲಮಾ ಯಿಡ್. ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಮೂತ್ರಪಿಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಪಿತ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಚುಕಿ ದಂತೆ ತ್ರಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವದು ಹಿತ

ಕರನಲ್ಲ. ಈ ಔಷಧಿಗಳು ನಡೆದಾಗ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಲೈನಂಥ ಗಂಧಕ ಕೂಡಿದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು.

ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ನೀರುಳ್ಳಿ, ಬೊಳ್ಳೊಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗದು. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸಲ್ಫಾಡ್ರೈಗ್ಸ್‌ಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ನಿಯಮವನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಬಲ್ಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದವಿನಾ ಈ ಔಷಧಿಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಕೂಡದು.

(೨) ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಔಷಧಿ ಪೆನ್ನಿಲಿನ್. ಇದಂತೂ ಇಂದಿನ ಔಷಧೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದೆ. ಯೋಗ್ಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ತಜ್ಞರಿಂದ ಉಪಚಾರಮಾಡಿಸಿದರೆ, ವಿಕಾರ ಕೂಡಲೇ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮಾಣ ೧ ಲಕ್ಷ ಯುನಿಟ್ಸ್‌ನಿಂದ ೨ ಲಕ್ಷದ ವರೆಗೆ, ರೋಗ ಮತ್ತು ರೋಗಿಯ ಬಲಾಬಲ ನೋಡಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ೩ ತಾಸಿಗೊಮ್ಮೆಯಂತೆ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಡಿಸ್ಟಿಲ್‌ವಾಟರ್ ಅಥವಾ ಸಲಾಯಿನ್ ಕೂಡಿಸಿ ತಯಾರಮಾಡಿದ ದ್ರಾವಣದ ಆ ಬಾಟಲೆಯನ್ನು ಧರ್ಮಾಸಿನಲ್ಲಿ ಬರ್ಫುಹಾಕಿ ಇಡಬೇಕು. ೨೪ ತಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಕೊಡುವ ಪೆನಿಸಿಲಿನ್ ಇನ್ ಆಯಲ್ ಎಂಡ್ ವೆಕ್ಸ್ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಕಾರಗಳವು ಪೇಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರ್ಫಿನಲ್ಲಿ ಇಡುವ ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪೆನ್ನಿಲಿನಿಂದಾಗಿ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾದಿಂದಾಗುವ ಸಾವಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಶ್ವಸನಕ ಸನ್ನಿಪಾತ

Broncho Pneumonia — ಬ್ರಾಂಕೊ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಇದರಲ್ಲಿ ಘುಘುಸದ ಸಣ್ಣಭಾಗ (ಲೋಬ್ಯುಲ್ಸ್) ಗಳು ಕೆಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ (ಫ್ಲಾಜೆಸ್) ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಮುದುಕರಿಗೂ ಈ ವಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಗೊಬ್ಬರ, ಮೈಲಿ, ಗಣಜಲಿ, ಜ್ವೇಗು, ಕ್ಷಯ, ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಉಪದ್ರವದ ರೂಪವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಪರತಂತ್ರ(ಸೆಕಂಡರಿ)ವ್ಯಾಧಿ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪುಷ್ಪಸಗಕೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಹಬ್ಬಿರುತ್ತದೆ. ಮುದ್ದತ್ತು ಅಜಮಾಸು ೩-ವಾರ

ಕಾರಣ ನಿಯಮಾಂಸ:- ಬಹಳ ತಂಪು ಮತ್ತು ಕಫವರ್ಧಕವಾದ ಆಹಾರ, ವಿಹಾರ, ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮುಖ್ಯ ರೋಗಗಳು.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:- ಈ ವಿಕಾರ ಬಹಳೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ವರ (೧೦೦-೧೦೩) ರ ವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಒಣಕೆಮ್ಮಿನಿಂದ ಎದೆ ನೋವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಳುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಕಫ ಹೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯಂತೂ ಕೇವಲಕೂಡಿದ ಕಫ ಬೀಳಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತೀರ ಕೆಟ್ಟವಾಸನೆ ಜರುವದು, ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಕಫವನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡುವದ ರಿಂದ ಪಚನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿ ಉಸಿರಿನೊಡನೆ ಹಾರುತ್ತದೆ. ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆ ಅಲಗುತ್ತವೆ. ನಾಡಿ ಮತ್ತು ಉಸರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ೩-೧ ರಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಫುಫ್ಫುಸದ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗ [ಪ್ಯಾಚ್] ನೆಟ್ಟಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಇದ ರಿಂದಾಗಿ ವಿಕಾರ ತಿರುತಿರುಗಿ ಬಂದು ಬೇನೆ ೩ ತಿಂಗಳ ವರೆಗೂ ಬೆಳೆಯು ತ್ತದೆ. ಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಕಾರ ಗಂಟುಬಿದ್ದರೆ ರೋಗಿ ಬೇಗನೆ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:- ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಜೇಷ್ಠಮಧು ೨ ಗುಂಜಿ + ಪುಷ್ಕರಮೂಲ ೨ ಗುಂಜಿ + ಬಜಿ ೨ ಗುಂಜಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕುವದು.

ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಾಗೋಣ, ತುಟಿ ಕಪ್ಪಾಗೋಣ:- (೧) ದ್ರಾಕ್ಷಾ ರಿಷ್ಟ ಅರ್ಧ ಚಮಚ ದುಪ್ಪಟ್ಟು ನೀರಿನಲ್ಲಿ. (೨) ಟಂಕಣ, ಬಳೆಗಾರದ ಅರಳಿನ ಪುಡಿ ೧ ಗುಂಜಿ + ಜೇಷ್ಠಮಧುವಿನ ಪುಡಿ ೨ ಗುಂಜಿ + ಮೃಗಶೃಂಗ ೨ ಗುಂಜಿ. ೪ ಚೀಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. (೩) ಮೃಗಶೃಂಗ, ತಾಲೀಸಾದಿ, ಜೇಷ್ಠ ಮಧು ಒಂದೊಂದು ಗುಂಜಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು ಮಾತ್ರ ೨ ಗುಂಜಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

ಮಲಾವರೋಧ ಮತ್ತು ಕೋಷ್ಟದುಷ್ಟಿ:— (೧) ಕಫನಾಶಕ ಗುಟೆ ಅರ್ಧ ಗುಂಜಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ. (೨) ರೇವಾಚಿನ್ನು ಅರ್ಕ ೧ ಗುಂಜಿ ಮತ್ತು ಜೇಷ್ಠಮಧು ೨ ಗುಂಜಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ. ಇದು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾರಿ ಸುವ, ಜಾಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಕಫಕತ್ತರಿಸುವ ಔಷಧಿಯಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರನಾಣಗಳು ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳವಾಗಿವೆ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ ಸನ್ನಿಪಾತದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊಬ್ಬರೀಯಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಟರ್ಪೆಂಟಾ ಯಿಲ್ ಅಥವಾ ನೀಲಗಿರಿ ಯಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಎದೆಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಬಿಸಿ ಅರಿವೆ ಕಾವು ಕೊಡಬೇಕು.

ಆಲ್ಮೋಪಥಿ

ಈ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಕ್ಯಾಂಫರ್ ಇನ್ ಆಯಿಲ್ ಎಸ್. ಯು. ಪಿ. ೩೬ ಅಥವಾ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಸೂಜಿಮದ್ದನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಲ್ಫಾಡ್ರಗ್ಸ್ ಮತ್ತು ಪೆನ್ಸಿಲಿನ್‌ಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕ್

ಈ ವಿಕಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೇ ಉಂಟಾಗುವದು. ಬಾಯೋಕೆಮಿಕ್ ಔಷಧಿಗಳೂ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಫೆರಂಫಾಸ್, ಕಾಲೀಮೂರ್‌ಗಳನ್ನು ಅದಲುಬದಲು ಮಾಡುತ್ತ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ನೆಟ್ರಿಂಮೂರ್, ಕಾಲೀಸಲ್ಫ, ನೆಟ್ರಿಂಫಾಸ್‌ಗಳನ್ನು ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು.

ಪಥ್ಯಾಪಥ್ಯ:— ಸೀತ, ಕರಿದ ಮೊದಲಾದ ಕಫ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಆಹಾರ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಮೈಗೆ ಉಣ್ಣೆಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಳೆ, ಚಳಿಗಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕು.

ವಾತಕಫಪ್ರಧಾನ ಜ್ವರ

Influenza — ಇನ್‌ಫ್ಲುಯೆಂಷಿಯಾ

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಮನುಷ್ಯರ ಪ್ರಾಣಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್‌ಫ್ಲುಯೆಂಷಿಯಾದ ಕ್ರಮಾಂಕ ಬಹಳೇ ಮೇಲೆ ಕೈರರುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ರೋಗ. ಇದರ ಕ್ರಿಮಿಗಳು (ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್ ಇನ್‌ಫ್ಲುಯೆಂಷಿಯಾ) ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬುತ್ತವೆ. ಇದು ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಪಿಡುಗಿನಿಂದಲೂ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಿಣೀ ಇಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದರದೊಂದು ಹಾವಳಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಮೊದಲನೇ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ [೧೯೧೮] ಈ ಬೇನೆ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕ. [ಪ್ಯಾಂಡೇಮಿಕ್] ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದರು. ಇದು ಶ್ವಸನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ರೋಗವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಿಡುಗು ಇಲ್ಲದಾಗ ಈ ರೋಗ ನೆಗಡಿಯಂತೆ ನಿರುಪದ್ರವಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ೧೯೯೦ ರಲ್ಲಿ ಜಪಾನಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ನೊಬು ಮಾಡಿದ.

ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ಎರಡರಿಂದ ಐದು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ಹೆಚ್ಚು ತಂಪು ಮತ್ತು ವಾತ ಕಫಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳಿಂದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಸಿರಿನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಪುಪ್ಪುಸವನ್ನು ನೇರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಪ್ರತೀಕಾರ ಶಕ್ತಿ ಸೋತು ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಲವಾರು ಬಾರಿಗೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಶಕ್ತಿ [ವಾಯುಟ್ಯಾಲಿಟಿ] ಯ ಬಲದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ನಾಶವಾಗಿ ಈ ವಿಕಾರ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೆಗಡಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿ ವಿಷ [ಟಾಂಗ್‌ಯುನ್] ವು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿ ಬೇನೆ ಉಗ್ರ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕಾರಗಳು:— (೧) ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ವರಾತ್ಮಕ:- ಇದರಲ್ಲಿ ಪುಪ್ಪುಸಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಕೃತಿಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ. ಗಂಟಲು ಮತ್ತು ಶ್ವಾಸನಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಂಭ (ಕಂಜೆಶೈನ್) ವಿರುತ್ತದೆ. ರೋಗ ಭರದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ತಲೆನೋವು, ಮೈಯಲ್ಲಾ ವಿಲಕ್ಷಣ ಹೊಡೆತ, ಬೆನ್ನ ಹುರಿಯ ನೋವು, ವಾಂತಿ, ಮಳಮಳಿಕೆ, ತಲೆತಿರುಗುವಿಕೆ, ಕೆಮ್ಮು ಹಾಗೂ ಅಶಕ್ತತೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಜ್ವರದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕ ಅಶಕ್ತಿಯಾಗೋಣ, ಹಾಗೂ ಬೆನ್ನ ಹುರಿಯ ಹೊಡೆತಗಳು ಇದರ ಸೂಚಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಒಂದೇ ದಿನದ ಸಾಧಾರಣ ಜ್ವರ [೧೦೦] ಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಸಿಗೆಹಿಡಿಯುವದಿಂದು ಈ ರೋಗದ ವಿಶೇಷ. ನೆನಪು ಕಡಿಮೆಯಾಗೋಣ, ಕಂಪವಾತ ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆ ಗೇಡುಗಳೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ.

(೨) ಶ್ವಸನಾತ್ಮಕ:- ಇದರಲ್ಲಿ ಕಫ ಪ್ರಧಾನ, ವಾತದುಷ್ಟಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸನ್ ೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮಾದರಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಫುಪ್ಪುಸಗಳೊಳಗಿನ ಶ್ವಾಸನಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬಾವು ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ, ಪ್ಲೂರಿಸಿ ; ಮೊದಲಾದ ಉಪದ್ರವಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಫುಪ್ಪುಸಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಕೇವಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಾದರೆ ರೋಗ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಮ್ಮು, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೋವು, ಕೆಟ್ಟನಾತದ ಕಫ ಬೀಳುವದು, ಮೊದಲಾದ ಚಿನ್ಹಗಳೂ ತೋರಿ ಬರುತ್ತವೆ.

(೩) ಅತಿಸಾರಾತ್ಮಕ:- ಇದರಲ್ಲಿ ಕಫಗಳು ಕೆಟ್ಟು ರೋಗಿಗೆ ಮಾರಿಕಾ ದಂತೆ, ಜುಲಾಬಗಳಾಗಹತ್ತಿ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ತಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ಜ್ವರ, ಕಫ, ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ನಿಧಾನ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಾಲರಾದಲ್ಲಿ ಜ್ವರ, ಕಫಗಳಿರುವದಿಲ್ಲ. ಶಕ್ಯವಿದ್ದರೆ ಆಗಲೇ ಮಲವನ್ನು ತಪಾಸ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಬೇಗನೇ ನಿಧಾನ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆ.

(೪) ಮಸ್ತಿಷ್ಕ ವಿಕಾರಾತ್ಮಕ:- ಇದರಲ್ಲಿ ಮಿದುಳು ಮತ್ತು ವಾತನಳಿಕೆ (ನರ್ವ್ಸ್) ಗಳು ಪ್ರದುಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ರೋಗಿ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಹುಚ್ಚು

ಹೋಮಿಯೋ

ಯು ಪ್ಯಾಟೋರಿಯಂ, ಗೆಲ್ಸೀಮಿಯಂ, ಅರ್ಸೇನಿಕ್, ಬ್ರಾಯೋನಿಯಾ, ಅಕೋನಾಫಿಟ್, ಬ್ಯಾಪ್ಟೀಸಿಯಾ ಮೊದಲಾದವು.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕ್

ನೆಟ್ರಿಂಸಲ್ಫ, ಫೆರಂಫಾಸ್, ಕಾಲೀಮೂರ್ ಇವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಔಷಧಿಗಳಾಗಿವೆ. ನೈಟ್ರಿಂಮೂರ್, ಕಾಲೀಫಾಸುಗಳನ್ನು ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಿಂದ ಕೊಡುವದುಂಟು.

ಪಠ್ಯಾಪಠ್ಯ:- (೧) ಉಪವಾಸ (೨) ತೆಳ್ಳಗಿನ ಆಹಾರ (೩) ಕಾಫಿ ಅಥವಾ ಚಹಾ (೪) ಭತ್ತರಳಿನ ಗಂಜಿ, ಸೋಸಿದ ನೀರು ಅಥವಾ ರೆವಿಚಿದ ಗಂಜಿ (೫) ಜೇನುತುಪ್ಪ ನೀರು, ಒಂದು ಕಪ್ಪು ನೀರಿಗೆ ೨ ಚಮಚ್ಚಿಪ್ರಮಾಣ. (ಇದು ಗ್ಲುಕೋಜಿನರೆಂತಲೂ ಒಳ್ಳೆ ಸರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಿ.)

ಗ್ರಂಥಿಕ ಸನ್ನಿವಾತ

ಪ್ಲೇಗು — Plague

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:- ಈ ಬೇನೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಷ್ಣ ಕಟಿ ಬಂಧದಲ್ಲಿ [ಟ್ರಾಪಿಕಲ್] ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯೂರೋಪದಲ್ಲಿ ಇದರ ಹಾವಳಿಯ ಹಲವುಬಾರಿಗಳಾದವು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಆಗಿವೆ. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಇದು ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಜನರನ್ನು ಗತಿಗಾಣಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಬೇನೆ ಒಳ್ಳೆ ಭಯಂಕರ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಪ್ರಾಣಹಾತುಕವಾಗಿದೆ. ಗೆಜ್ಜೆ, ಬಗಲು, ಕುತ್ತಿಗೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಗಂಟುಗಳು ಬಾಡುತ್ತವೆ.

ಕಾರಣ ಮೂಲಾಂಶ:- ಬ್ಯಾಸಿಲ್ಲಸ್ ಪೆಸ್ಟಿಸ್ ಎಂಬ ಕ್ರಿಮಿಯಿಂದ ಈ ರೋಗ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಬೇನೆ ಬರುವದು ಇಲಿಗಳಿಗೆ.

ಅವು ಪಟ ಪಟ ಸಾಯಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಅದೂ ನೀರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಸತ್ತ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿಯ ಚಿಕ್ಕಾಡುಗಳು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಡಿಯುವದರಿಂದ ರೋಗ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:—೨-ದಿನಗಳಿಂದ ೧೦ ದಿನಗಳವರೆಗೆ.

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:—ಕ್ರಿಮಿಗಳು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕನಂತರ ಅವು ರಸವಾಹಿನಿ (ಲಿಂಫಾಟಿಕ್) ಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಲಸಿಕಾ ಗ್ರಂಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ವಿಷ (ಟಾಂಗ್‌ವಿನ್) ದಿಂದ ತ್ರಿದೋಷ ದುಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಜ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಕಾರ:—ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ. (೧) ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಿಕ (೨) ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ. ಎರಡನೇ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಗಿನ ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ಘುಪ್ಪುಸವನ್ನು ಸೇರುವದರಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮಕದಂಥ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:—ಜ್ವರ—ಕ್ಷಣದ ಹಿಂದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ದ್ದಾತನಿಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಚಳಿಯಾಗಿ (೧೦೩-೧೦೫) ಜ್ವರ ತುಂಬುತ್ತವೆ ಮೋರೆ ಕೆಂಪಾಗುವದು, ತಲೆ ಶೂಲಿ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯೋಣ, ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗೋಣ, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ದಾಹ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಎಳನೇ ದಿನ ಜ್ವರ ಕೂಡಲೇ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆಗಲೇ ರೋಗಿಯು ಕೈಬಿಡುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. ಮಳಮಳಿಕೆ, ವಾಂತಿ, ಭೇದಿ, ಬಡಬಡಿಕೆ, ತಲೆ ತಿರುಗುವಿಕೆ, ಮಬ್ಬು ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ.

ನಾಡಿಯ ವೇಗ:—೧೦೦-೧೩೦ ರ ವರೆಗೆ. ನಾಲಿಗೆ ಒಣಗಿ ಅದರ ಮೇಲೆ (ಕೋಟಿಂಗ) ಆವರಣ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಲಾಪ:—ಇದರಲ್ಲಿ ರೋಗಿ, ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಓಡುತ್ತಾನೆ, ಹಾಡುತ್ತಾನೆ, ಕುಣಿಯುತ್ತಾನೆ. ಚೀರೋಣ, ಬೈಯೋಣ, ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಟ ಬಡೆದಾಟಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ನೀರಡಿಸಿ ರಾತ್ರಿ ಎದ್ದು ನೀರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದ

ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಮೂತ್ರ ಕೆಂಪಾಗಿ ಬಹಳ ಬಿಸಿಯಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಮಾಣವೂ ಅಲ್ಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಿತ್ತೋದ್ರೇಕವಾದರೆ ಮೂಗಿನಿಂದ, ಘೃಷ್ಟದಿಂದ, ಅಥವಾ ಕರುಳಿನಿಂದ ರಕ್ತಸ್ರಾವವಾಗುವದುಂಟು.

ಗಂಟುಗಳು:—ಜ್ವರ ಬಂದನಂತರ ಬಹುಶಃ ಗಂಟುಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಗಂಟುಗಳಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ ಜ್ವರ ಬಂದ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳೂ ಉಂಟು. ಕಾಲಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಾಡು ಕಡಿದಿದ್ದರೆ, ಗೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ, ಕೈಗೆ ಕಡಿದರೆ, ಬಗಲಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಸುತ್ತ ಕಡಿದರೆ, ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಟುಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ಚಿಕ್ಕಾಡುಗಳು ಕಾಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಚ್ಚುವದರಿಂದ, ಗೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಟೆಗಳು ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚು. ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗಿ ಶೂಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹತ್ತಿದರೆ, ರೋಗಿ ಬದುಕುವನೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.

ಗಂಟು ಚನ್ನಾಗಿ ಹಣ್ಣಾದ ಮೇಲೆ, ಶೂಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ತಂತಾನೆ ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಗಂಟು ದೊಡ್ಡದಿದ್ದಷ್ಟೂ (ಕೋಳಿ ತತ್ತಿಯಷ್ಟು) ರೋಗ ಸುಖಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉಪದ್ರವ:—ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ (ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ) ದ ಉಪದ್ರವ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ನಿದಾನ ಮತ್ತು ಭೇದಕ ನಿದಾನ:—ಪಿಡಗಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿದಾನ ಮಾಡುವದು ತೀರ ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಬ್ಬ ನೊಬ್ಬ ರೋಗಿ ಗಂಟು ಬಿದ್ದರೆ ನಿದಾನ ಮಾಡುವದು ತುಸು ಕಠಿಣ. ಹಾಗೆಯೇ ದೂರದ ಊರಿನ ರೋಗಿ ಬಂದಾಗಲೂ ನಿದಾನ ಸಾಶಂಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಗಂಟು, ತೀವ್ರ ಜ್ವರ, ಬೆವಿಯದಿರೋಣ, ಬಡಬಡಿಕೆ ಮೊದಲಾದವು ನಿದಾನಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿವೆ.

ಶರೀರದ ಯಾವದೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಗಾಯವಾದರೂ ಹದಗಡ್ಡಿಗಳಾಗುವವು. ಆದರೆ ಹದಗಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಚಳಿಯಾಗಿ ತುಸು ಜ್ವರ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಮೇಲಿಂದ ನಿದಾನ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಧ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯತ್ವ:— ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ರೋಗಿಯು ಸಾಧ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಬಡಬಡಿಕೆ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ, ನ್ಯೂನೋನಿಯಾ, ತೀವ್ರಜ್ವರಗಳು ಅಸಾಧ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

[ಅ] ಪ್ರತಿಬಂಧಕ:— (೧) ಇನಾಕ್ಯುಲೇಶನ್ ಇದು ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ ಉಪಚಾರವಾಗಿದೆ. (೨) ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮಾಡೋಣ. (೩) ರೋಗಿಯನ್ನು ಜನಸಮೃದ್ಧದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇಡೋಣ. (೪) ಇಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ನಷ್ಟಮಾಡೋಣ. (೫) ಮನೆ, ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿಸೋಣ. (೬) ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾದುಕೊಂಡಿರೋಣ.

(ಆ) ಪ್ರತೀಕಾರಾತ್ಮಕ:— (೧) ಪೂರ್ತಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ. (೨) ತೆಳುವಾದ ಆಹಾರ. (೩) ಗ್ಲಿಸರಿನ್ ಜೀಕಳಿ ಅಥವಾ ನೀರಿನ ಬಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡೋಣ. (೪) ಸೌಮ್ಯವಿರೇಚನ ಕೊಡಲು ಆತಂಕವಿಲ್ಲ.

ಜ್ವರ:— ಜ್ವರ ಬಹಳದ್ದಾಗ:- (೧) ಮಹಾಮೃತ್ಯಂಜಯ ೨ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ಚೂ. ಪುಟಿ ೪ ಗುಂಜಿ. ಅನುಪಾನ. ತುಳಸೀರಸ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪ. (೨) ಕಾಲಕೂಟಿ ರಸ ೨ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೪ ಗುಂಜಿ. ಅನು. ತುಳಸೀರಸ, ಜೇನುತುಪ್ಪ. ಪ್ಲೇಗಿನಮೇಲೆ ಕಾಳಕೂಟಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಮೃತ್ಯಂಜಯ ರಸಗಳು ಅಪ್ರತಿಮ ಔಷಧಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಫ ಪ್ರಕೋಪ:— (೧) ಸಮೀರಪನ್ನಗ. (೨) ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ. **ವಾತಪ್ರಕೋಪ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಾಪ:**— ಸನ್ನಿವಾತ ಭೈರವ ಮತ್ತು ಮಹಾವಾತವಿಧ್ವಂಸ.

ಕಫವಾತ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ:— ಇಂದ್ರವಾರುಣಿ ೧ ಮಾಸಿ. ಕಪ್ಪುರ ೪ ಗುಂಜಿ. ಕೇರಿನ ಎಣ್ಣೆ ೪ ಗುಂಜಿ.

ಗಂಟಿನಮೇಲೆ:— (೧) ತೋಧಹರಲೇವ ಅಥವಾ ಗ್ರಂಥಿಭೇದನ ಲೇಪ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೇದು ಹಚ್ಚಬೇಕು. (೨) ಸುಣ್ಣ, ಸಿಂಧೂರ ಮತ್ತು

ಕೋಳೀತತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯ ಬಿಳೇ ರಸಗಳ ಲೇಪ ಹಾಕಬೇಕು. [೩] ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಸಾರಂಗದ ಕೊಂಬು + ಹಯಜೋಲಿಕಾ ಮಾತೃಗಳನ್ನು ಲಿಂಬೀರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು ಹಚ್ಚಬೇಕು.

ಸೂಚನೆ:— ಜ್ವರವಿದ್ದಾಗ ಗಂಟೆನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಜ್ವರವಿಳಿದ ಬಳಿಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕುರುವಿನಂತೆ ಶೋಧನ ರೋಪಣಗಳ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವದು.

ಆಲೋಪಥಿಕ್

ಈ ವಿಕಾರದಮೇಲೆ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. [೧] ಪ್ರಲಾಪಕ:-ಅಫೀಮ ಅಥವಾ ಅಫೀಮಿನ ಕಲ್ಪಗಳನ್ನು [ಮಾಫಿನ್] ಉಪಯೋಗಿಸುವದುಂಟು. [೨] ಕ್ಲೋರೋಫಾರ್ಮ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ತೀವ್ರ ಜ್ವರವಿದ್ದಾಗ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬರ್ಫಿನ ಚೀಲ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಿರಿಟ್ ಕೂಡಿಸಿ ಆ ನೀರಿನ ಪಟ್ಟಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹೃದಯ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನಸಿಗುವ ಔಷಧ ಅಥವಾ ಆರ್ಟಿಜನ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕ್

ಫೇರಂಫಾಸ್, ಕಾಲೀಮೂರ್, ನೈಟ್ರಂಸಲ್ಫ ಮತ್ತು ಕಾಲೀಫಾಸ್ ಈ ಮುಖ್ಯವಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಾಗಿ ಒಡೆಯಲೆಂದು ಸಿಲಿಕಾ ಕೊಡಬೇಕು.

ವಿಸ್ಫೋಟಕ ಜ್ವರ

Erruptive Fevers — ಇರಪ್ಪೀವ್ವೋಫೀವರ್ಸ್

ಮೈಮೇಲೆ ಬೊಕ್ಕೆಗಳೇಳುವ ಜ್ವರಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ಫೋಟಕ ಜ್ವರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮೈಲಿ, ಗೊಬ್ಬರ, ಗಣಜಲಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು. ಅಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿಯೂ ಬೊಕ್ಕೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ.

ಮೈಲಿ

ಸ್ಮಾಲ್ ಪಾಕ್ಸ್ [Small pox] ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಇದೊಂದು ಪಿಡುಗಿನಿಂದ ಬರುವ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ರೋಗವಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಈ ಬೇನೆ ಬರುವದುಂಟು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದುಸಲ ಬಂದುಹೋದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಮೈಲಿಗಳೇಳುವದಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಂದರೂ ವಿಕಾರ ಬಹಳೇ ಸೌಮ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬೇನೆಯ ಬಗೆಗಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ತಪ್ಪುತಿಳುವಳಿಕೆ ಹಬ್ಬಿರುತ್ತದೆ. ದುರ್ಗವ್ವಾ, ದ್ಯಾಮವ್ವಾ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ಕೋಪದಿಂದಾಗಿ ಈ ರೋಗ ಬರುತ್ತದೆಯೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಲಿ, ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕ ಉಪಚಾರ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಉಪಚಾರಗಳತ್ತ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ರೋಗಿಗೆ ಹಾನಿತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಮೈಲಿ ಎದ್ದುಕುರುಡು, ಕುಂಟು, ಕುರೂಪಿಗಳಾದ ಜನ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಆಮೇರಿಕೆಯಂಥ ಪಶ್ಚಿಮದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಜ್ಞರು ಈ ವಿಕಾರವನ್ನು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಜನ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾಗಿದ್ದು ದೇವತೆ ದೈವಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯೂರಿ ಅವರು ಸ್ವಸ್ಥ ಕೂಡುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಈ ರೋಗದ ಪ್ರಮಾಣ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮನೆತನದ ನಡತೆ [?] ಇಲ್ಲವೆಂದು ದುರಾಗ್ರಹದಿಂದ ಕೆಲ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮೈಲಿ [ವ್ಯಾಕ್ಸಿನೇಶನ್] ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಅದರ ದುಸ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅವರು ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ.

ಹುಡುಗೆಯರ ಮೋರೆ ಹುಳುಕಾಗೋಣ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಹೂ ಕೂಡೋಣ
ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದಾಗಿ ಲಗ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು
ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಈ ಕಹಿ ಅನುಭವ ಬಂದೇಬರುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ೮ ರಿಂದ ೧೨ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು:— ಜ್ವರ:- ಚಳಿಯಾಗಿ ಜ್ವರ ೧೦೩.೦
ವರೆಗೆ ಏರುತ್ತವೆ. ನಾಲಿಗೆ ಹೊಲಸಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಶಕ್ತಿ, ಮಂದಾಗ್ನಿ
ಇತ್ಯಾದಿ ಇತರ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಕಾರದ ನಿದಾನಾತ್ಮಕ
ಲಕ್ಷಣಗಳು— ಆಲಸ್ಯ, ಮಬ್ಬು, ಬೆನ್ನುನೋಯೋಣಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ
ದೇಹದ ಕಾಂತಿ ಬದಲಾಗಿ ತೊಗಲು ಕಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳು
ಮೂರು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಇದ್ದು ಮುಂದೆ ಜ್ವರ ನಾಮಫಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ.
ಮೈಮೇಲೆ ಮೈಲಿಗಳೇಳಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಬೊಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು
ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ
ಅಂದರೆ ೯ ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಚಳಿಯಾಗಿ ೧೫ ನೇ ದಿವಸದ ವರೆಗೆ ಜ್ವರ
ಬರುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಕೇವು ಒಣಗಿ ಬೊಕ್ಕೆಗಳು ಹಕ್ಕಳಿಗಟ್ಟಿ ೨೦ ನೇ
ದಿನದಿಂದ ಉದುರಹತ್ತುತ್ತವೆ.

ವೈಲಿ:— ಮೊದಲಿಗೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೊಕ್ಕೆಗಳೇಳಹತ್ತಿ ಮುಂದೆ
ಮೈಕೈಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬುತ್ತವೆ. ಮೂಗಿನಹೊರಳೆ, ಕಿವಿ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏಳು
ವದರಿಂದ ಆಯಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಂದುಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೇನೆಸಾಮ್ಯವಾ
ಗಿದ್ದರೆ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ದೂರ ದೂರಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತವೆ. ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿ
ರಕ್ಕೇ ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಏಳುತ್ತವೆ. ಸಿತ್ತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ಬೊಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತು
ಕರುಳಿನಿಂದಲೂ ರಕ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಹಳೇ ಭಯಂಕರಪ್ರಕಾರ.

ಉಪದ್ರವ:— ಮೆದುಳಿನ ವಿಕಾರದಿಂದ ಬಡಬಡಿಸೋಣ
[ಡಿಲಿರಿಯಂ] ವು ಸುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೃದಯ ನಿಶಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂದು
ಗಳು ನೋಯುತ್ತವೆ. ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ, ಶ್ವಸನಕಗಳೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.
ಚಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಬಾಲಗ್ರಹ (ಕನ್‌ವಲ್‌ಶನ್) ಬರುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಪ್ರತಿಬಂಧಕ:— ಮೈಲೀ ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ (ವೈಕ್ಸಿನೇಶನ್)ವು ಒಳ್ಳೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಕ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ. ಕಾಲೀ ಮೂರ ಕೆಂಪಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿರಬಹುದು ಈ ಔಷಧಿಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಗುಣಕೊಡುವ ವೆಂದು ಹೋಮಿಯೋ ತಜ್ಞರು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಚುಚ್ಚುವದನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲ. ಹಸುಗೂಸುಗಳಿಗೆ ೩ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಮೈಲೀತೆಗೆಯಿಸಲು ಅಡ್ಡೀ ಇಲ್ಲ. ಆದಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಲೀ ತೆಗೆಯಿಸುವದು ಒಳ್ಳೆದು. ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆದಮೇಲೆ ತುರಿಸಿಕೊಂಡು ತ್ರಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದಿನ ಪರಿಣಾಮ ೫ ರಿಂದ ೭ ವರ್ಷಗಳತನಕ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ೫ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮೈಲೀ ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಹಿತವಾದ್ದು. ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಹೊಸದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ಬೊಕ್ಕೆಗಳೇಳುವವು.

ಪ್ರತೀಕಾರಾತ್ಮಕ:— ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಉಪಚಾರವಿಲ್ಲ. ಪಿತ್ತದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾಳ, ಅಮೃತಸತ್ವ, ಚಂದ್ರಕಲಾ, ಮೌಕ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಉಷ್ಣವೀರ್ಯದ ಯಾವದೇ ಔಷಧಿ, ಅನ್ನ, ಉಪಚಾರ ಕೊಡಕೂಡದು. ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡಬೇಕು. ಅತಿಸಾರವಿದ್ದರೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದು. ಬಿಲ್ವ, ಅತಿವಿಷ, ಜೇರಿನಗಡ್ಡಿ ಮೊದಲಾದ ಮದ್ದು ಕೊಡಬೇಕು.

ಪ್ರಲಾಪಕ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತವಿಭ್ರಮಕ್ಕೆ:— ಚಂದ್ರಕಲಾ ೩ ಗುಂ. + ಪ್ರವಾಳ ೨ ಗುಂ. ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ. ಬೊಕ್ಕೆಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಶತಧಾತುಘೃತ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಗುಳ್ಳಿಗಳು ಒಡೆದಮೇಲೆ ಕಾಕುಳ್ಳಿನ ಬೂದಿ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಈ ಭಸ್ಮ ಉತ್ತಮ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ (ಆಂಟಿಸೆಪ್ಟಿಕ್) ವಾಗಿದ್ದು ಹುಣುಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಮಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಬೋರಿಕ್ ಪಾವಡರಿಗಿಂತ ಇದೊಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದೆ. ಸಂಗಜೀರಿಗೆ ಪುಡಿ + ಬಳಿಗಾರದ ಅರಳಿನ ಪುಡಿಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಬಹುದು.

ಪಠ್ಯಾಪಠ್ಯ:— ರೋಗಿಗೆ ೧೪ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಸ್ನಾನಹಾಕಬೇಕು. ತೆಳ್ಳಗಿನ ಆಹಾರದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು. ತಂಪಾದ, ಸ್ವಚ್ಛ, ಬಯಲು ಹವೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆಗಳು ಆತ್ಮಗತ್ಯವೇಕು.

ಗೊಬ್ಬರ

Measles — ಮೀರುಲ್ಪ

ಸಾಮಾನ್ಯವರ್ಣನೆ:— ಈ ವಿಕಾರ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಹಿರಿಯರು ಮುದುಕರಿಗೂ ಗೊಬ್ಬರೆದ್ದ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು (ವೈಕ್ಸಿನ್) ಇಲ್ಲ. ಇದು ಹವೆಯ ಮೂಲಕ ಹಬ್ಬುವ ರೋಗವಿರಬೇಕೆಂದು ಅನುಮಾನವಿದೆ. ಇದರ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— ಮೊದಲಿಗೆ ೪ ದಿನ ೧೦೦. ೧೦೨. ವರೆಗೆ ಬರಿಯ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತವೆ. ಬೆವರುವದಿಲ್ಲ. ತಲೆಶೂಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ನೆಗೆಡಿ ಇದರ ವಿಶೇಷ ಚಿಹ್ನೆ. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಾಗೋಣ, ಗಂಟಲು ಬಾಯುವದು, ಧ್ವನಿಕೂಡೋಣ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ೪ ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಜ್ವರ ಕಮ್ಮಿಯಾದಹಾಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಗೊಬ್ಬರಗಳೇಳ ಹತ್ತುತ್ತವೆ.

ಉಪದ್ರವಗಳು:— ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಹೊರಬೀಳಬೇಕೆಂದು ಅಜ್ಞಾನ ದಿಂದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಾಳೇಹಂಣು, ಎಮ್ಮಿಯ ಹಸೀಹಾಲು, ಉದ್ದಿನ ಹಪ್ಪಳ, ಮೊಸರುಗಳನ್ನು ತಿನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ಉಪದ್ರವಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಶ್ವಾಸ ನಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವು, ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ, ಪ್ಲೂರಿಸಿ, ಕಿವಿಬಾವು, ಕಿವಿಹೊಡೆತ, ಒಡೆದು ಸೋರುವದು, ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಶೂಲಿ, ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾವರಣ ಶೋಧ. ಇ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:— ಉಪದ್ರವಗಳಿಲ್ಲದ ಗೊಬ್ಬರ ಸುಸಾಧ್ಯ. ನ್ಯೂನೋನಿಯಾ ಮೊದಲಾದ ಉಪದ್ರವಗಳುಂಟಾದಾಗ ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— ಈ ಬೇನೆಗೆ ಭರವಸೆಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಉಪಚಾರವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೈಲಿ, ಗೊಬ್ಬರಗಳಿಗೆ ಮದ್ದಿಲ್ಲೆಂಬ ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಜನರು ದೈವದ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ಕೂಡುವದರಿಂದ ಹಲವಾರು ಮಕ್ಕಳು ಸುಮ್ಮನೇ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಿತ್ತಿಹಾಕಿ ಕೆಳಗಿನ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಗೋರೋಚನ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು. (ಗೋರೋಚನ ೬ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೨ ಗುಂಜಿ + ಮೃಗಶೃಂಗ ೨ ಗುಂಜಿ + ಸತ್ವ ೧ ಗುಂಜಿ) ಮೊಲೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ.

ಕಫದ ಕೆಮ್ಮು:— ಸಿರ್ತೋವಲಾ + ಜೇಷ್ಠಮಧು ಅಥವಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಸವ. ಶ್ಲೇಷ್ಮಕವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಅತ್ಯುಷ್ಣ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಕೂಡದು.

ವಾಂತಿ ಭೇದಿ:— ಪ್ರವಾಳ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಥವಾ ಮೌಕ್ತಿಕಯುಕ್ತ ಕಾಮದುಘಾ.

ಜ್ವರ ಮತ್ತು ಕೆಮ್ಮು:— ಪರ್ಪಟ (ಕಲ್ಲುಸಬ್ಬಸಿಗಿ), ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಅಡಸಾಲ, ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರಿ.

ಬಾಯೋ ಕೆಮಿಕ್

ಈ ವಿಕಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗಾಗುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಯೋ ಕೆಮಿಕ್ ಔಷಧಿಗಳು ಚನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವದರಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನವು ಹಿತಕರಗಳಾಗಿವೆ.

ಮುಖ್ಯ ಔಷಧಿ ಕಾಲೀ ಮೂರ್. ಅವಲು ಬದಲು ಮಾಡಿ ಫೆರಂಫಾ ಸನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಕಾ. ಸ., (ಕಾ. ಮೂ.) ನೈ. ಸ., ನೆ.ಫಾ., ಕಾ.ಫಾ. ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ಪಠ್ಯಾಪಠ್ಯ:— ಏಳು ಅಥವಾ ಒಂಭತ್ತನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೈಗೆ ನೀರು ಹಣಿಸಬೇಕು. ಹಗುರಾದ ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ಬಾಳೇಹಣ್ಣು, ಮೊಸರು ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು.

ಗಣಜಲಿ

ಗಣಜಲಿ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಚಾಪಿ, ತಟ್ಟು ಮೊದಲಾದವು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಕಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ವರ ಬಂದು ಮೈಮೇಲೆ ಗುಳ್ಳೆಗಳಿದ್ದು ೨-೩ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗುತ್ತವೆ. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬೇನೆ ಇದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳು ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಆಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾತೆ. ಪ್ರವಾಳ ಮತ್ತು ಅಮೃತ ಸತ್ಯಗಳಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ಔಷಧಿ ಮತ್ತು ತುಸು ಪಠ್ಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಕೈಗೊಡುತ್ತದೆ.

—೦—

ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮ (ಕ್ಷಯ)

Tuberculosis—ಟ್ಯುಬರ್ ಕ್ಯುಲಾಸಿಸ್

ಜ್ವರ ಸಾಮಾನ್ಯ:— ಜ್ವರವಿರುವ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಕ್ಷಯದ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ. ಸೀತ ಪೂರ್ವಕ, ಅಂತ್ರಿಕ ಮೊದಲಾದ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಜ್ವರಗಳ ನಂತರ ಅಥವಾ ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ, ಶ್ವಸನಕಗಳಂತಹ ಫುಫ್ಫುಸ ವಿಕೃತಿಯ ನಂತರವೂ ಕ್ಷಯದ ವಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಹಲವಾರು ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ರಾಜಾಧಿ. ರಾಜನ ಪಟ್ಟವಿದೆ. ಅಂತೇ ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮ “ಯಕ್ಷ್ಮಣಾಂ ರಾಜಾ” ಯಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಭಯಂಕರ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ರೋಗದಿಂದ ಫಾರತದಲ್ಲಿ ಮಿನೀಟಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಜನರು ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೇನೆಯನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಡೆಗಟ್ಟದಿದ್ದರೆ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸರ್ವನಾಶ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿಮಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾರ:— “ಟ್ಯುಬರ್ ಕ್ಯುಲರ್ ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್” ಎಂಬ ಕ್ರಿಮಿಯಿಂದ ಈ ಬೇನೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ನಾಲ್ಕು

ಬಗೆಯಾಗಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಮನ್, ದನದಲ್ಲಿ ಬೋವ್ವಾಯಿನ್, ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಎವ್ವಾಯಿನ್ ಮತ್ತು ಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಯಸಿನ್, ಎಂದು ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಂಟು. ಮೊದಲಿನೆರಡು ಜಾತಿಯ ಕ್ರಿಮಿಗಳೇ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ.

(ಅ) ಹ್ಯಾಮನ್:— ಫುಪ್ಪುಸದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಕಫ ಕ್ಷಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹವೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಕ್ರಿಮಿ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ.

(ಆ) ಬೋವ್ವಾಯಿನ್:— ದನಗಳ ಹಾಲಿನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಈ ಕ್ರಿಮಿ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕರುಳು, ಗ್ರಂಥಿ, ಚರ್ಮ, ಎಲವು, ಸಂದು, ಕಂಣು, ಮೂತ್ರಪಿಂಡ, ಬೆನ್ನೆಲಬು ಮೊದಲಾದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾರನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ಅವಯವಗಳ ದುಷ್ಟಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅಂತ್ರಕ್ಷಯ, [ಇಂಟೆಸ್ಟೈನಿಯಲ್ ಟೀ. ಬಿ.] ಅಸ್ಥಿ ಕ್ಷಯ [ಬೋನ್ ಟೀ. ಬಿ.] ಗ್ರಂಥಿಕ್ಷಯ [ಗ್ಲಾಂಡ್ ಟೀ. ಬಿ.] ಸಂಧಿಕ್ಷಯ [ಜಾಯಿಂಟ್ ಟೀ. ಬಿ.] ಬೆನ್ನೆಲಬಿನ ಕ್ಷಯ [ಸ್ಪಾಯಿನ್ ಟೀ. ಬಿ.] ಗಳೆಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢವಾಗಿವೆ. ಕ್ಷಯದ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ [ಗ್ಯಾಲೋಪಿಂಗ ಟೀ. ಬಿ.] ಶೀಘ್ರ 'ಸಂಹಾರಕ ಕ್ಷಯ' ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದು ಬಲು ಬೇಗ ಪ್ರಾಣ ತಕ್ಲೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕಾರಣ ಮೀನಾಂಸಾ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ಇದರಲ್ಲಿ ರಸ, ರಕ್ತವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಪ್ತ ಧಾತುಗಳು ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಬೇನೆಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಕ್ರಿಮಿ ಇದು ಒಂದು ಕಾರಣವದೆ. ಅದರಿಂದ ಅದೇನು ಏಕಮೇವಾ ದ್ವಿತೀಯ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಜನರ ಫುಪ್ಪುಸದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯದ ಕ್ರಿಮಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಅವರಿಗೇನು ಕ್ಷಯ ಹತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕ್ಷಯ ಹತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕಫದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿ ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಅಂತೇ ಈ ಬೇನೆಯ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವದು ಬಲು ಗಡುಚಿನದಾಗಿದೆ. ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗೆ ಬಗೆಗೆ ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಣನೆ ಬಂದಿದೆ. ಜೀರ್ಣಿ ಜ್ವರ, ಅಸ್ಥಿಜ್ವರ, ಅಥವಾ ಕ್ಷಯದ ಧಾವನೆಗಳೆಂಬ, ಕ್ಷಯದ ಪೂರ್ವದ

ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆ, ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಾದರೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಕಫ ಪರೀಕ್ಷೆ (ಸ್ಪ್ಯೂಟಂ ಎಗ್‌ಯೂಮಿನೇಶನ್) 'ಕ್ಷ' ಕಿರಣ ಪರೀಕ್ಷೆ (ಎಕ್ಸ್‌ರೇ) ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಕ್ಷಯವೆಂದು ಡಾಕ್ಟರರು ನಿಶ್ಚಿತ ನಿದಾನಮಾಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ರೋಗಿ ಗುಣಹೊಂದುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಈ ಸಾಧನಗಳೂ ಬಡವರ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕವಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ಕ್ಷಯರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ (ಸೆನೆಟೋರಿಯಂ)ದ ಉಪಚಾರ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಮಂದಿರ (ಸೋಲೇರಿಯಂ)ದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಂತೂ ಬಡವರ ಪಾಲಿನವಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ರೋಗದ ಕಾರಣ ಮೀಮಾಂಸೆಯು ಯೋಗ್ಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಲಕ್ಷ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

॥ ವೇಗಾವರೋಧಾತ್ ಕ್ಷಯಾಚ್ಛಿವ ।

ಸಾಹ ಸಾದ್ವಿಶಮಾಶನಾತ್ ॥

॥ ತ್ರಿದೋಷೋ ಜಾಯತೇ ಯಕ್ಷ್ಮಾ ।

ಗದೋಹೇತು ಚತುಷ್ಪಯಾತ್ ॥

ವೇಗಾವರೋಧಃ— ಕ್ಷಯ, ಸಾಹಸ ಮತ್ತು ವಿಷಮಾಶನಗಳೆಂಬ ಸಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ತ್ರಿದೋಷಾತ್ಮಕವಾದ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ವೇಗಾವರೋಧಃ— ಮಲಮೂತ್ರ, ಹಸಿವೆ, ನೀರಡಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ದೇಹ ಸಂಬಂಧದ ವೇಗಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವದರಿಂದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತರಹದ ವಿಕೃತಿಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವದರಿಂದ ಮಲಾವರೋಧ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ ಮತ್ತು ದೇಹ ವಿಷಮಯವಾಗೋಣ ಎಂಬವೇ ವಿಕಾರಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವದರಿಂದ ದೇಹ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಧಾತುಪರಿಪೋಷಣ ಕ್ರಿಯೆ (ಮೆಟಾಬಾಲಿಝಂ)ಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಅನು.

ಕೂಲ ಭೂಮಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ವೇಗವರೋಧಕಾರಣಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿಂತಿಲ್ಲ.

ಕ್ಷಯ:— ಇಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದೇ ಧಾತುವಿನ ಕ್ಷಯವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗಿದೆ. ರಸಕ್ಷಯ, ರಕ್ತಕ್ಷಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅನೈಸರ್ಗಿಕ ಧಾತುಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಅನುಲೋಮ ಕ್ಷಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅತಿವೈಧುನದಿಂದ ವೀರ್ಯಒಜಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿ ಅಮೇಲೆ ಯಥಾಪೂರ್ವ ಹುಟ್ಟಿ, ಅಸ್ಥಿ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳ ಕ್ಷೀಣವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಲೋಮ ಕ್ಷಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅನುಲೋಮ ಪ್ರತಿಲೋಮಗಳೆರಡರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಕ್ಷಯ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಸ:— ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಶಾರೀರಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣಕ್ಕೆ ಸಾಹಸವೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಈಗಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ “ಸಾಯಕಲಾ ವಿಕ್ರಮ” ಅಥವಾ “ವೇಟಲಿಪ್ಪಿಂಗ್” ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಸಗಳಿಂದ ಉರೇಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕ್ಷಯವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಅತಿಶ್ರಮ, ಅತೀವ್ಯಾಯಾಮ, ಅವಿಶ್ರಾಂತ ದೇಹಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ಶ್ರಮ ಇವುಗಳಿಂದ ಧಾತು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಕ್ಷಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಷಮಾಶನ:— ಹೊತ್ತುತಪ್ಪಿ ಊಟ, ಮಿತಿಮೀರಿ ಅಥವಾ ತೀರ ಕಮ್ಮಿ ತಿನಿಸು, ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಒಂದೇಸವನೆ ತಿನಿಸು ಮತ್ತು ಅಹಿತಕರ ಆಹಾರ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳಾಗುವದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಇವಲ್ಲದೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳೂ ಮಹತ್ವದವಾಗಿವೆ.

(೧) **ಅನುವಂಶಿಕತ್ವ:**—ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯವಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಅದು ಬರಬಹುದು.

(೨) **ಘಾತುಕ ನಡಾವಳಿ:**— ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೇನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಬಸಿರು ಬಾಣಂತಿತನ, ಕೆಲಸದ ಭಾರ,

ಹೈನಹಾಲುಗಳ ಅಭಾವ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕ
ಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಘೋಷಾಪದ್ಧತಿಯೂ ಬಲು
ಘಾತುಕವಾಗಿದೆ.

(೩) ಬೈಲು ಹವೆ, ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶಗಳ ಅಭಾವ:- ಸೂರ್ಯ
ಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯದ ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಕತ್ತಲಿ, ತೇವು,
ಕಟ್ಟಿದ ಹವೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

(೪) ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಬೇನೆ:- ಮಲೇರಿಯಾ, ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್,
ಮಧುಮೇಹ, ದಮ್ಮುಗಳೂ ಕ್ಷಯವನ್ನು ತರುವ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ.

(೫) ವ್ಯಾಯಾಮವಿಲ್ಲದಿರೋಣ, ಬಗ್ಗಿ ಕೂಡೋಣ ಮತ್ತು ಬಗ್ಗಿ
ನಡೆಯೋಣದರಿಂದ ಪುಪ್ಪುಸಗಳ ಶಕ್ತಿ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿ ಕ್ಷಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
ಇತ್ತೀಚಿನ ತರುಣ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಬಗ್ಗಿ ನಡೆಯುವ
ಫ್ಯಾಶನ್ ಬಲು ಘಾತುಕವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಿದ್ರೆಗೇಡು, ಮುಷ್ಟಿಮೈಥುನ,
ಉಪದಂಶ, ಮೆದುಳಿನ ವಿಕಾರ ಮೊದಲಾದವೂ ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:- ಕಫ ಪ್ರಧಾನೈರ್ದೋಷೈಸ್ತು ।

ರುದ್ಧೇಷು ರಸವರ್ತ್ಮಕಸು॥

ಅತಿ ವ್ಯವಾಯಿ ನೋವಾಪಿ

ಕ್ಷೀಣೇ ರೇತಸ್ಯ ನಂತರಾಃ ॥

ಕ್ಷೀಯಂತೆ ಧಾತ ವಃ ಸರ್ವೇ ।

ತತಃ ಶುಷ್ಕತಿ ಮಾನವಃ ॥

ಕಫಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ತ್ರಿದೋಷಗಳಿಂದ ರಸಹರಿಯುವ ಸ್ತ್ರೋತ
ಸ್ನುಗಳು ಕಟ್ಟಿ; (ಅನುಲೋಮಕ್ಷಯ) ಅಥವಾ ಅತಿ ಮೈಥುನದಿಂದ
ವೀರ್ಯ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಇತರ ಯಥಾಪೂರ್ವ-ಹಿಂದೆ ಹಿಂದಿನ ಧಾತುಗಳು
ಕ್ಷೀಣವಾಗುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕ್ಷಯ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. (ಪ್ರತಿಲೋಮ)
ಹೀಗೆಂದು ಮಾಧವಕಾರರು ಇದರ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ
ತ್ರಿದೋಷ ದುಷ್ಟಿಯಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಕಫ

ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವಾಗ ಇದರ ಬಗೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು:— ಅಂಸಪಾಶ್ವರ್ಯಭಿತಾಪಶ್ಚ ಸಂತಾಪಃ ಕರಪಾದಯೋಃ | ಜ್ವರಃ ಸರ್ವಾಂಗ ಗಶ್ಚೇತಿ ಲಕ್ಷಣಂ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಣಃ ||

ಹೆಗಲು ಪಕ್ಕಡಿಗಳ ಎಲವು ಕಾಡಿರುತ್ತವೆ. ಕೈಕಾಲು ಉರಿ ಮತ್ತು ಮೈತುಂಬ ಜ್ವರ ಇವು ಕ್ಷಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಇದಲ್ಲದೆ ಬಲಮಾಂಸ ವಿಹೀನತ್ವ, ತೂಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗೋಣ, ರಕ್ತ ಸ್ಥಿವನ, ರಾತ್ರಿ ಬೆವರು, ಹಸಿವಿಲ್ಲದಿರೋಣ, ಧ್ವನಿ ಬೀಳೋಣ ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಕಂಡು ಬರುವವು.

ವಿಶೇಷ:—ಕ್ಷಯರೋಗಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವದು ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಬಲು ಮಂದವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬರುತ್ತವೆ. ರೋಗಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನ, ದುರಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ನಾಚಿಕೆಗಳಿಂದ ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳತ್ತ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುವದಿತ್ತು ನಿತ್ಯಾನುಭವ.

ಫುಫ್ಫುಸ ವಿಕೃತಿ:— ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಫುಫ್ಫುಸಗಳ ಮೇಲಿನ ತುದಿಗಳು (ಅಪೆಕ್ಸ್) ಕೆಡುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಲನವಲನ ಕ್ರಿಯೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಚಾರ ಮಾಡದಿರುವದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅದರಲ್ಲೂ ಬಲ ಫುಫ್ಫುಸದ ತುದಿ ಕೆಡುವದು ಹೆಚ್ಚು. ಬಲ ಫುಫ್ಫುಸದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಯಕ್ಕತ್ತು ಇರುವದರಿಂದ ಫುಫ್ಫುಸಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಡೆಯ ಗತಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕುಂಠಿತವಾಗುವದರಿಂದ ಆ ಫುಫ್ಫುಸದ ಆಕುಂಚನ ಪ್ರಸಾರಣಕ್ರಿಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ; ಅದರ ತುದಿಯು ಬೇಗ ಕೆಡಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಫುಫ್ಫುಸಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಅವು ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಫುಫ್ಫುಸದ ಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೇಗ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ

ಸಂರಂಭ ಮತ್ತು ಬಾವು ಬಂದು ಒಣ ಕೆಮ್ಮಿಗೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಾತ ಬೆಳೆದಿರುವದು. ಮುಂದೆ ಪಿತ್ತ ದುಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಕ್ತ ನಾಳಗಳು ಒಡೆದು ಬಾಯಿಂದ ಕಫದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬೀಳಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಫ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಾಗ ಕೇವು ಕೂಡಿದ ದುರ್ವಾಸನೆಯ ಕಫ ಬೀಳತೊಡಗುವದು. ಆಮೇಲೆ ಫುಪ್ಪುಸದ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಭಾಗ ಕೊಳೆತು ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದು ಆಯಾ ಭಾಗಗಳು ಪೊಳ್ಳಾಗು (ಕ್ಯಾವ್ನೀಟಿ) ತ್ತವೆ.

ಅವಸ್ಥೆ :- ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಅ) ಪ್ರಥಮಾವಸ್ಥೆ (ವಾತಾವಸ್ಥಾ) ಜ್ವರ:- ಬೆಳಿಗ್ಗೆ (೯೭°) ಕ್ಷಾ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣ (ಸಬ್‌ನಾರ್ಮಲ್) ವಿದ್ದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಎಲಬುಗಳು ಕಾಯಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಜ್ವರ (೯೯°) ಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿ ಬೆವೆಯುತ್ತದೆ. ಶೀಘ್ರನಾಡಿ ಇದರ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣ, ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ನಿಃಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಒಣ ಕೆಮ್ಮು, ಅಗ್ನಿ ಮಾಂದ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ.

(ಆ) ದ್ವಿತೀಯಾವಸ್ಥೆ (ಪಿತ್ತಾವಸ್ಥಾ) :- ಜ್ವರ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ವೆ (೧೦೨°) ಕೈಕಾಲು, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿ, ಹೆಗಲು ಪಕ್ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿ, ಎದೆ ನೋವು, ರಕ್ತ ಬಿಳೋಣ, ತೂಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗೋಣ, ಬಲಮಾಂಸ ವಿಹೀನತ್ವವು ಹೆಚ್ಚಾಗೋಣ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛಾಸದ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಾಗೋಣ, ಧ್ವನಿ ಕೂಡೋಣ.

(ಇ) ತೃತೀಯಾವಸ್ಥೆ (ಕಫಾವಸ್ಥಾ) ಜ್ವರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ (೧೦೩°) ವರೆಗೆ ಕಫ ತೆಳ್ಳಗೆ ಕೆಟ್ಟ ನಾರ ಹತ್ತಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಫುಪ್ಪುಸದ ಕೊಳೆತ ಭಾಗದ ತುಣುಕುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಫುಪ್ಪುಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಳ್ಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಅತಿಸಾರವಾಗುವದೂ ಉಂಟು. ಕೈಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಬಾವು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜಲೋದರವೂ ಆಗಬಹುದು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ನಿದಾನ:- ಶಕ್ತಿಪಾತ, ತೂಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದು, ಸಂಜೆಗೆ ಜ್ವರ, ರಾತ್ರಿ ಬೆವರು, ಕೆಮ್ಮು, ರಕ್ತ ಕೂಡಿದ ಉಗುಳು, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾಡಿ.

ತೀವ್ರವಾಗಿರೋಣ ಮೊದಲಾದವು ಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನ ಮಾಡತಕ್ಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವವೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಒಂದೇ ಲಕ್ಷಣ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:— ಬಲವುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯರ ಪ್ರಥಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಉಪದ್ರವ ರಹಿತ ಕ್ಷಯವೂ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೇ. ಶಕ್ತಿ ಪ್ಲೀಣವಾಗುತ್ತ ನಡೆಯೋಣ, ರಕ್ತ ಬೀಳೋಣ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ನಿರಾಶಾಜನಕವಾದವುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಮೂರನೇ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೋಗಿ ಬದುಕುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಥಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಾಗಿ ರೋಗಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ (ಅ) ಪ್ರತಿಬಂಧಕ:— ಇದೊಳ್ಳಿ ಭಯಂಕರ. ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರೋಗವಾದ್ದರಿಂದ ಇದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಬೇನೆಯವರ ಉಸಿರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಾಕದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ರೋಗಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವದೇ ಮೇಲು. ಆತನ ಉಗುಳು ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಬೇಕು. ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ನೂಣ ಕೂಡಗೊಡಬಾರದು. ಕ್ಯಾರಬೋಲಿಕ್ ಸೋಲ್ಯುಶನ್ ಆಫ್ ವಾ. ಫಿನಾಯಿಲ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ರೋಗಿ ಉಗುಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆತನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ನಿರ್ಜಂತುಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ರೋಗಿಗೆ ನೀಲಗಿರಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮೂಸಲು ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬುವದಿಲ್ಲ. ಗುಗ್ಗುಳ ಮತ್ತು ಲೋಬಾನಗಳ ಹೊಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಅಶಕ್ತ ಮನುಷ್ಯರು ಆದಷ್ಟು ರೋಗಿಯ ಹತ್ತರಕ್ಕೆ ಸುಳಿಯಕೂಡದು. ಕ್ಷಯ ಹತ್ತಿದ ತರುಣ, ತರುಣಿಯರ ಲಗ್ನವನ್ನು ಅವರು ಪೂರಾ ಗುಣಹೊಂದಿದವಿನಾ ಮಾಡಕೂಡದು. ಕ್ಷಯದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಬಸಿರೆಂಬುದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಪತ್ತೇ ಆಗಿದೆ. ಟ್ಯುಬರ್ ಕ್ಯಾಲಿನ್‌ದ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಬಿ. ಸಿ. ಜಿ. ಯು. ಉಪಯೋಗವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೆಂದ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

(೨) ಪ್ರತೀಕಾರಾತ್ಮಕ:— ಕ್ಷಯದ ಮೇಲೆ ಆಯುರ್ವೇದೀಯ ಔಷಧಿಗಳು ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸುವರ್ಣ, ಅಭ್ರಕ, ಮೌಕ್ತಿಕ, ಪ್ರವಾಳ ಇವೇ ಕ್ಷಯದ ಮೇಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಔಷಧಿಗಳು. ಸುವರ್ಣ ಭಸ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಂದರೆ ಗಂಟಿ ಗುಂಜಿ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಜ್ವರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಸಹಸ್ರಪುಟ ಅಭ್ರಕವನ್ನು ಗಂಟಿ ದಿಂದ ಗುಂಜಿಯ ವರೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಮೌಕ್ತಿಕ ಅರ್ಧ ಗುಂಜಿಯವರೆಗೆ ಕೊಡ ಬೇಕು. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮೂರೂ ಔಷಧಿಗಳು ಬಹಳೇ ಶುಭ್ರವಾಗಿರುವದ ರಿಂದ ಬಡವರಿಗೆ ಪೂರೈಸುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತೇ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆ ಯ ಹೆಚ್ಚು ಗುಣದ ಬಹುಗುಣೀ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(೧) ಬೆಳ್ಳೊಳ್ಳಿಯು ಕ್ಷಯದ ಮೇಲಿನ ಅಪ್ರತಿಮ ಔಷಧಿ. (ಸುಶ್ರುತ.) ಇದು ಬಡವರ ಕಸ್ತೂರಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಬೆಳ್ಳೊಳ್ಳಿ ಬೇಳೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರಣ ಹುರಿದು ಅವುಗಳೊಳಗಿನ ಹಸಿರು ಎಳೆ ತೆಗೆದು ಒಂದು ಗಡ್ಡಿಯಷ್ಟರ ವರೆಗೆ ತಿಂದು ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಕುಡಿಯ ಬೇಕು. ಹಾಸಿಗೆ ಸಧ್ಯ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಜಾಳೀ ಎಲೆಯ ನಡುವಿನ ದೇಟೆನ್ನು ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ರಸ ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಜೇಸುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಮುಕ್ತಾಶಾಕ್ತಿಕ (ಮುತ್ತುಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ಶಿಂಪಿನ) ಭಸ್ಮ, ಕವರ್ಧಿಕ (ಕವರ್ಡೀ) ಭಸ್ಮ ಪ್ರವಾಳ ಈ ಔಷಧಿಗಳು ಅಗ್ಗವಾಗಿದ್ದು ಕ್ಷಯದ ಮೇಲೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಅಡಿನ ಹಾಲು, ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶ, ಶುದ್ಧ ಹವೆ ಮತ್ತು ತುಂಬಾ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಳು ಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕಗಳಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಥಮಾವಸ್ಥೆ:—ಕ್ಷಯದ ಅನುಮಾನ ಬಂದೊಡನೆ ಸುವರ್ಣ ಭಸ್ಮ ಗಂಟಿ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೫ ಚಂಪ್ರಪುಟ ೨ ಗುಂಜಿ + ಅಮೃತ ಸತ್ವ ೪ ಗುಂಜಿ. ನಾಲ್ಕು ಚೀಟು ೪ ವೇಳೆ ಅಡಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ. ಕೆಮ್ಮು ಇದ್ದರೆ ಸೀತೋಪ ಲಾದಿ ಚೂರ್ಣ ೪ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೨ ಗುಂಜಿ + ಅಭ್ರಕ ಗಂಟಿ ಗುಂಜಿ ೨ ಚೀಟು ಸೆಂಜೆ ಮುಂಜಾನೆ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ರಾತ್ರಿ ಊಟದ ನಂತರ ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ ಓಂದೊಂದು ತೊಲೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಬಿಸಿ

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಕಫ ಬಹಳ ತೆಳುವಾಗಿದ್ದರೆ ಮೃಗಶೃಂಗ ೧ ಗುಂಜಿ+ ತಾಲೀಸಾದಿ ಚೂರ್ಣ ೨ ಗುಂಜಿ+ ಅಭ್ರಕ ೧೦ ಗುಂಜಿ ೨ ವೇಳೆ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ಬರದಂತೆ ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವವನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಜೀರ್ಣಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ನಿಶಕ್ತಿಗೆ ಸುವರ್ಣ ಮಾಲಿನೀ ವಸಂತ ೨ ಗುಂಜಿ+ ಸೀತೋಪಲಾದಿ ೪ ಗುಂಜಿ ೨ ವೇಳೆ ವರ್ಧಮಾನ ಪಿಪ್ಪಲಿಯೊಡನೆ. (೨೦ ತೊಲೆ ಆಡು ಅಥವಾ ಆಕಳ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ನೀರು ಬೆರೆಸಿದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಏಳು ದಿನಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಸಂಣಹಿಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತ ಒಂದೇ ಹಿಪ್ಪಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸೋಣ. ಇದಕ್ಕೆ ವರ್ಧಮಾನ ಪಿಪ್ಪಲಿ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಬೆರೆಸಿದನೀರು ಅಟ್ಟಿಸುವ ವರೆಗೆ ಕುದಿಸಬೇಕು.)

ಪಿತ್ತವೃದ್ಧಿ:—ಪ್ರವಾಳ ೨ ಗುಂಜಿ+ ಸುವರ್ಣ ಮಾಕ್ಷಿಕ ೨ ಗುಂಜಿ+ ಅಮೃತ ಸತ್ವ ೪ ಗುಂಜಿ ಆಕಳ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜ ಮೃಗಾಂಕ, ಸುವರ್ಣ ಭೂಪತಿ, ಹೇಮಾಭ್ರಕರಸ ಸಿಂದೂರ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಮೊದಲಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಬಲಾಬಲ ನೋಡಿ ಯೋಜಿಸಬೇಕು. ಚಂದನ ಬಲಾಲಾಕ್ಷಾದಿ ತೈಲ ಅಥವಾ ತದ್ದೋಷ ನಾಶಕವಾದ ತೈಲಗಳನ್ನು ಮೈಗೆ ಹಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಿ ಆತಪ ಸೇವನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ತೈಲಗಳ ಉಪಯೋಗ ಕಾಡ್ಲಿವ್ವರ್ ಆಯಿಲ್ ದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ದ್ವಿತೀಯಾವಸ್ಥಾ:—ಜ್ವರ ೧೦೨. ತೂಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗೋಣಕ್ಕೆ:— ಅಭ್ರಕ ಸಹಸ್ರ ಪುಟ ೨ ಗುಂಜಿ+ ಸುವರ್ಣ ಭಸ್ಮ ೧೦ ಗುಂಜಿ+ ಮೃಗ ಶೃಂಗ ಭಸ್ಮ ೨ ಗುಂಜಿ ೨ ಚೀಟು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸುವರ್ಣ+ ಪ್ರವಾಳ ೨ ಸಲ ಮತ್ತು ಅಭ್ರಕ+ ಮೃಗಶೃಂಗಗಳನ್ನು ಅದಲು ಬದಲಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಒಣಕೆಮ್ಮು ಇದ್ದರೆ ಮೃಗಶೃಂಗ ಕೊಡಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಯಿ ಬಂದರೆ ತಾಲೀಸಾದಿ, ಸೀತೋಪಲಾದಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಕೂಡಿದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ವರ್ಧಮಾನ ಪಿಪ್ಪಲಿಯೂ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸ ಜಲವಿಹೀನತ್ವದ ಮೇಲೆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸವು ಉತ್ತಮ.

ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶುಕ್ರ ವೀರ್ಯ ಹ್ವೇಣತೆ, ಜ್ವರದವೇಗ ಕಮ್ಮಿ ಕಫ ಹೆಚ್ಚು, ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕರಧ್ವಜ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಜಿ ಹಾಲು ಕಲ್ಲು ಸ ಸಕ್ಕರೆ ಅಥವಾ ಬೆಣ್ಣೆ ಕಲ್ಲಿಸಕ್ಕರಿಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಿತ್ತಪ್ರಕೋಪ ಮತ್ತು ರಕ್ತ ಬೀಳೋಣಕ್ಕೆ ಮೌಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಕಲಾ ಅಡಸಾಲದರಸ ಅಥವಾ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಲಾಕ್ಷಾಳು ಗುಂಜಿ+ಹರಿದ್ರಾಳು ಗುಂಜಿ+ಪ್ರವಾಳ ಉ ಗುಂಜಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ “ಉರಸ್ಯಂತಃಕ್ಷತೇ ಸದ್ಯೋ ಲಾಕ್ಷ್ವಿಂದ್ರಯುತಾಂಪಿ ಬೇತ್” ವಾಗ್ಬಟ.

ಪಿತ್ತ ದುಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಿ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಷಟ್ಫಲಘೃತ; ತಿಕ್ತಕಘೃತ; ಜೀವಂತ್ಯಾದಿ ಘೃತ ಇವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.—

ತೃತೀಯಾಪಸ್ಥಾ:— ಈ ಅವಸ್ಥೆಯ ರೋಗಿ ಬದುಕುವದು ಅಶಕ್ಯ ಆದರೂ ರೋಗಿಗಾಗುವ ವೇದನೆಗಳನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿತರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಂಶಲೋಚನವು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೌಕ್ತಿಕ, ಸೋಕ್ಷ್ಮಸುವರ್ಣ, ಪ್ರವಾಳ, ಮೃಗಶೃಂಗ, ಸಿತೋಪಲಾದಿ, ತಾಲೀಸಾದಿ ಗಳನ್ನು ಅವಸ್ಥಾ ಭೇದದಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಾವರೋಧ, ಅಧ್ಮಾನ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಗ್ಲೋಸಾರೀನ್ ಪಿಚಕಾರಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಕ್ಷಯದಷ್ಟಿ ಎಂದಿಗೂ ವಿರೇಚನ ಕೊಡಕೂಡದು. ಮೂರನೇ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಂತೂ ಇದು ಮ ಹಾ ಘಾ ತು ಕ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅತಿಸಾರವೂ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣಪರ್ಪಟ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಅಫೀಮು ಕೂಡಿದ ಔಷಧಿ ಕೊಟ್ಟು ಸ್ತಂಭನವಾಗುವಂತೆಮಾತ್ರ ಮಾಡಬಾರದು. ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜತುರ್ಮುಖವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

॥ ಪುರೀಷಂ ಯತ್ಕತೋ ರಕ್ಷೇತ್ ॥

॥ ಶುಷ್ಕತೋ ರಾಜ ಯಕ್ಷ್ಮಣಃ ॥

॥ ಸರ್ವ ಧಾತು ಕ್ಷಯಾರ್ತಸ್ಯ ॥

॥ ಬಲಂ ತಸ್ಯಹಿ ವಿಟ್ ಬಲಂ ॥

ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬಾವು ಉದರಗಳು ಉಪದ್ರವಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಎಲ್ಲತರದಿಂದಲೂ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಆಯುರ್ವೇದಿಕ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ಸ್:— ಕ್ಷಯದ ಮೊದಲವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಕರಧ್ವಜ, ಲಹಶೂನ, ಕ್ಷಯ ಸ್ಪೇಶಲ್ ಚುಚ್ಚು ಮದ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಆಹಾರ ವಿಹಾರ

ಕ್ಷಯದವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಂಥ ಮತ್ತೊಂದು ಮದ್ದಿಲ್ಲ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಶಾರೀರಿಕ ಮಾನಸಿಕ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟೂ ರೋಗ ಬೇಗ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಭೋಗವನ್ನು ಮಾಡಲೇಕೂಡದು. ಅಂತೇ ಲಗ್ನವಾದವರು ಪೂರಾ ಗುಣವಾಗುವ ವರೆಗೆ ಸಂಭೋಗದ ಆಶೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಜ್ವರ ಬಹಳಿದ್ದಾಗ ತೆಳ್ಳಗಿನ ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ಆಕಳು, ಆಡಿನಹಾಲು ವಿಶೇಷ ಉಪಯುಕ್ತ. ಆಡಿನ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಹೋತಿನ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುತ್ತ ಆಡುಗಳ ನಡುವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆಯುರ್ವೇದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶಾಕಾಹಾರಿಗಳಿಗೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಗೊಡದಂತೆ ಮಾಂಸ ರಸ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಆಯುರ್ವೇದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಜ್ವರ ವಿರುವಾಗ ಸ್ವಸ್ಥ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಪೂರಾ ಜ್ವರ ಆರಿದ ವೇಲೆ ಬೈಲು ಹವೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡ ಬಹುದು. ತಂಪು ಹಾಗೂ ಕಟ್ಟಿದ ಹವೆ ಕ್ಷಯರೋಗಿಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಕ. ಒಣಹವೆ (ಡ್ರಾಯ್ ಕ್ಲಾಯ್ ಮೇಟ್) ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯರೋಗ ಬೇಗನೆ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುಪ್ಪುಸದಲ್ಲ ವಿಹಾರ ವಿಲ್ಲದಾಗ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ಒಳ್ಳೆ ಉತ್ತಮ ಉಪಯೋಗ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಬಂಧಕವೆಂದೂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಉಪಯೋಗ ಉತ್ತಮವೇ. ಕ್ಷಯನೆಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅದು ತಿರುತಿರುಗಿ ಬರುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. ಅಂತೇ

ಕ್ಷಯದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಬೇಕು ('ನಿದಾನ ಪರಿವರ್ಜನಂ'). ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಗಲೇಕರೆದ ಹಾಲು, ಬೆಣ್ಣೆ, ತತ್ತಿ, ಮಾಂಸರಸ, ಬದಾಮ ಹಂಣುಗಳು, ಹಸೀಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಕ್ಕಿ ಗೋದಿಗಳನ್ನು ತುಪ್ಪದೊಡನೆ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಹಸೀ ಕೊಬ್ಬರಿಹಾಕಿ ಮಾಡುವ ಸೀ ಅನ್ನ (ನಾರಳೀ ಭಾತ) ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರವಾಗಿದೆ. ಬಟಗಡ್ಡಿ ಬಡವರ ಕಾಡ್ಲಿವರ ಅಹುದು. ಸೇಂಗಾ ಕಾಳು ಹುರಿದು ಬೀಜದಲ್ಲಿಯ ಅಂಕುರ ತೆಗೆದು ತಿನ್ನಬೇಕು.

ವಿ. ಸೂ:— ಕ್ಷಯರೋಗಿಗೆ ಅನ್ನ ಅಥವಾ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಕೊಡದೇ ಮೂರು ಮೂರು ತಾಸುಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಯಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ವಿಷೇಶ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ್ಯಲೋಪಥಿ

ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಪ್ರಾಡೆಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಸತ್ವ ಎ. ಡಿ. ಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆ ಡಾಕ್ಟರರೂ ಸುವರ್ಣ ಕಲ್ಪವನ್ನು ಕೊಡ ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಡ್ಲಿವರ ಆಯಿಲ್ ಅಥವಾ ಹ್ಯಾಲಿಬಟ್ ಆಯಿಲ್ ಗಳು ಕ್ಷಯರೋಗಿಗೆ ಔಷಧ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕ ಅನ್ನ ವೆಂಬ ಉಭಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷ ಉಪಯುಕ್ತವೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಯೋಹೋಲ್ ಕೂಡಿದ ಔಷಧ ಮತ್ತು ಪೇಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇದೆ. ಮಾಂಸ ರಸ ಮತ್ತು ಯಕ್ಕತ್ತಿನ ರಸ (ಲಿವ್ವರ ಎಕ್ಸ್ಟ್ರಾಕ್ಟ್) ಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸುವರ್ಣ ಮತ್ತು ಸುಧಾ (ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ) ಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚುವದಲ್ಲದೆ ಲೋಹ, ತಾಮ್ರ, ಫಾಸ್‌ಫರ್ಸ್, ಸೋಷುಲ್ ಗಳು ಕೂಡಿದ ಟಾನಿಕ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಕಾರ ವೆಂದರೆ ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸರ್ಜಿಕಲ್. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟಿಸಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹವೆ ತುಂಬೋಣ ಎ.ಪಿ., ಉರೋದರ ಪಟಲದ ಜ್ಞಾನತಂತುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸೋಣ (ಫ್ರೇನಿಕ್ ಆಫ್ ಲೈವ್ಸ್) ಕೆಂವಾ ಪಕ್ಕಡೀ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸೋಣ ಮೊದಲಾದ ಉಪಚಾರಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಭರುತ್ತವೆ. ಮೇಲಿನ ಈ

ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ರೋಗಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಗುಣಹೊಂದುವನೆಂದು ಭರವಸೆ ಕೊಡಲಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಸ್ಪ್ರಿಟ್ ಟೊಮಾಯಿಸಿನ್ :- ಸದ್ಯ ಈ ಔಷಧಿ ಕ್ಷಯಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಇದಿನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಮೆದುಳಿನ ಅವರಣಗಳಿಗಾಗುವಕ್ಷಯ, ಸ್ವರಯಂತ್ರದಕ್ಷಯ, ಗಂಡಮಾಲಾ, ಘುಘುಸಕ್ಷಯ, ಕರುಳಿನಕ್ಷಯ, ಬೇಗನೇ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ಷಯ, ಕ್ಷಯದಿಂದಾಗುವ ಭಗಂದರ ಅಥವಾ ನಾಡೀವ್ರಣ, ನರಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಹುಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಉಪಯೋಗ ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮಾಣ, ಸಂಣ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಅರ್ಧದಿಂದ ಒಂದು ಗ್ರಾಂ. ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಮೂರು ಗ್ರಾಂ. ಮದವರೆಗೆ ಔಷಧಿ ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಲ ೧೨ ತಾಸು ಬಿಟ್ಟು ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಗ್ರಾಂ ಮಿನಬಾಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ೪ ಸಿ. ಸಿ. ಡಬಲ್ ಡಿಸ್ಟಿಲ್ ವಾಟರ ಕೂಡಿಸಿ ಸೊಲ್ಯೂಶನ್ ದ್ರಾವಣ ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೪೦ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಈ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕ್ಷಯಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕಫ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅಗತ್ಯಕಂಡರೆ ತಿರುಗಿ ೪೦ ದಿನ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತೋಳು ತೊಡೆ, ಟೊಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ರೋಗಿಯ ತೂಕದ ಪೌಂಡುಗಳ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು m. g. — ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ೨೪ ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಬೇಕು. ಒಂದು ಗ್ರಾಂ ಮದಬಾಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ m. g. ಇರುತ್ತವೆ.

ಗಂಡಾಂತರ ಸೂಚನೆ — ಈ ದ್ರಾವಣ ಬಹಳೇ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಇದು ತಗಲಿದರೆ ಗುಳ್ಳೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ತಜ್ಞರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಮದ್ದು ಚುಚ್ಚುವದು ಹಿತಕರ. ಸ್ಪ್ರಿಟ್ ಟೊಮಾಯಿಸಿನ್ ದಿಂದ ಗುಣವಾಗದ ರೋಗಿಗಳು ಅಯುರ್ವೇದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಗುಣ ಹೊಂದಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಕ್ವಚಿತ್ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ.

CASE REPORT

“My daughter, Miss Laxmibai, was attacked by T. B. ‘X’ ray photo was taken. Sputum and blood examinations were made. Streptomycin was also

administered for about 35 days. There was no improvement. The doctors advised me to shift my daughter to a Sanitorium.

At this stage I approached Vaidya He continued the treatment. Within a span of three months my daughter was cured I thank Mr. for saving my child."

Sd.....

B. E. Civil Engineer

ಬಾಯೋ ಕೆಮಿಕ್

ಸಿರಿಕಾ:- ಇದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕ್ಷಯದರ್ಶಕ. ಕೆಮ್ಮು, ರಾತ್ರಿಬೆವರು, ಕಫ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದರ ಉಪಯೋಗ ಹೆಚ್ಚು.

ಫೇರಂಫಾಸ:- ಜ್ವರ, ಎದೆನೋವು, ರಕ್ತ ಸ್ಥಿವನಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜಕ.

ಕಲ್ಕೇರಿಯಾ ಫಾಸ್:- ಬಲಮಾಂಸವಿಹೀನತ್ವ, ಶಕ್ತಿಕ್ಷೀಣತೆಗಳಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಲಿಸಲ್ಪು, ಕಾಲೀಮೂರ್, ನೈ-ಮೂ, ಕಾ-ಫಾ, ನೆ-ಸ, ಗಳನ್ನು ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು.

ಆಂತ್ರ ಪ್ಲಯ

ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರ (೧) ಕಫಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಕಫದಲೊಡಹಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಕರುಳಿಗೆ ಬಾವುಬಂದು ಕರುಳಿನಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಂಥಿಗಳು ದೊಡ್ಡವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೊಟ್ಟೆಶೂಲಿ, ಅತಿಸಾರದಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಪರತಂತ್ರವಾದ ಉಪದ್ರವವಾಗಿದೆ.

(೨) ಬೊವ್ವಾಯಿನ್ ಎಂಬ ಕ್ಷಯದ ಕ್ರಿಮಿ ಹಾಲಿನ ಮೂಲಕ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಕಿರಿಕರುಳು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಂಥಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದುಷ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಂರಂಭ ಮತ್ತು ಬಾವೂ ಬಂದು ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಫುಫ್ಫುಸ ಕ್ಷಯದಕಿಂತಲೂ ಇದು ತುಸು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಹರೆಯದ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಂಟಾದ್ದೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ವಯಸ್ಸು ೩ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ೨೦ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:—ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಗೆ ೧೦೦° ವರೆಗೆ ಜ್ವರವಿರುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿ ಬೆವರು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಿಸಿಯಾಗಿ ರುಗಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕರುಳಿನಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಂಥಿಗಳು ಬೆಳೆದ ಮೂಲಕ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಲಿಸಿದ ಕಣಕದ ಹಾಗೆ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಗಲಗ್ರಂಥಿ-ಟಾನ್‌ಸಿಲ್ಸ್‌ಗಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ತೂಕ ದಿನಗಳೆದಂತೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವದು. ಶಕ್ತಿಕ್ಷಯ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಜಲೋದರ ಕೂಡಿ ರೋಗಿ ಕೈಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಭೇದಕ ನಿದಾನ:— ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಆಂತ್ರಕ್ಷಯ ಇವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನೋಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಭೇದವನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

ಆಂತ್ರಕ್ಷಯ

ಸಂಗ್ರಹಣೆ

(೧) ಜ್ವರ ಮತ್ತು ಬೆವರು

× ×

(೨) ಕರುಳಿನಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಂಥಿಗಳಿಗೆ ಬಾವುಬಂದು ಅವು

× ×

ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ

(೩) × ×

ಸಾಲಿಗೆ ಗುಳಗುಳಿತ ಮತ್ತು
ಮೆತ್ತಗಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:— ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಾದರೆ ರೋಗಿ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಫಕ್ಷಯದಷ್ಟು ಇದು ಭಯಂಕರ ರೋಗವಲ್ಲ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— ಸುವರ್ಣ ಪರ್ಪಟೆ ೧ ಗುಂಜಿ, ಕಪರ್ದಿಕ ಭಸ್ಮ ೪ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ಬಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಚತುರ್ಮುಖ, ಸುವರ್ಣ ಘಟಿತ ಲೋಕ

ನಾಥ ರಸ ಇವುಗಳೂ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. “ಹೇಮನ್”ವೆಂಬ ಔಷಧಿಯೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಆಲ್ಕೋಫೆಥಿಕಾ:— ಟ್ಯುಬರ್ ಕ್ಯುಲಿನ್ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಬಂಗಾ ರದ ಇಂಜೆಕ್ಸನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ. ಸುವರ್ಣ ಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅತಿಸಾರ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದಾಗ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಗ್ಲುಟೋ ನೇಟ್‌ನ್ನು ನರದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ಟ್ರಪ್ಟೋಮಾಯಿಸಿನೋ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವೀ ಚುಚ್ಚು ಮದ್ದಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಿ ಕ್ಷಯ [ಗ್ಲಾಂಡ ಟೀ. ಬಿ.]

ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿಯ ಗಂಟುಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗಂಡನಾಲಾ ಅಥವಾ ಅಸಚೀ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅನುವಂಶಿಕತ್ವ. ಕಫಕ್ಷಯದ ಇನ್ನಿತರ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಧೂಳಿ, ಹೊಗೆ ಮತ್ತು ಗಟಾರದ ದುಷ್ಟ ವಾಯುಗಳಿಂದ ಗಂಟುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಟುಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಕ್ಷಯದ ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಕುತ್ತಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಗಂಟುಗಳು ಬೆಳೆದು ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಲದೆ ಗೆಜ್ಜಿ, ಬಗಲು, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯ ಲಸಿಕಾ ಗ್ರಂಥಿಗಳೂ ಪ್ರದುಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಗಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಶಿಗುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಗಂಟುಗಳ ಸರಸಳಿಯೇ ತಯಾರ ಆಗುವದು.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:—ಜ್ವರ—೧೦೦°, ಬೆವರು, ಗಂಟು ಬೆಳೆಯೋಣ, ಹೊಡೆತಗಳು, ಮುಂದೆ ಗಂಟು ಹಂಣಾಗಿ ಒಡೆದು ಅದೆಷ್ಟೋ ದಿನ ಸೋರುತ್ತವೆ. ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಬಲಮಾಂಸ ವಿಹೀನತ್ವ, ಧಾತು ಕ್ಷೀಣತೆ, ಮುಂತಾದವೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— ಸುವರ್ಣಘಟಿತ ಲೋಕನಾಥರಸ ೨ ಗುಂ. + ಪ್ರವಾಳ ೪ ಗುಂ. ೪ ಚೀಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಅಭ್ರಕ, ಮೌಕ್ತಿಕ, ಸುವರ್ಣ

ಮಾಲಿನೀವಸಂತ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅಮರಕಂದವನ್ನು ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೇದು ಗಂಟುಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸಬೇಕು. ಜ್ವರ ಕಮ್ಮಿ ಇದ್ದಾಗ ಕಾಂಚನಾರ ಗುಗ್ಗುಳವು ಉಪಯೋಗಬೀಳುತ್ತದೆ. ಗೋಮೂತ್ರ, ಶಿಲಾಜಿತು, ಸುವರ್ಣ, ವೈಕ್ರಿಕ, ಚ್ಯವನಪ್ರಾಶ, ಅಮೃತಪ್ರಾಶ ಮುಂತಾದವು ಉಪಯುಕ್ತ. ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೂ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಸ್ಥಿಕ್ಷಯ (ಬೋನ್ ಟೇ. ಬಿ.)

ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಸುಂಣ (ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ)ದ ಪ್ರಮಾಣ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವದು ಈ ಕ್ಷಯದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇತರ ಕಾರಣ ಪರಂಪರೆಯೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಾಣಂತಿತನದ ನಂತರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಣ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಇದು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ವಚಿತ್ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟು ತಾಕಿದ್ದೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು:— ಎಲುವುಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಬಾವು, ಶೂಲಿ, ಜ್ವರ, ನಿಶಕ್ತಿ, ತೂಕ ಇಳಿಯುತ್ತ ಹೋಗೋಣ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕೈಕಾಲುಗಳ ಎಲುವು, ಪಕ್ಕಡೀ ಎಲುವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಧಿಕ್ಷಯ (ಜಾಯಿಂಟಿ ಟೇ. ಬಿ.)

ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯ ಜನ್ಯ ದುಷ್ಟಿಯಾದರೆ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವು, ಹೊಡೆತ, ಅಲುಗಾಡಿಸಲು ಬರದಿರೋಣ ಮತ್ತು ಕ್ಷಯದ ಇತರ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಆ ಸಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಕ್ಷಯದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಎಲುವುಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಕೈ, ಕಾಲುಗಳ ಸಂದು, ಮೊಳಕಾಲು, ಗೆಜ್ಜೆ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೇನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೆನ್ನಲಬಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷಯದ ವಿಕಾರ ಸಂಬವಿಸುವದಕ್ಕೆ ಟೇಬಿ ಸ್ಪಾಯಿನ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬೆನ್ನೆಲುವು ನೋಯ ಹತ್ತುತ್ತದೆ.

ಬಾವು, ಸಂಣಾಗಿ ನೋವು ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಪೂರಾಬೆನ್ನೆ ಉವು ಹುಳಿತು ಹೋಗು ತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬೆನ್ನೆ ಉವು ಸೊಟ್ಟಾಗಿ ಡೂಗು ಹಾಯುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೂ ಸುಧಾಕಲ್ಪವು ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯೋಗಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರವಾಳ, ಮೌಕ್ತಿಕ, ಶೌಕ್ತಿಕ, ಕಪರ್ದಿಕ, ಮುಕ್ತಾ ಶೌಕ್ತಿಕ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸುಧಾಕಲ್ಪಗಳು.

ಆಲೋಪಥಿ:—(೧) ಕೋಲೋಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ವುಯಿಥ್ ವಿಟಾಮಿನ್‌ಡಿ ಇಂಜೆಕ್ಸನ್ (೨) ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಗ್ಲುಟೋನಾಯಿಟ್-ಇಂ. (೩) ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಆಂಟ್ ಆರಂ ಇಂ. ಸ್ಟ್ರಿಪ್ಟೋಮಾಯಸಿನ್ ಇಂ. ಇತ್ಯಾದಿ.

—೦—

ಹೃದ್ರೋಗ

Heart Disease—ಹಾರ್ಟ್‌ಡಿಸೀಜ

ಹೃದ್ರೋಗದ ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ಎದೆಯೊಡೆದುಕೊಳ್ಳದ ಮನುಷ್ಯ ಅಪರೂಪ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಆ ರೋಗವು ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರವಾದದ್ದು. ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಾಣ ಹರಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಲು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಬಂದ ಬೇನೆ. “ಹೃದ್ರೋಗಂ ಮಮ ಸೂರ್ಯ ಹರಿಮಾಣಂ ಚ ನಾಶಯ” ಹೀಗೆಂದು ಋಗ್ವೇದ ಸಂಹಿತೆಯ ಸೌರ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಇದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸಧ್ಯದ ಇದರ ರೂಪ ರಾಷ್ಟ್ರ ಘಾತುಕವಾಗಿದ್ದು ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯ, ಡಾಕ್ಟರರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಗಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣಕ ದೇಶಭಕ್ತರನ್ನೇಕರು ಈ ಬೇನೆಗೆ ಬಲಿಯಾದ್ದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಹೃದಯ ವರ್ಣನೆ:— ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿಯಾದ “ಪಂಪು” ಅಂದರೆಯೇ ಹೃದಯ. ಇದು ಸ್ನಾಯುಮಯ

ವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮೈಯಲ್ಲಿಯ ಯಾವತ್ತೂ ಅಶುದ್ಧರಕ್ತ ಮತ್ತು ರಸ (ಲಿಂಫು) ಗಳನ್ನು ಈ ಪಂಪು ತನ್ನ ಕಡಿಗೆ ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ಶುದ್ಧವಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಫುಫ್ಫುಸದಲ್ಲಿ ಕಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ವಾದರಕ್ತವನ್ನು ಮತ್ತೆ ತಾನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಶರೀರದ:ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ತಲುಪಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ತತ್ಪರತೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಜೀವ ನಾವಶ್ಯಕವಾದ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೃದಯ ಹಗಲಿರಲೂ ಅನಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತುಸುವಾದರೂ ದೋಷ ಉಂಟಾ ದರೆ ದೇಹದ ಚೇತನ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಹೋಗು ತ್ತದೆ. ಆಂತೇ “ಹೃದಯಂ ಚೇತನಾ ಸ್ಥಾನಂ” ಎಂದು ಅದರ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಈ ಹೃದಯದ ಆಕಾರ ತೀರ ಚಿಕ್ಕದು ಅಂದರೆ ಅವರವರ ಮುಷ್ಟಿಯಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇದರ ಕಾರ್ಯ ಭಾರೀ ಪ್ರಚಂಡವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ತಾಸಿಗೆ ೧೦ ಪೌಂಡ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೊರ ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ೫೦೦ ಪೂಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲು ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೃದಯ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಮಾಡು ತ್ತದೆ. ಇ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವರ್ಣನೆಯಿಂದಲೇ ಹೃದಯದ ಮಹತ್ವ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದು.

ಹೃದ್ರೋಗ ಕಾರಣ ಮೀಮಾಂಸಾ

ಅತ್ಯುಷ್ಣಗುರ್ವಮ್ಲ ಕಷಾಯತಿಕ್ತೈಃ ಶ್ರಮಾಭಿಘಾತಾಧ್ಯಶನಪ್ರಸಂಗೈಃ ||

ಸಂಜಂತನೈರ್ವೇಗ ವಿಧಾರಣೈಶ್ಚ ಹೃದಾಮಯಃ ಪಂಚವಿಧಪ್ರದಿಷ್ಟಃ

ಯೋ. ರತ್ನಾಕರ

ಶ್ರಮ, ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು, ಅಧ್ಯಶನ, ಚಿಂತೆ, ಮಲಮೂತ್ರ ಮತ್ತು ಶ್ರಮವಾದಾಗಿನ ಶ್ವಾಸೋಚ್ವಾಸ, ನೇಗಗಳನ್ನು ತಡೆಯೋಣ ಮುಂತಾ ದವುಗಳಿಂದ ಏದು ಪ್ರಕಾರದ ಹೃದ್ರೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ, ಉಷ್ಣ, ಮಧ್ಯಪಾನಗಳಿಂದಲೂ ಹೃದಯ ವಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಜಂತು ಗಳಿಂದಲೂ ಹೃದ್ರೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಂತುಗಳ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೃದ್ರೋ ಗವು ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. “ಜ್ವರೋಽ ವಿವರ್ಣ ತಾ

ಶೂಲಂ ಹೃದ್ರೋಗಃ ಸದನಂ ಭ್ರಮಃ|| ಕೆಲವು ವಿಕಾರಗಳ ಪರಿಣಾಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಾಯ ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆಯೋಣ, ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬಲು ವೇಗವಾಗಿ ಸಾಯಕಲ್ಲು ನಡಿಸುವದು, ಮತ್ತು ಬಹಳ ನೀರಡಿಸಿದಾಗ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಕೂಡಲೇ ನೀರು ಕುಡಿಯುವದು, ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವಶ್ವಣ ತಣ್ಣೀರು ಮೀಯೋಣಗಳಿಂದ ತತ್ತ್ವಾಲಕ್ಕೆ ಮರಣ ಬಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಮೋಟಾರಿನಂತಹ ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗುವ ವಾಹನಗಳನ್ನು ನಡಿಸೋಣ, ಮತ್ತು ಅದರೊಡನೆ ವ್ಯಸನ ಅನಿಯಮಿತತನಗಳಿಂದಲೂ ಹೃದಯ ಕ್ರಿಯೆ ನಿಂತು ಸಾವು ಬರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆ ವಿಮಾನ ಪ್ರವಾಸದಿಂದಲೂ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮವಾದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅತಿ ಸಂಭೋಗದಿಂದಲೂ ಹೃದಯದ ವಾತ ವಾಹಿನಿಗಳ ಮೇಲೆ Strain ಬಿದ್ದು ಅವು ಅಶಕ್ತವಾಗುವದರಿಂದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನಿಕೃಷ್ಟ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೇದೋ ದೋಷಃ— ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುವದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಹೃದಯದ ಆಕಾರ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಮೇದೋ ಭೂಯಿಷ್ಟ ಹೃದಯ (ಫ್ಯಾಟಿ ಹಾರ್ಟ್) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎಳ್ಳುಷೂ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡದಿರೋಣ ಅಥವಾ ಸೈಲವಾನರ ತಾಲೀಮು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಒಮ್ಮಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡೋಣವೂ ಕೆಡಕು. ಸಾರಾಂಶ ಪೋಷಣೆಯ ಅಭಾವ ಕೆಂವಾ ಯಾವಾಗಲೂ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಸ್ತಿಗ್ಧ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ತಿನ್ನೋಣ, ಅವಸರದ ಓಟ, ಗಡಿಬಿಡಿ, ಗೊಂದಲ, ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಏರಿಳಿತ, ಅತೀ ವಿಚಾರ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆಗುವ ಆಘಾತ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೃದಯದ ಶತ್ರುಗಳು.

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ

ದೂಷಯಿತ್ವಾರಸಂ ದೋಷಾವಿಗುಣಾ ಹೃದಯಂ ಗತಾಃ

ಹೃದಿಬಾಧಾಂ ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ಹೃದ್ರೋಗಂತಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೆ|

ಯೋ. ರತ್ನಾಕರ.

ತಂತಮ್ಮ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಾತವೇ ಮೊದಲಾದ ತ್ರಿದೋಷಗಳು ಪ್ರಕುಪಿತವಾಗಿ ರಸಾದಿ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರದುಷ್ಠಗೊಳಿಸಿ ಹೃದ್ರೋಗವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರೂ ದೋಷಗಳು ಪ್ರಕುಪಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ವಾತದೋಷ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದೂಷ್ಯವಾದ ರಸ ಪ್ರಕುಪಿತವಾದುದರಿಂದ ರಸದ ಮುಂದಿನ ರಕ್ತದ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕಾರಗಳು:— ವಾತಾದಿ ದೋಷಗಳಿಂದ ೩, ಸಾನ್ನಿಪಾತಿಕ ೧ ಮತ್ತು ಜಂತುಗಳಿಂದ ಆಗುವದೊಂದು ಹೀಗೆ ೫ ತರಹಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಿದಾನ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಂತೂ ಮಹತ್ವದವೇ. ಆದರೂ ಇತ್ತೀಚೆ ಕಂಡು ಬರುವ ಹೃದ್ರೋಗದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವದು ವೈದ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂತೇ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೇ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುವದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ.

ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಾದೆಯಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಶೂಲಿ ಬಂದು ಕೂಡಲೇ ಹೃದಯಕ್ರಿಯೆ ನಿಂತು ಮೃತ್ಯು ಸಂಭವಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಅಭಾಗಿಗಳ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಏನೊಂದೂ ಪೂರ್ವ ಸೂಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬರುವ ಸಾವಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಷ್ಟೇ ಕೆಡಕೆನಿಸಿದರೂ ಅದರಿಂದೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತುಸುವಾದರೂ ಮುಂಗಡ ತಿಳಿದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಯಶಸ್ವೀ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡಲು ಬರುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ಅನುಭವದ ಮಾತು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶೂಲಿ ಬಂದೊಡನೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಸತ್ತೇತೀರುವನೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆನೇಗ ಬಂದಂತಾಗಿ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆರಾಮ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೃದಯವಿಕಾರದ ಗಂಡಾಂತರ ಸೂಚನೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೂಡಲೇ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೊದಲು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದು ಹೃದ್ರೋಗದ ತೀವ್ರಾವಸ್ಥೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ.

ಇನ್ನಿತರ ಲಕ್ಷಣಗಳು:— ತೀವ್ರಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಪಾರಾದರೂ ಬೇರೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಬಾಕಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಸ್ವಲ್ಪೇ ಶ್ರಮದಿಂದಲೇ

ದಮ್ಮ ಹತ್ತೋಣ, (ಕಾರ್ಡಿಯಾಕ್ ಆಸ್ಥಮಾ) ನಾಡಿಯ ಬಡಿತಗಳು ಆನ ಸರದಿಂದ ಬೀಳುವದಕ್ಕೆ (ಟ್ಯಾಕೀಕಾರ್ಡಿಯಾ) ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಾತಪಿತ್ತಗಳೆರಡೂ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕಫ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ನಾಡಿಯ ಗತಿ ಮಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ (ಬ್ರಾಡಿಕಾರ್ಡಿಯಾ) ಎಂದು ಹೆಸರು. ವಾತಪ್ರಧಾನ ಹೃದ್ರೋಗದಲ್ಲಿ ಹೃದಯದ ಗತಿ ಅನಿಯಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ನಾಡಿಯ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗೋಣ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಡಿತ ಲೋಪವಾಗಲೂಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ (ಮಿಸಿಂಗ್ ಬೀಟ್) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕೆಲವು ಸಾರೆ ನಾಡಿಯ ಬಡಿತಗಳು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಉಪ್ಪವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ರೆಗ್ಯುಲರ್ ರೆಗ್ಯುಲರ್ ಹಾರ್ಟ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ಗತಿ ಅಂದರೆ ನಾಡೀ ಸ್ಪಂದನ ತಾಲಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಹೃದಯದ ಗತಿ ಕೆಂವಾ ನಾಡೀ ಸ್ಪಂದನಗಳು ಬಹಳೇ ಅನಿಯಮಿತ ಅಂದರೆ ತಾಳಗೆಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಇ ರೆಗ್ಯುಲರ್ ಇ ರೆಗ್ಯುಲರ್ ಹಾರ್ಟ್' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹೃತ್ಯಂಪ (ಪಾಲ್ಪಿಟೇಶನ್):— ಸ್ವಲ್ಪೇ ಶಾರೀರಿಕ ಕೆಂವಾ ಮಾನಸಿಕ ಆಘಾತದಿಂದ ಹೃತ್ಯಂಪ (ಎದೆ ನಡುಗುವಿಕೆ)ಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಹತ್ತುವದನ್ನು ಹೃದಯವಿಕಾರದ ನಿಧಾನ-ಯೋಗ್ಯ (ಡಾಯ್ಗ್ನೊಸ್ಟಿಕ್) ವಾದ ಲಕ್ಷಣವೆನ್ನಬೇಕು. ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೆವರೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಧಾತು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿದ್ದ ಗಂಡಸು, ಪಾಂಡುರೋಗದ ಹೆಂಗಸು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜ್ಞಾನತಂತುಗಳು ಬಹಳೇ ಅಶಕ್ತವಾಗಿರುವಂಥವರಿಗೆ ಈ ಬಾಧೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಗುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೇರೆ ಉಪದ್ರವಗಳು:— ದಮ್ಮಹತ್ತುವದರ ಸಂಬಂಧದ ವರ್ಣನೆ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆ.

ಕಾಸ:— ಪುಪ್ಪುಸದಲ್ಲಿ ಕಫ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕೆಮ್ಮಿಗೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಯಕಲ್ಮ ಹೊಡೆಯುವ-ರಿಗೂ ಒಂದು ತರಹದ ಕೆಮ್ಮು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಆಗಲೇ ಎಚ್ಚರಾಗಿರಬೇಕು.

ಸರ್ವಾಂಗ ಶೋಧ— ಹೃದಯ ಅಶಕ್ತವಾದೊಡನೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಕಾಲು ಬಾಯುತ್ತವೆ. ಅಮೇಲೆ ಕೈಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಪಧ್ಯಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೆ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಾ ಬಾಯುತ್ತದೆ.

ಉದರ:— ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಂಚಯಿಸಿ ಜಲೋದರವೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿದಾನ:— ತೀವ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿದಾನಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಅಪವಾದದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿದಾನಮಾಡುವದು ಸುಲಭ. ನಾಡೀಸ್ಪಂದನ ಮತ್ತು ಹೃದಯದ ಬಡಿತಗಳಿಂದ ಹೃದಯದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಭೇದಕ ನಿದಾನಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಸತತ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ, ನಿತಾಂತ ಅವಶ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಜಂತುಗಳಿಂದಾಗುವ ಹೃದ್ರೋಗ:— ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಜಂತುಗಳ ಬಹಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರೆ ಹೃದಯಶೂಲಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ;ಇದರಲ್ಲಿ ಜಂತಿನ ಇನ್ನಿತರ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ: ಈ ವಿಕಾರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೈದ್ಯರು ಕ್ರಿಮಿಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ತತ್ಕಾಲ ಗುಣನ ಗುತ್ತದೆ. ಬದ್ಧ ಕೋಷ್ಠ ಮತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವಾತ (ಗ್ಯಾಸ್) ಹಿಡಿಯೋಣದರಿಂದಲೂ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಬಿದ್ದು ಹೃದ್ರೋಗ ದಂತಹ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಥಂಡಿ ಅಥವಾ ವಾತದಿಂದಲೂ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ನೋಯ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಹೃದ್ರೋಗವೆಂದು ಸಂಶಯಬಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವೈದ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಗಾಬರಿಯಾಗುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— “ಚಿಕಿತ್ಸಾ ತತ್ರ ನಿದಾನ ಪರಿವರ್ಜನಂ” ರೋಗದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಂವಾ ಆ ಕಾರಣಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ವಿಶೇಷ ಜೋರಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸೌಮ್ಯ ಆಹಾರ, ತುಂಬಾ ವಿಶ್ರಾಂತಿ, ಹೆದರಿಕೆ, ಶಿಟ್ಟು ಮೊದಲಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು

ಕಡಡುವ ಮನೋದೋಷಗಳ ನಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಸಂಭೋಗಾಸಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನಿಡಬೇಕು.

ಔಷಧಿ:—ಪ್ರಾಚೀನ ಆಯುರ್ವೇದಾಚಾರ್ಯರು ಹೃದ್ರೋಗದ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವಿ ಹಾಗೂ ಗುಣಕಾರಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಲದ ಮೇಲೆಯೇ ವೈದ್ಯರು ಇಂದಿಗೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರಾಂತ ಡಾಕ್ಟರುಗಳು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುವ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೃದ್ರೋಗದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭಾವಿಗಳಾದ ಔಷಧಿಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.—

(೧) **ಸುವರ್ಣ:**—ಇದು ಹೃದಯದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೃದಯ ಮೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನೆಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಚೊಕ್ಕ ಚಿನ್ನದ ತುಂಡನ್ನು ಕೆಂಪಗೆ ಕಾಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿ ಆ ನೀರು ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಹೃದಯಕ್ರಿಯೆ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವದೇ ರೋಗದ ಕೊನೆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಗರದೋಷ ಅಥವಾ ವಿಷ ಬಾಧೆಗಳ ಪರಿಣಾಮ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಮೇಲೆ ಸುವರ್ಣ ಭಸ್ಮದ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ಚರಕ)

(೨) **ಮೌಕ್ತಿಕ:**—ಪಿತ್ತದಿಂದಾದ ಅಥವಾ ವಾತ ಪಿತ್ತಗಳಿಂದಾದ ಹೃದ್ರೋಗದ ಮೇಲೆ ಮೌಕ್ತಿಕ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಅನೇಕ ರೋಗಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಬಂದ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ. ಮೌಕ್ತಿಕದೊಡನೆ ಸುವರ್ಣ ಮಾಂತ್ರಿಕವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

(೩) **ಮೃಗಶೃಂಗ ಭಸ್ಮ:**—ಇದೊಂದು ಔಷಧಿ ರಾಮಬಾಣವಾಗಿದೆ. ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಪುಪ್ಪುಸಗಳ ಆಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಬೇಕು. ಕಫಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಕಫ ವಾತಾತ್ಮಕ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಶೇಷ ಉಪಯುಕ್ತ.

(೪) ಜೇನುತುಪ್ಪ:—ಇದು ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಉತ್ತಮ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಔಷಧಿ. ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿದಾಯಕ ಮತ್ತು ಜಂತುಘ್ನವಾಗಿದೆ. ಹೃದಯದ ಸ್ನಾಯುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಜೇನಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಮಾತು ಅಮೇರಿಕೆಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಡಾಕ್ಟರರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ತೀರ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ನೀರು ಕೊಟ್ಟರೆ ನಾಡಿಗಳು ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ವಿ. ಸೂ:—ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಪಂಚಾಮೃತ ಅಂದರೆ ಆಕಳ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಮೊಸರು, ಜೇನು, ಸಕ್ಕರೆಗಳನ್ನು ಸೇವನ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ತರಹದಿಂದಲೂ ಹಿತಕರ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಜೇವನ ಸತ್ತ್ವಗಳಿದ್ದು ಅವು ಹೃದಯಕ್ಕೊಳ್ಳಿ ಶಕ್ತಿಪ್ರದಗಳಾಗಿವೆ. ವಿದ್ಯಾಂಸರನೇಕರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ.

(೫) ಅರ್ಜುನ (ಮತ್ತಿ):—ಹೃದಯದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಅಮೃತ ಸಂಜೀವಿನಿಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಗಿಡದ ಒಳದೊಗಟೆಯ ಕಷಾಯದಿಂದ ಹೃದಯ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪಾರ್ಥಾದ್ಯರಿಷ್ಟ, ಅರ್ಜುನಾಸನ, ಹಾರ್ತಿನಾಗಳಂಥ ಕಲ್ಪಗಳು ಇದೇ ಮತ್ತಿ. ತೊಗಟೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು.

(೬) ಸ್ಥಿರಾ-ಶಾಲಿಪರ್ಣಿ:—ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ವಾತ ವಿಕಾರದ ಮೇಲೆ ಇದೊಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಔಷಧಿ. “ಹೃತ್ಸ್ಥೇವಯಸ್ಥಿರಾ ಸಿದ್ಧಂ” (ಅಷ್ಟಾಂಗ ಹೃದಯ), ಹೃದ್ಗತ ವಾತದ ಮೇಲೆ ಶಾಲಿಪರ್ಣಿ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿದ ಹಾಲು ಕೊಡಬೇಕು.

(೭) ಅಷ್ಟಧಾತು ರಸಾಯನ:—ಉಪದಂಶದಿಂದಂಟಾದ ಹೃದಯ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಇದರ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

(೮) ಸುವರ್ಣರಾಜ ವಂಗೇಶ್ವರ:—ಪರನಾದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೃದಯ ವಿಕೃತಿಗೆ.

(೯) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾದಿ ಕರ್ಷಾಯಃ—ಅನುವಾತಜನ್ಯ ಹೃದಯ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ.

(೧೦) ಮಹಾಯೋಗರಾಜ ಗುಗ್ಗುಳಃ— ಸಂಧಿವಾತ ಜನ್ಯ ಹೃದಯ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ.

ಆಯುರ್ವೇದ

ಬಹಳೇ ತೀವ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ (೧) ಏನಾಇಲ್ ನಾಯ್‌ಟ್ರೀಟಾದ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಟ್ಲಿ ಒಡೆದು ಅದರ ವಾಸನೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(೨) ಡಿಜಿಟಾಲಿಸ್ ಇಂಜೆಕ್ಶನ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

(೩) ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಗ್ಲು ಕೋನಾಯಿಟ್ ಇಂಜೆಕ್ಶನ್ ನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅತಿಸಾರ

Diarrhoea ಡಾಯೆರಿಯಾ

ಸಾಮಾನ್ಯವರ್ಣನೆ:— ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಸಾರದ ಉಷ್ಣ ದ್ರವ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ಅತಿಸಾರ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನೀರಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜುಲಾಬುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಪಚನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿಕಾರವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಕರಳುಗಳು ಕೆಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

ಕಾರಣ ಮೀನಾಂಶ:— ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ತಿಂದ ಅನ್ನ ಅರಗದೆ ಶಲ್ಯವಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಚುಚ್ಚುಹತ್ತುವದು ಇದಕ್ಕೊಂದು ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಯುವ ಶರೀರದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಅತಿಸಾರ.

|| ಅನಾತ್ಮವಂತಃ ಪಶುವತ್ ಭಂಜತೇಯೇ ಅಪ್ರಮಾಣತಃ ||

|| ರೋಗಾನೀಕಸ್ಯತೇ ಮೂಲಂ ಆಜೀರ್ಣಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿಹ ||

ಹೊತ್ತು ಗೊತ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೆ ದನಗಳಂತೆ ಮೇಯುವವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಆಜೀರ್ಣ, ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳುಂಟಾಗುವವೆಂಬ ಸುಂದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಆಯುರ್ವೇದವು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ವಿಷ ಕೃಮಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳೂ ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬರುವಾಗ ಹೊಟ್ಟೆ ಜಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— ಹೊಟ್ಟೆನೋಯೋಣ, ನೀರಡಿಕೆ, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಕೈಕಾಲು ಸೋಲೋಣ ಮುಂತಾದವು.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— ಅತಿಸಾರದ ಅಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತಂಭನ ಮಾಡಬಾರದು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ದೋಷಗಳು ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ “ಉವೇ ಕ್ಷಾವವಭೇಷಜಂ” ಅಫೀಮು ಕೂಡಿದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಜೀರ್ಣ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಅನಾತಿಸಾರಗಳಿಗೆ ಲಂಘನ-ಉಪವಾಸವೇ ಉತ್ತಮ ಉಪಚಾರವಾಗಿದೆ. “ಲಂಘನಂ ಪರಮೌಷಧಂ”

ಔಷಧಿಗಳು:— (ಅನಾತಿಸಾರ) ಹಿಂಗಾಷ್ಟಕ, ಭಾಸ್ಕರಲವಣ, ತ್ರಿಕಟು, (ಸುಂಟಿ ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಸಮಪ್ರಮಾಣ) ಪಾಚಕಗುಟಿ, ಶಂಖ ವಟಿ, ಅಷ್ಟಾಂಗಲವಣ ಮುಂತಾದವು.

ಪಕ್ವಾವಸ್ಥೆ:— ಮಲವೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಬರಿಯ ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ಜಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ರೋಗಿ ನಿಶ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಂಠು ಒಳ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿಗೆ ಒರಟಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜಾತಿಫಲಾದಿ ೨ ಗುಂಜಿ, ಕರ್ಪೂರ ಭಸ್ಮ ೪ ಗುಂಜಿ + ಶೌಕ್ತಿಕ ೪ ಗುಂಜಿ, ೪ ಚೀಟು ಬಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕರ್ಪೂರ ರಸ, ಶಂಖೋದರ ರಸ, ಅಹಿಫೇನಾಸವ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಅವಸ್ಥಾ ಭೇದದಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕುಟಿಜಾರಿಷ್ಟ, ಗಂಗಾಧರ ಚೂರ್ಣ, ಅನಂದಭೈರವ, ಅಮೃತವಟಿ, ಸಂಜೀವನೀ ವಟಿಗಳು.

ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದಾಳಿಂಬರ ಹಣ್ಣಿನ ತೊಗಟೆಯನ್ನು ಬಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಕೊಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ದಾಡಿನವಾಲೇಹ ಕೊಡಬೇಕು. ಕರಳಿನಲ್ಲಿ ಶೂಲಿ ಇದ್ದರೆ ಕೋಕಮ (ಸೋಲಮೇಣ) ತೈಲವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು. ದೋಷಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

(೧) ನಾತದಿಂದಾದ್ದಕ್ಕೆ:— ಪಾಚಕವಟಿ, ರಸೋನವಟಿ, ಸಂಜೀವನೀ ಗುಟಿ, ಕಪರ್ದಿಕಗಳೇ ಮೊದಲಾದವು.

(೨) ಪಿತ್ತದಿಂದ:— ಮುಕ್ತಾಶಾಕ್ರಿಕ, ಕಪರ್ದಿಕ, ಪ್ರವಾಳ ಪಂಚಾಮೃತ, ಸುವರ್ಣ ಸೂತಶೇಖರ, ಸುವರ್ಣ ಮಾಕ್ರಿಕ, ಮೌಕ್ರಿಕ ಮೊದಲಾದವು.

(೩) ಕಫದಿಂದ:— ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಉಪವಾಸ ಹಾಕಬೇಕು. ಅಮೇಲೆ ಹಿಂಗಾಷ್ಟಕ, ತ್ರಿಕಟು, ಶಂಖಭಸ್ಮ, ಶಂಖವಟಿ ಮೊದಲಾದ ದೀಪಕ-ಪಾಚಕ ಔಷಧಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಹಾರ:— ಕಾಫಿ, ಬಾರ್ಲಿ—ನೀರು, ಭತ್ತದರಳಿನ ಗಂಜಿ, ಅಮಸೋಲಿನ ಸಾರು, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಅನ್ನ.

ಆಮಾಂಶ

Dysentery ಡಿಸೆಂಟರಿ

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಅವುಕೂಡಿ ಅಥವಾ ರಕ್ತ ಅವುಕೂಡಿ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಶಾಚವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಿರಿ ಕರುಳಿನ ರೋಗವಾಗಿದೆ, ಮಳೆಗಾಲದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೋಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಈ ಬೇನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದುಂಟು. ಮಳೆಗಾಲದ ಹೊಸ ನೀರು ಅಥವಾ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿಂದ ಈ ಕೃಮಿಗಳು ಹಬ್ಬುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಕಾರ:— ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭೇದಗಳಾಗಿವೆ. (೧) ಅಮೇಬಿಕ್ (೨) ಬ್ಯಾಸಿಲರಿ.

ಅಮೇಬಿಕ್ ಡಿಸೆಂಟರಿ

ಉಷ್ಣ ಕಟಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದಿದೊಂದು ಚಿರಪರಿಣಾಮಕಾರಿ (ಕ್ರಾನಿಕ್) ಯಾದ ವಿಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇದು ತಿರುತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ರಾಡಿನೀರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಇದರ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಗುತ್ತವೆ. ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಗೆ ಅಮೀಬಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಏಕ ಸೇಶಿಮೆಯ (ಯೂನಿ ಸೆಲ್ಯೂಲರ) ಜೀವವಾಗಿದೆ. ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕ ಯಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಇದರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— ಹೊಟ್ಟೆ ಮುರಿದು ದಿನಕ್ಕೆ ೨೦-೨೫ ಸಲ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶಾಚವಾಗುತ್ತದೆ. ಆವಿನೊಡನೆ ಜಿಗುಟಾಗಿ ಮಲ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ತುಸು ರಕ್ತ ಅವು ಕೂಡಿ ಜಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ರೋಗಿ ತಿಣುಕುತ್ತಾ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಮುರಿಯುಷಾಸ ಸಂಣ ಹುಡುಗರು ಅಳುತ್ತವೆ.

ಉಪದ್ರವ:— ಕರುಳಿನ ಒಳಮೈಗೆ ಹುಂಣುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹುಂಣುಗಳ ಬಾಯಿ ತುಂಬಿಬಂದರೂ ಒಳಗೆ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಿಕಾರ ಮರಕಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಯಕ್ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಯಕ್ಕತ್‌ವಿದ್ರಧಿ(ಟ್ರಾಪಿಕಲ್ ಎಪ್ಸೆಸ್)ಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೋಗ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆಂದರಿಯಬೇಕು.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:— ಉಪದ್ರವಗಳಿಲ್ಲದ ರೋಗವು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಾದರೆ ಸುಖಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಆಯುರ್ವೇದೀಯ:— ಇದರಲ್ಲಿ ಅಮಪಾಚನ ಮತ್ತು ದೀಪನ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗದ ಅನುಮಾನ ಬಂದೊಡನೆ ಮೊದ

ಲಿಗೆ ಸುಂಟಿಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ೧ ಟೆಂಸು ಹರಳೆಂಣೆ ಹಾಕಿಬಿಡಬೇಕು. ಆಮಾಂಶಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಪ್ರಭಾವ ಉಪಚಾರ. ಎರಡನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಸುಂಟಿಯಪುಡಿ ೧ ಮಾಸಿ, ಜಾಜೀಕಾಯಿಪುಡಿ ೪ ಗುಂಜಿ, ಸಕ್ಕರಿ ೨ ಮಾಸಿ+ ತುಪ್ಪ ೨ ಮಾಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇರಿನ ೪ ಹನಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಆಮಾಂಶ ಕೂಡಲೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕಷಾಯಃ— ಸುಂಟಿ, ಹವೀಜ, ಬಡೇಸವು, ಜೇರಿನಗಡ್ಡಿ, ಬಾಳದ ಬೇರು, ಮತ್ತು ಬಿಲ್ವಗಳ ಡಿ ಕಷಾಯ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆವು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕನಕಸುಂದರ ೪ ಗುಂಜಿ, ಕಪರ್ದಿಕ ೪ ಗುಂಜಿ, ಎರಡು ವೇಳೆ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ. ಕುಟಿಜಾರಿಷ್ಟ ೨ ತೊಲಿ+ನೀರು ೨ ತೊಲಿ, ೨ ವೇಳೆ ಊಟದ ನಂತರ. ಈ ವಿಕಾರ ೧೦-೨೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಇರಬಲ್ಲದು. ಇಂಥ ಹಳೇ ತರಹದಲ್ಲಿ ರಸಪರ್ಪಟೆ ೨ ಗುಂಜಿ+ಶಾಕ್ತಿಕ ೪ ಗುಂಜಿ ೪ ಸಲ. ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಂಡುರೋಗಕೂಡಿದ್ದರೆ ಲೋಹಪರ್ಪಟೆ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಜಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಮೃತ ಪರ್ಪಟೆ ೧ ಗುಂಜಿ, ಇವುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮತ್ತೊಂದರಂತೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಯುರ್ವೇದಿಕ ಇಂಜ ಕೃನ್ನು. ಬೇಲ ೧ ಸಿ. ಸಿ. ನರದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುವದು.

ಆಹಾರಃ— ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಮೊಸರು, ಕಿತ್ತಳೆಹೆಣೆನರಸ, ಸೇಬು, ಅಮಸೋಲಸಾರು, ಮಜ್ಜಿಗೆಅನ್ನ.

ಆಯೋಪಥಿಃ— ಕರಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿತಂದುಕೊಟ್ಟು ಆಯೋಪಾ ಕ್ರಿಮಿ ಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದರ ಕಡೆಗೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಒಲವಿರುತ್ತದೆ. ಎಮೆಟಿನ್ ಹೈಡ್ರೋಕ್ಲೋರಾಯಿಡ್ ೧ ಗ್ರೇನ್. ೧ ಸಿ. ಸಿ ಯನ್ನು ಮಾಂಸಖಂಡದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಳ್ಳಿ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿಯಾಗಿದೆ. ರೋಗವು ಜೋರಾಗಿದ್ದಾಗ ೬ ದಿನಗಳ ವರೆಗೂ ಈ ಮದ್ದು ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಎಮೆಟಿನ್, ಬಿಸ್ಮತ್ ಮತ್ತು ಆಯೋಡಾಯಿಡ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಿಶ್ರಣದ ಗುಳಿಗೆಗಳೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ೧೦ ರಿಂದ ೧೫ ವರ್ಷಗಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ೩ ಗ್ರೇನ್‌ಇನ್ ೧ ಸಿ. ಸಿ.ಯಂತೆ, ಹತ್ತರೊಳಗಿನ

ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಚುಚ್ಚು ಮದ್ದನ್ನು ೨ c. c. ಯಂತೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಮೆಟಿನ್‌ದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಕಾರಿಕೆ ಶುರುವಾಗಿ ಕೇಸ್‌ಗೆ ಕೈ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಎಕ್ಸ್‌ಟ್ರಿಟ್ ಕುರ್ಚಿ ಅಥವಾ ಕುರ್ಚಿಸಿನದ ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಲಿಹ್ವರಾಪ್‌ಸೆಸ್‌ದ ಮೇಲೆ ಎಮೆಟಿನ್ ಮತ್ತು ಕುಟಜ ಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದುಂಟು.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕಲ್:— ಕಾಲೀಮೂರ್ ಇದು ಮುಖ್ಯ ಔಷಧಿ. ಅಲ್ಲದೆ ನೇ. ಫಾ, ಫೇ. ಫಾ, ಕಾ. ಫಾ, ಕಲ್ಕೇ. ಫಾ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅವಸ್ಥೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೊಡುವದು.

ಬ್ಯಾಸಿಲರಿ ಡಿಸೆಂಟರಿ

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಇದೊಂದು ಭಯಂಕರ ರೋಗವಾಗಿದೆ. ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಗ್ಯಉಪಚಾರವಾಗದಿದ್ದರೆ ರೋಗಿ ಕೈ ಬಿಡುವದು ಖಂಡಿತ. ರಾಡಿ ನೀರಿನ ಮುಖಾಂತರ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನು ಶಿಗಾ ಮತ್ತು ಫ್ಲೆಕ್ಸ್‌ಸನರ ಎಂಬ ಜಪಾನಿನ ಪಂಡಿತರು ಶೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳುಂಟು. (XYZ ಇ) ಇದು ಅಂಟುರೋಗವಾಗಿದ್ದು ನೋಣಗಳ ವಲಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹಬ್ಬುವದು. ಮಳೆಗಾಲದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಇದರ ಸಿಡುಗು ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ಕರುಳಿನ ಒಳಮೈಯಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ದಾಳಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣುಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— ಹೊಟ್ಟೆ ಮುರಿದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶೌಚಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ೬೦-೮೦- ರ ವರೆಗೂ ಓಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಕ್ತ ಬಹಳ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಮಲ ಕಮ್ಮಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆ ಕೊನೆ ಗಂತೂ ತಿಳಿಯದೇ ರಕ್ತ ಬೀಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಬರುವ ದರಿಂದ ರೋಗಿ ತಿಣುಕುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆವಾ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಜ್ವರ ೧೦೦-೧೦೨ ರವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಸಮಾಧಾನ, ನೀರಡಿಕೆ, ಸುಸ್ತು

ಮಳಮಳಿಕೆ, ಕಾರಿಕೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ವಿಕೃತಿ ಅಥವಾ ಕರುಳಿಗೆ ತೂತು ಬಿದ್ದು ರೋಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಭೇದಕ ನಿಧಾನ

ಅಮೆಬಿಕ

ಬ್ಯಾಸಿಲರಿ

- (೧) ಭೇದಿ ೨೦-೩೦.....೬೦-೮೦
 (೨) ಮಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.....ಕನ್ನಿ ಇರುತ್ತದೆ.
 (೩) ಜ್ವರವಿರುವದಿಲ್ಲ.....ಜ್ವರವಿರುತ್ತದೆ. ೧೦೩.
 (೪) ಆಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ.....ಬಹಳ ಆಶಕ್ತಿ
 (೫) ಕ್ರಿಮಿ ಅಮೀಬಾ.....ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್
 (೬) ಯಕೃತ್ ವಿದ್ರಧಿ.....ಇಲ್ಲ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಆಯುರ್ವೇದ:- ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರ ೨ ಗುಂ+ಶೌಕ್ರಿಕ ೪ ಗುಂ ನಾಲ್ಕು ಚೀಟು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಶೂಲಿಕೆ- ಆಗಸಿ ಸೂತರಾಜ ೨ ಗುಂಜಿ+ಕಪರ್ಧಿಕ ೪ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ.

ವಾತಭೂಯಿಷ್ವತಾ:- ಬಿಸಿಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಆಮಸೋಲ ಮೇಣ ಹಾಕಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಮಾತ್ರಾ ಬಸ್ತಿ:- ಪಿಚಕಾರಿ. ಹಾಲು ೧ ತೊಲೆ, ಸಹಚರ ತೈಲ ೧ ತೊಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಹಳೇತರಹದಲ್ಲಿ:- ಪಂಚಾಮೃತ ಪರ್ಪಟೆ, ರಸಪರ್ಪಟೆ, ಸುವರ್ಣ ಪರ್ಪಟೆ, ಲೋಹ ಪರ್ಪಟೆ ಮುಂತಾದವು.

ಅನುಸಾನ:- ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿಕಾಯಿಯ ಗುಳಂಬದಲ್ಲಿ.

ಪಥ್ಯಾ ಪಥ್ಯ:- ಅಮೇಬಿಕ ಡಿಸೆಂಟರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ.

ಆ್ಯಲೋಪಥಿ:- (೧) ಎಂಟೆಡಿಸೆಂಟರಿಕ್‌ಸಿರಂ ಇಂಜಕ್ಯನ್ ೨೦-೪೦ c. c. ನರದಲ್ಲಿ. (ಇದನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು. ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲಿ

ಅಶಕ್ತಿ ಬರುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ.) (೨) ಸೋಡಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್. ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. (೩) ಐನೆಮಾ. ಪೊಟ್ಟಾಶಂ ಪರಮಾಂಗನೇಟದ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಹನಿಯ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. (೪) ಮಂದನಾಡಿ. ಸಲಾಯಿನ್ ಸೋಲ್ಯುಶನ್ + ಗ್ಲು ಕೋಜಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ (೫) ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ಡಿಜಿಟ್ಯಾಲಿನ್ ೧ ಸಿ.ಸಿ. ಮಾಂಸಖಂಡದಲ್ಲಿ.

ಜ್ವರ ಮತ್ತು ಬಡಬಡಿಕೆ ಬಹಳಿದ್ದರೆ:— ಬರ್ಫಿನ್ ಚೀಲವನ್ನು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡಬೇಕು.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕ್:— ಕಾ-ಫಾ, ಮತ್ತು ಫೇ-ಫಾ ಗಳನ್ನು ಅದಲು ಬದಲಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ವಿಷೂಚಿಕಾ

Cholera..... ಕಾಲರಾ

ಸಾಮಾನ್ಯವರ್ಣನೆ:— ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷೂಚಿಕಾ ಅಂದರೆ ಕಾಲರಾಬೇನೆ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಇದೊಂದು ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಂಟುರೋಗ. ಪಿಡುಗಿನರೂಪವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪಚನಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಇದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಯಾದರೂ ಉಪದ್ರವಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಾರ್ವದೇಹಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಟ್ಟ ನೀರಿನಿಂದಾಗಿ ಇದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಬೇನೆಗೆ ವರ್ಷಂ ಪ್ರತಿ ಅನೇಕ ಜನ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾತ್ರಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಜನರು ಯಾತ್ರೆಗೆಂದು ಕೂಡಿ ಪವಿತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮೀಯುವ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವ ಈ ರೋಗ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆ ಭಾವಿಕರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಕಾರಣಮಿಮಾಂಸೆ:— ಕಾಲರಾ ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದುಷ್ಟ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಈ ಬೇನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪವಿರಾಮ

ದಂತೆ ಇದ್ದು ನಿಂತ ಮಲೆತ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆಷಾಢ ಮಾಸದ ಸುಮಾರಿಗೆ ಮಳೆಯ ನೀರು, ಹಸೀಹಾಲು, ಕೊಳೆತಹಂಣು, ಹುಳಿತ ಪಲ್ಲೆ ಹಳಸಿದ ಮಾಂಸ ಮೀನ, ನೋಣಗಳು ಕೂತ ಮೇವಾ ಮಿಠಾಯಿ, ತಂಪಾದ ಪಾನೀಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳದ್ವಾರಾ ರೋಗ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ರೋಗಿಯ ಮಲಮೂತ್ರ ಮತ್ತು ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ನೋಣಗಳು ರೋಗವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ(?)ವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಬೇನೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಶ್ರಮಿಗಳು ತಂಪು ಹಾಗೂ ಅಪಕ್ವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಗುವದು. ಶ್ರಮಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ರೋಗ ಬಂದೇ ಬರುವದೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಜಠರಾಗ್ನಿ ಪ್ರದೀಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಶ್ರಮಿಗಳು ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅಜೀರ್ಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೋಷ್ಮಾಗ್ನಿ ಮಂದವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ರೋಗ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೇನೆ ಬಲಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ಮೂರುತಾಸುಗಳಿಂದ ಮೂರುದಿನಗಳ ಪರ್ಯಂತರ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ—ಈ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ.

[ಅ] **ಪ್ರಥಮಾವಸ್ಥೆ [೧] ವಾಂತಿ:**— ವಿಕಾರಕ್ಕಿಡುವಾಗ ಮೊದಲು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಾಂತಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಭಾರೀ ಅಶಕ್ತಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಂಣಮುಕ್ಕಳಂತೂ ಗೋಣು ಚಲ್ಲಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಬರಿಯ ಒಣ ಓಕರಿಕೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಕರಳುಗಳನ್ನು ಎಳೆದ ಹಾಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಶೂಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

(೨) **ಭೇದಿ:**— ಇದುವುಹತ್ವದ ಲಕ್ಷಣ. ಕುದುರೆಯ ಉಚ್ಚಿ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕೇಕಚ್ಚಿನ ಬಣ್ಣದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಭೇದಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒರಟೆ ಬರುತ್ತದೆ. ೧-೨ ಸಲ ಜಾಡಿಸಿದನಂತರ ಕೂಡಲೇ ರೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅತನ ಮುಖ ಲಕ್ಷಣ ಭಯಂಕರವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಅ) ದ್ವಿತೀಯಾವಸ್ಥೆ :- ವಾಂತಿ ಭೇದಿಗಳಿಂದಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿಯ ಜಲ ತತ್ತ್ವ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೋದಕಾರಣ ರೋಗಿಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. “ನೀರು; ನೀರು” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನೀರು ಕುಡಿದರೆ ಮತ್ತೆ ವಾಂತಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅವಯವದಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದಂತಾದ್ದರಿಂದ ಆವು ಮುದುಡಿದಂತಾಗುತ್ತವೆ. ಕಣ್ಣು ಗುದ್ದು ಸೇರುತ್ತವೆ. ತುಟಿಗಳು ಕಪ್ಪು ನೀಲೀಬಣ್ಣದವಾಗುವವು. ಮೋರೆ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೈ ತೊಗಲು ಬಾಳಿದಿಂಡಿನಂತೆ ತಣ್ಣಗೆ ಹತ್ತುವದಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ಬೆವರುತ್ತದೆ. ಮೈ ಉಷ್ಣತೆ ೯೫ ರ ವರೆಗೂ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬೇನೆಯ ಕಸುವು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ಕೈ, ಕಾಲು, ಹೊಟ್ಟೆ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ವರಟೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ವರಟೆ ಬಹಳ ತ್ರಾಸಕೊಡುತ್ತವೆ. ರೋಗಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ವರಟೆಯ ವೇದನೆ ಹೆಚ್ಚಾದನೆಂದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಹೃದಯಕ್ರಿಯೆ ನಿಂತು ರೋಗಿ ತೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ರಕ್ತದಲ್ಲಿಯ ನೀರಿನ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದರಿಂದ ಮೂತ್ರಸಿಂಡವೂ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಉಚ್ಚಿ ಪೂರಾ ಕಟ್ಟಿಹೋಗುವದಿದು ಕಾಲರಾದ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣ. ಮೂತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಯಾಗುವ ವರೆಗೆ ರೋಗಿ ಬದುಕುವನೆಂದು ಆಶೆಮಾಡಬಾರದು ಬಹಳವಾಗಿ ಎರಡನೇ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರೋಗಿ ಕೈ ಬಿಡುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು.

(ಇ) ತೃತೀಯಾವಸ್ಥೆ :- ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀಕಾರ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದು ಹೃದಯ ಬಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ರೋಗಿ ಈ ಮೂರನೇ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವಾಂತಿ ಭೇದಿಗಳು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ವರಟೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಜ್ವರದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. (೧೦೦) ಮೂತ್ರಸಿಂಡದ ಕ್ರಿಯೆ ಸುಧಾರಿಸಿ ಮೂತ್ರವಾಗಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಮೂತ್ರ ಕೆಂಪು ಇದು ಉರಿಯುತ್ತ ಬರುತ್ತವೆ. ನೀರು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹಸಿವೆಯ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿದಾನ:-ವಾಂತಿ ಮತ್ತು ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಜುಲಾಬು ಹಾಗೂ ಮೂತ್ರ ಕಟ್ಟುವುದು ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ನಿದಾನಮಾಡಲು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಊರಲ್ಲಿ ಈ ಪಿಡುಗು ಇಲ್ಲದಾಗ ನಿದಾನಮಾಡುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಠಿಣ. ಕೃಚಿತ್ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮೂರ್ಖತನಗಳಿಂದಲೂ ನಿದಾನಮಾಡುವುದು ತಡವಾಗಿ ರೋಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಸುಪ್ತ ಲಕ್ಷಣವಿಸೂಚಿಕಾ (ಕಾಲರಾಸಿಕ್ಕಾ) ಎಂಬದೊಂದು ಪ್ರಕಾರವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾರೋಣ, ಜಾಡಿಸೋಣ ಗಳಿರುವದಿಲ್ಲ; ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಶಕ್ತಿ ಪಾತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ವರಟೆಬರೋಣ, ಕಣ್ಣು ಒಳಗೆ ಸೇರೋಣ, ಉಚ್ಚಿ ಕಟ್ಟೋಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ನಿದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಭೇದಕ ನಿದಾನ:—ಕೆಲವು ವಿಕಾರ ಮತ್ತು ವಿಷಬಾಧೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲರಾದಂಥ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಕಾಲರಾದ ಭೇದಕ ನಿದಾನವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

(ಅ) ಅನ್ನಾಶಯ ಶೋಧ:— (ಎಕ್ಯೂಟ ಗ್ಯಾಸ್ಟ್ರೈಟಿಸ್) ಯಾವಾಗಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಅಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಿಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಿಂದ ಜಠರಕ್ಕೆ ಬಾವು ಬಂದು ವಾಂತಿ ಭೇದಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಜಾಡಿಸುತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ.

(ಆ) ಹಲವಾರು ದಿನ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರೆ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವದರಿಂದ ಆಗುವ ವಿಷಬಾಧೆ. ಈ ಅನ್ನವನ್ನು ಡಬ್ಬಿಯೊಡೆದೊಡ ಸೆಯೇ ತಿಂದು ತೀರಿಸಿಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಊಟದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಆಹಾರ ಮರುದಿನವೂ ಬಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ವಿಷದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೂ ವಾಂತಿ ಭೇದಿಗಳು ಶುರುವಾಗುತ್ತವೆ.

(ಇ) ವಿಷಬಾಧೆ:— ಸೋಮಲ ಅಥವಾ ಇದರಂತಹ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣ ಘಾತಕ ವಿಷ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ವಾಂತಿ ಮತ್ತು : ಭೇದಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ವಿಷತಿಂದ ಸಂಗತಿ ನಿದಾನ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾಲರಾದ ಪಿಡುಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸೋಮಲ ವಿಷ ತಿಂದಿದ್ದರೆ ಆಗ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹಡಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ವಿಷಬಾಧೆಯಾದಾಗ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಯಂ

ಕರ ಉರಿ ಇರುವಂತೆ ಕಾಲರಾದಲ್ಲಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ರಕ್ತ ಮಲಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ವಿಷಬಾಧೆಯನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವಃ— ಈ ರೋಗ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆಂಬಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಹೋದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಆದರಂತೆ ಕೂಡಲೇ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಚಾರವಾಗಿ ರೋಗಿ ಬದುಕಿದ ಅನುಭವವೂ ಇದೆ. ಸಾಧ್ಯ ಅಸಾಧ್ಯತ್ವಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ.

(೧) **ಕಾಲಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿಃ**— ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕ ಮೇಲೆ ಬೇಗ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಸುರುವಾಗುವದೋ ಆ ರೋಗವು ಅಷ್ಟೇ ಭಯಂಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೂರು ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಸುರುವಾದರೆ ಸಾಯುವದು ಖಂಡಿತ. ಮೂರು ದಿನಗಳಮೇಲೆ ಸುರುವಾದರೆ ಬದುಕಬಹುದು.

(೨) **ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ವಿಕಾರಗಳುಃ**— ಅಂದರೆ ಅಪಚನ, ಪಾಂಡು, ಹೃದಯ ವಿಕೃತಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳು ಮೊದಲೇ ಇದ್ದುದಾದರೆ ರೋಗ ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಸ್ವ.

(೩) **ಹೊತ್ತಿಗೇ ತಕ್ಕ ಉಪಚಾರವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿಯೂ** ರೋಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷಣಗಳ ತೀವ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿ ಮದುವಿನ ವಿಕಾರ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ತೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

(ಅ) **ಪ್ರತಿಬಂಧಕಃ**— ಇದರ ಪಿಡುಗು ಬಲು ಬೇಗ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ ಯಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಗನೇ ಕೈಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಿಡುಗಿನ ಅನುಮಾನ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತು ಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇಕು.

(೧) ಕುದಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಕುಡಿಯ ಬೇಕು. ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯ ನೀರು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೆಂದೇ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜಾರ್ಯರು ತಾಮ್ರವನ್ನು ಪವಿತ್ರವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(೨) ಆಗಲೇ ಮಾಡಿದ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಉಣ್ಣಬೇಕು. ಅಗ್ನಿ ಸಂಸ್ಕಾರವಾದ ಬಿಸಿಯಾಗಿರುವ ಯಾವದೇ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ.

(೩) ಪೇರಲ, ಬಾಳಿ, ಮಾವು, ಮುಂತಾದ ಹಂಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನ ಕೂಡದು. ಹಸಿಹಾಲನ್ನೂ ಕುಡಿಯಬಾರದು.

(೪) ಪೇಟಿಯಿಂದ ತಂದ ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆದು ಬೇಯಿಸಿ ತಿನ್ನಬೇಕು. ಸವತೀಕಾಯಿ, ಪಚ್ಚಡಿಗಳನ್ನು ತಿಂಡದ್ದರಿಂದ ಕಾಲರಾ ಬಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಮಾರ್ಕೆಟಿನಲ್ಲಿ ಬೈಲಿಗಿಟ್ಟು ಮಾರುವ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು.

(೫) ಮನೆ ಜಳಜಳವಾಗಿರಬೇಕು. ನೋಣಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಉಪಾಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎರಡುತುತ್ತು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಯೇ ಉಂಡು ಆಜೀರ್ಣವಾಗದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(೬) ಎಂಟಿಕಾಲೆರಾವ್ಹೆಕ್ಸಿನ್‌ದ ಮದ್ದು ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದೊಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವೀ ಉಪಾಯ. ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಒಂದು ಸಿ. ಸಿ. ಸಣ್ಣವರಿಗೆ ಅರ್ಧ ಸಿ. ಸಿ. ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೋಗ ಹಬ್ಬುವದಿಲ್ಲ. ಭೀಮಸೇನೀ (ದೇಶೀ) ಕಪ್ಪುರ ೨ ಗುಂಜಿಯಂತೆ ದಿನಾಲೂ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ರೋಗವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಇದು ಉತ್ತಮ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲರಾದ ಪಿಡುಗು ಇದ್ದಾಗ ತೀವ್ರವಿರೇಚನ ಅಥವಾ ಜಂತಿನ ಪುಡಿ ತಕ್ಕೊಳಕೂಡದು.

ರೋಗಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆ:— ಇದು ಒಳ್ಳೇ ಮಹತ್ವದ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಠಿಣವಾದ ಕೆಲಸ. ಗಳಿಗೆ ಗಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಾಗುವ ವಾಂತಿಭೇದಿಗಳಿಂದ ಬಹಳೇ ಅಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಿದೆ. ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೊಲಸು ತೆಗೆದು ನಿರ್ಜಂತುಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ರೋಗಿಗೆ ವರಟೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಾ ಅಣೇಕಲ್ಲಿನಂತಾಗುವದರಿಂದ ಒಂದೇಸವನೆ ಆರಿಸಿಯಿಂದ ಮೈ ಕಾಸ

ಬೇಕು. ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಮೈ ಕಾಸುವದರಿಂದ ರೋಗಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.

(ಆ) ಪ್ರತೀಕಾರಾತ್ಮಕ:- ವಿಸೂಚಿಕಾ-ಕಾಲರಾ ಬೇನೆ ಬಹಳೇ ಭಯಂಕರವಾದುದೇನೋ ಹೌದು. ಆದರೂ ಬೇನೆ ಬಂದೊಡನೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಯಶ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸನ್ ೧೯೪೨-೪೩ ಮತ್ತು ೫೦ನೇ ಇಸ್ವಿಗಳ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರೂ ಭಾರೀ ಪಿಡುಗಿನಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ರೋಗಿಗಳ ಮೇಲೆ ಯಶಸ್ವೀ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಅನೇಕರು ಬದುಕಿಕೊಂಡದ್ದು ಲೇಖಕನ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ. ಆಯುರ್ವೇದಿಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಈ ಬೇನೆಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವಿ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅನೇಕ ಚಿಕಿತ್ಸಕರು ಕೈಬಿಟ್ಟ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಖ್ಯರು ಗುಣಹೊಂದಿದರು. ನಿರಾಶರಾದ ಮನೆಯವರು, ರೋಗಿ ಹೆಣದಂತಾಗಿದ್ದಾನೆ, ನಾಡಿಗಳ ಬಡಿತ ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ, ಮೈತಂಣಿಗೆ ಆಣೇಕಲ್ಲು, ಮಿಸುಕುವದೂ ಇಲ್ಲ, ಎಚ್ಚರಿಲ್ಲದಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ತೀರಿತು. ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದೇ. ಮತ್ತು ವಿಜಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸುವದೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಂಥ ದಾರುಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಧೈರ್ಯತಂದು ಕೊಂಡು ನಿರಾಶರಾಗದೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.

ವಿಶೇಷ ಸೂಚನೆ:- ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಪಾಂಡು ಅಥವಾ ಹೃದಯ ರೋಗವಿದ್ದವರಿಗೆ ಕಾಲರಾ ಬಲು ತ್ರಾಸದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿಗಳಾದ ಆಯುರ್ವೇದಿಕ ಚಿಕಿತ್ಸಕರು ಚುಚ್ಚುಮದ್ದುಗಳು ವಿಶೇಷ ಕೆಲಸ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಉದಾ:- ಹೃದಯ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ 'ಕೋರ್ಮಾಮಿನ್'ದಂಥ ಹೃದಯೋತ್ತೇಜಕ ಅಥವಾ ಪಾಂಡು ರೋಗದಲ್ಲಿ 'ಹಿಮೋಸಾಯಿಟೋಸಿರಂ'ದಂಥ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದುಗಳನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಇಂಜಕ್ಷನ್ಗಳಿಂದ ರೋಗಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡುಬರುವದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ ಆಯುರ್ವೇದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ರೋಗಿ ಪೂರಾ ಗುಣಹೊಂದಲು ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಔಷಧಿಗಳು:— (೧) ಚಕ್ರಾಣಿ ಬೇರನ್ನು ನಿಂಬೇ ಹೆಣೆನ ರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು ೨ ಮಾಸಿಯಂತೆ ೪ ಸಲ ಕೊಡಬಹುದು. ಅರಂಭಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇದರ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

(೨) ಬೀಜಸಹಿತ ಯಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಬೂದಿ ೧ ಮಾಸಿ+ಲಿಂಬೇ ಹಣ್ಣಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ೧ ಮಾಸಿ. ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ಗುಳಂಬ ೨ ತೊಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅರ್ಧ ತಾಸಿಗೊಮ್ಮೆಯಂತೆ ತುಸುತುಸು ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ವಾಂತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಇದೊಳ್ಳೇ ಉಪಯೋಗವಿರುತ್ತದೆ.

(೩) ಹುಣಸೀಹಣ್ಣಿನ ರಾಡಿ ೬ ಟೆಂಸು + ಕೇರ ಎಣ್ಣೆ ೬ ಹನಿ ಹಾಕಿ ತಾಸಿಗೊಮ್ಮೆ ಅರ್ಧ ಟೆಂಸಿನಂತೆ ಕೊಡಬೇಕು.

(೪) ಹುಣಸೀ ಹುಳಿರಾಡಿ ೧೦ ತೊಲಿ, ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿ ಅರ್ಧ ತೊಲಿ, ಇಂಗು ೪ ಗುಂಜಿ + ಕೇರಿನ ಎಣ್ಣೆ ೬ ಹನಿ. ಒಂದೊಂದು ತಾಸಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ತೊಲಿಯಂತೆ ಕೊಡಬೇಕು,

(೫) ಅಮೃತಧಾರಾ ಒಂದರೆ ಕರ್ಪೂರ ಮೆಂಥಾಲು, ಧೈಮಾಲ್, ಸಮಭಾಗಮಿಶ್ರಣ. ಇದನ್ನು ಎರಡೆರಡು ಹನಿಗಳಂತೆ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಡಬೇಕು.

(೬) ದೇಶೀಶರೆ ೨೦ ತೊಲಿ ದೇಶೀಕಪ್ಪುರ ೧ ತೊಲಿ. ಈ ಮಿಶ್ರಣ ವನ್ನು ತಾಸಿಗೆ ೧೦ ಹನಿಗಳಂತೆ ಹಾಗೇಕುಡಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶಕ್ತಿಪಾತವಾಗುವದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

(೭) ಲಿಂಬೀರಸ ೨೦ ತೊಲಿ, ನೀರು ೮೦ ತೊಲಿ, ಸೈಂಧಲವಣ ೧೦ ತೊಲಿ, ಆರೆದ ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿ ೧೦ ತೊಲಿ, ಜಜ್ಜಿದ ವಣಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ೧೦ ತೊಲಿ, ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಚನ್ನಾಗಿ ಕುದಿಸಿ ೪೦ ತೊಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ೨ ತಾಸಿಗೆ ೧ ತೊಲಿಯಂತೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಶಕ್ತರಿಗೆ ಈ ಔಷಧಿ ಒಳ್ಳೇಉಪಕಾರಿ. ಅಪ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ನಿಗ್ರೋಜನ ಕಾಲರಾದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು

ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಯೋಗ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

(೮) ನರಟಿ ಮತ್ತು ತಂಣನ್ನು ಬೆವರಿಗೆ:—ಸಾಸಿವೆ, ಬಜಿ; ಸಮ ಭಾಗ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೋಸಿದವುಡಿಯನ್ನು ಮೈಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಕಾಸಬೇಕು.

(೯) ಮೂತ್ರಕಟ್ಟಿದ ಕೈ:—ಮೂತ್ರಲಹೂಗಳ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಆ ಕಷಾಯದ ಮುರಗೇಕಾವನ್ನು ಹೊಕ್ಕುಳ ಮತ್ತು ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಕೊಡ ಬೇಕು.

(೧೦) ತಂಣನ್ನು ಬೆವರು ಮತ್ತು ಗ್ಲಾನಿ:—ಸಾಸಿವೆ, ಸುಂಟಿಗಳ ಪುಡಿ ಕಾಕುಳ್ಳಬೂದಿ ಕೂಡಿಸಿ ಮೈಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಕಾಸಬೇಕು.

(೧೧) ಬಿಕ್ಕು:—ಸುವರ್ಣಮಾಕ್ಷಿಕ ಮತ್ತು ಕಪರ್ದಿಕ ಭಸ್ಮ ಗಳನ್ನು ಲಿಂಬಿರಸದಲ್ಲಿ.

(೧೨) ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿ ಮತ್ತು ಮೂತ್ರಾಘಾತ:—ಭತ್ತರಳಿನ ನೀರು, ಬಾರ್ಲಿ ನೀರುಗಳಲ್ಲದೆ ಎಳಗಾಯಿ ನೀರಂತೂ ಅಮೃತವೇ ಸರಿ. ಮೇಲಿನಂತೆ ಕಾಲರಾಕ್ಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬಹುದಾದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸರಳವಾದ ದ್ವಾದಶ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಇದಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಲಗೊಂಡ ಬೇನೆ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಬಂದೇತೀರಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗದು. ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬ ರೋಗಿಯಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ ರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾದ ಔಷಧಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪಯೋಗ ಬಿದ್ದೀತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿ, ದೋಷದೂಷ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಕಾರದ ಸೀಮೆ, ಗಳನ್ನು ಮನದಂದು ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಬದಲಾದಂತೆ ತಾಸು ತಾಸಿಗೂ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ವೈದ್ಯರ ಕೌಶಲ್ಯದ ಒರಿ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ವೈದ್ಯ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಿರ ಬೇಕು. ಈ ನಿರ್ದಯ ಬೇನೆ ರೋಗಿಯನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಾಡಿ ಪ್ರಾಣತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶುಕ್ರಾಂತ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಓಜಸ್ಸು

ಮತ್ತು ಜೀವನಕಲೆಗಳು ಸಂಪುಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಮೆಟ್ಟಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ರೋಗಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತೆ.

ಪ್ರಥಮಾವಸ್ಥೆ:— ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ೧ ಸಿ. ಸಿ. ಮಾಂಸ ಖಂಡದಲ್ಲಿ. ನಾತ ಮತ್ತು ನಾತಕಫಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕೃತಿಯವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಒಳ್ಳೆ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿತ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯವರಿಗೆ ಕಪ್ಪುರದ ಮದ್ದು ಚುಚ್ಚಬೇಕು. ಕಫವಿದ್ದವರಿಗೆ ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಬೇಕು.

ಹೊಟ್ಟೆಗೆ:—ರಸೋನವಟಿ ಎರಡೆರಡು ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಲಿಂಬೀ ರಸದಲ್ಲಿ. ಇದನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಲ್ಲಿ (ಒಳಗೆ ಜಂತುಗಳಿದ್ದರೆ) ಸಂಜೀವನಿ ಮತ್ತು ರಸೋನವಟಿ ಅದಲು ಬದಲಾಗಿ ಲಿಂಬೀ ರಸದಲ್ಲಿ.

ಹೆಚ್ಚು ಭೇದಿ ಮತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆ ಮುರಿತಕ್ಕೆ:—ಶಂಖವಟಿ ಅಥವಾ ಶಂಖೋದರ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಜಿ ಲಿಂಬೀ ರಸದಲ್ಲಿ.

ನಾಂತಿ:—ಸುವರ್ಣಮಾರ್ಕಿಕ ೨ ಗುಂಜಿ. ಶಂಖಭಸ್ಮ ೧ ಗುಂಜಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಾಕದಲ್ಲಿ.

ಅಧ್ಮಾನ-ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ:—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಗಳ ಭಸ್ಮ ೪ ಗುಂಜಿ. ಹಸಿ ಸುಂಟೀ ರಸ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ರೇಶಿಮೆ ಸುಟ್ಟ ಬೂದಿ ಲಿಂಬೀ ಸಿಪ್ಪೆಯ ಬೂದಿಗಳನ್ನು ಲಿಂಬೀ ರಸದಲ್ಲಿ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿಯೆ ನರಟಿ:— ಸುವರ್ಣಸೂತ ಶೇಖರ ೪ ಗುಂಜಿ. ಹಸಿ ಸುಂಟೀ ರಸ ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ.

ದ್ವಿತೀಯಾವಸ್ಥೆ:—ಒಂಟಿ ಮತ್ತು ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಾ ತಂಪಾದ ಬೆವರು— ಸುವರ್ಣಸೂತ ಶೇಖರ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಜಿಯಂತೆ ಹಸಿ ಸುಂಟೀ ರಸ

ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಾಮ್ರ ಭಸ್ಮ ೨ ಗುಂಜಿ ತುಲಸೀ ರಸ ಮತ್ತು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

ಬಿಕ್ಕು:—ಹಿಪ್ಪಲೀ ಭಸ್ಮ ೨ ಗುಂಜಿ ಸುವರ್ಣ ಮಾಕ್ಷಿಕ ೧ ಗುಂಜಿ + ಸಮೀರಪನ್ನ ಗ ಗಿ ಗುಂಜಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

ಸರ್ವಾಂಗ ದಾಹ ಮತ್ತು ತೃಷ್ಣಾ ಬಾಯಾರಿಕೆ:— ಸುವರ್ಣ ಮಾಕ್ಷಿಕ ೧ ಗುಂಜಿ. ಸಮೀರಪನ್ನ ಗ ಗಿ ಗುಂಜಿ ಎಳೆಗಾಯಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ.

ಮೂತ್ರ ಕಟ್ಟಿದರೆ:— ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾ ೪ ಗುಂಜಿ + ಉನ್ನಾಳೀ ಔಷಧ ೪ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ಎಳೆ ಟಿಂಗಿನಕಾಯಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ.

ಮಬ್ಬು, ನಾಡಿಗಳ ಸ್ತೇಣತೆ, ಗುಂಗು:— ಚಂದ್ರಕಲಾ ೪ ಗುಂಜಿ ಉನ್ನಾಳೀ ಔಷಧ ೪ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ತುಳಸೀ ರಸ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ ಬಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ:— ಶಂಖಭಸ್ಮ + ಯಾಲಕ್ಕೀ ಭಸ್ಮ ಅಥವಾ ಹಿಪ್ಪಲೀ ಮತ್ತು ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಭಸ್ಮ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

ಮೂತ್ರಾಘಾತ—ಉಚ್ಚಿ ಕಟ್ಟೋಣ:— ಉನ್ನಾಳೀ ಔಷಧ ೪ ಗುಂಜಿ + ಸೂರ್ಯಕ್ಷಾರ ೪ ಗುಂಜಿ ವಂಶಲೋಚನ—ಬಿದಿರು ಸುಂಣ ೪ ಗುಂಜಿ. ೪ ಸಲ, ಎಳೆಗಾಯಿ ನೀರಲ್ಲಿ.

ಹೃದಯ ಸ್ತೇಣತೆ ಮತ್ತು ನಾಡಿನಿಂತಿದ್ದರೆ:— (೧) ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಲಾಸ ಗುಟೆ ೧ ಗುಂಜಿ ತುಳಸೀ ರಸ ಮತ್ತು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. (೨) ತಪ್ತ ಸುವರ್ಣ ಜಲಪಾನ (೩) ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಸಿವೆ: ಅರೆದು ಲೇಪಿಸಬೇಕು. (೪) ಸಾಸಿವೆ, ಸುಂಟಿ, ಬಜೀ ಪುಡಿಗಳನ್ನು: ಕುಳ್ಳುಬೂದಿ ಗೂಡಿಸಿ ಮೈಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು.

ಹೃದಯ ನಿಂತುಬಿಡುವ ಲಕ್ಷಣವಿದ್ದಾಗ:— (೧) ಅರ್ಜುನ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ೧ ಸಿ. ಸಿ (೨) ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ ೧ ಟೆಂಸ ಅಷ್ಟೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿ + ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸ ಗುಟೆ ೧ ಗುಂಜಿ ಒಂದೊಂದು ಚಮಚೇದಂತೆ ಐದು ನಿಮಿ

ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹಾಕಬೇಕು. (೩) ಎಳೆ ಟಿಂಗಿನಕಾಯಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಕಾದ ಬಂಗಾರ ಚಲ್ಲಿ ಆ ನೀರು ಕುಡಿಸಬೇಕು.

ತೃತೀಯಾವಸ್ಥಾ:— ರಸೋನವಟಿ ೨ ಗುಂಜಿ + ಸುವರ್ಣ ಸೂತ ಶೇಖರ ೨ ಗುಂಜಿ + ಕಾಡಿಗ್ಗರಿಗಿನ ರಸ ೧ ಚಮುಚಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ೧ ಚಮುಚಿ (೨) ಪ್ರವಾಳ ೪ ಗುಂಜಿ + ಸುವರ್ಣಮಾಕ್ಷಿಕ ೧ ಗುಂಜಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ೨ ಚಮುಚಿ ಮತ್ತು ನೀರು ೧ ಔಸು ಅಥವಾ ನೀರಲ್ಲಿ ಗ್ಲುಕೋಜ ಹಾಕಿಯೂ ಕೊಡಬಹುದು. (೩) ಅಶಕ್ತಿ:— ಸುವರ್ಣಮಾಲಿನೀ ವಸಂತ ೧ ಗುಂಜಿ, ಬೆಂಠೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೀ ಪುಡಿಯಲ್ಲಿ (೪) ಪಾಂಡುರೋಗವಿದ್ದ ರೆ:— ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಿನಿ ೧ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೨ ಗುಂಜಿ + ಮಂಡೂರ ೪ ಗುಂಜಿ ಲೋಹಾಸವದಲ್ಲಿ. (೫) ಸ್ನಾಯುಗಳ ಅಶಕ್ತಿ:— (ಅ) ಚೈವನಸ್ರಾಶ (ಆ) ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ವಾಕ (೬) ಹೃದಯದ ಅಶಕ್ತತೆ:— ಶತಾವರೀ ಕಲ್ಪ, ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ, ಮೃಗಶೃಂಗ ಮುಂತಾದವು.

ಆಫ್ರಿಲೋಪಥಿ:— ರೋಗ ಆರಂಭವಾದೊಡನೆ ಕ್ಯಾಂಫರ್ ಇನ್ ಆಯಿಲ್ ಆರ್ ಈಥರ್ ಅಥವಾ ಮಸ್ಕ ಇನ್ ಆಯಿಲ್ ಅಥವಾ ಈಥರ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಕೊಡಬೇಕು.

ವರಟೆ:— ಆಫ್ರಿಲೋಪಿನ್ ಸಲ್ಫ ೧ ಸಿ. ಸಿ. ಮಾಂಸ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ.

ಪಾಂಡುತ್ವ:— ಲಿವ್ವರ್ ಎಕ್ಸ್ಟ್ರಾಕ್ಟ್, ದೌರ್ಬಲ್ಯ:— ಸಲಾಯಿನ್ ಇಂಜಕ್ಷನ್. ಇದರಮೇಲೆ ಆಫ್ರಿಲೋಪಥಿಯ ಭರವಸೆ ಬಹಳ. ಆದರೆ ಈ ದ್ರವದ ಕಸುವು ರಕ್ತದಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ರೋಗಿ ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಮೇಲೆ ಕೂಡಲೇ ರೋಗಿಯ ಶಕ್ತಿ ಪಾತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೃದಯವಿಕಾರ:— ಕೋರ್ಪ್ಯಾಮಿನ್ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಡಿಯಾರ್ಯಾಲ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಚನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕ್:— ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಲು ಉಪಯೋಗ. ಕಾ. ಫಾ. ನೆ. ಫಾ. ಇವು ಮುಖ್ಯ ಔಷಧಿಗಳು. ಒಂದರನಂತರ ಮತ್ತೊಂದರಂತೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ಪಠ್ಯಾಪಠ್ಯ:— ರೋಗಿಯನ್ನು ತೆಳ್ಳಗಿನ ಆಹಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಇಡಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭತ್ತರಳಿನ ಗಂಜಿ, ಬಾರ್ಲಿ-ನೀರುಗಳನ್ನೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಮೂತ್ರ ಕಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಎಳೆ-ನೀರಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಇಡಬೇಕು. ರೋಗ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಹುರಿದ ಆರ್ದ್ರ ಗಂಜಿ ತೆಳ್ಳನ್ನು ಅರ್ದ್ರ ಅಂಬಲಿ ಮೆತ್ತನ್ನು ಅನ್ನ ಮಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು.

IMPORTANT CASES

(೧) ಕುಮಾರ ಪವಾರ. ವಯಸ್ಸು ೨ ವರ್ಷ. ಡಾಕ್ಟರರಲ್ಲಿ ಇನಾಕ್ಲೇ ಶನ್ನಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸೆಂದು ಚುಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಆತನಿಗೆ ಕಾಲರಾ ಬಂತು. ವಾಂತಿ ಭೇದಿಗಳಾದೊಡನೆ ಕಣ್ಣು ಬೆಳ್ಳಗೆಮಾಡಿ ಗೋಣು ಚಲ್ಲಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅರ್ಧ ತಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಾಡೀ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ವಾಂತಿ ಭೇದಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಲಾಗಿ ಗುಣಹೊಂದಿ ಇದ್ದಾನೆ.

(೨) ಶ್ರೀ. ವಿಷ್ಣು ಪಂತ ಜಾಬರ, ವಯಸ್ಸು ೨೫. ಇವರು ತಮ್ಮ ಜೊತೆ ಗಾರನಿಗೆ ಮಂಣು ಕೊಟ್ಟು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಮಗೇ ವಾಂತಿ ಭೇದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆದರೂ ತಮಗೆ ಕಾಲರಾ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಪ್ಪು ಹಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಇವರನ್ನು ಕಾಣಬಂದ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲರಾ ಬಂತು. ಇವರನ್ನು ಕಾಸಲು ಕುಳಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಸುರುವಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಆ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ೪ ಜನರಿಗೂ ಪಿಡುಗು ಬಂತು. ಕೂಡಲೇ ಉಪಚಾರ ಆರಂಭವಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಬದುಕಿ ಕೊಂಡು ಭಾರೀ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರು.

(೩) ಶ್ರೀ ಅಜ್ಞಾತ. ದೇಶಭಕ್ತ. ವಾರಂಟೆ ಇದ್ದ ಕಾರಣ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು. ಚಲೇಜಾವ ಚಳವಳಿಗೆ ಅಂಜಿ ಬೇರೆ ಡಾಕ್ಟರರಾರೂ ಬರಲೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ರೋಗಿ ಗುಣ ಹೊಂದಿದರು.

(೪) ಸೌ. ಯಲ್ಲಾಬಾಯಿ ಈಕೆ ಬಡವೆ ಆಯುರ್ವೇದಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಯಿತು. ಈಕೆಯ ತಂಗಿ ಸಿರಿವಂತಳು ಡಾಕ್ಟರರಿಂದ ಸಲಾಯಿನ್

ಇಂಜಕ್ಸ್‌ನ್ ಮೊದಲಾದ ಆತ್ಯಾಧುನಿಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಾಗಿಯೂ ಕೈಬಿಟ್ಟಳು. ಅಕ್ಕ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.

(೬) ಸೌ. ಅತ್ಯಾಚಾರಿಯಿ c/o ಏಕಬೋಟಿ. ಇವರಿಗೆ ಕಾಲರಾ ಬಂದು ಕೊನೆಯ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಾಡಿಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಉಸಿರು ಸೂತ್ರ ಆಡುತ್ತಿತ್ತು. ಯೋಗ್ಯ ಉಪಚಾರದಿಂದ ೨|| ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಕಲೆ ಬಂದು ೮ ನೇ ದಿನ ೨ ಮೈಲು ಓಡಾಡಹತ್ತಿದರು.

(೭) ಸೌ. ಹೊಸೂರ. ಅಗ್ಗವೆಂದು ಮಾರಿಗೆ ಜಂತಿನಪುಡೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಕಾಲರಾ ಬಂತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜಂತಿನ ಉಪದ್ರವ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಭೇದಿ ನಿಂತು ಬರೀ ವಾಂತಿಯಾಗಹತ್ತಿ ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬಿತು. ನಾಡಿ ಸ್ತೇಣವಾದವು. ಎನಿಮಾ ಕೊಟ್ಟನಂತರ ಜಂತುಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಆಮೇಲೆ ಕಾಲರಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ೩ ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಆರೋಗ್ಯ ಉಂಟಾಯಿತು.

(೮) ಶ್ರೀ. ಸಖಾರಾಮ ಪಂತರು:-ವಯ ೨೫. ಬಂಧು ಡಾಕ್ಟರರು. ಅದರೂ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿಯ ವಿಶ್ವಾಸವ ಮೂಲಕ ಆಯುರ್ವೇದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಪೂರಾ ಗುಣಹೊಂದಿದರು.

ವಿಶೇಷ ಸೂಚನೆ:- ಅತೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡು ಆ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಔಷಧಿಕೊಡುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಸೋಮಾರಿತನ ಮಾಡಬಾರದು. ರೋಗಿ ಬಹಳ ಗಾಬರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಕೊಡುವದು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ರೋಗಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಆಸ್ತರೆಲ್ಲಾ ಕುಳಿತು ಆಳೋಣ ಕರೆಯೋಣಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ ರಂಜಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೊನೆಯ ಉಸಿರಿರುವ ಪರ್ಯಂತ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಶಸ್ಸು ಲಭಿಸುವದು ಖಂಡಿತ.

ಧನುರ್ವಾತ

Tetanus ಟೆಟ್ಯಾನಸ್

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:—ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೈ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಮಣಿಯು ತ್ತದೆ. ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕವಾದುದಲ್ಲ. ‘ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್ ಟೆಟ್ಯಾನಸ್’ ಎಂಬ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಒಳ್ಳೇ ಎಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಅನ್ನ ನೀರು ಇಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಬದುಕಬಲ್ಲವು. ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶ, ಶುದ್ಧ ಹವೆ ಮಾತ್ರ ಇವಕ್ಕೆ ವೈರಿಯಾಗಿವೆ. ಕುದುರೆಯ ಲದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಲದ್ದಿ ಒಣಗಿದೊಡನೆ ದೂಳಿಯ ಜೊತೆಗೆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಳವಾದ ಗಾಯದಲ್ಲಿ ಇವು ಹೊಕ್ಕರೆ ಮಾತ್ರ ರೋಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಶುಕ್ಕು ಹಿಡಿದ ಮೊಕೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನಡೋಣ, ಚೂರಿಯ ಇರಿತ, ಮೋಟಾರಿನಂಥ ವಾಹನಗಳಿಂದಾಗುವ ಅಸಘಾತ ಮತ್ತು ಹೆರೆಯು ವಾಗ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರು ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಗರ್ಭಾಶಯದಲ್ಲಿ ತೊಳೆಕೊಳ್ಳದ ಹೊಲಸು ಕೈ ಹಾಕುವದರಿಂದ ಆ ಕೈಗಳೊಳೆಯೊಡನೆ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಗಾಯದಗುಂಟೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಬೇನೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಿವೆ. ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಆದ ತುಸು ತೆರೆತದಂಥ ಗಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಬೇಳೆ ಬೇಯುವದಿಲ್ಲ. ಶುದ್ಧ ಹವೆ, ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಆಟ ನಡೆಯದಿದ್ದರೂ ಇವು ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ಮೈಸುತ್ತ ಆವರಣವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನುಕೂಲ, ಕಾಲಪ್ರತೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಕಾಲ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:—೫ ರಿಂದ ೨೦ ದಿನಗಳಪರ್ಯಂತ.

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:—ಗಾಯದ ಆಳವಾದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇವು ವಸ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವು. ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ವಿಷ (ಟಾಂಗ್‌ವಿನ್) ಮೈತುಂಬ ಹಬ್ಬಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನಾ:—(೧) ಧನುರಾಯಾಮ=ಬಿಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ ಮೈ ಮಣಿಯುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಧನುರಾಯಾಮ ಅಥವಾ ಧನುರ್ವಾತ

ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬೆನ್ನಿನ ಸ್ನಾಯುಗಳು ಸೆಟೆಯುವದರಿಂದ ಬೆನ್ನು ಧನುಸ್ಸಿನಂತೆ ಬಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ತಲಿ, ಟೊಂಕಗಳು ಮಾತ್ರ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಬಹಳೇ ನೋವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಬಹಿರಾಯನವರು ವೆನ್ನುವರು. ಅಂತರಾಯನವನೆಂಬವರು ಎರಡನೇ ಪ್ರಕಾರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯ ಸ್ನಾಯುಗಳು ಅಕುಂಚನವಾಗುತ್ತವೆ. ದೇಹ ಮುಂಬದಿಗೆ ಬಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗಲಿನ ಸ್ನಾಯುಗಳು ಸಂಕುಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಶರೀರವು ಎಡ ಅಥವಾ ಬಲಕ್ಕೆ ಒಲಿಯುತ್ತದೆ. ರೋಗ ಬಲಿತಾಗ ಬೆಳಕು, ಧ್ವನಿ, ಸ್ಪರ್ಶ ಅಥವಾ ವಾಸನೆ ಮುಂತಾದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರೋಗ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಸೆಟಿತಗಳು ಬರಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಎಂತೇ ಇಂಥ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಾಂತ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಡುವ ಸೂಕ್ತ ಉಂಟು. ಸೆಟಿತಗಳಿಗೆ ಅಂಜಿ ರೋಗಿಯು ಅನ್ನ ನೀರು ಬಿಡುವದಲ್ಲದೆ ಮಲಮೂತ್ರಕ್ಕೂ ಹೋಗುವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ.

(೩) ಹನುಸ್ತಂಭಃ—ಇದು (ಹಲ್ಲುಗಟಗರಿಯೋಣ) ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಬಾಯಿ ಕಳಚುವದಿಲ್ಲ. ಏನೂ ತಿನ್ನಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿ ಸ್ನಾಯುಗಳು ನೋಯುತ್ತವೆ. ಮೋರೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ರೂಪವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

(೩) ಜ್ವರಃ—ಇದರಲ್ಲಿ ಜ್ವರ ಏರುತ್ತೀರುತ್ತ ಸ್ನಾಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ೧೦೮° ರಿಂದ ೧೧೦° ರ ವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮರಣಾನಂತರವೂ ಬಹಳೇ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಹೆಣ ಬಿಸಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭೇದಕ ನಿಧಾನಃ—(೧) ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ರೋಗಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿರೋಣ, ಹಲ್ಲು ಗಟಗರಿಯೋಣ, ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ವೈಮನಿಯೋಣ ಮತ್ತು ಬೇನೆ ಬರುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಿಗೆ ಗಾಯವಾದ ಇತಿಹಾಸಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಹಾಗೂ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ವಿಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಈ ರೋಗದ ವೈಶ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವಃ— ಇದೊಂದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ರೋಗವಾಗಿದೆ. ವಾತ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕುಸಿತವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ರೋಗಿ ಕೈಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ವಾತಪ್ರಕೋಪ ತಕ್ಕಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೆ ಅಂದರೆ ಸೆಟಿತಗಳು ಕಮ್ಮಿ, ಜ್ವರ ಸ್ವಲ್ಪ, ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ರೋಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—(೧) ಮಹಾವಾತ ವಿಧ್ವಂಸ ಅರ್ಧ ಗುಂಜಿ + ಸುವರ್ಣ ಸೂತಶೇಖರ ೨ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ೪ ಸಲ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕಾಡಿಗ್ಗರಗಿನ ರಸದ ಅನುಪಾನ.

(೨) ತಾಪ್ಯಾದಿಲೋಹ ೪ ಗುಂಜಿ + ಸ್ಮೃತಿಸಾಗರ ೧ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ೪ ಸಲ. ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿ.

(೩) ಕಾಲಕೂಟ ರಸ ೨ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ಪಂಚಾಮೃತ ೨ ಗುಂಜಿ + ಸುವರ್ಣ ಮಾಕ್ಷಿಕ ೪ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ೪ ಸಲ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೪) ಪುನರ್ನವಾ + ಸಾರಿವಾ + ಮಂಜಿಷ್ಠಾಗಳ ಟ್ಲಿ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು,

(೫) ಗಾಯವನ್ನು ಶೋಧನ ತೈಲದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛ ತೊಳೆದು ಹಳೇ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಪಟ್ಟೀ ಇಡಬೇಕು.

ರೋಗಿಯ ಶುಶ್ರೂಷಾ:—(ವಾತಾತಪಿಕಾ) ರೋಗಿಯನ್ನು ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಬೆಳಕು ಕಾಣಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಗಿನ್ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ, ಮಲಗಿಸಬಾರದು, ವಾತ ನಾಶಕ ತೈಲದ ಬಸ್ತಿ (ಎನಿಮಾ) ಕೊಡಬೇಕು. ಕುಡಿಯಲು ಬಿಸಿ ನೀರು. ಇದು ವಾತ ವಿಕಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟೂ ಉಷ್ಣ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ರೋಗಿಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸಬಾರದು. ತಿಳುವಾದ ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ಉಚ್ಚ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಮೂತ್ರಶಲಾಕಾದಿಂದ ತೆಗೆಯಬೇಕು.

ಆಯುರ್ವೇದ:—ಇದಕ್ಕೆ ಆಯುರ್ವೇದಿಯ ಔಷಧಿಗಳು ಒಳ್ಳೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಗಳಾಗಿವೆ. ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಯಾವದೇ ತರಹದ ಗಾಯವಾದೊಡನೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೆಂದು ಎಂಟಿ ಟೆಟ್ರಾಸೈಕ್ಲಿನ್ ಪ್ರೊಫಿ

ಲ್ಯಾಕಾಟಿಕ್ (೧೦ ೦೦೦ ಯುನಿಟ್) ಇಂಜಕ್ಶನ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಧನುರ್ವಾತದ ಸಂಭವವೇ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತೀಕಾರಾತ್ಮಕ:— ಗಾಯವಾದ ಭಾಗ, ಧಡದಿಂದ ದೂರದ್ದಾಗಿ ದಲ್ಲಿ (ಸೈಕಾಲುಗಳದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ) ಅಷ್ಟು ಭಾಗ ಕೊಯ್ದು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ರೋಗ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೆನಿಸಿಲಿನ್ ಕೊಟ್ಟು ಗಾಯವನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಲಂಬರ ಸಂಕ್ಷರಮಾಡಿ ಸೆರಬ್ರೋ ಸ್ಪಾಯಿನಲ್ ಫ್ಲೂಯಿಡ್ ತೆಗೆದು ಆಂಟಿಟೆಟಾನಿಕ್ ಸೀರಂ ಇಂಜಕ್ಶನ್ ಕೊಡುವರು. ಇದನ್ನು ಜಾಣರಾದ ಸರ್ಜನ್‌ರಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದೇ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದನ್ನು ಮಾಂಸ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಂತಃಸ್ವಚ್ಛದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಪ್ರಮಾಣ:- ಒಂದು ಸಾವಿರದಿಂದ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯುನಿಟ್ಟುಗಳ ಪರ್ಯಂತರ ಕೊಡಬಹುದು.

ಔಷಧಿ:— (೧) ಅಪುಯುಕ್ತ ಕಲ್ಪ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ಫಿಯಾ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಬ್ರೂಮಾಯಿಡ್‌ದ ಕಲ್ಪ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದಾದಲ್ಲಿ ಸೆಟಿತಗಳು ಬರಬಾರದೆಂದು ಕ್ಲೋರೋಫಾರಂ ಕೊಟ್ಟು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜಲಸಂತ್ರಾಸ.

Hydrophobia ಹೈಡ್ರೋಫೋಬಿಯಾ.

ಸಾಮಾನ್ಯವರ್ಣನೆ:— ಈ ರೋಗದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಥವಾ ನೆನೆದು ಕೂಡ ರೋಗಿ ಭಯಭೀತನಾಗುವದರಿಂದ ಈ ಬೇನೆಗೆ ಜಲಸಂತ್ರಾಸವೆಂದು ಹೆಸರು. ಧನುರ್ವಾತದಲ್ಲಿಯೆ ಕೆಲ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಬೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ತನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಜಲಸಂತ್ರಾಸ ಲಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಾರಣ ಮೀನಾಂಸೆ:— ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುವದರಿಂದ ಈ ಬೇನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿಯ ಜೊಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಕುನ್ನಿ ಕಡಿದಮೇಲೆ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಸೇರಿದ ನಂತರ ರೋಗಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ರೋಗದ ಉತ್ಪತ್ತಿ:— ಈ ಬೇನೆ ನಾಯಿ, ನರಿ, ತೋಳ, ಕುದುರೆ, ಕತ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಾರೀ ಅಂಟು ರೋಗ. ಈ ಬೇನೆ ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದರ ಮೂಲಕ ಇದು ಹಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂತೇ ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಒಡನೆಯೇ ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲುವದು ವಿಹಿತ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿ ಹುಚ್ಚಾದಾಗ ಕಡಿದರೆ ಈ ಬೇನೆ ಬಂದೇತೀರುತ್ತದೆ.

ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ:— ಅವಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಿಡುಕುತನವಾಡುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ನಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗಿದ್ದು ಕೂಡಲೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನ ಮೇಲೆಯೇ ತಿರುಗಿಬೀಳುತ್ತವೆ. ಗುರುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಕಡಿಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಧನಿ ಗಡುಸಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸೊಟ್ಟೆ ಮೋರೆ, ಜೋಲುಗಿವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಲ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಓಡಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಬಾಯಿಂದ ಜಿಗುಟಾದ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ನಡುಗುತ್ತ ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೋಗ ಬಂದು ೧೦ ದಿನಗಳೊಳಗೇ ಪ್ರಾಣಿ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದಲೇ ನಾಯಿಗೆ ರೋಗಬಂದಿತ್ತು ಎಂಬದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕಾಲ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ೪೨ ದಿನಸಗಳು. ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿದಮೇಲೆ ಆ ಗಾಯ ತುಂಬಿ ಬಂದರೂ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಒಳಗೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ೪೨ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ರೋಗ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಾಯಿ ಕಡಿದೊಡನೆ ಅದು

ಹುಚ್ಚೇ ಹೇಗೆಂಬದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಚ್ಚಾದದ್ದೇ ಇದ್ದರೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅಪರಿಹಾರ್ಯ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು:— (೧) ಯಾವದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ನುಂಗುವಾಗ ಶ್ವಾಸ ನಲಿಕೆ ಕಟ್ಟುವದರಿಂದ ರೋಗಿ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿ ಕಸಿವಿಸಿ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ತಿನ್ನೋಣ ನಿಲ್ಲುವದಲ್ಲದೆ ಹನಿ ನೀರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಗುವದಿಲ್ಲ. ನೀರಡಿಸಿ ಒಳಗೆಲ್ಲಾ ಒಣಗಿ ಹೋದರೂ ನೀರು ಎದುರಿಗಿದ್ದೂ ಕುಡಿಯಲು ಬರದೆ ಬಳಲಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ.

(೨) ಜ್ವರ. (೩) ಬಾಯಿಂದ ಜಿಗಟು ಜೊಲ್ಲು ಸೋರುತ್ತದೆ.

(೪) ಪ್ರಲಾಪಕ-ಬಡಬಡಿಕೆ. (೫) ತಲೆ ಕೆಟ್ಟು ಸಾವು ಬರೋಣ. ೪೨ ದಿನಗಳ ನಂತರ ೪-೫ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗೆ ಮರಣ ಬರುತ್ತದೆ.

ಭೇದಕ ನಿವಾಹ:— ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಜಲಸಂಕ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಧನುರ್ವಾತಗಳಲ್ಲಿ ನುಂಗುವ ತ್ರಾಸ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದರೂ ಧನುರ್ವಾತದ ಮಣಿತ ಇದರಲ್ಲಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— ಇದು ಬಲು ಭಯಂಕರ ರೋಗ. ಲಕ್ಷಣ ಶುರುವಾದ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಉಪಚಾರ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತೇ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕಡಿದ ಕೊಡಲೇ ಕಡಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಎಂಟರಾ ಬಿಡ್ಡಾಸಿರಂ ಇಂಜ ಕೈನ್ನುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಸರಕಾರೀ ದವಾಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಫುಕ್ಕಟಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವ ವೈವಸ್ಥೆಮಾಡಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಆಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಅಂತೂ ೧೪ ಇಂಜಕೈನ್ನುಗಳು ಆಗಲೇಬೇಕು. ಅವೂ ಕಡಿದ ೨೧ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾವರಣ ದಾಹ

Meningitis ಮೆನಿನ್ ಜಾಯ್‌ಟಿಸ್

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಜಲ ಸಂತ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾವರಣ ದಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಮಸ್ತಿಷ್ಕ ವಿಕೃತಿಸಮಾನವಾಗಿರೋಣದರಿಂದ ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾವರಣ ದಾಹದ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೆದುಳಿನ ಆವರಣಗಳು (ಮೆನಿಂಜಿಸ್) ಮತ್ತು ಪೃಷ್ಠವಂಶ ರಜ್ಜುಗಳೊಳಗೆ ವಿಕೃತಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಪಿಡುಗಿನ ರೂಪವಾಗಿ ಬರುವ ಅಂಟುರೋಗಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಅದರ ಬೇರೆ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅಂತ್ರಿಕ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ, ಸನ್ನಿಪಾತ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಉಪದ್ರವ ರೂಪವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಭಯಂಕರ ಪ್ರಾಣ ಘಾತುಕ ರೋಗ. ೨-೩ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ ಸಾವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಳುವದೂ ಉಂಟು.

ಕಾರಣ ಮೀಮಾಂಸೆ:— ಮೆನಿಂಗೋ ಕಾಕಸ್ ಎಂಬ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಇದು ಹುಟ್ಟುವದು. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹವೆಯ ಕೂಡ ಮೂಗಿನೊಳಗಿಂದ ರಸವಾಹಿನಿ (ಲಿಂಫಾಟಿಕ್ಸ್) ಗಳ ದ್ವಾರಾ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ರೋಗವನ್ನು ತರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಜ್ವರವೇ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಲ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ೧ ರಿಂದ ೫ ದಿನಗಳ ಪರ್ಯಂತರ.

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ:— ಈ ವಿಕಾರ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಗಂಟಲು ಚುಟಿಕೆ (ಟಾನ್ಸಿಲ್ಸ್) ಗಳು ಬೆಳೆದವರು ಮತ್ತು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ನೆಗಡಿ-ಕೆಮ್ಮುಗಳ ಬಾಧೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಇದು ಬರುವದು ಹೆಚ್ಚು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಈ ರೋಗವಾಗುವದುಂಟು. ಇದರ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾವರಣದಲ್ಲಿ ಉರಿ ಮತ್ತು ಬಾವುಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಪೃಷ್ಠವಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ದ್ರವ ಅಂದರೆ ಬೆನ್ನಿನ ಹುರಿಯೊಳಗಿನ ರಸ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೋಗ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು:— ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಚಳಿಯಾಗಿ ಜ್ವರ

೧೦೩-೪ ರವರಿಗೆ ತುಂಬುತ್ತವೆ. ತಲೆ ಭಾರೀ ಹೊಡೆಸಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಹುಡುಗರು ಗಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿಸಿ ಚೀರುತ್ತಾರೆ. ಬೇನೆಯ ಅಬ್ಬರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಏಳು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ವರ ಇಳಿದು ರೋಗಿ ಜೀತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ರೋಗ ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇಗನೆ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಎಚ್ಚರಿಲ್ಲದಾಗಲೂ ರೋಗಿ ಚೀರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಸೆಟಿತಗಳು ಬರುತ್ತವೆ, ಕಂಣುಗಳು ಒಂದು ಸಣ್ಣದು, ಒಂದು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತವೆ, ಕ್ವಚಿತಾಗಿ ತಿರುಸುಗಂಣೂ ಆಗುವ ದಲ್ಲದೆ ಕಂಣುಗಳು ಹೊರಗೂ ತಿರುಗುತ್ತವೆ. ಕಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಗೋಣು ಗಿಬಿಯುತ್ತದೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಶೂಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ, ಗೋಣನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ದಬ್ಬಿದರೆ ಕಾಲು ಮೇಲಕ್ಕೇಳುತ್ತವೆ, ಮೈಮೇಲೆ ಮಧುರಾ ಅಂದರೆ ಬೊಕ್ಕೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ, ನಿದ್ರೆಗೇಡು, ಬಡಬಡಿಕೆ, ಕೆಂಗಂಣು, ಗೋಣು ಹಾಕೋಣ, ಮುಖ ಕೆಂಪೇರುವದೇ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗುವವು. ನಾಡಿ ಬಹಳೇ ಅನಿಯಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನಿದಾನ:- ಅತಿಶಯ ತಲೆಶೂಲಿ, ಎಚ್ಚರಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಗೋಣು ಬಿಗಿಯೋಣಗಳಿಂದ ರೋಗ ನಿಶ್ಚಿತ ಮಾಡಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:- ಇದು ಪಿಡುಗಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಜನ ಸಾಯುವದು ಬಹಳ. ಬೆನ್ನು ಹುರಿಯೊಳಗಿನ ರಸ ತೆಗೆದೊಗೆದು ಅದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗದ ಸೀರಂ ಕೊಟ್ಟರೆ ರೋಗಿ ಸುಧಾರಿಸುವನೆಂದು ಆಶೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ದೋಷದೂಷ್ಯ ವಿಚಾರ:- ಇದು ಸಾನ್ನಿಪಾತಿಕ ರೋಗವಾಗಿದೆ ಯಲ್ಲದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮೆದುಳು, ವಾತವಹಕೇಂದ್ರ, ನಾಡೀಚಕ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ವಾತವಾಹಿನಿಗಳು ವಿಕೃತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:- (೧) ಸನ್ನಿಪಾತ ಭೈರವ ೧ ಗುಂಜಿ, + ಸುವರ್ಣಮಾಕ್ಷಿಕ ೨ ಗುಂ, + ಪ್ರವಾಳ ೪ ಗುಂಜಿ. ಕಾಡಿಗ್ಗರಗಿನ ರಸದಲ್ಲಿ.

(೨) [ಪಿತ್ತಭೂಯಿಷ್ಯತಾ] ಸುವರ್ಣ ಸೂತಶೇಖರ ೨ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೪ ಗುಂಜಿ. ಖಾರಗೇಣಸಿನ ಸುಂಠಿತೆಗೆದ ರಸ ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ.

(೩) ಮೊಕ್ತಿ ಕಯುಕ್ತ ಕಾಮದುಘಾಳ ಗುಂಜಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿ.

(೪) ಚಂದ್ರಕಲಾ ೨ ಗುಂಜಿ + ಮೊಕ್ತಿ ಕ ೧ ಗುಂಜಿ ಸುವರ್ಣ ಮಾಕ್ಷಿಕ ೧ ಗುಂಜಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ.

(೫) [ನಾತಭೂಯಿಷ್ಟತಾ] ಮಹಾವಾತವಿಧ್ವಂಸ ೧ ಗುಂಜಿ + ಸುವರ್ಣಮಾಕ್ಷಿಕ ೨ ಗುಂಜಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೬) [ಕಫಭೂಯಿಷ್ಟತಾ] ಸ್ಮೃತಿಸಾಗರ ೨ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೪ ಗುಂಜಿ.

(೭) ಅಕ್ಷೇಪ (ಸೆಟಿತ) ತಾಪ್ಯಾದಿ ಲೋಹ ೬ ಗುಂಜಿ. ಕಪ್ಪುರಾಷ್ಟ್ರ ಭಸ್ಮ ೧ ಗುಂಜಿ ಕಾಡಿಗ್ಗರಗಿನ ರಸ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. ಈ ಬೇನೆಯಲ್ಲಿ ನುಂಗಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಔಷಧಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಪದ್ರವಯುಕ್ತ

(೧) ಉಪದಂಶದಿಂದೆ:— ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿ ರಸಾಯನ ೨ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೪ ಗುಂಜಿ ಸಾರಿವಾದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ. ಅಥವಾ ಚೋಪಚಿನ್ನಿ + ಮಂಜಿಷ್ಠಾ + ಪುನರ್ನವಾಗಳ ಕಷಾಯ.

(೨) ಅಂತ್ರಿಕ-ಛಾಯಿಫಾಯಿಡ್‌ದಲ್ಲಿ:— ಸುವರ್ಣ ಸೂತತೇಖರ ೨ ಗುಂಜಿ + ಚಂದ್ರಕಲಾ ೨ ಗುಂಜಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೩) ಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ:— (ಅ) ಅಭ್ರಕ ಮತ್ತು ಮೊಕ್ತಿ ಕ. (ಆ) ಸುವರ್ಣ ಮತ್ತು ವ್ಯುಗತ್ಯಂಗ.

ಲೇಪ:— ಬಜೀ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ತಪ್ಪಲಗಳನ್ನು ಅರೆದು ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು.

ನಸ್ಯ:— ಕಾಡಿಗ್ಗರಗಿನ ರಸ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಣಸಿನ ಕಾಳು ತೇದು ಏರಿಸಬೇಕು.

ಆಲೋಪಧಿ

ಪ್ರತಿಬಂಧಕ:— (೧) ಇನಾಕ್ಯುಲೇಶನ್ (೨) ಪಿಡುಗು ಹಬ್ಬ ಬಾರದೆಂದು ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು, ಸಂತೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತೀಕಾರಾತ್ಮಕ:— ಎಂಟೆ ಮೆನಿಂಗೋಕಾಕಲ್ ಸೀರಂ ಇಂಜ ಕ್ಯಾನ್-ಇದು ಭಾರೀಪ್ರಭಾವೀ ಚುಚ್ಚುವುದು. ಬೆನ್ನುಹುರಿಯ ನೀರನ್ನು ದಿನಕ್ಕೆ ೨ ಸಲ ತೆಗೆದೊಗೆದು ಇದನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಾವಿರ ಯುನಿಟ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಬೆನ್ನುಹುರಿಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುವದು ಉತ್ತಮ. ಅದರಿ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ನರದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಖಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪೆನಿಸಿಲಿನ್ ಕೂಡ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕ್ (ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ)

(೧) ಜ್ವರ:— ಫೇ. ಫಾ. (೨) ಮಾನಸಿಕಭಾವನಾ:— ಕಲ್ಕೇ. ಫಾ. ಅಥವಾ ನೇ. ಸ.

(೩) ಮಬ್ಬು ಮತ್ತು ಬಡಬಡಿಕೆ:— ನೇ. ಮೂ.

ಮಕ್ಕಳ ಬೇನೆಗಳು

ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಕೃತಿ ಬಲು ನಾಜೂಕ ಇರುವದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ರೋಗಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುವದು ಅಗತ್ಯವು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಲ್ಲು ಬರುವಾಗ ಹೆಚ್ಚು ತ್ರಾಸವಾಗುವದರಿಂದ ಅಗ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಕಾರ:— (೧) ಸ್ತನಂಧಯ—ಮೊಲೆಗೂಸು. (೨) ಮೊಲೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಲಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಉಣ್ಣುತ್ತಿರುವದು. (೩) ಬರಿ ಅನ್ನ ವನ್ನೇ ಆವಲಂಬಿಸಿದ್ದು. ಈ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮನದಂದು ಔಷಧಿಗಳನ್ನು :ಯೋಜಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಹಲ್ಲು ಬರುವ ವರೆಗಿನ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಕಾರ:—ಇದರಲ್ಲಿ ನೆಗಡಿ, ಕೆಮ್ಮು, ಜ್ವರ, ಮಲಾವರೋಧ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೬ನೇ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಹಲ್ಲು ಒಡೆಯಲು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವಕ್ಕೆ ೧ ವರ್ಷದ ನಂತರವೂ ಹಲ್ಲು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಹಲ್ಲು ಬರಲಿಕ್ಕೆ

ತಡವಾದಷ್ಟೂ ವಸಡಿಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಲ್ಲಿನ ತ್ರಾಸ ಬಹಳ ವಾಗುತ್ತದೆ.

“ದಂತೋದ್ಭವೇತು ಬಾಲಾನಾಂ ನಕಿಂಚಿನ್ನ ಹಿದೂಯತೇ” ಹಲ್ಲು ಬರುವಾಗ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಗಬಾರದ ವಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಎಂದು ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಹಲ್ಲು ಒಡಿಯಹತ್ತಿದವೆಂದರೆ ಜ್ವರ, ಹೊಟ್ಟೆ ಜಾಡಿಸೋಣಗಳೆಲ್ಲದೆ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಸೆಟಿತಗಳೂ ಬರುವದುಂಟು. ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲಾ (೨೦) ಬಂದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಹಲ್ಲು ಬಂದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಲು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ನ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಈಗಲೇ ಅವಕ್ಕೆ ಅಸಚನ, ವಾಂತಿ, ಭೇದಿ, ಜ್ವರ ಮುಂತಾದ ವಿಕಾರಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಲ್ಲ ತಿನ್ನುವದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಜಂತುಗಳಿಂದಲೂ ಹಲವಾರು ವಿಕಾರಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಪೋಷಣಾಭಾವದಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಂಡುರೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಂಣು ತಿನ್ನಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಯಕೃತ್ತು ಕೆಟ್ಟು ಮೈಗೆ ಬಾವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಮುಡದೋಷ ಇಲ್ಲವೆ ಉದರದಂಥ ಬೇನೆ ಬಂದು ಅಸಂಖ್ಯ ಮಕ್ಕಳು ಕೈ ಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಅನುವಂಶಿಕ ರೋಗಗಳು:— ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ ರೋಗದ ಪರಿಣಾಮ ಮಕ್ಕಳಮೇಲೆ ಆಗುವದೇ ಸರಿ. ಗರ್ಭಿಣಿ, ಪರಮಾ ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಮೈ ಸುಟ್ಟಂತಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಅಂಗಹೀನ ಮತ್ತು ರೋಗಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಖಜ್ಜಿ, ಇಸಬು, ದಮ್ಮು, ಹಿರೇಬೇನೆ, ಕ್ಷಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದವರ ಇಂಥ ಸಂತತಿಯೂ ರೋಗಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಾಯುಷಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಬೇರೆ ವಿಕಾರಗಳು:— ಮೈಲಿ, ಗೊಬ್ಬರ, ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ, ಬಾಲ ಗ್ರಹ, ಕೋಡಗ ಕೆಮ್ಮು, ಘಟಿಸರ್ಪ, ಮಂಗಳಾನ ಬಾವು, ಅರ್ಥಾಂಗ, ವಾತ ಮುಂತಾದವಿಕಾರಗಳಂತೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮಕ್ಕಳವೈರಿಗಳು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೊಡೆತಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬದುಕುವ ಮಕ್ಕಳೇ ದೈವಶಾಲಿಗಳು.

ಭಾರತದ ದುರ್ದಶೆ ಮತ್ತು ನೈದ್ಯರ ಕರ್ತವ್ಯ:- ಕಳೆದ ಮಹಾಯುದ್ಧವಾದಾಗಿನಿಂದ ಭಾರತದ ಅನ್ನ ಧಾನ್ಯಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳೇ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ. ಹಾಲು ಮೊದಲಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಅನ್ನಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಮಿಳವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ರೋಗ ಪ್ರತೀಕಾರ ಶಕ್ತಿದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉಪಚಾರವಾದರೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ರಶಿಯಾ ಮತ್ತು ಆಮೇರಿಕಾ ಮೊದಲಾದ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಣ ಹುಡುಗರ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಕ್ಕಳೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಮೌಲಿಕ ಸಂಪತ್ತಾಗಿದ್ದು ಮುಂದಿನ ಆಧಾರಸ್ಥಂಭವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವರ

(೧) ಬಾಲಸಂಜೀವನೀ ಚೂರ್ಣ ೨ಗುಂಜಿ+ಪ್ರವಾಳ ಭಸ್ಮ ೧ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೨) ಪ್ರವಾಳ ೧ಗುಂಜಿ+ಅಮೃತಸತ್ವ ೨ಗುಂಜಿ ೪ಚೀಟು ಮೊಲೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ.

(೩) ಫೇ. ಫಾ. ಕಾ.ಮೂ. ಗಳನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಮಕ್ಕಳ ಕೆಮ್ಮು

(೧) ಸಿತೋಪಲಾದಿ ಚೂರ್ಣ ೧ಗುಂಜಿ+ಜೇಷ್ಠಮಧು ೨ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೨) ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ ಅಥವಾ ಕುಮಾರಿಅಸವ ನಂ.೩ ಕೂಸಿಗಾದ ತಿಂಗಳಿನ ಎರಡಷ್ಟು ಹನಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ.

(೩) ಮೃಗಶೃಂಗ ೧ಗುಂಜಿ + ಜೇಷ್ಠಮಧು ೨ಗುಂಜಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು.

(೪) ರೇವಾಚಿನ್ನು ಅರ್ಕ ೨ ಗುಂಜಿ+ಜೇಷ್ಠಮಧು ೨ ಗುಂಜಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ.

(೫) ಖೊಬ್ಬರೀಎಂಣೆ ನೀಲಗಿರಿಎಂಣೆ ಕೂಡಿಸಿ ವಿದೆಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಕಾಸ ಬೇಕು.

ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರ

ಅಪಚನಾತ್ಮಕ:- (೧) ಕುಟಿಜಾರಿಷ್ಟ ೧೦ ಹನಿ ಅಷ್ಟೇ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ.

(೨) ಮುಕ್ತಾಶಾಕ್ತಿ ೨ ಗುಂಜಿ. ಅಥವಾ ಕಪರ್ದಿಕ ಭಸ್ಮ.

ದಂತೋದ್ಭವ:- (೧) ಪ್ರವಾಳ ೧ ಗುಂಜಿ + ಮುಕ್ತಾಶಾಕ್ತಿ ೨ ಗುಂಜಿ ಉಚೇಟು ಮೊಲೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ.

(೨) ಹಿಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ತೇದು ವಸಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು.

ಹೊಟ್ಟೆಶೂಲಿ:- ಔಷಧ ಎಂಣೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ತಾಯಿಗೂ ಸುಂಟೆಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಹರಳೆಂಣೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ನಿ. ಸೂಚನೆ:- ಮಕ್ಕಳು ಮೊಲೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾಯಿಯ ಹಾಲು ಕೆಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಬೇನೆ ಬರುತ್ತದೆ ಅಂತೇ ತಾಯಿಗೂ ಅವೇ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು ಅಂದರೆ ಮೊಲೆ ಹಾಲಿನ ಮುಖಾಂತರ ಅವು ಕೂಸುಗಳಿಗೂ ತಲುಪುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡಕೂಡದು. ತಾಯಿಗೆ ಹರಳೆಂಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕೂಸಿಗೂ ಭೇದಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ದೊಡ್ಡ ಭೇದಿ, ಕಂಣು ಒಳ ಸೇರೋಣ, ದನಿಕುಗ್ಗುವದು:- ಜಾತಿ ಫಲಾದಿಚೂರ್ಣ ೬ ಗುಂಜಿ ಶಾಕ್ತಿ ೨ ಗುಂಜಿ ಉಚೇಟು ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ.

(೨) ಕರ್ಪೂರ ರಸ ೬ ಗುಂಜಿ+ಕಪರ್ದಿಕ ಭಸ್ಮ ೧ ಗುಂಜಿ ಉಚೇಟು ದಾಳಿಂಬರ ಪಾಕದಲ್ಲಿ.

(೩) ಅಹಿಫೇನಾಸವ ಒಂದೊಂದುಹನಿ ಎರಡಷ್ಟು ನೀರಿನಲ್ಲಿ.

(೪) ದಾಳಿಂಬರ ಹಣ್ಣಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇದು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಮುಂಗ ಬಾವು

Mumps — ಮಂಪ್ಸ

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಕೆಲವೇಳೆ ಈ ಬೇನೆ ಬಂದುಹೋದರೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದರ ಪರಿವೆಯೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಕೃಚಿತ್ತಾಗಿ ಇದರ ಪಿಡುಗು ಬಂದಾಗಮಾತ್ರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಹಳೇ ತ್ರಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಉಪದ್ರವ ಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ರೋಗವಾಗಿದ್ದು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಂದ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ೧೦-೧೨ ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಈ ಬಾಧೆ ಬರುವದುಂಟು.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— ಕಿವಿಗಳ ಕೆಳಗಿನ ಗಂಟುಗಳು ಬಾತು ನೋಯಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಒಂದುಕಿವಿಬಾತು ಎರಡು ದಿನಗಳನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಯುತ್ತದೆ. ಬಾಯಿ ತೊಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ ತಿನ್ನುವಾಗ ತ್ರಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ೧೦-೧೨ ವರೆಗೆ ಜ್ವರವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ವಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಉಪದ್ರವಗಳು:— ಈ ರೋಗದಕ್ಕಿಂತ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉಪದ್ರವಗಳ ತ್ರಾಸವೇ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಉಪದ್ರವಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವು.

ಅಂಡ ಶೋಧ, ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಬೀಜಕೋಶ(ಓವರಿ) ಗಳಿಗೆ ಬಾವುಬಂದು ಹೊಕ್ಕಳದ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೋಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೇಳೆ ಮೊಲೆಗಳೂ ನೋಯುವದುಂಟು.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ— (೧) ತ್ರಿಫಲಾ ೪ ಗುಂಜಿ+ ಪುನರ್ನವಾ ೪ಗುಂಜಿ ಅಷ್ಟ ಮಾಂಶ ಕಾಢಿ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು.

(೨) ಶೋಧಹರಲೇಪ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೇದು ಕಿವಿ ತೆಳಗಿನ ಬಾವಿಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು.

(೩) ಪ್ರವಾಳ+ಅಮೃತ ಸತ್ವ

(೪) ಫೇ.ಫಾ. (೫) ಗಂಟೆನಮೇಲೆ ಸುಣ್ಣ ಬೆಲ್ಲ ತಿಕ್ಕಿಹಚ್ಚಬೇಕು.

(೬) ಬೆಲಾಡೋನಾ ಪ್ಲಾಸ್ಟರ್ ಕೂಡಿಸಬೇಕು.

ಮಕ್ಕಳ ಅರ್ಧಾಂಗ

Infantile paralysis.....ಇನ್‌ಫಂಟಾಯಿಲ್ ಪ್ಯಾರಾಲಿಸಿಸ್

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಪೋಲಿಯೋ ಮಾಯ್-ಲಾಯ್‌ಟಿಸ್ ಎಂದು ಈ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಪಿಡುಗಿನ ರೂಪದಿಂದ ಬರುವ ಈ ಅಂಟು ರೋಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಮೃತ್ಯು ಬರುತ್ತದೆ. ತಪ್ಪಿದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಕೈಕಾಲು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಂಗಹೀನರಾಗಿ ಆನೇಕಾನೇಕ ವರ್ಷ ಕಷ್ಟ ಭೋಗಿಸುತ್ತ ಬಳಲುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಬಯಿಯಂಥ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಶಹರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೇನೆ ಅನೇಕ ಸಲ ಕೋಲಾಹಲ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ತಜ್ಞರಿಗೂ ಈ ರೋಗ ಒಂದು ಒಗಟವೇ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಶೋಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದರ ನಿದಾನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಕಾರ ತಂಡಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಂಡಿಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಎರಡರಿಂದ ಐದು ವರುಷಗಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದು ಬರುವದು ಹೆಚ್ಚು.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— ಜ್ವರಗಳು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಕೈಕಾಲುಗಳ ಶಕ್ತಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಟೊಂಕದ ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗ ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ವರ ೧೦೩°ರ ತನಕ ಏರುತ್ತಿವೆ. ಕುತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ತಲೆಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೆದುಳಿನ ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ದೊಡ್ಡವರಿಗಾದಂತೆ-ಬೇರೆ ವಿಕಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಜಿನ್ನಹುರಿ ಕೆಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಕೈಕಾಲುಗಳ ಶಕ್ತಿ ಹೀರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಕೂಸು ಅಶಕ್ತವಾಗುತ್ತಹೋಗಿ ರೂಪ ಸಪ್ಪಗಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಮುಂದೆ ಅಪಚನ ಅಥವಾ ಅತಿಸಾರ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಕೃತ್ತು ಕೆಡುತ್ತಿದೆ. ಕೈಕಾಲುಗಳ ಅಲುಗಾಟ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಜ್ಞಾ-ಸ್ಪರ್ಶಜ್ಞಾನ ನಾಶವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— (೧) ತ್ರಿಫಲಾ+ಸುಂಟೀ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯತಿಠಿಸು ಹರಳೆಣೆ ಕೊಡಬೇಕು.

(೨) ನಾರಾಯಣ ಅಥವಾ ಮಹಾನಾರಾಯಣ ತೈಲವನ್ನು ೧೦

ಹನಿಗಳಂತೆ ಉಸಲ ಸಕ್ಕರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೈಗೂ ತಿಕ್ಕಬೇಕು.

(೩) ಬಲಾತ್ಯಲದಿಂದ ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪಿಚಕಾರಿ ಕೊಡಬೇಕು.

(೪) ಏಕಾಂಗವೀರ ರ್ದ್ರ:ಗುಂಜಿ + ಸುವರ್ಣಮಾಕ್ಷಿಕ ೨ ಗುಂಜಿ. ಜೇನು + ಕಾಡಿಗ್ಗರಗಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸುವದು.

(೫) ಪಿತ್ತವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದರೆ:— ಸುವರ್ಣಸೂತಶೇಖರ ೧ ಗುಂಜಿ ಪ್ರವಾಳ ೨ ಗುಂಜಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿ.

(೬) ಮುಂಚೆ ತ್ರೀ. ವೇದಸಾಠಕ ವೈದ್ಯರ ಯೋಗ— ಶುದ್ಧ ಪೀತಮಲ್ಲ, ಗೋದಂತೀ ಭಸ್ಮ, ಶುದ್ಧ ಇಂಗುಳಿಕ, ಶುದ್ಧ ಬುಭುಕ್ಷಿತ, ಪಾರಜ, ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕ, ಶುದ್ಧ ಖರ್ಸರ, ಶುದ್ಧ ತುತ್ಥಿ, ಶುದ್ಧ ಮನಃಶಿಲಾ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹಾಗಲಕಾಯಿ ರಸದ ೭ ಭಾವನೆ ಕೊಟ್ಟು ಹಸಿ ಸುಂಟೀ ರಸದಿಂದಲೂ ೭ ಭಾವನೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಂತರ್ಧೂಮ ಕುಪಿಸಪ್ಪ ರಸಾಯನ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಲದ ಬೇರು, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸೊಪ್ಪು, ಹೆಮ್ಮುಷ್ಠಿ, ಜಟಾ ಮಾಂಸಿ, ಅಶ್ವಗಂಧಾ ಕೂಡಿಸಿ ತುಳಸೀ ರಸ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ಕಟಾಫಲಾದಿ ತೈಲವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಮೇಲೆ ಯಕ್ಕೀ ಎಲಿಯ ಕಾವು ಕೊಡಬೇಕು. (ದೈನಿಕ ನವಶಕ್ತಿ)

ಕ್ರಿಮಿ

Worms.....ನರ್ಸ್

ಜಂತಿನ ಪೀಡೆಯಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗರೇ ಅಸರೂಪ. ಜಂತಿಲ್ಲದ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲ. ಇಲಿ ಇಲ್ಲದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಅನ್ನ ಉಂಟಹತ್ತಿದ ವೆಂದರೆ ಜಂತುಗಳಾಗಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿಟ್ಟು ಸಿಹಿ ಸದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದರಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕ್ರಿಮಿಬಾಧೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— ಹುಡುಗರು ಸೊರಗುತ್ತಿವೆ.

ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಕಿರಿಕಿರಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿ ಕರಕರ ಹಲ್ಲು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಮೂಗು ತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಲ್ಲದೆ ಗುದದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಅದರ ಮೇಲಿನ ನೀಲಿ ನರಗಳು ಕಾಣಿಸಹತ್ತುತ್ತಿವೆ.

ಪಾಂಡು (ಆನಿಮಿಯಾ) ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಕೈಕಾಲುಗಳು ಕಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಜ್ವರ ಬಂದು ಸೆಟಿತಕ್ಕೂ ಸುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ಅಗ್ನಿ ಮಾಂದ್ಯ, ಯಕೃತ್ ವಿಕಾರ, ಅತಿಸಾರ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.

ಕ್ರಿಮಿವರ್ಣನೆ:— ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡೂಪದ ಕ್ರಿಮಿ (ಮಳೆ ಹುಳದಂಥ ದೊಡ್ಡ ಬಿಳಿ ಜಂತು.) ರಾವುಂಡ ವರ್ಮ್ ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ಸಂಣ ಜಂತು ಕೆಲಬೇ ಹುಳ ಥ್ರೇಡ್ ವರ್ಮ್‌ಗಳ ಬಾಧೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜಂತುಗಳಿಂದ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ರೋಗಗಳಾಗುವದುಂಟು. ಸಿದಾಸ ಮಾಡುವದು ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್, ಕ್ಷಯ, ಫೀಟೈ (ಸೆಟಿತ) ಮೊದಲಾದವುಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ವಿಕಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಕ್ರಿಮಿಶೋಧನೆ:— ಜಂತಿನ ಪುಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮ ಗುಣವಾದ ಅನುಭವವಿದೆ. ಅಂತೇ ಮೊದಲಿಗೆ ಕ್ರಿಮಿಶೋಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಕೈಹಾಕುವದು ಉತ್ತಮ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— (೧) ಕಪಿಲಾ ಆ ಗುಂಜಿ + ಡಿಕ್ವೇಮಾಲಿ ಆ ಗುಂಜಿ ಕಷಾಯ.

(೨) ವಾಯವಡಂಗ, ಕಪಿಲಾ, ಮತ್ತು ತ್ರಿಫಲಾ, (ಅಲ್ಪೀಕಾಯಿ ತಾರೀಕಾಯಿ ನೆಲ್ಲಿ ಚಟ್ಟು) ಕಷಾಯ.

(೩) ನಸಗುನ್ನೀ ಸುಂಕ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ.

(೪) ಜಂತಿನ ಪುಡಿ (ಸೆಂಟೋನಾಯಿನ್ ೧ ಗುಂಜಿ ಕ್ಯಾಲೋಮೆಲ್)

೧ ಗುಂಜಿ ಸೋಡಾಬಾಯ್ ಕಾರ್ಬನ್ ೨ ಗುಂಜಿ) ರಾತ್ರಿ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹರಳೆಣೆ ಕೊಡಬೇಕು.

(೫) ಕ್ಯಾಸ್ಟಾಯಿಲ್-ಔಡಲ ಅಂದರೆ ಹರಳೆಣೆ ೨ ಟೆಂಸು + ಆಯಿಲ್ ಚೆನೋಪೋಡಿಯಂ ೫ ಹನಿ ಚಹಾದಲ್ಲಿ, ಜಂತಿನ ಯಾವದೇ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಬರಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪಾರಿ ಗರ್ಭಿಕ

ಮಕ್ಕಳು ಸಂಣವಿದ್ದಾಗಲೇ ತಾಯಿ ಮತ್ತೆ ಬಸಿರಾದಾಗಲೂ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಲೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೆ ಈ ಬೇನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಯಿಲೋ ಪಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇದರ ವರ್ಣನೆ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಗರ್ಭಿಣೀ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಗಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪಚನಕ್ಕೆ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಹಾಲು ಕುಡಿದೇ ಮಕ್ಕಳು ನಿರ್ಬಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಅಜೀರ್ಣ, ಅತಿಸಾರ, ಜ್ವರ ಮೊದಲಾದವು ಗಂಟು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಯಕ್ಕತ್ತು ಕೆಡುವದು. ತೊಗಲಿಗೆ ಬಿಳುಪು, ಹಳದಿ ಕೂಡಿದ ಬಣ್ಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಾರಿಗರ್ಭಿಕವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—(೧) ತಾಯಿ ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಬಿಡಿಸಿ ಅಡು ಅಥವಾ ಹಸು ವಿನ ಹಾಲು ಹಚ್ಚಬೇಕು.

(೨) ಕೋಷ್ಠ ಶೋಧನ (೩) ರೇವಾ ಚೆನ್ನೀ ಅರ್ಕ ೨ ಗುಂಜಿ + ತ್ರಿಫಲಾ ೨ ಗುಂಜಿ. (೪) ಸುಂಟೇ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಹರಳೆಣೆ. (೫) ಹರಳೆಣೆ : ಜೇನುತುಪ್ಪ.

ಅಶಕ್ತಿಗೆ:—(೧) ಬಾಲಸಂಜೀವನೀ ಚೂರ್ಣ + ಅಮೃತಸತ್ವ.

(೨) ಮಂಡೂಗ + ಪ್ರವಾಳ. (೩) ಲಘುಮಾಲಿನೀ ವಸಂತ + ಸಿತೋ ಪಲಾದಿ. (೪) ಕುಮಾರಿ ಆಸವ ನಂ. ೩. ಅನುಪಾನ ಬರೆಯದಿದ್ದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಅಥವಾ ಬಿಸಿನೀರುಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರೀರಾಲಸಕ

ಹಾಲು ಪಚನವಾಗದಿದ್ದರೆ ಈ ಬೇನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ಹಾಲು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಪಚನಕ್ಕೆ ಜಡವಾಗಿರೋಣ ಅಥವಾ ಹಾಲು ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲು ಹಾಕುವದರಿಂದ ಈ ನಿಕಾರ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಈ ರೀತಿ ಪಚನವಾಗದಿರಲು ಅದು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುವದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋಯಹತ್ತಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಳುತ್ತವೆ. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಕ್ಕಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—ಹಾಲನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡಬೇಕು. ಬರಿ ಕಾದಾರಿದ ನೀರು ಅಥವಾ ಗ್ಲು ಕೋಜು. ಮತ್ತು ಭತ್ತರಳಿನ ನೀರಿನಮೇಲೆ ಒಂದುದಿನ ಇಡಬೇಕು.

(೧) ಬಾಲಹರಿತಕಿ—ಬಾಲಹಿರಡಾ ಜೇನಿನಲ್ಲಿತೇದು ಹಾಕಬೇಕು. ಈ ಬಾಲಹಿರಡಾ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮದ್ದಾಗಿದೆ. “ಯಸ್ಯನಾಸ್ತಿ ಗೃಹೇವಾತಾ ತಸ್ಯವಾತಾ ಹರಿತಕಿ” ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹರಿತಕಿಯೇ ತಾಯಿಯೆಂದುಹೇಳಿದೆ.

(೨) ಬಡೇಸಪ್ಪು + ಹವೀಜಾ ಸುಂಟಿಗಳ ಕಷಾಯ ಕೊಡಬೇಕು.

ಸೂಚನೆ— ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದನದಹಾಲು ಕೊಡುವದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನಷ್ಟೇ ನೀರು ಹಾಗು ಬಡೇಸಪ್ಪು, ಸೊಂಟೇಪುಡಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಯನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ ಕೆನೆ ತೆಗೆದು ಸೋಸಿ ಕುಡಿಸಬೇಕು.

ಕೋಡಗಕೆಮ್ಮು

Whooping Cough — ಹೂಸಿಂಗ್ ಕಾಫ್

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿರ್ವಿಣ್ಣವಾಡುವ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಉಚ್ಚಾಂಕ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದೊಳ್ಳೇ ಭಯಕರ ಅಂಟುರೋಗ. ಇದೊಮ್ಮೆ ಗಂಟು ಬಿದ್ದರಾಯಿತು ೧||-೨ ತಿಂಗಳು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ೬ ತಿಂಗಳು

ಗಳ ವರೆಗೂ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕ್ಷಯ ಹತ್ತಿ ಕೈಬಿಡುತ್ತವೆ. ಬ್ಯಾಸಿಲಸ್ ಪರ್ಟ್ಯುಸೀಸ್ ಎಂಬ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಇದರ ಉತ್ಪತ್ತಿ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಪುಪ್ಪುಸವನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಹವೆಯಲ್ಲಿಂದ ಹಬ್ಬುವವು. ಒಮ್ಮೆ ಇದು ಬಂದುಹೋದಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು:— ಮೊದಲಿಗೆ ನೆಗಡಿಯಾಗಿ ಕೆಮ್ಮು ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ವರವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಕಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಠಸಾ ಠಸಾ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕೆಮ್ಮು ಬರುತ್ತಾ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಚೀರಿದಂತಾಗಿ ಒಳಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಈ ಕೆಮ್ಮಿನ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಆಗ ಜಿಗುಟಾದ ಕಫ ಮತ್ತು ಸಿಂಬಳ ಸೋರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿನಾಂದ್ಯ, ಅತಿಸಾರ, ಅಶಕ್ತತೆ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಉಪದ್ರವಗಳು:— ಬ್ರಾಂಕೋ ನ್ಯೂನೋನಿಯಾ, ಹೃದಯವಿಕೃತಿ, ಕ್ಷಯಾ, ಸೆಟಿತ, ಮೂರ್ಛೆ ಮೊದಲಾದವು.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:— ಉಪದ್ರವ ಕೂಡಿದ ಕೆಮ್ಮು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— (೧) ಕೋಡಿಗಕೆಮ್ಮಿನ ಮಿಶ್ರಣ. (೨) ಯಾಲಕ್ಶೀ ಸುಟ್ಟ ಬೂದಿಯನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸುವದು. (೩) ಪರ್ಟ್ಯುಸಿನ್.

ಆಲ್ಟೋಪಥಿ

(೧) ಪರ್ಟ್ಯುಸಿನ್. (೨) ರಾತ್ರಿ ಬ್ರುನಾಯಿಡ್ ಕೂಡಿದ ಔಷಧಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. (೩) ಟೆಂಗ್‌ಚರಕ್ಯಾಂಫರ್. ಕೋ. (೪) ಹುಪ್ ವಾಕ್ವೈಕ್ಸ್‌ನ್‌ಡ್ ೩ ಇಂಜಕ್ಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಬಾರಿಗೆ ಅರ್ಧ ಸಿ. ಸಿ. ಎರಡೇ ಸಲಕ್ಕೆ ೧ ಸಿ. ಸಿ. ಅನೇಲಿ ೧|| ಸಿ. ಸಿ. ಯಂತೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಳ್ಳೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕಲ್:— ಕಾ. ಮೂ. ಮತ್ತೂ ನೇ. ಫಾ. ಇವು ಪ್ರಮುಖ ಔಷಧಿ. ಅಲ್ಲದೇ ಕಾ. ಸ. ನೇ. ಮೂ. ಕಲ್ಕೇ. ಫಾ. ಮುಂತಾದವನ್ನು ಲಕ್ಷಣ ನೋಡಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ವೃದ್ಧಸ್ಥಿ-ಮುಟ್ಟು ದೋಷ

Rickets ರಿಕೆಟ್ಸ್

ಸಧ್ಯ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಈ ವಿಕಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಹೈನದ ಅಭಾವಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಮಕ್ಕಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸುಂಣ(ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ) ಮತ್ತು ಜೀವನ ಸತ್ವಗಳು (ವಿಟ್ಯಾಮಿನ್ ಎ+ಡಿಗಳು) ಕಮ್ಮಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಕಟ್ಟಿದ ಹವೆ, ಸೂರ್ಯನ ಕಾಶದ ಅಭಾವ ಇವುಗಳಿಂದ. ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಂಸ್ಕರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಲ್ಪ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ— ಕೂಸುಗಳು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ನವೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎಲುಳುಗಳು ಸಂಣಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾಂಸವೂ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ನೀರಿಗೆಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಕೈ, ತೊಡಿ, ಅಂಡುಗಳ ಮೇಲೆ ನೀರಿಗೆಗಳು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಎದೆಯ ಎಲುಳುಗಳು ಮುಂದೆ ಹಾಯುತ್ತವೆ. ಎಲುಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಗಂಟುಗಳದೊಂದು ಮಾಲೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾಲುಗಳು ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಸೊಟ್ಟಾಗುತ್ತವೆ. ಕೂಸು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬೇನೆಯುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಲಗಿದಾಗ ತಲೆದಿಂಬು ಬೆವರಿನಿಂದ ತೊಯಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿ ಮಾಂದ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪಚನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಾತ ತುಂಬಿ ನಗಾರಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ- ನೆತ್ತಿ ಬೇಗ ಕೂಡಿ ಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಹಲ್ಲು ತಡವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತ ಬೇಗನೇ ಹುಳಿಯುತ್ತವೆ. ವಾಂತಿ, ಅತಿಸಾರ, ಜ್ವರ, ಕಾಸ ಮುಂತಾದವೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ.

೨ ನೇ ಪ್ರಕಾರ:— ಇದರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಳ್ಳೇ ಧಾಂಡಿಗರಾಗಿದ್ದು ಒಳಗೆಲ್ಲಾ ಪೊಳ್ಳು ಹಾಗೂ ನಿಶಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಫ್ಯಾಟೀರಿಕೆಟ್ಸ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದರೂ ಬಹಳೇ ಅಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದು ಹಲವಾರು ರೋಗಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— (೧) ಲಘುವಾಲಿನೀ ವಸಂತ ೨ ಗುಂಜಿ + ಬಾಲ ಮಂಡೂರ ೧ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೪ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ಗೋಮೂತ್ರದ್ದಿಲ್ಲ.

(೨) ಕುಮಾರಿ ಆಸವ ನಂ. ೩. ೬೦ ಹನಿ + ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ ೬೦ ಹನಿ
ದುಪ್ಪಟ್ಟು ನೀರಿನಲ್ಲಿ. ೨ ಭಾಗ ೨ ಸಲ.

(೩) ಮೌಕ್ತಿ ಕೃತ್ತಿ ಗುಂಜಿ + ಶೌಕ್ತಿ ಕೃತ್ತಿ ಗುಂಜಿ ಕಪರ್ಧಿಕೃತ್ತಿ ಗುಂಜಿ +
ಪ್ರವಾಳ ೧ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ೪ ಸಲ. ಅರವಿಂದಾಸವ ಮತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ.

(೪) ಕಫದೋಷ:— ವ್ಯಗಸಿಂಗ ೧ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೨ ಗುಂಜಿ
೪ ಚೀಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೫) ಕ್ಷೀರಬಲಾಲಾಕ್ಷಾದಿ ತೈಲವನ್ನು ಮೈಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ
ಬೆಳಗು, ಸಂಜೆಗೆ ಕೂಡಿಸಬೇಕು.

(೬) ಸುಂಠದ ತಿಳಿ ೫ ಹನಿ ನೀರಲ್ಲಿ.

ಆಹಾರ:— ಹಾಲು, ಕಿತ್ತಳೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಡ
ಬೇಕು. ಟಾಮೆಟೋ ಪಾಕವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬಹುದು.

ಆಯುರ್ವೇದ

(೧) ಕ್ಯಾಲಿಸ್ಸಿಯಂ ಮತ್ತು ವಿಟ್ಯಾಮಿನ್ ಎ-ಡಿ ಗಳ ಕಲ್ಪವನ್ನು
ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

(೨) ಕೋಲಾಯಿಡ್ ಕ್ಯಾಲಿಸ್ಸಿಯಂ ವಿಥ್ ವಿಟ್ಯಾಮಿನ್ ಎ+ಡಿ ಇವು
ಗಳನ್ನು ಒಳ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೩) ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಾಲಿವ್ಸ್ ಆಯಿಲ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮೈಗೂ
ಈ ಎಂಥೆಯನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಬೇಕು.

(೪) ಆಥವಾ ಆಯಿಡ್ ರೈಬೋಲಿನ್ ೨-೩ ಹನಿ ದಿನಾಲು
೨ ವೇಳೆ ಹಾಲ್ವಿ.

(೫) ಅಲೆಟ್ರಾ ವಾಯಿಲೆಟ್ ಪ್ರಕಾಶ. ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಭಾವೀ
ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಈ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಮೈಮೈಲೆ ಕೆಡುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು
ಬಲು ವೇಗವಾಗಿ ಜೀತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕ್:—ಕಲ್ಕೇರಿಯಾಫಾಸ್, ಇದು ಮುಖ್ಯ ಔಷಧಿ.
ಅಲ್ಲದೆ ಸಿಲಿಕಾ, ನೇ. ಫಾ ಕಾ. ಫಾ. ಮುಂತಾದವು.

ಬಾಲಗ್ರಹ

Infantile Convulsions ಇನ್‌ಫಂಟಾಯಿಲ್ ಕನ್‌ವಲ್‌ಶೆನ್ಸ್

ಶರೀರದಲ್ಲಿಯ ಸ್ನಾಯುಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಜೋರಿನಿಂದ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಆಕುಂಚಿತವಾಗುತ್ತಿರುವದು, ಅಂದರೆ ಸ್ನಾಯುಗಳಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಫೀಟ್ಟೆ (ಸೆಟಿತ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮೊಲೆಯುಂಣುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಬೇನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ೫ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೂ ಬರುವದುಂಟು. ಇದಕ್ಕೆ ಗ್ರಹಗಳ ಬಾಧೆ ಕಾರಣವಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಇದನ್ನು ಬಾಲಗ್ರಹವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಈ ವಿಕಾರದ ಕಾರಣಗಳೇನು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಒಡನೆಯೇ ಕೈಕೊಂಡರೆ ವಿಕಾರ ಗುಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಚಾರ ದೊರೆಯದ್ದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಶರಣೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಮಜ್ಜಾ ಸಂಸ್ಥೆ (ನರವ್ಡ ಸೌಸಿಸ್ಟಿಂ) ಬಲೂ ನಾಜೂಕ ಇರುವದರಿಂದ ಯಾವದೇ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕಾರಣದಿಂದ ಆದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಈ ಬೇನೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕಾರಣ ಮೂಲಾಂಶ:— (೧) ಜ್ವರ, ಅಪಚನ, ನಿದ್ರೆಗೇಡು, ಅನಿ ಯಮಿತತನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತಾಯಿಯ ಹಾಲು ಕೆಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ಬೇನೆ ತಟ್ಟುತ್ತಿದೆ.

(೨) ಹುಡುಗರಿಗೆ ಅನ್ನ ಅರಗದಿರೋಣ, ಅರಗದ ಅನ್ನ ತಿನ್ನೋಣ ಅಥವಾ ಹಸಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ.

(೩) ಬಹಳ ಹೊಲಸಾದ ಕುಲಾಯ, ಕುಂಚಿಗೆಗಳನ್ನು ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟುವದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ.

(೪) ಅಪಚನ, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ, ಮಲಾವರೋಧಗಳಿಂದ ಮಲ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗಂಟುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಕರುಳಿಗೆ ಚುಚ್ಚುವದರಿಂದ.

(೫) ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಬಿದ್ದ ಹೊಲಸಿನ ವಿಷ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸೇರುವದರಿಂದ.

(೭) **ಪ್ರವೃತ್ತಿ**— ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಳ್ಳ ಪದವು ಪ್ರವೃತ್ತಿವೆಂಬುದು.

(೮) **ಪ್ರವೃತ್ತಿ**— ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬರುವುದು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದು [ಪ್ರವೃತ್ತಿ] ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

(೯) **ಪ್ರವೃತ್ತಿ**— ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬರುವುದು.

(೧೦) **ಪ್ರವೃತ್ತಿ**— ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬರುವುದು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದು [ಪ್ರವೃತ್ತಿ] ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

(೧೧) **ಪ್ರವೃತ್ತಿ**— ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬರುವುದು.

(೧೨) **ಪ್ರವೃತ್ತಿ**— ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬರುವುದು.

ಪ್ರವೃತ್ತಿ— ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬರುವುದು.

ಪ್ರವೃತ್ತಿ— ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬರುವುದು.

(೮) ಬಾಲಗ್ರಹಾರಿ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಜಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸಾರಸ್ವತಾರಿಷ್ಟ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿಯ ಡಾ. ಕಿತ್ತೂರರ ಬಾಲಗ್ರಹ ಚೂರ್ಣವೂ ಅತ್ಯಂತ ಗುಣಕಾರಿ.

(೯) ಬಾಹ್ಯತೊಪ್ಪಲ ರಸದಲ್ಲಿ ತಾಪ್ಯಾದಿಲೋಹ ೧ ಗುಂಜಿ ಕೊಡಬೇಕು.

(೧೦) ತೀವ್ರಜ್ವರಃ—ಪ್ರವಾಳ + ಗುಡೂಚಿ-ಅಮೃತಸತ್ತ್ವ. ತುಳಸೀ ರಸ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಭತ್ತರಳಿನ ನೀರಲ್ಲಿ ಮೌಕ್ತಿಕ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(೧೧) ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವದು ಚೀರಿಕೊಳ್ಳುವದುಃ— ಮಹಾವಾತ ವಿಧ್ವಂಸಕ್ಕೆ ಗುಂಜಿ ಕಾಡಿದ್ದರಿಗಿನ ಸರ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೧೨) ಕಫವೃದ್ಧಿಃ— ಪಂಚಸೂತ ಗಿಂ ಗುಂಜಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ. ಸೆಟಿತ -ಕಮ್ಮಿಯಾದಮೇಲೆ ಮಲೇರಿಯಾ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉಪಚಾರಮಾಡಬೇಕು. ಕ್ರಿಮಿಶೋಧನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಆಲ್ತೋಪಧಿಃ—ಜ್ಞಾನಜಂತುಗಳ ಶಮನಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಸಡಿಗಳು ಉಬ್ಬಿದ್ದರೆ ಒಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಜಂತಿಗೆ ಪುಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಡಾ. ಜಯಕರ್ನ ಕನ್‌ವಲ್ಡ್‌ಲಾಶನ್ ಕ್ಯೂಅರ್ ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮತರಗತಿಯ ಔಷಧಿಯಾಗಿದೆ.

ಬಾಯೋಕೆಮಿಕಲ್ಃ—ಮೇ. ಫಾ. ಮತ್ತು ಕಲ್ಪೇ-ಫಾ. ಈ ಪ್ರಮುಖ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು.

—೦—

ಘಟಿಸರ್ವ

Diphtheria ಡಿಫ್ತೇರಿಯಾ

ಸಂಣ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗುವದೊಂದು ಭಾರೀ ಸುಂಕರೋಗ. ಸೀತಕಟಿ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಶೇಷ. ಉಷ್ಣ ಕಟಿಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಇದರ

ಪಿಡಗು ಬರುವದುಂಟು. ಡಿಸ್ಟೇರಿಯಾ ಬ್ಯಾಸಿಲಾಯ್ ಎಂಬದು ಇದರ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಹೆಸರು. ಇವು ಗಂಟಲಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದಾದರೂ ವಿಷ ಮಾತ್ರ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಇದರ ಬಾಧೆ ತಟ್ಟುವದುಂಟು. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಇದು ತ್ರಾಸ ಹೆಚ್ಚಾಗದೆ ಇವರ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ರೋಗದ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಮಾತ್ರ ಸಂಣ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಇವರ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪಿಡುಗಿನ ರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ.

ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು:— ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬಹಳ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು ಶುರುವಾಗಿ ವಿಕಾರ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾದ ಅನುಮಾನವೂ ಬರುವದರಿಂದ ವಿಕಾರ ಕೂಡಲೇ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಟಾನ್‌ಸೆಲ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗಂಟಲುಗಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಒಂದು ತರಹದ (ಡಿಸ್ಟೇರಿಕ್ ಮೆಂಜೈನ್) ಅವರಣ ತಯಾರಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕೆದರಿ ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ರಕ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾದಾ ಕಫದ ಅವರಣವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ತೆಗೆಯಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಗಂಟಲು ಬಾತು ನುಂಗುವಾಗ, ಉಸಿರಾಡಿಸುವಾಗ ತ್ರಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಪೂರಾ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿ ಸಾವು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜ್ವರ ನಿರಂತರ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಸಿವೆಕಟ್ಟಿ ಅಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಣ ಕೆಮ್ಮು (ಶಾರ್ಟ್ ಕಾಫ) ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಪೂರಾ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ನಿಂತರೆ ಮಾತ್ರ ಮೃತ್ಯು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:— ಇದನ್ನು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಂಟಿ ಡಿಸ್ಟೇರಿಕ್ ಸೀರಂ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಕೊಡಿಸಿದರೆ ರೋಗಿ ಸುಧಾರಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— (೧) ಮೊದಲಿಗೆ ಸಿತೋಪಲಾದಿ ೪ ಗುಂಜಿ + ಬಾಲ ಸಂಜೀವಿನಿ ೪ ಗುಂಜಿ, ೪ ಚೀಟು ತುಳಸೀ ರಸ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೨) ರೇವಾ ಚಿನ್ನೀ ಅರ್ಕ ೨ ಗುಂಜಿ+ಜೇಷ್ಠ ಮಧು ೨ ಗುಂಜಿ, ೨ ಚೀಟು ಬಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ.

(೩) ಗ್ಲೀಸರಿನ್ ಪಿಚ್‌ಕಾರಿಯನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು,

(೬) **ತೃತೀಯೋಪಾಯಃ**— ಕಹಿ ಪುಂಜವನು ಜೊಣ್ಣು ೨ ಗಂಜೆ + ಪುಷ್ಕಾರವನು ೨ ಗಂಜೆ, ೨ ಜೊಣ್ಣು ಜೀರಣವು ಸ್ವಲ್ಪ, ಕಹಿ ಪುಂಜವನು ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀರಣ ತೀವ್ರ ಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚುಬೀಕು, ಜೊಕೆಯ ಜೀರಣ ಕಹಿ ಪುಂಜವನು ಕಾಣಿಸ್ತುಡಿ ಹಾಕಿ ಬಾಣಿಯ ತೆಗೆದು ಗಂಜಿಯಿಗಿ ಹೊಗೆಗೆ ತಾಗಿಸಬೇಕು, ಹಾಣಿಯ ಜೀರಣ ತಂಪಿಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚು ಬೀಕು, ಕ್ಷುಣ್ಣಿ ತೃಣ ಸ್ವಲ್ಪ, ಇವುಗಳಿಂದ ಪಾಕವಾದ ಔಷಧವು ಬಲವಂತವಾದ ಔಷ್ಣು ತೃಣವಾದಲ್ಲಿ ಬಾಣಿಯವರ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತೃತೀಯಾಧಿಃ— ಬಂಜಿ ನಿಷ್ಕರಣಕ್ಕೆ ಸೀರಣ ತಂಪುಪುಷ್ಕಾರ ತಿಂಪು ಪಾಕವಾದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಾಂಪ ಬಂಜವು ಬಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಸ್ವಭಾವವು ಸ್ವಲ್ಪ. ಬಾಣಿಯ ಕಟ್ಟುವರೆ ಗಂಜಿಯಿಗಿ ಹೊಗೆಗಿಂಪು ಆಪರೀತವು ಸಾಧಿ ರಬ್ಬರ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಣಿ ಬಾಣಿಯ ಸಾಧಿಕೊಂಡುತ್ತಾರೆ.

ಚಾರ್ವಾಕೋಪಾಯಃ— ಕಾಲೀ ಸೂರ. ಇವು ಪ್ರಸಂಬು ಪಿಪ್ಪಿ. ಆಪಲ ಬಪಲಾಗಿ ಪೀರಣವು ಕೊಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲವೇ ಕಟ್ಟೇ=ಪಾ. ಪೀ. ಪಾ. ಕಾ=ಪಾ. ಇವನ್ನು ಲಕ್ಷಣ ಸೋಡಿಕೊಂಡು ಕೊಡಬೇಕು.



ಯಕುತ್ಸೋನ

Liver=trouble ಎಷ್ಟರ ಬೈಲಾ

ಬಸುರಿಯ ಸೋಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯೋಣ, ಪಾಂಚ ತನ್ನೋಣ, ಕ್ರಿಮಿ ಸೋಲೆ, ಅಪಪಪ, ಪುಷ್ಕರವಂಪು ಪುರಗಲು ಅಪಪು ಸಾಣೋಣವೇ ಸುಖವಾದ ಕಾಲವಾಗಲಿಂಪು ಪುಷ್ಕರ ಯಕುತ್ಸು ಕೆಡುತ್ತದೆ, ಯಕುತ್ಸು ಸೋಲಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಇವು (ಬಸು ಅಪಪು ಪಾಂಚ ಅಪಾ ಎಷ್ಟರ) ಅಪುತ್ತಾರೆ. ಪುಷ್ಕರವು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬೀರಣ ಯಕುತ್ಸು ಕೈಗೆ ಹಚ್ಚು ತಿರುಪಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆವರೆ ಸಾಣು ಕೈಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅಪಪು ಸಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಜರ ಬಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಸಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯ

ಸರಗಳು ಕಾಣಿಸಹತ್ತಿ ಸಂಣಿ ಜ್ವರಗಳು ಸುಸುವಾಗುತ್ತವೆ. ಕ್ಷುಚಿತಾ ಜುಲಾಬೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಅಗ್ನಿ ಮಾಂಸ್ಯ, ವಾಂತಿ, ಪಾಂಡು, ಸ್ವೀಹಾವೃದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಘಟಕಗಳು ಕೆಡುತ್ತ ಬಂದು ಯಕ್ಕತ್ತು ನಿರೂಪಯೋಗಿಯಾಗುವವಕ್ಕೆ ಯಕ್ಕತಾ ಹಾಲ್ಮೂದರ (ಲಿಪ್ಪಿ ರಾ ಸಿರೋಜಿಸಾ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಹ್ಯ ಪಾಕ್ಯಗಳೇಕರಿಗೆ ಈ ವಿಕಾರ ಬಲವಾದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದು ಕೈಕಾಲು ಸಂಪಾದಾಗುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಕಾಪುಣಿಯಾಗಿ ವೈಯ್ಯಲ್ನಾ ಬಾತು ಮಕ್ಕಳು ಕೈಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಸಾಧ್ಯ ಸಾಧ್ಯತೆ:- ಪ್ರಥಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ರೋಗ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಬಲಿತ ಮೇಲೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಕ್ಕತ್ತಿನ ವಿಕಾರದ ಮೇಲೆ ಆಯುರ್ವೇದದ ದೀಪದಿಗಳು ಬಿತ್ತಿವೆ ಕೈ. ಅಮೋಘದಿಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಬಿಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಆಯುರ್ವೇದದ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಸೆಟ್ಟಿಗಾದ ಉಪಾಹರಣಗಳ ಗೇಸೂ ಕನ್ಮಿಯಿಲ್ಲ. ವಿಕಾರ ಬಹಳೇ ಬೆಳೆದರೆ ಅಂದರೆ ಕಾಪುಣಿ ಮತ್ತೆ ಬಾಪುಗಳು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕೈನೀರುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:- ಇದಕ್ಕೆ ಜಸ್ತಾಗಿ ಮಲತೋಫನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲ ಕೋಶ ತುದ್ದಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೆಳುವಾದ ಅಹಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಇಡಬೇಕು.

ಜ್ವರ:-(೧) ರೇಪಾಚಿನ್ನಿ ಅರ್ಕ ೨ ಗಂಜಿ + ಅಪ್ಪುತ ಸತ್ವ ೨ ಗಂಜಿ ೪ ಚೀಟಿ ಬಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ.

(೨) ಪಾಲಸಂಜೀವನಿ ೨ ಗಂಜಿ + ಸಿರೋಪಲಾದಿ ೧ ಗಂಜಿ. ಪ್ರಸಾಳ ೧ ಗಂಜಿ ೪ ಚೀಟಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೩) ಅಪ್ಪುತಾರಿಷ್ಟ, ರೋಹಿತ ಕಾರಿಷ್ಟ, ಸುಂತಾಪವ.

ಮೃದ್ಭಕ್ಷಣ—ಮಣ್ಣು ತಿಂದದ್ದರಿಂದಾದ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ:— (೧) ಮೃದ್ವಿರೇಚನ ಚೂರ್ಣ ೪ ಗುಂಜಿ + ತ್ರಿಫಲಾ ೫ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು ಬಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ.

(೨) ಲಘುಮಾಲಿನೀ ವಸಂತ ೧ ಗುಂಜಿ + ಮಂಡೂರ ೧ ಗುಂಜಿ. ೨ ಚೀಟು. ಕುಮಾರೀ ಆಸವ ನಂ. ೩ ರಲ್ಲಿ. ತಾಪ್ಯಾದಿ ಲೋಹ ೨ ಗುಂಜಿ ೨ ಚೀಟು. ನಂ. ೩ ನೇ ಕುಮಾರಿ ಆಸವದಲ್ಲಿ.

(೪) ನವಾಯಸಚೂರ್ಣ ೨ ಗುಂಜಿ ೨ ಚೀಟು ಲೋಹಾಸವದಲ್ಲಿ.

ಕ್ರಿಮಿ-ಜಂತಿಗೇ:—(೧) ವಾಯವಡಂಗ ಪುಡಿ ೪ ಗುಂಜಿ + ತ್ರಿಫಲಾ ೪ ಗುಂಜಿ ಕಷಾಯ.

ಯಕೃತ್‌ವೃದ್ಧಿ:— (೧) ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಿನಿ ೨ ಗುಂಜಿ + ಸುವರ್ಣ ಮಾಕ್ಷಿಕ ೨ ಗುಂಜಿ + ಪ್ರವಾಳ ೨ ಚೀಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾವಿಗೆ.

(೨) ಕುಮಾರಿ ಆಸವ ನಂ. ೩ರ ೩೦ ಹನಿ+ರೋಹಿತಕಾರಿಷ್ಠ ೩೦ ಹನಿ+ಕಾದಾರಿದ ನೀರು-೧೨೦ ಹನಿ+ಶುದ್ಧ ನವಸಾಗರ ೧ ಗುಂಜಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಈ ಮಿಶ್ರಣ ಯಕೃದ್ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿದೆ.

(೩) ಕುಮಾರಿ-ಲೋಳಸರದ ರಸ ಒಂದು ಚಮಚಿ+ಜೇನುತುಪ್ಪ೨ಚಮಚಿ ಎರಡು ಸಲ. (ಇದು ಅನುಭವದ ಔಷಧಿ)

(೪) ಗೋಮೂತ್ರ ಒಂದೊಂದು ಚಮಚಿ ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾನೆ ತಾಜಾ ತಂದು ಹಾಕಬೇಕು.

ಅಥವಾ ಮೂತ್ರ ಕ್ಷಾರ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಜಿ. ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೨ ಸಲ. ಮುಂಜಾನೆ, ಸಂಜೆಗೆ ಇದು ಬಡವರ ಖುತ್ತಮ ಮದ್ದು.

ಪೇಟೆಂಟಿ:— ಜೆಮ್ಮೀ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರು ಮದ್ರಾಸ ಇವರ ಔಷಧಿಯೂ ಅಸಂಖ್ಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅಶ್ಮರಿ

Urinary Stones ಯುರಿನರಿಸ್ಟೋನ್ಸ್

ಈ ವಿಕಾರವೂ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವದಾಗಿದೆ. ಹುಡುಗರು ಉಚ್ಚ ಹೊಯ್ಯುವಾಗ ಅಳುವದು, ಇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಶೂಲಿ ಬಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ವೇದನೆ ತಾಳಲಾರದೆ ಕುಣಿಯುವದು ಇದರ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಅಳುತ್ತವೆ. ಒದರುತ್ತವೆ. ಮೂತ್ರ ವಾದನಂತರ ರಕ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— (೧) ನೆಗ್ಗಲ ಮುಳ್ಳು+ಪುನರ್ನವಾ+ತ್ರಿಫಲಾಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕಾಢೆ, ನಿಕಾಢೆ ಮಾಡಿ ೭ ದಿನ ೨ ವೇಳೆ ಕೊಡಬೇಕು.

(೨) ಪಾಷಾಣಭೇದಿ+ನೆಗ್ಗಲುಮುಳ್ಳು+ಸೋನಾಮುಖಿಗಳ ಕಷಾಯ ೭ ದಿನ ಕಾಢೆ, ನಿಕಾಢೆ— (೩) ಪಾಷಾಣಭೇದಾದಿ ಶಿವ್ವಘೃತ ಮೇಲೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ೨ ಸಲ ಒಂದೊಂದು ತೊಲಿಯಂತೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮೂತ್ರದ್ವಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಣ ಹರಳುಗಳು ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತವೆ ಹರಳು ದೊಡ್ಡದಿದ್ದರೆ ಆಪರೇಶನ್ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

—೦—

ನೇತ್ರಾಭಿಷ್ಯಂದ [ಕಣ್ಣು ಬರೋಣ]

Conjunctivitis ಕಂಜಂಕ್ಟಿವೈಟಿಸ್

ಬಹಳಷ್ಟು ಹುಡುಗರ ಕಂಣುಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕೆಂಪಗೆ ಇರುವವು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಂಣು ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಒಂದೇ ಸವನೆ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತ ಕಂಣು ಪಿಚ್ಚುಗಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಆಗಲೇ ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕು. ಇದು ಸಾಂಸರ್ಗಿಕವಾಗಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಡಿಗರಿಂದ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಡುಗ

ನಿಗೆ ಬಂದರಾಯಿತು, ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಬರುವದಲ್ಲದೆ ಹಿರಿಯರಿಗೂ ಇದರ ಪ್ರಸಾದ ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:— (೧) ಕಹೀ ಬೇವಿನ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಸಿದ ನೀರುಗಳಿಂದ ಕಂಣು ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಅಲೆಯಗೊಡಬಾರದು.

(೨) ಕರೇ ಮದುಗುಣಿಕೆಯ ಎಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಘಟಕದ ಅರಳ ಮಾಡಿ, ಕುದಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಆ ಮಿಶ್ರಣ ೨ ಹನಿಯಂತೆ ತಣ್ಣ ಗಾದ ನಂತರ ಕಂಣಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು.

(೩) ಗುಲಾಬೀ ನೀರು ೨ ಹನಿಯಂತೆ ಹಾಕಬೇಕು.

(೪) ಬಿಳೀಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡೀ ರಸ ಸ್ವಚ್ಛಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ಸ್ವಚ್ಛ ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಂಣಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂಡುವದಲ್ಲದೆ ಆ ಗಂಟನ್ನು ಕಂಣೊರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೊಡಬೇಕು. ಪ್ರಥಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದರಂಥ ಮತ್ತೊಂದು ಮದ್ದಿಲ್ಲ.

(೫) ಅರ್ಜಿರಾಲ್ ೨ ಹನಿಯಂತೆ ಕಂಣಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾರದ ಬೇನೆ

ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗುವ ವಿಶೇಷ ರೋಗಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಕಾರಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಆಗಾಗ ಆಯಾ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕೆಲವು ರೋಗಗಳು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಂಡೇ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:— (೧) ಮಧುಮೇಹ, (೨) ಕ್ಯಾನ್ಸರ್, (೩) ಬ್ಲಡ್‌ಪ್ರೆಶರ್. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ರೋಗ ನಿವಾರಣಮಾಡುವಾಗ ಈ ರೋಗಗಳ ಸಂಶಯ ತಕ್ಕೊಂಡು ತಲೆತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೂಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಕಾಸ

Cough ಕಫ

ಕ್ಷಯ, ಆಂತ್ರಿಕ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ, ಕ್ಷಯಕ, ಹೃದ್ರೋಗ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಮ್ಮು ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಲು ತ್ರಾಸದ ಉಪದ್ರವವಾದ್ದರಿಂದ ಆಗಲೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನೆಗಡಿಯಂಥ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಕಾರದಲ್ಲೂ ಇದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನೆಗಡಿಯಾಗಿ ಕೆಮ್ಮು ಬರುವ ಲಕ್ಷಣ ಕೆಡಕೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕ್ಷಯದ ಮುಂಗುರುತೂ ಆಗಬಲ್ಲದು.

ಪ್ರತಿ ಶ್ವಾಸಾದರ್ಥೋ ಕಾಸಃ ಕಾಸಾತ್ಸಂಜಾಯತೇ ಕ್ಷಯಃ || ನೆಗಡಿಯಿಂದ ಕೆಮ್ಮು, ಕೆಮ್ಮಿನಿಂದ ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮಾಧವಕಾರರ ಮತ. ಅಂತೇ ಕೆಮ್ಮಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡೋಣ.

ಕಾರಣ ಮೀಮಾಂಸೆ:— ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಉದಾನ ವಾಯುಗಳ ದುಷ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಣೋಹ್ಯ ದಾನಾನುಗತಃ ಪ್ರದುಷ್ಟಃ || ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು, ನೆಗಡಿ, ಹೊಗೆ, ಧೂಳಿ, ಹಲ್ಲಿನಲ್ಲಿಯ ಕೀವು, ಕಿರುನಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವದು. ಯಕೃತ್‌ದುಷ್ಟಿ, ಪುಪ್ಪಸವಿಕೃತಿ, ಹೃದಯವಿಕೃತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೆಮ್ಮು ಬರುತ್ತದೆ. ಪೂಯದಂತ (ಪಾಯೋರಿಯಾ) ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಗಲಗ್ರಂಥಿ ಟಾನ್‌ಸೆಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಬಾವುಬರುವದರಿಂದಲೂ ಕೆಮ್ಮಿಗೆ ಸುರುವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕಾರ:— ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು. ವಾತ ದುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಣಕೆಮ್ಮು, ಕಫ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಎದೆ ನೋಯುತ್ತದೆ. ಕಿರುನಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಮಲಗುವಾಗ ಕೆಮ್ಮು ಬಲು ತ್ರಾಸಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪಿತ್ತಜ ಕಾಸದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಕಫಜ ಕಾಸದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಟು ಕಫ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:- (೧) ವಾತದಿಂದ ಬರುವ ಒಣಕೆಮ್ಮಿಗೆ:- ಸಿತೋಪಲಾದಿ + ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. (೨) ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ. (೩) ಕರ್ಪೂರಾದಿ ಅಥವಾ ಖದಿರಾದಿ ವಟೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಜೊತೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಪಿತ್ತದಿಂದ ಬರುವ ಕೆಮ್ಮಿಗೆ:- (೧) ಕಾಮದುಘಾ ಮೌಕ್ತಿಕ ಯುಕ್ತ + ಯಷ್ಠಿಮಧು (ಜೇಷ್ಠಮಧು) ಆಡಿನಹಾಲಿನಲ್ಲಿ.

(೨) ಕರ್ಪೂರಾದಿವಟೆ. (೩) ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ (೪) ವಾಸಾವಲೇಹ ಅಥವಾ ವಾಸಕಾಸವ. (೫) ಸುವರ್ಣ ಸೂತಶೇಖರ + ಪ್ರವಾಳಗಳನ್ನು ಜೇಷ್ಠಮಧುವಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ.

ಕಫದಿಂದ ಬರುವ ಕೆಮ್ಮಿಗೆ:- (೧) ತಾಲೀಸಾದಿಚೂರ್ಣ + ಟಂಕಣ, ಬಳಿಗಾರ ಭಸ್ಮಗಳನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೨) ನಾಗಗುಟೆ. (೩) ಸಮೀರಪನ್ನಗಢಿ ಗುಂಜಿ ಅಥವಾ ಅಮ ಗಟ್ಟಿ ಯಾಗಿದ್ದರೆ ೫ ಸುತ್ತು ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವದಲ್ಲಿ ತೇಮ ಕುಡಿಸಬೇಕು. ವಾತಕಫ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೆಮ್ಮಿಗೆ ಇದೊಳ್ಳೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ.

(೪) ಮೃಗಶೃಂಗಭಸ್ಮ + ಜೇಷ್ಠಮಧು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. (೫) ಪುಷ್ಕರ ಮೂಲ ೪ ಗುಂಜಿ + ಜೇಷ್ಠಮಧು ಪುಡಿ ೪ ಗುಂಜಿ. ತಾರೀಕಾಯಿಪುಡಿ ೪ ಗುಂಜಿ. ೪ ಚೀಟು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ.

ಕಿರುನಾಲಿಗೆಬಿದ್ದರೆ:- (೧) ಬೆಳ್ಳೊಳ್ಳೀರಸ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕೂಡಿಸಿ ಕಿರುನಾಲಿಗೆಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳೊಳ್ಳೀ ಸುಟ್ಟು ದಿನಾಲು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ ತಿನ್ನಲು ಕೊಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೇ ಕಿರು ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸ ಬಹುದು.

ಆಯುರ್ವೇದಿಕ ಚುಚ್ಚು ಮದ್ದು:- ವಾಸಾ.

ಪೇಟಂಟೆ:- (೧) ಕ್ಯಾಸ್‌ಪೋ, (೨) ರೈಪ್ರಾಲ್, (೩) ಗ್ಲಾ ಯಾ ಕೋಡಿನ್ ಟರ್‌ಪ್ ವಸಾಕಾ.

ಫ್ರೋಟಪೇಂಟಿ (ಗಂಟಲಿಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಔಷಧಿ):— ಜೇನಿನಲಿ
ನಾಯಫಕ+ಜೇಷ್ಠಮಧುಗಳ ಬಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೋಸಿದ ಪುಡಿ ಕೂಡಿಸಿ
ಹಚ್ಚಬೇಕು.

—೦—

ಶ್ವಾಸ

Asthma — ಅಶ್ಠಮಾ

ವಯಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಬರುವ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿಯೇ
ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಡುವ ಶ್ವಾಸನಲಿಕೆಗಳ ವಿಕಾರವೇ ಇದು. ಇದು
ಸಾಂಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಬರುವದಲ್ಲ. ಬೇಕಾದ ಮಾತು
ಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ “ಮೇಘಚ್ಛನ್ನೇ ಅನ್ವಿದುರ್ದಿನೇ”
ನೋಡ ಮುಸುಕಿದ ಹಗಲು ದುರ್ದಿನ, ಇಂಥ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ
ತ್ವಾಸೆ ವಿಶೇಷ. ಇದು ಪ್ರಾಯಃ ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವ
ರಿಗೆ ಇದು ಸ್ವಾರ್ಜಿತವಾಗಿಯೂ ಬರಬಹುದು. ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ
ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸಕ್ಕೆ ತ್ವಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಸಿರು ಹೊರಗೆ ಬಿಡು
ವಾಗ ರೋಗಿಗೆ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಭರತಿ ಬರುತಿ
ರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಶೋಚನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ.
ಹೊಸ ವೈದ್ಯರು ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ
ಯೋಗ್ಯ ಉಪಚಾರವಾದರೆ ತಕ್ಷಣ ರೋಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ
ಮತ್ತೆ ಅಪಘ್ಯ ಹವೆಗಳ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮೂಲಕ ಬರುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಗೆ
ಮಲಗಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಕುಳಿತೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಬೇಗ ಸಾಯು
ವದೂ ಇಲ್ಲಾ, ಬದುಕಿದ್ದು ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ಇಲ್ಲದ ದಮ್ಮಿನವ
ರಂಥ ದುರ್ದೈವಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕಾರಣಮಿಮಾಂಸೆ:— ಇದರಲ್ಲಿ ನಾತ ಕಫಗಳೆರಡೂ ದೋಷಗಳ
ದುಷ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಂಶಪರಂಪರೆಯು ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣ. ಹಾಗೆಯೇ

ತಂಣ ಕಫವರ್ಧಕ ಹಾಗೂ ಕರಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದರಿಂದ ತಂಬಾಕು ತಿನ್ನುವದು ಅಥವಾ ಸೇದುವದರಿಂದ ಉಗ್ರ ವಾಸನೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮೂಸುವದರಿಂದ, ಹೊಗೆ ಧೂಳಿಗಳು ಪುಪ್ಪುಸದಲ್ಲಿ ಸೇರುವದರಿಂದ, ಮುಟ್ಟು ಮುಂತಾದ ಸ್ರಾವಗಳು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಿಂತುಬಿಡುವದರಿಂದ, ಮೊಸರು, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿ ತಿನ್ನುವದರಿಂದ ದಮ್ಮಿನ ಜೋರು ಸುರುವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಾಲು, ಅನ್ನ, ಮಾಂಸ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಯಿಪಲ್ಗೆ ತಿಂದರೂ ವಿಕಾರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರೋಗಿಯಲ್ಲೂ ಏನಾದರೊಂದು ವಿಶೇಷ ಕಾರಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ರೋಗಿಯು ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೂಗಳ ವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ದಮ್ಮು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅಂದರೆ ಬೆಕ್ಕು, ಕುದುರೆಗಳ ವಾಸನೆ ದರ್ಶನಗಳಿಂದಲೂ ದಮ್ಮು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸೇ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವಾಗಿರುವದು. ಸಾರಾಂಶ ಅನ್ನದ್ರವ್ಯ ಅಥವಾ ಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ರಕ್ತದ ಮೇಲೆ ವಿಷ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಶ್ವಾಸ ವಾಹಿನಿಗಳು ಸಂಕೋಚವಾಗುವದರಿಂದ ಶ್ವಾಸಾವರೋಧ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಶುರುವಾಗಿ ದಮ್ಮು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:— ದಮ್ಮಿನವರನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಬಡಿಕಲಾದ ದೇಹ, ಒಳ ಸೇರಿದ ಕಂಠು, ಮುಂದೆ ಹಾದ ಎದೆ, ಕುಗ್ಗಿದ ಹೆಗಲು, ಸ್ವಲ್ಪ ಡೂಗು, ಇದು ದಮ್ಮಿನವರ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರ. ದಮ್ಮಿನ ಜೋರು ಬಹುಶಃ ಬೆಳಗಿನ ೨ರಿಂದ ೪ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಎದ್ದು ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಎದೆಯಲ್ಲಿ “ಸೊಯಿ ಸೊಯಿ” ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ನಾದ ಹೊರ ಬರುತ್ತದೆ ಉಸಿರು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹಗ್ಗ ರಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೊರಗೆ ಬಿಡುವಾಗ ಉಬ್ಬಸನವು ಪ್ರದೀರ್ಘ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಮ್ಮು ಇದ್ದು ಕಫ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಬೀಳ್ತದೆ. ಅದು ಬಲು ಜಿಗುಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದಮ್ಮಿನ ತ್ರಾಸ ಬಹಳವಾದರೆ ಎಲುವುಗಳು ಕಾದು ಜ್ವರ ಬರುತ್ತವೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವಃ— ಇದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ರೋಗ. ಆದರೂ ಬರಿಯ ದಮ್ಮಿನ ವಿಕಾರದಿಂದಲೇ ಸಾಯುವದು ಕಮ್ಮಿ. ಅಲ್ಲದೇ ಇವರು ಸದಾಕಾಲ ಪಥ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರಾದ ಕಾರಣ ಕೆಲವು ದಮ್ಮಿ ನವರು ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಗಳಾಗಿರುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಕಾರಗಳುಃ— (೧) ಇದು ಎರಡು ವಿಧ. (೧) ಶ್ವಸನಾತ್ಮಕ (ರೆಸ್ಪಿರೇಟರಿ) (೨) ಹೃದಯದೌರ್ಬಲ್ಯಜನ್ಯ (ಕಾರ್ಡಿಯಕ್) ಈ ಎರಡನೇ ಪ್ರಕಾರದ ವಿಕಾರದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹೃದ್ರೋಗ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳೋಣವಾಗಿದೆ.

ಭೇದಕ ನಿದಾನಃ— ಹೃದ್ರೋಗದಿಂದಾಗುವ ದಮ್ಮು, ಶ್ವಸನಾತ್ಮಕ ವಾದ ದಮ್ಮಿನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಶ್ರಮ ದಿಂದಲೂ ತೇಕುಹತ್ತುವದು, ಮಲಗಿದ್ದರೆ ಆರಾಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದು. ಎರಡನೇ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ದಮ್ಮು ಸುರುವಾದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವದು ಶಕ್ಯವೇಯಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಭರತಿ ಬರುವದು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ.

ದೋಷದುಷ್ಟಿಃ— ದಮ್ಮಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾತ, ಕಫಗಳು ಪ್ರಕು ಪಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆಃ— (೧) ಕರೀ ಮದಗುಣಕಿಯ ಬೀಜದ ಪುಡಿ ೨ ಗುಂಜಿ + ಜೇಷ್ಠಮಧು ೪ ಗುಂಜಿ, ೪ ಚೀಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಕರೀ ಮದಗುಣಕೀ ಎಲೆಗಳ ಪುಡಿಯನ್ನು ಮದಗುಣಕೀ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಏತ್ತಿ ಮಾಡಿ ನೇದಬೇಕು.

(೨) ಶ್ವಾಸಕುಠಾರ ೨ ಗುಂಜಿ + ಸಿತೋಪಲಾದಿ ೪ ಗುಂಜಿ, ೪ ಚೀಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ. ಕಫವಾತಾತ್ಮಕ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಮೀರಪನ್ನಗ ೫ ಸುತ್ತು + ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಸವ೧ ಟೆಂಸು, ಅಷ್ಟೇ ನೀರು, ೪ ಸಲ. ಕಫ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೋಣಕ್ಕೆ:- ಪಂಚಸೂತ ೨ ಗುಂಜಿ + ನ್ಯುಗಶ್ಯಂಗ ೪ ಗುಂಜಿ, ೪ ಚೀಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

ಕೀವು ಕೂಡಿದ ಕಫಕ್ಕೆಃ— ಮಲ್ಲಸಿಂದೂರ ೨ ಗುಂಜಿ + ಮೃಗ ಶೃಂಗ ೪ ಗುಂಜಿ, ೪ ಚೀಟು. ಅಡಸಾಲದಲೆಯ ರಸ ಮತ್ತು ಜೇನು.

ಪೇಟೆಂಟಿ:— ಪುರೋಹಿತಶ್ವಾಸಹಾರಿ.

ಆಲೋಪಥಿ:—ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಎಫೆಡ್ರಿನ್ ಪಿಲ್ಲ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಳಿಗೆಗಳು ಹೃದಯವನ್ನು ಅಶಕ್ತ ಮಾಡುವದರಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ೨ ಗುಳಿಗೆ ಗಳಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಡಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಡ್ರಿನಾಲಿನ್ ಅರ್ಧ ಸಿ. ಸಿ. ಅಥವಾ ಆಡ್ರಿನಾಲಿನ್ ಆಂಡ್ ಎಫೆಡ್ರಿನ್ ೧ ಸಿ. ಸಿ. ಒಳ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ ಇದೊಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವೀ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು. ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗೆ ವಿರಾಮವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ರೋಗಿ ಮುಂದೆ ಪಥ್ಯ ದಿಂದಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ರೋಗ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನಿಯಂ ಸಿಗ್ರೇಟುಗಳನ್ನು ಸೇದಲು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದೂ ರೋಗಿಗೆ ಹಗುರಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೋಟೀನಥಿರಪಿ:— ಅರ್ಧ ಸಿ.ಸಿ. ರೋಗಿಯ ರಕ್ತ+ಅರ್ಧ ಸಿ. ಸಿ. ಕುದಿಸಿದ ಆಕಳ ಹಾಲು, ಮಾಂಸಖಂಡದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೇ ದಿನ ೧ ಸೀಸಿ ರಕ್ತ+೧ ಸಿ. ಸಿ. ಹಾಲು. ಮತ್ತು ೩ನೇ ದಿನ ೨ ಸಿ. ಸಿ. ರಕ್ತ+ ೨ ಸಿ. ಸಿ. ಹಾಲು. ಈ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ೪-೫-೬ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಏರಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಕ್ರಮದಂತೆಯೇ. ಪ್ರಮಾಣ ಇಳಿಸುತ್ತ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ.

ವಿಧಾನ:— ನಿರೋಗಿಯಾದ ಹಸುವಿನ ಹಾಲನ್ನು ಒಂದು ಟೆಸ್ಟ್ ಟ್ಯೂಬಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ತಂಣಗಾಗಗೊಡಬೇಕು. ಆಗ ಅದು ಕೆನೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಕುದಿಸಿದ ಇಂಜಕ್ಯನ್ ಸಿರಿಂಜ್ ತಕ್ಕೊಂಡು ಕೆನೆಯಲ್ಲಿ ಛಿದ್ರ ಮಾಡಿ ಸೂಜಿ ಹಾಕಿ ಒಳಗಿನ ಹಾಲನ್ನೇ ಬೇಕಷ್ಟು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲಿಗೇ ಕೈಯ್ಯ ನರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಉಬ್ಬಿದ ನರದಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ರಕ್ತ ತಕ್ಕೊಂಡು ನಂತರ ಚನ್ನಾಗಿ ಎರಡನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಸೂಜಿ ಮತ್ತು ಸಿರಿಂಜಗಳು ನಿರ್ಜಂತುಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ನರದಲ್ಲಿಯ ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವಾಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಲ್ಲವರಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುವದು ಹಿತಕರ.

ಪಠ್ಯಾಪಠ್ಯಃ— ದಮ್ಮಿನವರು ರಾತ್ರಿ ಉಂಟಬಾರದು- ನೊಸರು, ಕರದದ್ದು, ವಾತುಲ ಪದಾರ್ಥ ಬಿಟ್ಟೇಬಿಡಬೇಕು. ಕುದಿಸಿದ ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಗೋದಿಯ ಆಹಾರ ಇವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ. ಎದೆಗೆ ನೀಲಗಿರಿ ತೈಲ ಹಚ್ಚಿ ಕಾಯಿಸಬೇಕು. ಸಿತ್ತದಿಂದಾದ ದಮ್ಮು ಮತ್ತು ಹೃದಯ ವಿಕಾರವಿದ್ದರೆ ಎದೆ ಕಾಸಬಾರದು. ಬಿಸಿ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕಫ ಸಡಲುತ್ತದೆ. ತಂಡಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವದು ಅಜೀರ್ಣಗಳಾಗ ಬಾರದು.

-೦-

ರಕ್ತ ಸಿತ್ತ

ಈ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಿತ್ತ ದೋಷದ ದುಷ್ಟಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದಾಗಿ “ದೂಷ್ಯ” ರಕ್ತವೂ ದೂಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮೂಗು, ಮುಖ, ಗುದ, ಶಿಶ್ನಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ದೇಹದ ಭಾಗಗಳಿಂದ ರಕ್ತ ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ರಕ್ತ ಸಿತ್ತವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಸ್ವಭಾವ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅದು ತೆಳ್ಳಗಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕಾರಗಳು:— ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳು—

(೧) ಉರ್ಧ್ವಗ (೨) ಅಧೋಗ (೩) ಉಭಯ ವಿಧ. ಮೊದಲನೇ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ಮುಖ, ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೂಲಕ. ಎರಡನೇ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಗುದ, ಶಿಶ್ನ, ಯೋನಿಗಳ ವರ್ಗದಿಂದ ರಕ್ತ ಹೊರ ಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದ್ವಾರಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ತ ಸುರಿವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಕಾರದ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನು ರೋಮ ರೋಮಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ತ ಬಸಿಯುತ್ತಿದೆ.

ದೋಷ ದೂಷ್ಯ ವಿಚಾರ:— “ಉರ್ಧ್ವಗಂ ಕಫ ಸಂಸೃಷ್ಟಂ ಅಧೋಗಂ ಪವನಾನುಗಂ” ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದ ರಕ್ತ ಸಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಕಫದ ವಿಕಾರ

ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆಯಾದರೆ ತೆಳಗಿಳಿದದ್ದರಲ್ಲಿ ವಾತದ ವೇಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉಭಯ ಗಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರೂ ದೋಷಗಳು ಉದ್ರೇಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಅದರೂ ಇದು ಉಪದ್ರವ ರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- ಕ್ಷಯ, ಬ್ಲಡ್‌ಪ್ರೆಶರ್, ಟಾಯಿಫಾಯಿಡ್, ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:-“ಉಧ್ವಂ ಸಾಧ್ಯ ಮಧೋಯಾಪ್ಯಂ ಅಸಾಧ್ಯಂ ಯುಗ ಪದ್ಗತಂ” ಉಧ್ವ ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ ಸಾಧ್ಯ, ಆಧೋಗಾಮಿಯಾಪ್ಯ ಅಂದರೆ ಔಷಧಿಪದ್ಯಗಳಿರುವವರೆಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಉಭಯ ಗಾಮಿ ಅಸಾಧ್ಯ ರೋಗ. ಅಥವಾ ಏಕದೋಷಾತ್ಮಕವು ಸಾಧ್ಯ, ದ್ವಿದೋಷಜವು ಯಾಪ್ಯ, ತ್ರಿದೋಷಗಳಿದ್ದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಫದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬೀಳೋಣ:- (ಹಿಮಾಪ್ಪಿಸಿಸ್) ಇದು ಭಾರೀ ಭಯಂಕರ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲದೆ ಕ್ಷಯದ ಮುಂಗುರುತು ಅಥವಾ ಮೂರನೇ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದೂ ಆಗಿರಬಲ್ಲದು. ಬಾಯಿಂದ ರಕ್ತ ಬೀಳ ಹತ್ತಿ ದೊಡನೆ ಕೂಡಲೇ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಕೆಲ ವೇಳೆ ಬರಿ ವಸಡಿಯಿಂದಲೇ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಗಂಟಲಿನಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ಆಮಾಶಯ ದಿಂದಲೂ ರಕ್ತ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಪುಪ್ಪುಸದಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಉದುವ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕಫದಲ್ಲಿ (ಹಿಮಾಪ್ಪಿಸಿಸ್)	ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಹಿಮಾಟಿವಿ. ಸಿಸ್)
೧. ಪುಪ್ಪುಸದಲ್ಲಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿಂದ
೨. ಕೆಮ್ಮಿದ ನಂತರ ಬೀಳುವದು ಕಾರಿಕೊಂಡಾಗ ಬೀಳುತ್ತದೆ
೩. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆಯಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು,
ಎದೆ ನೋಯುತ್ತದೆ ಪಚನವಿಕಾರ
೪. ಕ್ಷಯದ ಲಕ್ಷಣ ——— ವ್ರಣ (ಅಲ್ಸರ್)ದ ಲಕ್ಷಣ
೫. ಮೊದಲಿಗೆ ಕೆಮ್ಮುಬರುತ್ತದೆ.... ಮಳಮಳಕೆ, ಬಾಯಿಗೆ ನೀರು ಬಿಡೋಣ, ತಲೆ ತಿರುಗುವಿಕೆ

೬. ಕಫ ಕೂಡಿದ್ದು ಅನ್ನ ಕೂಡಿದ್ದು
 ೭. ಲಿಟ್‌ಮಸ್‌ಸು ಕಾಗದ ನೀಲೀಯಾಗುತ್ತದೆ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು, ಕಾವು ಅಥವಾ ಅತಿಯಾಗಿ ಶೆರೆ ಕುಡಿಯೋಣ ದರಿಂದ ಕಾಯ್ದು ರಕ್ತ ಮೂಗಿನಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆಂತ್ರಿಕ, ಮಲೇ ರಿಯಾ ಜ್ವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಗಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮುಟ್ಟು ತಡೆದರೆ ಮೂಗು, ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಭಾರೀ ರಕ್ತ ಬಸಿಯುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಸೇರು ರಕ್ತ ಹೋದದ್ದನ್ನು ಲೇಖಕ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಅಧೋಗ ರಕ್ತ ಪಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರದ ಮುಖಾಂತರವಲ್ಲದೆ ಶಿಶು ಯೋನಿ ಗಳೊಳಗಿಂದೂ ರಕ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಹಾಗೆಯೇ ಊಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಸೇ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಮೆಣಸುಗಳಂಥ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಪದಾರ್ಥ ತಿನ್ನುವದರಿಂದ ಗುದ ದ್ವಾರವಾಗಿ ರಕ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಶುದ್ಧ ರಸಾಯನ, ಪಾರದಕಲ್ಪ, ವಿಷಗಳಿಂದಲೂ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬಸಿಯು ತ್ತದೆ. ಗರದೋಷ, ಸೋಮಲ, ರಸಕರ್ಪುರ, ಬುಕರಿಯಂಥ ಕೆಟ್ಟಜಾತಿ ಹಾವು ಕಡಿದರೆ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಇರಲಿ ಅಂಗಾಲಿನಿಂದೂ ರಕ್ತ ಸೋರುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—“ಪ್ರತಿ ನಾರ್ಗಂಚ ಹರಣಂ ರಕ್ತಪಿತ್ತೇ ವಿಧೀಯತೆ” ದೋಷಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವಿರುದ್ಧ ನಾರ್ಗ(ಉರ್ಧ್ವವಾದದ್ದನ್ನು ಅಧಕ್ಕೆ ಅಥವಾದದ್ದನ್ನು ಉರ್ಧ್ವ)ಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದು ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೂತ್ರವಿದೆ. ಉದಾ:—ಅಧೋಗ ರಕ್ತಪಿತ್ತದಲ್ಲಿ ವಾಂತಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಉರ್ಧ್ವದಲ್ಲಿ ಜಾಡಿಸಲು ಔಷಧಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಉಷ್ಣ ಆಹಾರವಿಹಾರಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕು. ರಕ್ತಪಿತ್ತವಿದ್ದವರ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕೀಳ ಬಾರದು. ಹಲ್ಲು ಕೀಳುವದರಿಂದಲೇ ಮೃತ್ಯು ಬಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿವೆ.

ಔಷಧಿಗಳು:—(೧) “ವೃಷ: ಅಸ್ತಪಿತ್ತೇ” ರಕ್ತಪಿತ್ತದ ಮೇಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಔಷಧಿ ಅಡಸಾಲ. ಇದು ಉರ್ಧ್ವಗ ರಕ್ತಪಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

(೨) ರಕ್ತಪಿತ್ತಗಳೆರಡೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಶರೀ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವವನ ರಕ್ತಪಿತ್ತ ರೋಗವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಕೆಟ್ಟ ರಕ್ತ ಹೋದಷ್ಟೂ ಉತ್ತಮವೇ.

(೩) ಜಾಜಿ, ದುಂಡುವುಳ್ಳಿಗೆ ಹೂವು + ಗಾಲ ಕಜ್ಜೂರ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಸಬೇಕು.

(೪) ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಬೀಳುವ ರಕ್ತಕ್ಕೆ:— ಪಾರಿವಾಳಗಳ ಹಿಕ್ಕಿಯನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೫) ಗಂಧ, ಬಾಳದ ಬೇರು, ಧಮಾಸಾ, ಕರೇ ಬೀಜದ್ರಾಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಮಾಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ನೆನೆ ಹಾಕಿ ಮರುದಿನ ಕೆವಿಚಿ ಸೋಸಿ ಕುಡಿಯುವದಕ್ಕೆ “ ಹಿಮ ” ವೆಂದು ಹೆಸರು.

(೬) ಕಬ್ಬಿಣ ಸಂಣ ತುಣುಕು + ನೀಲ ಕಮಲ ೫ ನೀರಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ನೆನಿಸಿ ಕೆವಿಚಿ ಸೋಸಿ ಕುಡಿಯುವದು.

(೭) ಮೂತ್ರ ಮಾರ್ಗದ ರಕ್ತ ಪಿತ್ತಕ್ಕೆ:—ನೆಗ್ಗಲೀ ಮುಳ್ಳು + ಶತಾವರಿ + ಪುನರ್ನವಾಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಮಾಸಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.

(೮) ಗುದಮಾರ್ಗದ ರಕ್ತ ಪಿತ್ತಕ್ಕೆ:—ಕುಟಜಾರಿಷ್ಟ ಅಥವಾ ಅಲದ ಗಡ್ಡಗಳು + ನೀಲಕಮಲ + ಬಾಳದ ಬೇರುಗಳ ೩ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು.

(೯) ಮೂಗಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಬರುವಾಗ:— ಕರ್ಕೇ ರಸ ಅಥವಾ ದಾಳಿಂಬರ ಹೂಗಳ ರಸವನ್ನು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ತಂಣೀರ ಪಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಬರ್ಫಿನ ಚೀಲ ಇಡಬೇಕು. ಬಿಳೀ ನೀರುಳ್ಳ ಬೀಜ ಜಜ್ಜಿ ಮೂಸಲು ಕೊಡಬೇಕು.

(೧೦) ಕೊಯಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಪಿತ್ತಕ್ಕೆ:— ಚಂದ್ರಕಲಾ ೨ ಗುಂಜಿ ೨ ಸಲ ಉಸೀರ ಅಥವಾ ಅದನಿಂದಾಸವಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಡಿಗ್ಗರಗು, ಸಾರಿವಾ, ಮಂಜಿಷ್ಠಾ ಅಥವಾ ಅರ್ಜುನಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ.

(೧೧) ಉರ್ಧ್ವಗ ರಕ್ತಪಿತ್ತಃ—(೧) ಸುವರ್ಣನಾಕ್ಷಿಕ ೨ ಗುಂಜಿ + ಅರಿಷಣ ಪುಡಿ ೪ ಗುಂಜಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ.

(೨) ಪ್ರವಾಳ + ನೆಲ್ಲಿ ಚಟ್ಟು + ಅಮೃತಸತ್ವಗಳನ್ನೂ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ.

(೧೨) ಗುದನಾರ್ಗದ ರಕ್ತಪಿತ್ತಃ— ಉಸೀರ (ಕರೇಬಾಳದ ಬೇರು) + ಗಂಧ + ಧಮಾಸಾ + ಕಲ್ಲು ಸಬ್ಬ ಸಗಿ ಇದರ “ ಹಿಮ ” ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ವಿಷಗಳ ನಿಮಿತ್ತದ ರಕ್ತಪಿತ್ತಃ— (೧) ಪಾರಜ ವಿಷಮೂಲಕವಾದ್ದು. ಕರ್ಪೂರ. (೨) ಸೋಮಲಃ— ಕಿರಕಸಾಲಿ, ಅಥವಾ ಅತ್ತೀ ಬೇರಿನ ನೀರು.

ಮೂತ್ರ ಮಾರ್ಗದ ರಕ್ತಪಿತ್ತಃ— ಬಾಳೇದಿಂಡು + ಕಮಲದ ಗಡ್ಡೀರಸ.

ಹಾಯ್‌ಬ್ಲಡ್ ಪ್ರೇಶರದಲ್ಲಿಯ ರಕ್ತ ಪಿತ್ತಃ— ಇದರಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತತೆ ಬರದಂತೆ ರಕ್ತ ಹೋಗಗೊಡಬೇಕು.

ಬುಕರೀ ವಿಷಕ್ಕೆ— (೧) ಮಣ್ಣಿನ ಹರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಬಾಳದ ಬೇರು + ಗಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ “ ಹಿಮ ” ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಆ ನೀರಿನ ಸ್ನಾನ ಹಾಕಬೇಕು.

(೨) ಅತ್ತೀ ಬೇರಿನ ನೀರು ಕುಡಿಸಬೇಕು.

(೩) ಅನಂತ ಮತ್ತು ಪಾಕೇರಿ ಭಾತಗಳ ಚೂರ್ಣ ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಿರಿ.

ಪ್ರಮೇಹ

ಪ್ರಮೇಹ ಮತ್ತು ಪರಮಾಗಳಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಯಾವದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪರಮಾ ಇದು ದುಷ್ಟ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಆದರೆ ಪ್ರಮೇಹದಲ್ಲಿ “ಪ್ರಕೃಷ್ಟೇಣಮೇಹನಂ” ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರ ಹೋಗುವದಿಷ್ಟೇ ಲಕ್ಷಣವಿರುತ್ತದೆ. ಆಯುರ್ವೇದವು ಪ್ರಮೇಹದಲ್ಲಿ ಸಾಂದ್ರ, ಮಂಜಿಷ್ಠ, ಇಷ್ಟು ಮುಂತಾದ ೨೦ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರದ ರೂಪ, ಬಣಗಳಮೇಲಿಂದ ಹೆಸರು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ತರಹಗಳಲ್ಲಿ ಯಕೃತ್ತು ಮತ್ತು ಮೂತ್ರ ಪಿಂಡಗಳು ಕೆಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಮೇಹಗಳೂ ಮಧುಮೇಹದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರವಾಗುತ್ತವೆ. “ಸರ್ವೇ ಪ್ರಮೇಹಾಃ ಮಧುಮೇಹತ್ವಂ ಆಯಾಂತಿ” ಎಂಬುದರ ಮೇಲಿಂದ ಮಧುಮೇಹವೇ ಒಂದು, ಮತ್ತಿತರ ಮೇಹಗಳ ಗುಂಪೇ ಒಂದು; ಹೀಗೆ ಸ್ಥೂಲಮಾನದಿಂದ ಮೇಹ ಎರಡೇ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಆಲ್ಬೋ ಸಥಿಯಲ್ಲಿಯೂ ‘ಡಾಯ್ ಬಿಟೆಸ್ ಇನ್ ಸಿಪಿಡೆಸ್ ಎಂಡ್ ಡಾಯಬಿಟೆಸ್ ಮೆಲಿಟೆಸ್’ ಹೀಗೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೊದಲನೇದರಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದದ ಮಧುಮೇಹವನ್ನುಳಿದು ಇತರ ಮೇಹಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ಪ್ರಕಾರವೆಂಬುದೇ ಮಧುಮೇಹವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮೇಹ:— ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಬಾರಿಗಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ನಿರೋಗಿಯಾದವನು ದಿನದಲ್ಲಿ ೬-೮ ರವರೆಗೆ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಮೇಹದವರು ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತಾಸಿಗೊಮ್ಮೆ ಯಂತೆಯೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರೋಗಿ ಮನುಷ್ಯ ೨೪ ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ೫೦ ರಿಂದ ೧೦೦ ಟೆಂಸುಗಳ ವರೆಗೆ ಮೂತ್ರ ಹೊಯ್ದರೆ ಪ್ರಮೇಹದವರಿಗೆ ೨೦೦ ರಿಂದ ೨೫೦ ಟೆಂಸುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಮೂತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. (ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮೂತ್ರದ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಬಾರಿಗಳೂ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ) ಅಲ್ಲದೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಅಶಕ್ತಿಗಳೂ ಪ್ರಮೇಹದವರಲ್ಲಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತವೆ.

ದೋಷವಿಶೇಷ:— ಕಫದಿಂದ ೧೦ ಪ್ರಕಾರದ ಮೇಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೮೮ (ಲಿಂಫ) ದುಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಿತ್ತದ ಮೇಹಗಳು ಆರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಣವನ್ನನುಸರಿಸಿ,

ನೀಲ, ಮಂಜಿಷ್ಠಾ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರು ಬಂದಿವೆ. ನಾತದ ಮೇಹಗಳು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ. ಈ ವಿಶೇಷ ದೋಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ತಕ್ಕ ಉಪಚಾರ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾ, ವಂಗ, ತ್ರಿವಂಗ, ಶಿಲಾಜಿತು, ಗೋಕ್ಷುರಾದಿ ಗುಗ್ಗುಳ ಮೊದಲಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು. ಇನ್ನು ಮಧುಮೇಹದ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ. ಪ್ರಮೇಹ ಮತ್ತು ಮಧುಮೇಹಗಳ ಕಾರಣ ಪರಂಪರೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ.

—೦—

ಮಧು ಮೇಹ

Diabetes Mellitus ಡಾಯಬಿಟಿಸ್ ಮೆಲಿಟಿಸ್

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಣನೆ:— ಇದೊಂದು ಶ್ರೀಮಂತಿ ಬ್ಯಾನಿ. ಸುಖವಸ್ತು, ಆಲಸಿ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರವಾಣ ಹೆಚ್ಚು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಯಕೃತ್, ಮೂತ್ರಪಿಂಡ ಮತ್ತು ಸ್ವಾದುಪಿಂಡ (ಪ್ಯಾಂಕ್ರಿಯಾಜ್) ಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಮಧುಮೇಹವಾಗುವದೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಸುಧಾರಿಸಿದ ಜನರಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ. ಆನುವಂಶಿಕತ್ವವೂ ಇದಕ್ಕಿದೆ. ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಕಾರ ಇತ್ತೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬರುವದಂತೂ ಸರಿ ಅಲ್ಲದೆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾಲ್ವತ್ತು ವರುಷಗಳ ಮೇಲಿನ ವಯಸ್ಸಿನವರಿಗೇ ಈ ಬೇನೆ ಬರುವದುಂಟು.

ಕಾರಣ ಪರಂಪರೆ:— || ಆಸ್ಯಾಸುಖಂ ಸ್ವಪ್ನಸುಖಂ ದಧೀನಿ |
ಗ್ರಾಮ್ಯೋದಕಾನೂಪರಸಾಃ ಪಯಾಂಸಿ || ನವಾನ್ನಪಾನಂ ಗುಡವೈಕೃತಂಚ
ಪ್ರಮೇಹ ಹೇತುಃ ಕಫಕೃಚ್ಛ ಸರ್ವಂ ||೧||

ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಮಾಧವಕಾರರು ಪ್ರಮೇಹ-ಮಧುಮೇಹಗಳ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(೧) ಆಸ್ಯಾಸುಖಂ=ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖವೆಂದು ತಿಳಿದಿರೋಣ. (ಸಿಡೆಂಟರಿ ಹ್ಯಾಬಿಟ್ಸ್). ವ್ಯಾಯಾಮ ಅಥವಾ ಶ್ರಮ ಮಾಡದಿರೋಣದರಿಂದ ಪಚನಶಕ್ತಿ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ತಿಂದದ್ದು ಆರಗುವದಿಲ್ಲ. ಇಂಥದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲೆ ಜಡವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಧುಮೇಹ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದಿನವಹೀ ಬೆವರು ಸುರಿಸುವವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಮಧುಮೇಹವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕಾರಕೂನರು, ಮಾಸ್ತರರು, ಭಟ್ಟರು, ಶಿಟ್ಟರು, ವಕೀಲರು, ಪ್ರೌಢೇಸರರು ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ಬಹಳವಾಗಿದೆ.

(೨) ಸ್ವಪ್ನ ಸುಖಂ:— ಯಾವಾಗಲೂ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖಕಾಣುತ್ತಿರೋಣ. ಆಲಸಿಗಳು, ನಿದ್ರಿಬಡಕರು, ಆಯತೋಬಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಧುಮೇಹದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚು.

(೩) ಮೊಸರು, ನೆಲ ಮತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸರಸ, ಹಾಲು, ಹೊಸಕಾಳು, ನೀರು, ಬೆಲ್ಲ, ಕಾಕಂಬಿಗಳು ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕಫವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳೂ ಮಧುಮೇಹವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಫ ಕೆಟ್ಟು ಕ್ಲೇದ ಬೆಳೆದು ದಿನೇ ದಿನೇ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ಬೆಳೆದು ಬರುತ್ತ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಧುಮೇಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಅನ್ನ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ನೀರುಗಳು ಪಚನಕ್ಕೆ ಜಡವಲ್ಲದೆ ಕಫವರ್ಧಕಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬೆಲ್ಲ ಸಕ್ಕರೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿನ್ನುವದರಿಂದಲೂ ಈ ವಿಕಾರವಾಗುವದುಂಟು.

ಮನಸ್ಸಿನ ಏರಿಳಿತ:— ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಆಘಾತಗಳಾಗುವದಿದು ಮಧುಮೇಹದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ. ಅಂತೇ ಸಟ್ಟವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧುಮೇಹದ ವಿಕಾರ ಹೆಚ್ಚು. ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವದೂ ಘಾತಕವೇ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ:—ಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೋಗುವದು, ರಾತ್ರಿ ೩-೪ ಸಲ ಎಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಯಾರಿಕೆ ಬಹಳ. ಮಳೆ ಚಳಿಗಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಈ ರೋಗಿ ತಂಬೆಗೆಗಟ್ಟಲೆ ನೀರು ಹಣಿಯುತ್ತಾನೆ.

ದೇವನಂತಹ ಹಸಿವು. ತಿಂದಷ್ಟು ಅರಗಿ ಮತ್ತೂ ಹಸಿವಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದೆನಿಸಿದರೂ ಒಳಗಿನ ಪ್ರಕಾರವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದೂ ಮನುಷ್ಯ ಅಶಕ್ತನಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ತೂಕವೂ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ತಿಂಡಿ ಮತ್ತು ಉರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನ ಕಾಮಶಕ್ತಿ ಬರಬರುತ್ತ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಉಚ್ಚಿಗೆ ಇರುವೆಗಳು ಮುತ್ತುತ್ತವೆ. ರಕ್ತ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಗಾಯಗಳಾವೂ ಬೇಗ ಮಾಯದೆ ಕೇವಲ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಮೈಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುರುವುಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ಮಾಂಸವಿದ್ದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಚಿತಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಕುರು ಅಂದರೆ ಆರ್ಬುಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಡಾಯ್ ಬಿಟಿಕ್ ಕಾರ್ಬಂಕಲ್' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಲೆಗೆ ಚಕ್ರ ಬರುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಮೂರ್ಛೆಯೂ ಬರುವದಕ್ಕೆ 'ಡಾಯ್ ಬಿಟಿಕ್ ಕೋಮಾ' ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಉಪಚಾರವಾಗದಿದ್ದರೆ ರೋಗಿ ಕೈಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ವಯಸ್ಸು:— ಪ್ರಮೇಹ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹರೆಯದ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಮಧುಮೇಹ ಬರುವದು ನಾಲ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ.

ದೋಷದೂಷ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ

ಕಫ, ಪಿತ್ತ, ವಾಯುಗಳಿವು ದೋಷಗಳು. ಮತ್ತು ಮೇದ, ರಕ್ತ, ವೀರ್ಯ, ನೀರು, ಮಾಂಸ, ಸ್ನೇಹ, ಲಸಿಕಾ, ಮಜ್ಜಾ, ರಸ, ಓಜ ಇವು ದೂಷ್ಯಗಳು. ಇವೆಲ್ಲಾ ವಿಕೃತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳು ಕೆಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಮಧುಮೇಹ ನೆಟ್ಟಗಾಗುವದು ಕಷ್ಟ.

ನಿದಾನ:—ರೋಗಕ್ಕೆ ಶುರುವಾಗಿ ಬಹಳೇ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ನಿದಾನವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ರೋಗಿಯ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ದುರಭಿಮಾನಗಳಿಂದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ತಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತನಗಾಗಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗಾಯ ಬೇಗನೇ ಮಾಯದಿರಲು ಮಾತ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮೊದಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಧುಮೇಹವಾದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಯಶಸ್ವೀ ಚತುರ ಡಾಕ್ಟರರಿಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಕುರುವುಗಳಾಗಹತ್ತಿದವು. ಹಲವಾರು ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳಾದರೂ ಕುರುವುಗಳಾಗುವುದು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ೨-೩ ವರ್ಷ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಮಿತ್ರರಾದ ಡಾಕ್ಟರರೊಬ್ಬರು ಮೂತ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಅದರಂತೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ೧೦೦ ಕ್ಕೆ ೧೨ ರಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಹೊರ ಪಿತು. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಡಾಕ್ಟರರೇ ಈ ಹಾಡಾದಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ದನ್ನೇನು ಹೇಳಬೇಕು! ಅಂತೇ ಉಂ ವರುಷದ ಮುಂದಿನವರು ರಾತ್ರಿ ಎಳ ಹತ್ತಿ ಹಸಿವೆ, ನೀರಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯಹತ್ತಿದರೆ ಕೂಡಲೆ ಮೂತ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮೂತ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆ

ಉಚ್ಚಿಗೆ ಇರುವೆಗಳು ಮುತ್ತಬೇಕಾದರೆ ಸಕ್ಕರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರಲೇಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುವವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಬಾರದು. ಯೋಗ್ಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಪರೀಕ್ಷೆಗೇನು ದೊಡ್ಡ ಲೆಬೋರೇಟರಿ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ದವಾಖಾನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಮೂತ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರಮಾಣ:-(೧) ೨೪ ತಾಸುಗಳಲ್ಲಿಯ ಮೂತ್ರ ೧೦೦ ಟೆಂಸುಗಳಿ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬಾರದು. ಈ ಪ್ರಮಾಣ ಮೀರಿದಾಗ ಪ್ರಮೇಹದ ಶಂಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಶಿಷ್ಟ ಘನತ್ವ (ಸ್ಪೆಸಿಫಿಕ್ ಗ್ರ್ಯಾ ವಿಟಿ) :- ನಿರೋಗಿಗಳ ಮೂತ್ರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಘನತ್ವ ೧೧೫ ರಿಂದ ೧೨೫ರ ವರೆಗೆ ಇರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಲು ಯುರಿನಾಮೀಟರ ಎಂಬ ಸಾಧನದ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಜಿನ ಕೊಳವೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೨ ಟೆಂಸು ಮೂತ್ರ ತಕ್ಕೊಂಡು ಯುರಿನಾಮೀಟರನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಒಳಗೆ ಇಳಿಸಬೇಕು.

ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಸರ್ಯಂತರ ಒಳಸೇರಿ ಅದರ ಸೀರಾದ ಒಂದು ತುದಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೂತ್ರದ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಭಾಗದ ಅಂಕಿಯಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಮೂತ್ರದ (ಸ್ಪೆಸಿಫಿಕ್ ಗ್ರ್ಯಾ ವಿಟಿ) ವಿಶಿಷ್ಟ ಘನತ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದು ೧೦೦೦ ರ ಕೆಳಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಪ್ರಮೇಹ ೧೦೩೦ ರ ಮೇಲಿದ್ದರೆ ಮಧುಮೇಹದ ಸಂಶಯ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲು ಆದ್ವಿಯಿಲ್ಲ.

(೩) ಬಂಣ:- ನಿರೋಗಿಗಳ ಮೂತ್ರ ತಿಳುಹಳದಿಯದಾಗಿರಬೇಕು.

(೪) ರಿ ಆಕ್ಸೆನ್:- ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀಲ ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ಲಿಟ್ಮಸ್ ಪೇಪರ ಹಾಕಲಾಗಿ ನೀಲೀ ತುಂಡು ಕೆಂಪಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಆಮ್ಲಭೂಯಿಷ್ಟ (ಆಸಿಡ್) ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕೆಂಪು ಲಿಟ್ಮಸ್ ತುಂಡು ನೀಲಿಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಕ್ಷಾರಭೂಯಿಷ್ಟ (ಅಲ್ಕಲಾಯಿನ್) ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(೫) ಸಕ್ಕರೆ (ಶುಗರ) :- ಫೇಲಿಂಗ್ ಸೊಲ್ಯೂಶನ್ ನಂ. ೧. ಮತ್ತು ನಂ. ೨. ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಎರಡು ದ್ರಾವಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊಳವೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ದ್ರಾವಣಗಳ ಎರಡೆರಡು ಸಿ. ಸಿ. ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಸಿ. ಸಿ. ತಕ್ಕೊಂಡು ಸ್ಪಿರಿಟ್‌ಲ್ಯಾಂಪಿನಮೇಲೆ ಕುದಿಸಬೇಕು. ಎರಡನೇ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊಳವೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಿ. ಸಿ. ಮೂತ್ರ ತಕ್ಕೊಂಡು ಕುದಿಸಿ ಎರಡನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಕುದಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಸಕ್ಕರೆ ಇಲ್ಲದ ಮೂತ್ರ ಮಿಶ್ರಣದ ಬಂಣ ನೀಲೀಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಕ್ಕರೆ ಇದ್ದರೆ ಬಂಣ ಬದಲಾಗಿ ಕೇಶರಿ ಅಥವಾ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬಂಣ ದಟ್ಟ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತದೆ. ಬಂಣ ತಿಳು ಕೇಶರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ೧೦೦ ಕ್ಕೆ ೧ ರೊಳಗೆ ಇದೆ ಎಂದೂ, ಚಹಾದ ಬಂಣ ವಿದ್ದರೆ ೨% ರಂತೆ, ಸುಟ್ಟ ಇಟ್ಟಂಗಿಯ ಬಂಣವಿದ್ದರೆ ೩% ರಂತೆ ಮತ್ತೆ ಸೊನ್ನಿ ಕೇವಿ ಕಲಿಸಿದಂತಿದ್ದರೆ ೫% ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಎರಡನೇ ರೀತಿ:- ೫ ಸಿ. ಸಿ. ಬೆನಡಿಕ್ಟ್ ಸೊಲ್ಯೂಶನ್ ತಕ್ಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ೧೦ ಹನಿ ಮೂತ್ರ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ ೨ ಮಿನಿಟು ತಣಿಸಿ ನೋಡಿದ

ಮೂತ್ರದ ಬಣ್ಣ ಸಕ್ಕರೆ ಇದ್ದರೆ ಹಳದಿ ಅಥವಾ ಕೆಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಕ್ಕರೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀಲಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭೇದಕ ನಿದಾನ:- ಬಹಳ ಸಾರೆ ಮೂತ್ರವಾಗೋಣ. ಅಥವಾ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಶಿಕ್ಕ ಪೂತ್ರಕ್ಕೆ ಇದಿಷ್ಟೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಧುಮೇಹ ವೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಆಶ್ಮರಿ, ಪರಮಾ, ಪ್ರಮೇಹ ನೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸಿನ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕ್ವಚಿತ್ ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದೂ ಮಧುಮೇಹದ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂತತವಾಗಿ ಸಕ್ಕರೆ ಇರೋಣ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪವಾಸದ ನಂತರವೂ ಸಕ್ಕರೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗದಿರೋಣಗಳು ಮಧುಮೇಹದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತ್ವ:- ಮಧುಮೇಹವು “ಯಾಸ್ಯ” ರೋಗವಾಗಿದೆ, ಯೋಗ್ಯ ಉಪಚಾರ ಮತ್ತು ಪಥ್ಯಗಳಿಂದ ಅದು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತುಸು ಅಪಥ್ಯವಾದರೆ ಮರಕಳಿಸುವದು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಂಶಿಕ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಧುಮೇಹ ಬಂದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಧುಮೇಹ ದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯವಾಗುವದೂ ಶಕ್ಯ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕ್ಷಯ ಶೀಘ್ರ ಸಂಹಾರಕ (ಗೆಲೋಸಿಂಗ ಟೀ.ಬಿ.) ವಾಗಿ ರೋಗಿಯನ್ನು ಬಲು ಬೇಗ ಯಮಪುರಿಗಟ್ಟ ತ್ತದೆ. ಮಧುಮೇಹದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಾಂಗವಾದರಂತೂ ಆ ರೋಗಿಯ ಗತಿ ಯಾತಕ್ಕೂ ಬೇಡ. ಹಾಗೆಯೇ ಅರ್ಬುದ (ಕಾರ್ಬಂಕಲ್) ಅಥವಾ ಮೂರ್ಛಾ (ಕೋನಾ) ಗಳು ಬರುವದು ಅರಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮೇಹ ಪಿಟಿಕದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟಾಡಿಸುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ತೂತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಲು ತ್ರಾಸ ದಾಯಕವಾದರೂ ಆಯುರ್ವೇದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಪೂರಾ ಗುಣ ಹೊಂದಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ:- (ಆಯುರ್ವೇದೀಯ) “ನ ವಾಮಯೇತ್ ಪ್ರಮೇಹಿನಂ” (ಚರಕ) ಪ್ರಮೇಹ ಅಥವಾ ಮಧುಮೇಹದವರಿಗೆ ವಾಂತಿ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. (೧) “ಮೇಹೇಷು ಧಾತ್ರೀ ನಿಷೇ” ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪ್ರಮೇಹ ಮತ್ತು ಮಧು

ಮೇಹಗಳಿಗೆ ವಾಗ್ಬಟಾಚಾರ್ಯರು ನೆಲ್ಲೀಕಾಯಿ, ಅರಿಸಿಣ, ಮರದರಿಷಣಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(೨) “ಇಕ್ಷುಮೇಹೇ ಪಾರಿಭದ್ರಃ” (ಸುಶ್ರುತ) : -- ಇಕ್ಷುಮೇಹಕ್ಕೆ ಕಹಿ ಬೇವು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಮಧುಮೇಹಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಮಾಸಿ ಬೇವಿನ ರಸ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಕ್ಕರೆ ಹೋಗುವದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರಸ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗಿ ತಕ್ಕೊಂಡರೆ ಮೂರ್ಛೆ ಬರುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ.

(೩) ನೀರಲ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ತಿನ್ನಬೇಕು, ಜಂಬ್ವಾಸವ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಣಗಿದ ನೀರಲ ಬೀಜಗಳ ಪುಡಿಯನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದೂ ಉತ್ತಮ.

(೪) ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರೀ ರಸ ೨ ಚಮಚಿಗಳಂತೆ ದಿನಾಲು ೨ ವೇಳೆ ತಕ್ಕೊಂಡರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸಕ್ಕರೆ ಹೋಗುವದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

(೫) ಸಸ್ತಕಪಿಯ ಚೂರ್ಣ ಒಂದೊಂದು ಮಾಸಿಯಂತೆ ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾನೆ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೇಲಿನ ಐದೂ ಔಷಧಿಗಳು ಬಡವರಿಗೆ ಆಮೃತವಾಗಿವೆ. ಈ ಐದೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಔಷಧಿಗಳಾಗಿರುವವಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧ ಕಲ್ಪಗಳಿಗೆ ಸಹ ಪಾನಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

(೬) ಕಷಾಯಃ— ಬಿಲ್ವದಳ, ತರೇದಗಿಡದ ಒಳತೋಟಿ, ಸಪ್ತಕಪಿ, ಬಿಳೀ ಹಾಲನಾಳದ ಬೇರು, ಆಲದ ಗಿಡದ ಒಳತೋಟಿ, ಅಶ್ವಗಂಧೆ, ಶತಾವರಿ, ಬೂರಲ ಗಿಡದ ಒಳತೋಟಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೂರು ಮೂರು ಮಾಸಿಗಳಂತೆ ಹಾಕಿ ೨ ಕಪ್ಪು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ೩ ಉಳಿಸಿ ಕಾಡೇನಿಕಾಡೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. [ಇದು ಡಾ. ಕರೋಡೆ ಸಿವ್ವಿಲ್ ಸರ್ಜನ್ ಯವರ ಯೋಗ]

(೭) ತ್ರಿಫಲಾ ೨ ಮಾಸಿ, ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ೨ ವೇಳೆ, ಜನೇಗೋದಿಯ ಆಹಾರವನ್ನೇ ವಸ್ಪತ್ತು ಉಣ್ಣುತ್ತ ೨೧ ದಿನ ಕಳೆಯಬೇಕು.

(೮) ಶಿಲಾಜಿತು— ಶುದ್ಧ ಶಿಲಾಜಿತು [ಸೂರ್ಯ ತಾಪಿ] ೨ ಗುಂಜಿ ಯಂತೆ ೪ ಸಲ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ. “ಶಿಲಾಜಿತು ತುಲಾಮದ್ಯಾತ್ ಪ್ರಮೇಹಾರ್ತೀ ಪುನರ್ನವಃ” [ವಾಗ್ಭಟ] ಮಧುಮೇಹದ ಮನುಷ್ಯ ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯ ನಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ೪೦೦ ತೊಲಿ ಶುದ್ಧ ಶಿಲಾಜಿತು ತಿನ್ನ ಬೇಕು.

(೯) ಬಹು ಮೂತ್ರತಾಃ— ರಾಜವಲ್ಲಭ ೪ ಗುಂಜಿ, ೪ ಚೀಟು ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರಿರಸ, ಜೇನಿನಲ್ಲಿ.

(೧೦) ಗುಡಮಾರೀ ವನಸ್ಪತಿಃ— ಲೋಧ್ರ, ಪುಷ್ಕರಮೂಳ, ಬಜಿ ಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ೬ ಗುಂಜಿ, ೪ ಚೀಟು, ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೪ ಸಲ.

(೧೧) ಕೃಶ-ತೆಳು ಪ್ರಕೃತಿಯವರ ಮಧುಮೇಹಃ— ಶುದ್ಧ ಗುಗ್ಗುಲ ೮ ಗುಂಜಿ + ಸಪ್ತಕಷಿ ೮ ಗುಂಜಿ, ೪ ಸಲ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ, ಗುಗ್ಗುಲ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಮತ್ತು ಮಾಂಸವರ್ಧಕವಾಗಿದೆ.

(೧೨) ಸ್ಥೂಲ-ದಪ್ಪ ಪ್ರಕೃತಿಯವರ ಮಧುಮೇಹಃ— ಶಿಲಾ ಜಿತು ೮ ಗುಂಜಿ + ಕಹಿಬೇವಿನ ತಪ್ಪಲ ಪುಡಿ ೮ ಗುಂಜಿ ೪ ಚೀಟು, ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೪ ಸಲ. ಶಿಲಾಜಿತು ಬಜ್ಜನ್ನು (ಫ್ಯಾಟ) ಕಳೆಯುವದಾಗಿದೆ,

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಧುಮೇಹಕ್ಕೆ ಬಹು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿ ನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬಹುಮೂಲ್ಯಗಳಾದ ದ್ವಾದಶ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾ ಯಿತು. ಇನ್ನು ವಿಶೇಷ ಸಿದ್ಧ ಕಲ್ಪಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ

(೧) ನಾಗಭಸ್ಮಃ— ಮಧುಮೇಹದ ಮೇಲೆ ಇದರ ಉಪಯೋಗ ಬಹಳ. ಇದು ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಕೆಟ್ಟಿರುವ ಯಾವತ್ತೂ ದೋಷ ದೂಷ್ಯಗಳು ಇದರಿಂದ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಕ್ಕರೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಬಹಳೇ

ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರೋಣ, ಅಶಕ್ತಿ, ನೀರಡಿಕೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ತೈಥಿಲ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

(೨) ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾಃ— ಇದು ಶಿಲಾಜಿತು ಕಲ್ಲು. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಪ್ರಮೇಹ ಮತ್ತು ಮಧುಮೇಹಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಮದೋಷ ಹಾಗೂ ಮೂತ್ರಾಶಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಲೇದಗಳು ಇದರಿಂದ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

(೩) ಮಧುಮೇಹ ದರ್ಪಹಾರಿಃ— ಇದು ಅಪುನ ಕಲ್ಲು ಮೂತ್ರದ ಪ್ರಮಾಣ ಬಹಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯೋಣ, ಮೈಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶೂಲಿ, ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಉಪಯೋಗ.

(೪) ತ್ರಿವಂಗಃ— ಧಾತು ಸ್ನೇಹತೆ. ಬಸ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೋಷ ಮತ್ತು ನವುಂಸಕತ್ವಗಳಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗ.

(೫) ಪುಷ್ಪಧನ್ವಾಃ— ಅತಿ ಮೈಥುನದಿಂದಾದ ಮಧುಮೇಹದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಜನನೇಂದ್ರಿಯದ ತ್ರಾಣ ಕಡಿಸುಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಶೇಷ ಉಪಯುಕ್ತ.

(೬) ವಸಂತ ಕುಸುಮಾಕರಃ— ನಾಜೂಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶುಕ್ರಕ್ಷೇಣ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗ. ಅಲ್ಲದೆ ವೈಚಾರಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಮೇಂದು ಮತ್ತು ವಾತ ವಾಹಿನಿಗಳು ಸ್ನೇಹವಾಗಿದ್ದಾಗ ಉಪಯೋಗ. ಬಹಳ ಓದೋಣ, ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ, ಚಿಂತೆ ಅಥವಾ ಸಟ್ಟೀಬಾಜಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಮಧುಮೇಹದ ಮೇಲೆ ಈ ಔಷಧಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

(೭) ಮಧುಮೇಹಾಂತಕ ರಸಾಯನಃ— ಕುರುವು, ಅರ್ಬುದ, ಪ್ರಮೇಹ ಪಿಟಿಕಾ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ (೧) ಪ್ರಮೇಹ ಪಿಟಿಕಾದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಾವು ಬರುವದಿಂದು ಅಮಾವಸ್ಥೆ.

(೨) ಆ ಮೇಲೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೀವಾಗುವದು ಪಚ್ಯಮಾನ-ಡ್ವಾರಿಯಾಗಿರುವ ಅವಸ್ಥೆ. ಮುಂದೆ.

(೩) ಪಕ್ವಾವಸ್ಥೆ:— ಹಂಣಾಗುವದು. ಪಿಟಿಕಾದಲ್ಲಿ “ಪ್ರಯತ್ನ ತಃ ಪಾಕಂಚವಾರಯೇತ್” ಅಂದರೆ ಕೀವಾಗಗೊಡಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜಿಗಣಿ ಹಚ್ಚಿ ಅಶುದ್ಧ ರಕ್ತ ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕು. ರೋಗಿಯನ್ನು ಬರೆ ಹಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಇಡಬೇಕು. ಶೋಧಹರಲೇಪ, ದೋಷಘ್ನ ಲೇಪಗಳನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೇದು ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಲೇಪಿಸಬೇಕು. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಕೀವಾಗಿ ಒಡೆದರೆ ಶೋಧನ, ರೋಷಣ ತೈಲದಿಂದ ಘಾಯ ಮಾಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆ ವರ್ಜವಾಗಿದೆ.

(೪) ಸೋಮಲ ಕಲ್ಪ:— ಉಚ್ಚೈಯಲ್ಲಿ ರಸಧಾತು (ಕಾಯಿಲಾ ಯೂರಿಯಾ) ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮುಲ್ಲಸಿಂದೂರ, ಸಮೀರಪನ್ನಗ ಮತ್ತು ಪಂಚಸೂತ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

(೫) ಮಹಾವಾತ ವಿಧ್ವಂಸ:— ಮಧುಮೇಹದಲ್ಲಿ ವಾತವಿಕಾರ ಉಂಟಾದರೆ ಇದು ವಿಶೇಷ ಉಪಯೋಗಿ.

(೬) ಚಂದ್ರಕಲಾ:— ಮೂರ್ಛೆ, ತಂದ್ರಾ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದಲ್ಲದೆ ವಸಂತ ಕುಸುಮಾಕರ, ಚಂದ್ರಕಲಾ, ಮೇಹಾಂತಕ ರಸಾಯನ ಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

(೭) ಸ್ಮೃತಿಸಾಗರ ಅಥವಾ ಏಕಾಂಗವೀರಗಳನ್ನು ಮಧುಮೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶ ಅಥವಾ ಅರ್ಧಾಂಗಗಳಿದ್ದರೆ ಕೊಡಬೇಕು.

(೮) ಕಾಪ್ಯಟ್ಟನ್ನು ವಾತವಾಹಿನಿಗಳ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಮೇಲೆ ಕೊಡಬೇಕು.

(೯) ಅರೋಗ್ಯವರ್ಧಿನಿ:— ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯವರಿಗೆ. ಯಕೃತ್ತಿನ ವಿಕೃತಿಯಿಂದಾದ ಮಧುಮೇಹದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಪಚನಕ್ರಿಯೆ ಸುಧಾರಿಸಿ ಯಕೃತ್ತಿನ ಕೆಲಸ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ರೋಗಿ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಾನೆ.

(೧೪) ಡಾಯಾಬಿಟೆಕ್ಸ್— ಎರಡೆರಡು ಗುಳಿಗೆಯಂತೆ ೨ ನೇಳೆ ಹಾಲಲ್ಲಿ.

(೧೫) ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿ ರಸಾಯನ, ಇದು ಮೊದಲಿಗೆ ಉಪದಂಶವಿದ್ದು ಅಮೇಲೆ ಮಧುಮೇಹವಾಗಿದ್ದರೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ್ಯಲೋಪಥಿ:— (೧) ಇನ್‌ಶುಲಿನ್ ಇಂಜಕ್ಷನ್. ಸ್ವಾದುಪಿಂಡಗಳ ಸ್ರಾವ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವದರಿಂದ ಮಧುಮೇಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಮದ್ದು ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಳ್ಳೇ ಪ್ರಭಾವಿ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ರಕ್ತದಲ್ಲಿಯ ಸಕ್ಕರಿ ಬಲೂ ಬೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೂತ್ರ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ದಿನಾಲು ಅಂತಃಸ್ವಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಕ್ಕರಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕಮ್ಮಿಯಾದರೆ ಮೂರ್ಛೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂತೇ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಬೇಕು.

ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ:— ಸಕ್ಕರಿ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೫ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ದಿನಾಲು ೪೦ ಯುನಿಟ್ ಕೊಡಬೇಕು. ಸಕ್ಕರಿ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ೨೦ ಯುನಿಟ್ ಕೊಡಬೇಕು. ಸಕ್ಕರಿ ಹೋಗುವದು ಪೂರಾ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷ ಸೂಚನೆ:— (೧) ಬರಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮದ್ದು ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಪಥ್ಯದ ಊಟ ಮಾಡಿಯೇ ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ “ಇನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಮಧುಮೇಹವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತೇವೆಂದು” ಭಾವಿಸಿದಷ್ಟೇನು ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಾತ್ಪೂರ್ತಿಕವಾಗಿ ಇದು ಶಮನ ಮಾಡುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ಶಾಶ್ವತ ಗುಣ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ.

(೨) ಪ್ಯಾಂಕ್ರಿಪ್‌ಟಿನ್:— ಗುಳಿಗೆಗಳು. ಇವನ್ನು ದಿನಾಲು ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾನೆ ಎರಡೆರಡು ಗುಳಿಗೆಗಳಂತೆ ಹಾಲಿನ ಜೊತೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪಠ್ಯಾಪಠ್ಯ:— ನಾಲಿಗೆಯ ಲಾಲಸೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲೆಂದು ಚಿಕ್ಕಂದೇ ನಿಸರ್ಗದ ನಿಯಮ ಮೀರಿ ಯಥೇಚ್ಛ ಮಿಷ್ಠಾ (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಿಹಿಯ)ನ್ನು ತಿಂದವರಿಗೆ ನಿಸರ್ಗದಿಂದಾಗುವ ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಮಧುಮೇಹ. ಮಧುಮೇಹ ಗಂಟುಬಿತ್ತಂದರೆ “ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಢುರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನದಲ್ಲ”ವೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಡಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ— “ನಿವೃತ್ತಿಸ್ತು ಮಹಾಫಲಾ” ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಿಡುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖವೆಂಬದನ್ನು ಮಧುಮೇಹಿಗಳು ಎಂದೂ ಮರಿಯದಿರಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ಟೀಕರ ಅದರ್ಶ ತಕ್ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂಥಾದ್ದಾಗಿದೆ. ತಮಗೆ ಮಧುಮೇಹವಾದದ್ದು ತಿಳಿದನಂತರ ಅವರು ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಎಂದೆಂದೂ ಸಿಹಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. “ನಾನು ಬದುಕಲಿಕ್ಕೆಂದು ತಿನ್ನುವೆನಲ್ಲದೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಬದುಕಿಲ್ಲ”ವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಧುಮೇಹದವರು ಬೆಲ್ಲ, ಸಕ್ಕರೆ, ಕಾಕಂಬಿಗಳನ್ನಂತೂ ತಿನ್ನಲೇ ಕೂಡದು. ಇವಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಕಿ, ಬಟಾಟೆ, ಗೆಣಸು, ಕಡ್ಲಿ ಬೇಳೆ ಮೊದಲಾದ ಪಿಷ್ಟಮಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕು. ತುಪ್ಪ, ಎಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ವರ್ಜ್ಯ. ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೩ರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಪದಾರ್ಥ, ಅಂದರೆ ಉತ್ತಮ ಮಾವಿನ ಹೆಣ್ಣು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜೇನಿನಂತಹ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಇವರು ವಿಕಾರ ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದಾಗ ಬರೀ ಕೆನೆ ತೆಗೆದ ಹಾಲಿನ ಮೇಲಿರಬೇಕು. ನೀರು ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡೀ ಇಲ್ಲ. ಬೇನೆ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಜವೆಗೋದಿ, ಸಾವಕ್ಕೇ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಹುದು. ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಸತತೀಕಾಯಿ, ಮೂಲಂಗಿ, ಕಿತ್ತಳೆ, ನೀರಲಹಂಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಪಚನಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆ ಬದಾವಿ, ಪಿಸ್ತೆ, ಅಕ್ರೋಡ, ಬಟಗಡ್ಡೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಂದರೆ ಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುವವರು ಮಾಂಸ ರಸ, ಯಕ್ಷತ್ತಿನ ರಸ ಮತ್ತೂ ಕೋಳಿ ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಸಕ್ಕರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ

“ಸಾಕ್ರಿನ್” ಉಪಯೋಗಿಸುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಅದೂ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಖಕರವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಸಕ್ಕರೀ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಗೋದಿ, ಸೋಯಾಬಿನ್, ಹೆಸರು, ಜೋಳಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿನ್ನಬೇಕು ಮತ್ತು ವೋಸಂಬಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬಾಳೆ ಮೊದಲಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಆಕಳ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪಗಳ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ.

—೦—

ಆಯುರ್ವೇದ ಮಹಿಮಾ

ಸುನೋ ಸುನೋ ಅಬ ಅರ್ಯವೈದ್ಯಕ ಮಹತೀ ಹಮ್ ಗಾತೇ ಹೈ ಭಾರತವಾಸೀ ಪುರಾಣಕಾಲಸೇ ಆರೋಗ್ಯ ಇಸಸೇ ಪಾತೇ ಹೈ ||೧||

ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಿನೀ ಗುಟಿಕಾ ಐಸೀ ಸರ್ವರೋಗನಾಶಕ ಹೈ ಸರ್ವರೋಗಪರ ಏಕಹೀದವಾ ದುನಿಯಾಮೇ ನಹೀ ಮಿಲತೀ ಹೈ ||೨||

ಇಚ್ಛಾಭೇದೀ ನಾಮಮಾತ್ರಸೇ ಮಲಭೇದನ ಕರತೀ ಹೈ ಸಮ್ವಾಲಭಾಯೀ ಪತಲೂನ ತುಮ್ಮಾರೀ ಪೀಲೀ ಪೀಲೀ ಕರತೀ ಹೈ ||೩||

ಜಂದ್ರಪ್ರಭಾಸೇ ಸ್ತ್ರೀರೋಗ ಸಬ ತುರಂತ ಮಿಟಿ ಜಾತೇ ಹೈ ಪ್ರದರಾರೀಸೇ ಪ್ರದರರೋಗ ಸಬ ತುರಂತ ಹಟಿಜಾತೇ ಹೈ ||೪||

ಜಾತಿಫಲಾದೀ ಅತೀಸಾರಮೇ ಕಾರ್ಯ ಸುಹಾವನ ಕರತೀ ಹೈ ಕರ್ಪೂರರಸಭೀ ಇಸೀ ತರಹಕಾ ಸ್ತಂಭನ ಕಾರ್ಯ ಕರತೀ ಹೈ ||೫||

ಅಗ್ನಿತುಂಡಿಸೇ ಕೋಷ್ಠಶೂಲ ಸಬ ಪ್ರಸಷ್ಠಹೋ ಜಾತೇ ಹೈ ಅಂತ್ರಪುಚ್ಛಕಾ ಶೋಥ ಇಸೀಸೇ ಸಮೂಲ ನಷ್ಠಹೋತಾ ಹೈ ||೬||

ಪ್ರವಾಳ ಶಂಖ ಶೌಕ್ತಿಕ ಮೌಕ್ತಕ ಕಪರ್ಧೀಕ ಪಂಚಕಹೈ ಪಂಚಾಮೃತ ಯಹ ಸರ್ವರೋಗಪರ ಅಮೃತ ಜೈಸಾತಾರಕ ಹೈ ||೭||

ಮೌಕ್ತಿಕ ಜೈಸಾ ಸುಧಾಕಲ್ಪಭೀ ದುನಿಯಾಮೇ ನಹೀ ಮಿಲತಾ ಹೈ ಹೃದ್ಯ ಬಲ್ಯ ಶೀತವೀರ್ಯಸೇಂದ್ರಿಯ ಸ್ವಯನಾಶಕಭೀ ಹೋತಾ ಹೈ ||೮||

ನಾಗಭಸ್ತುಕೀ ಮಹತೀ ದೇಖೋ ಹಾಥೀ ಸಮಬಲ ದೇತಾ ಹೈ
ಮಧುಮೇಹ ರೋಗಕೋ ಹಟಾಹಟಾಕರ ಕಾರ್ಬಂಕಲಾಬುಜಾತಾ ಹೈ ||೯||

ವಂಗಭಸ್ತುಸೇ ಸ್ವಪ್ನದೋಷಕಹೀ ಸುತಂಗ ಬನಜಾತಾ ಹೈ
ಸೇವನ ಉಸಕಾ ದರ್ಪ ಸ್ತ್ರಿಯೋಂಕಾ ತುರಂತ ಭಂಗ ಕರತಾ ಹೈ ||೧೦||

ತಾಮ್ರಲೋಹಕಾ ಭಸ್ತು ಬನಾನಾ ಭಾರತಕೀ ಕ್ಲಪ್ತೀ ಹೈ
ಭಾರತ ನೇಹೀ ಧಾತೂಕಾ ಉಪಯೋಗ ಜಗತಕೋ ಸಿಖಾಯಾ ಹೈ ||೧೧||

ಸುವರ್ಣಕಲ್ಪಸೇ ಅಸಾಧ್ಯ ರೋಗ ಹಮ ಸುಸಾಧ್ಯಕರ ದೇತೇ ಹೈ
ಸುವರ್ಣಭಸ್ತು ಲೋಕನಾಥ ವಸಂತಭೀ ಯಹೀ ತುಮ್ಮೇ ದಿಖಾತೇ ಹೈ ||೧೨||

ವಾತರೋಗಮೇ ಗುಗ್ಗುಲು ಜೈಸಾ ದ್ರವ್ಯನಹೀ ಮಿಲತಾ ಹೈ
ಮಹಾಯೋಗಿರಾಜ ಗೋಕ್ಷುರಾದಿ ಯಹೀ ತುಮ್ಮೇ ಬತಾತಾ ಹೈ ||೧೩||

ಸುವರ್ಣಯುಕ್ತ ಸೂತಶೇಖರ ಪಿತ್ತಶಾಮಕ ಹೋತಾ ಹೈ
ಪಿತ್ತಶಾಮಕ ದ್ರವ್ಯ ಐಸಾ ದುನಿಯಾಮೇ ನಹೀ ಮಿಲತಾ ಹೈ ||೧೪||

ಸ್ವರ್ಣರಾಜನೇ ಶರೀರಕಾಂತಿ ಸ್ವರ್ಣಸಮ ಬಧತೀ ಹೈ
ಶುಕ್ರದೋಷ ಸಬ ಪರಮಾಗರಮೀ ಅಸಾನೀಸೇ ಮಿಟತೀ ಹೈ ||೧೫||

ಮಕರಧ್ವಜ ತೋ ಅರ್ಯವೈದ್ಯಕ ಸಾರ್ವಭೌಮಪದ ಪಾತಾ ಹೈ
ವಿಜ್ಞಾನಶ್ರೇಷ್ಠ ಜರ್ಮನೀ ಉಸೀಕೋ ಗೌರವಸೇ ಅಪನಾತಾ ಹೈ ||೧೬||

ಅಭ್ರಕಭಸ್ತುಕೀ ಗರಿಮಾ ದೇಖೋ ಕ್ಷಯರೋಗ ನಾಶಕಹೋತಾ ಹೈ
ರೋಗಶತ್ರುಸೇ ಸಂಗ್ರಾಮ ಲಢಕರ ಮೃತ್ಯುಕೋ ಭಗಾತಾ ಹೈ ||೧೭||

ಜಡಿಬೂಟಿಕಾ ಋಷಿ ಮುನಿಯೋಂಸೆ ಉಪಯೋಗ ಗರಿಬಕೋ ಹೋತಾಹೈ
ವಿನಾ ಮೂಲ್ಯಮೇ ಘರಘರಮೇ ತೋ ಆಯುರ್ವೇದ ಜಾತಾ ಹೈ ||೧೮||

ಜಾಗ ಉತೋ ಭಾರತವಾಸೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೂರ್ಯ ಅಭಿ ಆಯಾ ಹೈ
ಸುಖ ಶಾಂತೀಕಾ ಸಂದೇಶ ಜಗತಕೋ ಹಮಕೋಹೀ ದೇನಾ ಹೈ ||೧೯||

ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ ಆಯುರ್ವೇದ ಜಗತಮೆ ಸುಖಶಾಂತಿ ದೇತಾ ಹೈ
ಭಾರತಕೀ ಸಂತಾನ ಉಸೇಹಮ ಧನ್ಯವಾದ ಫಿರ ದೇತೇ ಹೈ ||೨೦||

—ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃ.

